

Merialueen luonnonvarasuunnitelma 2024–2028

Kirjoittajat: Hokkanen Marja, Andersson Simon, Heino Joel, Kandelin Tauno,
Kaurala Hanna, Leinonen Johanna, Malin Mikko, Nordström Mikael,
Riihimäki Anu, Suorsa Essi, Viisanen Jani, Viitanen Jussi

Julkaisu: Merialueen luonnonvarasuunnitelma 2024–2028

ISBN: 978-952-377-105-5 (pdf)

Avainsanat: Metsähallitus, Luonnonvarasuunnitelma, Merialue

Sivumäärä: 173

Kieli: Suomi

Kustantaja: Metsähallitus, Vantaa, 2023

Taitto: Mainostoimisto KMG Turku

Sisällys

TIIVISTELMÄ	4
ESIPUHE	6
JOHDANTO	8
Luonnonvarasuunnitelman tavoite	8
Suunnittelualue	9
Metsähallitus suunnittelualueella	13
Toimintaympäristön muutokset ja vaikutukset Metsähallituksen toimintaan	17
Luonnonvarasuunnittelu merialueella	27
TOIMINNAN MITTARIT JA NIIDEN LÄHTÖTILANNE	29
Maa- ja vesialueet	30
Luonnon monimuotoisuus	32
Meren vesialueen ennallistamisen ja luonnonhoidon vaikutusalue	32
Meren vesiluontotyyppitiedon hyvä taso suojelualueilla	33
Asiakkaat	34
Asiakastyytyväisyys	34
Käyntimäärät	35
Toiminnan tuottamat hyödyt	36
Tuulivoiman hankekehityksen arvioitu kapasiteetti	36
Merestä nostetun kiviaineksen määrä	36
Kasvatettavaksi luvitetun kalan määrä kalalajeittain ja sen tuottajahinta	36
Kalasaaliin määrä ja tuottajahinta	37
Suojelualuekävijöiden kokemat terveyshyödyt	38
Asiakas- ja sidosryhmäkokemus	39

Paikallistaloudelliset vaikutukset	41
Suojelualuekävijöiden paikallistaloudelliset vaikutukset	41
Metsähallituksen rahan käyttö merialueella	43
TOIMINTAOHJELMA	44
Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen	46
Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen	56
Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen	59
Alueellinen hyvinvointi	72
Alueen luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen	78
Yhteenveto	90
SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA	91
LIITTEET	92
Liite 1 Metsähallitus	93
Liite 2 Yhteissuunnittelun menetelmät	104
Liite 3 Suunnitteluun osallistuneet	107
Liite 4 Riskianalyysi	108
Liite 5 Natura 2000 -luontotyytit suunnittelualueella	110
Liite 6 Itämeren avaineliöyhteisöt ja luontotyyppien uhanalaisuus Suomen rannikkoalueella	115
Liite 7 Kulttuuriperinnön hoidetut arvokohteet suunnittelualueella	116
Liite 8 Lausuntoyhteenveto	120

TIIVISTELMÄ

Merialueen luonnonvarasuunnitelma on ensimmäinen vain merialuetta koskeva luonnonvarasuunnitelma. Se ohjaa Metsähallituksen toimintaa vuosina 2024–2028 valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnoimalla merialueella (pois lukien Metsähallitus Metsätalous Oy:n käytössä olevat vähäiset maa-alueet meren saarissa. Ne käsitellään maa-alueiden luonnonvarasuunnitelmien yhteydessä.)

Luonnonvarasuunnittelu on valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin kestävän käytön strategista suunnittelua. Siinä yhteensovitetaan merialueen eri käyttömuodot (luonnonsuojelu mukaan lukien) paikallisten asukkaiden, asiakkaiden, kumppanien ja sidosryhmien toiveisiin sekä maiden ja vesien tarjoamiin mahdollisuuksiin valtio-omistajan asettamissa kehyksissä. Suunnitelma laadittiin 20 kuukautta kestäneessä projektissa, jossa keskeisessä roolissa oli laajasti sidosryhmiä osallistava yhteissuunnittelu.

Suunnitelman keskeisenä tavoitteena on luonnon arvon vastuullinen kehittäminen ja kestävän yhteiskunnallisen kokonaisuhyödyn varmistaminen luonnonvarojen hyödyntämisessä yli sukupolvien. Yhteiskunnan erilaisten tavoitteiden tasapainoinen toteutus on Metsähallituksen vastuullisuuden ja koko suunnitelman ydin. Osana suunnitelmaa Metsähallitus varautuu laajasti toimintaympäristön muutostekijöihin niin alueellisella, kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla.

Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelma ei ole kaikenkattava kuvaus Metsähallituksen toiminnasta, vaan siinä on esitetty seuraavalle viisivuotiskaudelle keskeisimmät suunnittelualueeseen kohdentuvat strategiset toimenpiteet, jotka ottavat huomioon sidosryhmien kanssa tunnistetut toimintaympäristön muutokset. Toimenpiteet pyrkivät edistämään ratkaisujen löytämistä aikamme suurimpiin haasteisiin, kuten esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon

monimuotoisuuden vähenemiseen. Samalla huolehditaan monipuolisesti Metsähallituksen hallinnassa olevalla merialueella harjoitettavan liiketoiminnan edellytyksistä ja aluetalouden vahvistamisesta. Toimissaan Metsähallitus nojautuu tutkimustietoon hyödyntämällä myös paikallisyhteisöjen tietoa suunnittelualan erityispiirteistä ja luonnonvaroista.

Merialueen luonnonvarasuunnitelman toimenpiteitä ja niiden toteutumista seurataan osana aktiivista toimintaa ja niistä raportoidaan vuosittain Metsähallituksen johtoryhmälle, hallitukselle ja Metsähallituksen alueellisille neuvottelukunnille.

Suunnitelman linjausten ja toimenpiteiden tavoitteena on turvata valtion omistamien ja Metsähallituksen hallinnoimien merialueiden luontoarvot ja alueiden kestävä käyttö

Keskeisimpiä teemoja suunnitelmassa ovat:

1. Toimintamme on vastuullisuutta, yhteistyötä arvostavaa ja kehittyvää

- Kehitämme merialueen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestävää käyttöä. Osana tätä työtä otamme huomioon maa- ja vesialueiden vuorovaikutuksen.
- Arvostamme yhteistyötä ja toimimme avoimesti viestien ja vuorovaikutuksessa sidosryhmiemme kanssa. Yhteistyössä meillä on mahdollista turvata monimuotoinen, tuottava ja vetovoimainen merialue.
- Edistämme tutkimusta ja innovaatiotoimintaa ja pyrimme kohti entistä kestävämpiä ratkaisuja.

2. Hillitsemme ilmastonmuutosta

- Merituulivoima on vihreän siirtymän mahdollistaja. Toimimme sen alkuvaiheen hankekehittäjänä ja tuomme kohteita markkinoille yleisillä vesialueilla.
- Tuotamme luontotietoa mm. ilmastonmuutoksen hillintää koskevan päätöksenteon tueksi.
- Hoidamme ja kehitämme suojelualueverkostoa.

3. Turvaamme merialueen luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön säilymisen

- Inventoimme ja seuraamme merialuetta ja sen muutoksia sekä kehitämme inventointi- ja seurantamenetelmiä.
- Suojelemme ja hoidamme luontoa ja kulttuuriperintöä, ennallistamme luontoa ja torjumme vieraslajeja.
- Otamme merialueen erilaisten käyttömuotojen sijoittelussa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön säilymisen.
- Haluamme luontosuhteen kasvavan ja vahvistuvan. Siksi jaamme luontokasvatuksen ja viestinnän keinoin luontoon ja metsään liittyviä taitoja ja tietoja.

4. Lisäämme alueellista hyvinvointia

- Nostamme alueiden taloudellista arvoa, lisäämme aluetalouden tuloja ja työmahdollisuuksia sekä mahdollistamme kerrannaisvaikutuksia. Kasvatamme maakuntien elinvoimaisuutta.
- Tarjoamalla mahdollisuuksia luonto- ja eräelämyksiin sekä virkistykseen edistämme terveyttä ja hyvinvointia.
- Tuemme saaristolaiskulttuurin ja -elinkeinojen säilymistä.

5. Turvaamme ja edistämme alueen luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytyksiä

- Vuokraamme alueiden käyttöoikeuksia yrityksille.
- Edellytämme alueillamme toimivilta kestävyiden huomioon ottamista.
- Kaupallinen kalastus, vesiviljely, merituulivoima ja merikiviaineksen nosto hallinnoimillamme merialueilla ovat osa kansallista omavaraisuutta ja huoltovarmuutta.
- Edistämme luontomatkailua ja virkistyskäyttöä tekemällä yhteistyötä ja palvelurakenteita sekä parantamalla saavutettavuutta.

OHJAUSRYHMÄN PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Yhteistyön voimalla kohti kestäväää merialueen käyttöä

Edessäsi on ensimmäinen merialueen luonnonvarasuunnitelma, jonka tarkoituksena on ohjata Metsähallituksen hallinnoiman merialueen - meidän kaikkien yhteisen merialueemme - käyttöä ja toimintaa vuosina 2024–2028. Luonnonvarasuunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen asiakirja ja esimerkiksi meritulivoimaliiketoimintaamme ohjaa voimakkaasti muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaki. Luonnonvarasuunnitelman ydin on yhteissuunnittelussa sidosryhmien kanssa, yhteistyön aktivoinnissa heidän kanssaan ja heidän välillään sekä kaikkien toimintojen yhteensovittamisessa yhteisellä merialueellamme.

Kiinnostus ja tarve merialueen laajemmalle käytölle on kasvanut viime vuosina huomattavasti. Tämä ei koske pelkästään Suomea, vaan koko Euroopan

unionia. Tämä suuntaus jatkuu myös tulevana vuosina ja vuosikymmeninä. EU:n merisuunnitteludirektiivi, joka edellytti EU:n rannikkovaltioita laatimaan merialuesuunnitelmat vuoden 2021 maaliskuun loppuun mennessä, oli ensimmäinen askel edistää merialueiden kestäväää talouskasvua sekä merten luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja ekosysteemien suojelua tilanteessa, jossa merialueen käyttö ja ihmispaineet lisääntyvät.

Suomen merialuesuunnitelma otettiin huomioon myös tässä, valtion omistamia ja Metsähallituksen hallinnoimia vesialueita koskevassa merialueen luonnonvarasuunnitelmassamme, jonka laatimisesta Metsähallituksen hallitus päätti 15.2.2022.

Aikaisemmin merialue on Metsähallituksessa sisällytetty maa-alueiden luonnonvarasuunnitelmiin, jolloin mereen liittyvien teemojen käsittely on jäänyt nykyistä suunnitelmaa vähäisemmäksi. Merialueelle laadittu luonnonvarasuunnitelma antaa mahdollisuuden keskittyä tarkemmin merialueen erityispiirteisiin ja tarpeisiin. Samalla voimme tuoda paremmin esille rooliamme merellä, joka on ollut monille hyvin tuntematon.

Metsähallitus on tehnyt luonnonvarasuunnitelmia vuodesta 1997. Pelkästään merialuetta koskevassa suunnittelussa olimme nyt aivan uuden äärellä ja saimme aloittaa puhtaalta pöydältä. Se oli innostavaa, mutta ei kovin helppoa.

OHJAUSRYHMÄN PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Myös suunnittelualueen laajuus - Virolahdelta Tornioon – asetti meille haasteita muun muassa osallistamisen järjestämisessä siten, että mahdollisimman moni asiakas, kumppani ja sidosryhmä voisi osallistua yhteissuunnitteluun ja tulla kuulluksi suunnitteluprosessin aikana.

Projektin valtakunnallinen yhteistyöryhmä koostui 23 tahosta, jotka edustivat laajaa kirjoa merialueiden eri toimijoita. Yhteistyöryhmä kokoontui kolme kertaa ja työsti suunnitelmaa eteenpäin konkreettisin ehdotuksin. Diigitaalinen alusta mahdollisti työskentelyn myös kokousten välillä.

Keräsimme myös alueellisia näkökulmia neljässä alueellisessa tilaisuudessa. Lisäksi saimme kommentteja ja näkemyksiä erilaisissa esittelytilaisuuksissa eri foorumeilla ja myös mielipiteitä niin kansalaisilta kuin yrityksiltäkin digitaalisen alustan kautta.

Luonnonvarasuunnitelman luonnos lähetettiin kaikiaan 95 organisaatiolle tai vastaavalle lausuttavaksi, muun muassa koko yhteistyöryhmällemme ja hei-

dän taustaorganisaatioillensa. Se oli myös kaikkien vapaasti kommentoitavana (21.6.–15.9.) [Lausuntopalvelu.fi](https://www.lausuntopalvelu.fi):ssä. Saimme ilahduttavasti yhteensä 36 lausuntoa, joiden pohjalta muokkasimme vielä suunnitelmaluonnostamme.

Luonnonvarasuunnitelma on strateginen, mittakaavaltaan laaja prosessi. Siksi tässä suunnitelmassa ei käsitellä yksityiskohtaisia tavoitteita tai toimenpiteitä. Niitä käsitellään muun muassa hoito- ja käyttösuunnitelmissa, toimenpidesuunnitelmissa sekä eri käyttömuotojen kaavoitus- ja lupaprosesseissa.

Luonnonvarasuunnittelun projektipäällikkö Marja Hokkanen on osoittanut päättäväisyyttä ja sitoutumista projektin läpiviemiseen sekä innostanut sekä yhteistyö- että projektiryhmää prosessin aikana. Työpajoja ja etenemistä on fasilitoinut Petteri Lillberg Demos Helsinki Oy:stä. Petteri on varmistanut, että prosessi on edennyt sujuvasti ja määrätietoisesti. Metsähallituksen hallitus ja johtoryhmä ovat myös antaneet säännöllisesti ohjausta ja tukea prosessin aikana.

Haluan esittää lämpimät kiitokset kaikille erinomaisesta yhteistyöstä, rakentavista keskusteluista, aktiivisesta osallistumisesta sekä arvokkaista ehdotuksista koko prosessin aikana. Metsähallituksen hallinnoima valtion merialue ovat yhteistä omaisuuttamme, ja sen kestävä suunnittelu luo vankan perustan koko suunnittelukaudelle.

Mikael Nordström
Asiointijohtaja,
Luontopalvelut
Yhteistyöryhmän ja
ohjausryhmän
puheenjohtaja

Kuva: Jari Kostet

JOHDANTO

Luonnonvarasuunnitelman tavoite

Luonnonvarasuunnitelma linjaa Metsähallituksen toimintaa valtion omistamilla ja Metsähallituksen hallinnoimilla maa- ja vesialueilla. Luonnonvarasuunnittelun tavoitteina ovat luonnonvarojen vastuullinen käyttö ja sen kehittäminen yli sukupolvien sekä mahdollisimman suuri yhteiskunnallinen kokonaishyöty ja kustannustehokkuus. Valtion omistajapolitiikan asettamia tavoitteita Metsähallitukselle yhteensovitetään suunnitelmassa paikallisiin mahdollisuuksiin, tarpeisiin, toiveisiin ja odotuksiin. Luonnonvarasuunnittelussa alueiden käyttö – luonnonsuojelu mukaan lukien – suunnitellaan yhtenä kokonaisuutena, jossa otetaan huomioon koko alueen erilaiset käyttötarkoitukset. Luonnonvarasuunnitelmissa ei tehdä alue-rajauksia.

Luonnonvarasuunnitelma toteuttaa Metsähallituksen strategiaa. Suunnitelma sisältää strategiassa määritellyjä tavoitteita vastaavat luonnonvarojen käyttömuotojen painotukset ja keskeiset toimet. Keskeistä suunnittelussa on vuorovaikutteisuus paikallisten asukkaiden, alueen keskeisten asiakkaiden, kumppanien ja sidosryhmien kanssa. Sen avulla pyritään löytämään sidosryhmien kanssa myös yhteistyömahdollisuuksia.

Tavoitteena on merialueen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestävä käyttö.

JOHDANTO

Suunnittelualue

Tämä luonnonvarasuunnitelma on ensimmäinen vain merialueelle tehty luonnonvarasuunnitelma. Se korvaa merialueiden osalta seuraavat aiemmat suunnitelmat:

- Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma (2017–2022)
- Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma (2018–2023)
- Lapin luonnonvarasuunnitelma (2019–2024) (ei sisällä saamelaisaluetta)

Merialueiden luonnonvarasuunnitelma kattaa valtion omistaman ja Metsähallituksen hallinnoiman merialueen saarineen ja vesineen, pois lukien kuitenkin Metsähallitus Metsätalous Oy:n merialueella käytössä olevat vähäiset maa-alueet (25 km², mikä on 0,01 % verrattuna suunnitelma-alueen pinta-alaan.).

Ne sisältyvät maa-alueen luonnonvarasuunnitelmiin, ja niistä merkittävä osa sijaitsee Puolustusvoimien käytössä olevilla tai olleilla alueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä. Niiden metsätaloustaloudessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuus [Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöoppaan](#) mukaisesti.

Suunnittelualue on varsin laaja, kaikkiaan 2,8 miljoonaa hehtaaria. Alue ulottuu Perämeren perukasta, Tornion edustalta, aina Suomenlahden itäosiin Venäjän rajalle saakka. Merialueen luonnonvarasuunnitelman kattama alue käsittää 62 prosenttia Suomen aluevedestä saarineen, pois lukien Ahvenanmaan maakunta. Aluevedellä tarkoitetaan merialuetta rannikosta talousvyöhykkeen sisärajalle asti.

Pääosa suunnittelualueesta sijaitsee ulkomerellä. Yksityisten omistamat vesialueet keskittyvät lähemmäksi rannikkoa, joskin siellä on myös Metsähallituksen hallinnassa olevia, suunnittelualueeseen kuuluvia merialueita. Talousvyöhykkeellä uloimmalla merialueen osalla ei ole Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita. Lounaissaaristossa Metsähallituksen hallinnassa on poikkeuksellisen vähän merialueita verrattuna muuhun merialueeseen.

JOHDANTO

Pääosa eli peräti lähes 100 prosenttia suunnittelualueesta on vettä. Suunnittelualueen vesialueista 92 prosenttia on yleisvesialuetta ja 8 prosenttia valtion omistamaa yksityisvesialuetta. Suunnittelualueella yleiset vesialueet ovat kylärajojen ulkopuolisia vesialueita, jotka pohjineen ovat Suomen valtion omaisuutta. Maa-alueita on vajaa prosentti koko suunnittelualueesta.

Yleisiä vesialueita koskee laki oikeudesta yleisiin vesialueisiin (1966/204). Alueen metsästys- ja kalastus-oikeuksiin vaikuttaa se, onko kyse yleis- vai yksityisvesialueesta.

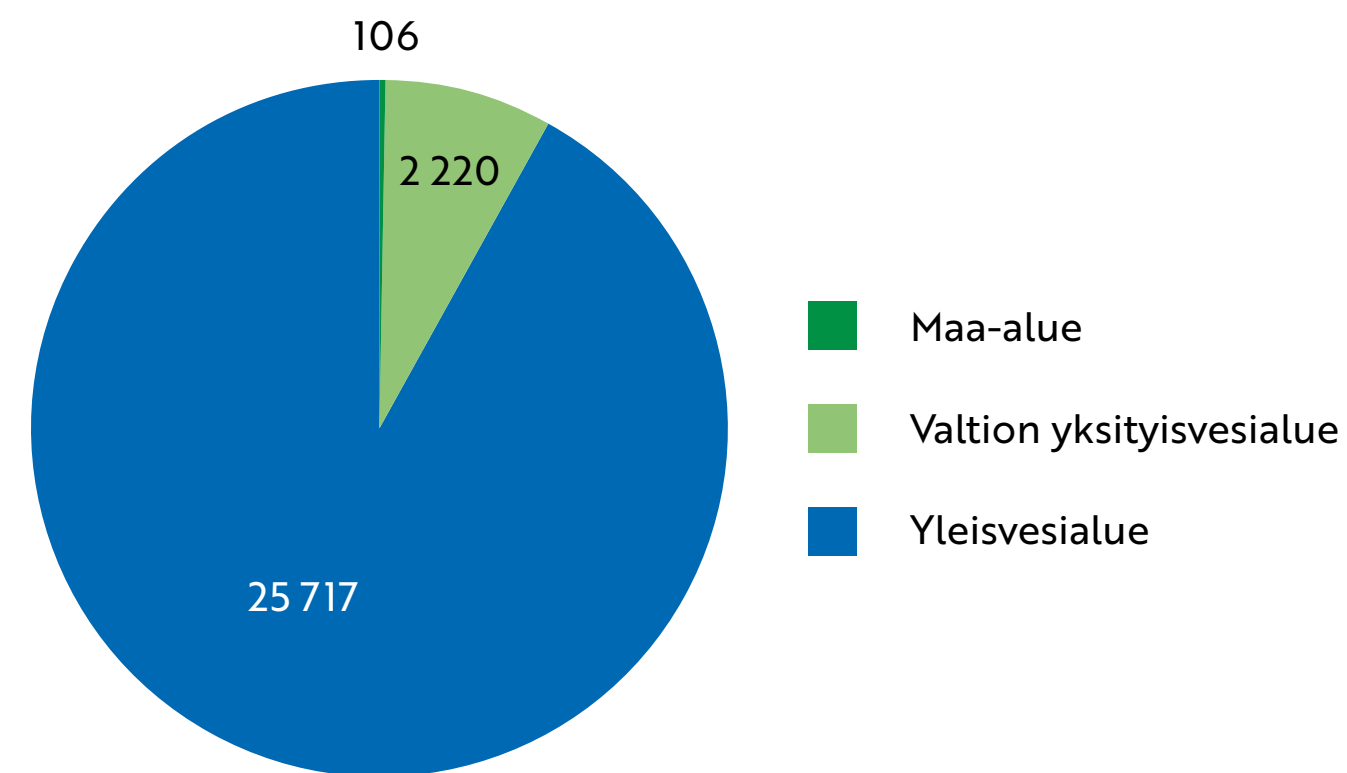

Kuva. Suunnittelualue jaoteltuna yksityis- ja yleisvesialueisiin sekä maa-alueisiin.

Kuva. Suunnittelualueen eri käyttömuodot. Tarkemmin alueita voi tarkastella [Metsähallituksen Maat ja vedet](#) -karttapalvelusta.

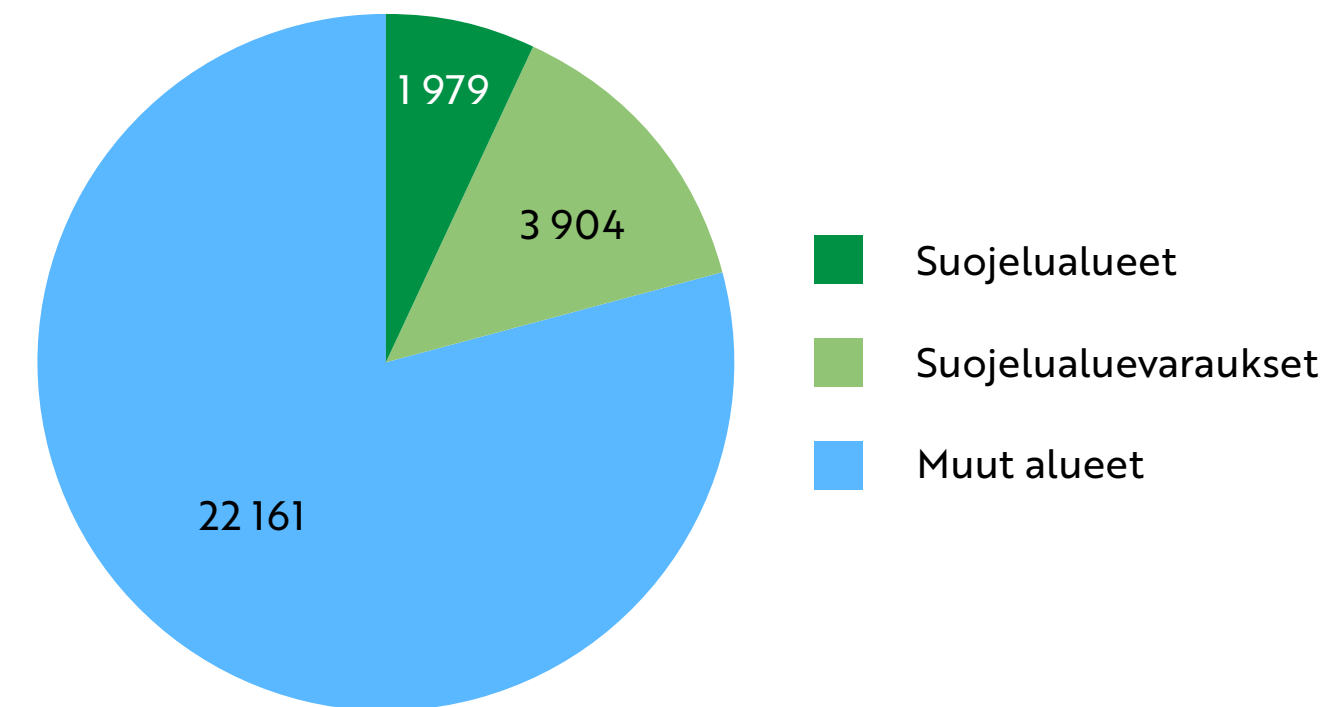
JOHDANTO

Kuva. Suunnittelualan jakautuminen maa-alueisiin, valtion yksityisvesialueisiin ja yleisvesialueisiin (km²).

Suojelualueita (7 %) ja suojelualuevarauksia (14 %) on yhteensä noin viidennes suunnittelualueesta, ja näihin luokkiin kuuluvat kaikki maa-alueet. Muut alueet -luokka (79 % suunnittelualueesta) koostuu lähes yksinomaan yleisvesialueista.

Laajin aluetyyppiryhmä merialueella on Natura 2000 -alueet, jotka ovat kuitenkin usein päällekkäisiä keskenään: luontodirektiivin mukaiset SCI- ja SAC-alueet lintudirektiivin mukaisten SPA-alueiden kanssa. Ne ovat usein päällekkäisiä myös muiden suoje-

Kuva. Suunnittelualan jakautuminen suojelutilanteen mukaan (km²).

lualueiden, kuten kansallispuistojen, kanssa. Natura 2000 -alueet on laskettu suojeleohjelma-alueisiin, jos ne eivät ole päällekkäisiä perustettujen luonnonsuojelualueiden kanssa. Luonnonsuojelualueiksi perustetuista alueista laajin ryhmä ovat kansallispuistot, joiden yhteispinta-ala merellä on noin 1 655 neliökilometriä. Merialueella sijaitsee viisi kansallispuistoa ja lisäksi pieni osa Teijon kansallispuistosta.

Metsähallitus on merkittävä toimija myös merellä. Kuva: Niina Kurikka

JOHDANTO

Alueen laajuuden vuoksi suunnittelualan luonnolosuhteet poikkeavat eri alueilla suuresti muun muassa saariston luonteen, vesisyvyyksien, lajiston ja luontotyyppien, jääolosuhteiden, merialueen ravinnemäärien ja ulkopuolisen ravinnekkuormituksen, uhanalaisten lajien ja luontotyyppien esiintymisen sekä ilmastomuutoksen vaikutuksille herkkyyden perusteella. Eri alueet poikkeavat selvästi toisistaan myös nykyisiltä merialueen käyttömuodoiltaan ja -määriltään sekä eri käyttömuotojen paineen suuruudelta.

Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien toteuttaminen rajoittaa joillakin alueilla merialueiden muuta käyttöä toimintojen luonteesta, sijainnista ja ajankohdasta riippuen. Osa näistä rajoituksista on laaja-alaisia, kuten inventointitietojen julkisuus. Osa rajoituksista kohdistuu erityisalueille, joita ovat Puolustusvoimien 18 suoja-alueita Suomenlahdella ja Saaristomerellä, ampuma- ja harjoitusalueet, niihin liittyvät vaara- ja rajoitusalueet sekä esimerkiksi rajavyöhyke, lastinsiirtoalueet ja Rajavartiolaitoksen valvontatekniikkaa sisältävät alueet.

Myös väylästä käytettävyys, normaaliolojen johtamisjärjestelmien tarpeet ja Puolustusvoimien vedenalaiset rakenteet on otettava huomioon merialueisiin liittyvissä suunnitelmissa.

Merialueen käyttö tuulivoiman tuotantoon, merikiviaineksen ottoon tai kalankasvatukseen ei ole mahdollista suojelualueilla eikä suojelualueiksi varatuilla alueilla, mutta sähkönsiirto suojelualueen poikki saattaa olla mahdollista erityistapauksissa. Mahdollisuudet kalastukseen tai metsästykseseen suojelualueilla riippuvat kunkin suojelualueen rauhoitusmääräyksistä ja järjestyssäännöistä.

Taulukko. Suojelualuetyypit Suomen merialueilla. Lukumääriin on laskettu kaikki, osittainkin Metsähallituksen hallinnoimalla merialueella sijaitsevat alueet. Sen sijaan pinta-aloihin on laskettu vain merialueella sijaitsevat osat.

Suojelualuetyyppi	lkm.	km ²
Kansallispuistot	6	1 655
Yksityiset suojelualueet (YSA)	27	74
Hylkeidensuojelualueet	7	188
Valtion muut luonnonsuojelualueet	77	62
Natura 2000 -alueet SCI ¹	3	701
Natura 2000 -alueet SPA ¹	29	3 566
Natura 2000 -alueet SAC ¹	51	3 231
Suojelualuevaraukset ²		3 904

¹ Natura 2000 -alue SCI on EU:n luontodirektiivin perusteella Suomen ehdottama alue Natura 2000 -alueeksi, ja SAC-alue on Natura 2000 -alueeksi perustettu SCI-alue. SPA-alueet ovat EU:n lintudirektiivin mukaisia alueita, ja ne ovat merialueella usein päällekkäisiä SCI- ja SAC-alueiden kanssa. Kaikki Natura 2000 -alueet ovat usein päällekkäisiä myös muiden suojelualueiden kanssa.

² Suojelualuevaraukset ovat erilaisiin luonnonsuojeluohjelmiin sisältyviä alueita tai alueita, jotka ovat muuten Metsähallituksen Luontopalvelujen taseessa. Suojelualuevarauksiin on laskettu mukaan myös kaikki merialueen Natura 2000 -alueet, jotka eivät muuten ole suojeltuja.

JOHDANTO

Metsähallitus suunnittelualueella

Metsähallituksen tehtävät sen hallinnoimalla merialueella ovat moninaisia. Yksi niistä on hoitaa omistajan tehtäviä ja edunvalvontaa kiinteistöasioissa.

Metsähallituksen Kiinteistökehitys suunnittelee muilla kuin suojeluun varatuilla merialueilla alueiden hyödyntämistä liiketoiminnan kehittämiseksi. Se selvittää muun muassa vesialueiden soveltuvuutta vesiviljelyyn, tuulivoimapuistoiksi tai merikiviaineksen nostamiseen sekä tekee käyttöoikeus- tai vuokrasopimuksia toimijoiden kanssa.

Merialueen yleisvesialueella metsästys ja kalastus ovat pääsääntöisesti vapaita. Metsähallitus myöntää luvat lohirsien pitoon. Yksityisvesialueilla tarvitaan kalastuslupa. Metsähallitus päättää myönnettävien ja myytävien kalastuslupien määrän: kalastus mitoiteetaan vesialuekokonaisuuteen ja kalaston ekologiseen

kestävyyteen. Puolustusvoimien suoja-alueilla on usein omia rajoituksia maanpuolustuksen ja turvallisuuden takia. Alueiden haltijana Metsähallitus harjoittaa merialueella myös erävalvontaa.

Metsähallitus vastaa myös suojeltujen merialueiden hoidosta ja suojelusta sekä luonnon virkistyskäytön ohjauksesta hallinnoimillaan merialueilla. Merialueen kansallispuistoihin ja muihin erityiskohteisiin Metsähallitus kehittää palveluja asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti suunnitelmallisesti yhteistyössä kumppaneidensa kanssa.

Metsähallituksen merialueen toiminnassa ovat keskeisiä vedenalaisen luonnon tiedot. Näitä luontotietoja on koottu 2000-luvulla systemaattisesti

JOHDANTO

Vedenalaisen luonnon monimuotoisuus (VELMU)-inventoinneissa mutta myös muissa inventoinneissa. Osa tiedoista on mallinnettuja. Myös saarissa on tehty luontotyyppi-inventointeja sekä suunnittelalueen vesi- ja maa-alueilla laji-inventointeja sekä kulttuuriperintöön liittyviä ja arkeologisia inventointeja.

Merialueen kestävä käyttö on kaiken toiminnan elinehto. Kaiken toiminnan tulee perustua riittäviin tietoihin sekä luonnosta että toimenpiteiden vaikutuksista. Oman toimintansa yhteensovittamisessa Metsähallituksen on otettava huomioon myös muut merialueen käyttömuodot, kuten kalastus ja metsästys yleisellä vesialueella, Puolustusvoimien toiminta sekä väylien kunnossapito, vaikka se ei itse toiminoista tai niiden mitoituksesta vastaakaan.

Metsähallituksen on otettava huomioon koko merialueen käytön vaikutukset: toisaalta se, mitä Metsähallituksen merialueen käyttö aiheuttaa muualla, ja toisaalta se, mitä muiden alueiden käyttö aiheuttaa Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla. Luonto, eri-

tyisesti meriluonto, ei tunnista rajoja omistussuhteissa tai valtioiden välillä. Virtaukset liikuttavat ravinteita, minkä lisäksi on otettava huomioon maa-alueilta valumavesien mukana ja meren pohjasta kumpuava ravinnekuormitus, ilmastonmuutoksen tuomat haasteet luonnolle sekä muun muassa vieraslajit ja niiden leviäminen. Myös toimintaympäristön muutosten ennakointi on hyvin tärkeää.

Merialueella, kuten muillakin alueilla, Metsähallitusta sitovat myös kansainväliset velvoitteet. Merialueen käytön ja suojelun suunnittelussa pitää siis ottaa huomioon sekä kansallinen että kansainvälinen toimintaympäristö sekä siinä tapahtuvat muutokset.

EU käyttää erilaisia ohjauskeinoja vaikuttaakseen jäsenmaidensa merialueen käyttöön ja suojeluun. Osa ohjauksesta päättyy myös jäsenmaiden lainsäädäntöön, osa taas jää suosituksiksi. EU pystyy ohjaamaan jäsenmaitaan myös rahoituksella. Jäsenmaat on veloitettu muun muassa perustamaan Natura 2000 -alueverkoston luontonsa suojelemiseksi. EU on rahoittanut näillä Natura 2000 -alueilla tehtäviä

hoitotoimia, ja se pyrkii myös muilla keinoilla edistämään verkoston kohteiden aktiivisia suojelutoimia.

Meristrategian puitedirektiivin velvoittamana Suomi on laatinut merialuesuunnitelman. Samoin merenhoito- ja vesienhoitosuunnitelmat on tehty EUn ohjauksen velvoittamina. EU:lla on useita strategioita merialueen taloudelliselle käytölle. Esimerkiksi [Sinisen kasvun strategia](#) pyrkii lisäämään merialueen taloudellista käyttöä kestävästi, yhteisellä [kalastuspolitiikalla](#) pyritään lisäämään kestävästä kalastuksesta ja vesiviljelyä sekä [uusiutuvan energian strategialla](#) vaikutetaan energiapolitiikkaan avomerellä tuotettavan uusiutuvan energian osalta.

[Itämeren merellisen ympäristön suojelukomissio HELCOMin](#) sopimusosapuolina ovat Itämeren rannikkovaltiot sekä EU. Myös HELCOM vaikuttaa sopimusosapuoliensa merialueen käyttöön ja suojelua koskeviin poliittisiin linjauksiin, strategioihin ja suosituksiin.

TIETOLAATIKKO: ITÄMEREN MERELLISEN YMPÄRISTÖN SUOJELUKOMISSIO (HELCOM), ITÄMEREN SUOJELUN TOIMINTAOHJELMA JA METSÄHALLITUS

Itämeren merellisen ympäristön suojelukomission (HELCOM) tarkoituksena on nimensä mukaisesti suojella Itämeren merellistä ympäristöä. Komissio on perustettu vuonna 1974 Helsinki-sopimuksella, ja sen sopimusosapuolia ovat kaikki Itämeren rantavaltiot sekä EU. HELCOM-työ edistää maailmanlaajuisiakin kestäväen kehityksen, ilmaston, luonnon ja merten suojelun tavoitteita. Sen työtä alueellisessa merten suojelussa pidetään esimerkillisenä muun muassa YK:ssa.

HELCOM osallistuu ja vaikuttaa päätöksentekoon Itämeren luonnon hyväksi monin eri tavoin. Se ylläpitää tilannekuvaa Itämeren ekologisesta tilasta – vuonna 2023 valmistui HELCOMin kolmas Itämeren laajuinen kokonaisarvio. Omien projektiensa lisäksi HELCOM tekee suosituksia, strategioita ja toimenpideohjelmia sekä ideoi seurantoja ja niiden indikaattoreita. Lisäksi se tekee tiettyjä aihepiirejä, kuten biodiversiteettiä, koskevia arvioita.

HELCOMissa työtä tehdään monella eri tasolla. Kansalliset asiantuntijat osallistuvat HELCOMin asiantuntija- ja työryhmiin. Esimerkiksi Metsähallitus osallistuu meren pohjia ja lintuja käsitteleviin asiantuntijaryhmiin sekä suojelua ja luonnon monimuo-

toisuutta käsittelevään työryhmään. Lisäksi kolmen vuoden välein järjestetään ministerikokous, joka hyväksyy suuntaviivat ja sitoutuu poliittisesti päätöksiin.

Vuonna 2021 HELCOMin ministerikokous hyväksyi päivitetyn [HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelman](#). Alkuperäistä ohjelmaa on toteutettu jo vuodesta 2007 alkaen. Päivitetty toimintaohjelma sisältää yhteiset tavoitteet ja sovitut toimenpiteet vuoteen 2030 asti. Ohjelma käsittää lähes 200 toimenpidettä Itämeren meriympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi. Osaa näistä valtiot toteuttavat kansallisesti ja osaa yhdessä, osaa taas tehdään molemmilla tasoilla. Toimintaohjelma on käytännössä osoittanut yhteistyön voiman ja välttämättömyyden.

Itämeren suojelun toimintaohjelmassa on tavoitteita muun muassa rehevöitymisen hillitsemiseksi, kierto-talouden edistämiseksi sekä merenkulun ympäristövaikutusten minimoimiseksi. Ohjelmassa Itämeren valtiot ja EU sopivat myös HELCOMin pahimpien saastuttajien eli niin sanotun hot spot -listan täydentämisestä vuoteen 2025 mennessä – Saaristomeren valuma-alueen maatalouskuormitus on Suomen ainoa jäljellä oleva kohde listalla. Ohjelmassa sovittiin myös muun muassa ravinteiden kierrätyksen strate-

giasta ja toimenpiteistä sekä siitä, että vähintään 30 prosenttia Itämeren merialueesta on suojeltava vuoteen 2030 mennessä yhtenäisellä, tehokkaalla, hyvin hallinnoidulla ja ekologisesti edustavalla merisuoje-lualueverkostolla.

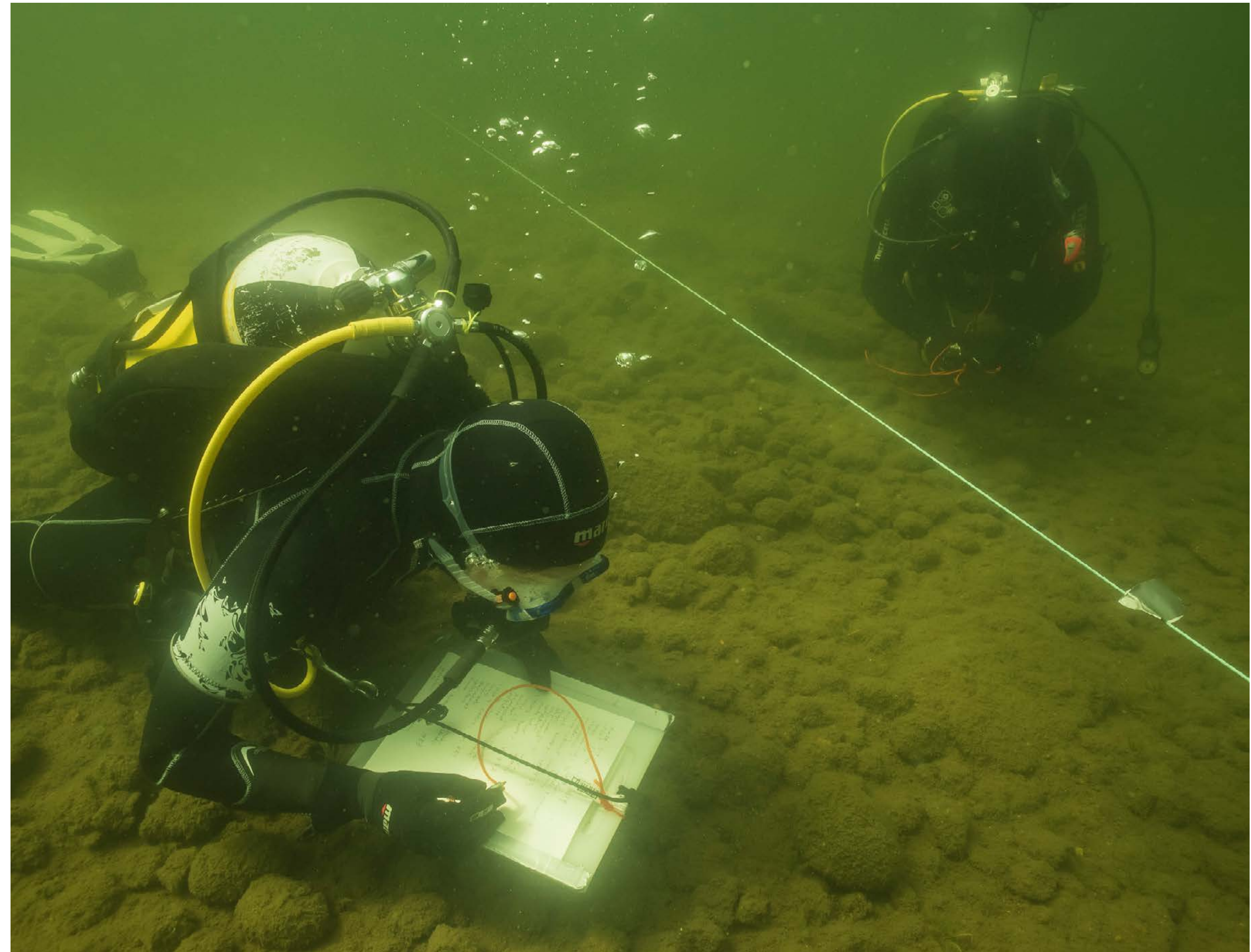
Metsähallitus osallistuu erityisesti Itämeren suojelun toimintaohjelman biodiversiteettiosion edistämiseen. Valtaosaa osion yhteisistä töistä toteutetaan Itämeren suojelu (Baltic Protect) -hankkeessa, jossa Metsähallitus osallistuu ennallistamisen toimintaohjelman tekoon ja merellisten suojelualueiden hoito-ohjeiden päivitustyöhön. Hanke on Metsähallitukselle kautta aikain ensimmäinen Horisontti-rahoitteinen hanke.

Kansallisesti toteutettavista toimenpiteistä on tehty vuonna 2023 suunnitelma. Siinä selvitetään, miten käynnissä olevat prosessit toimenpiteitä toteuttavat. Metsähallitus osallistuu näihin toimenpiteisiin muun muassa toteuttamalla Merenhoitosuunnitelmaa, Biodiversea LIFE IP -hanketta, Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa (VELMU) sekä HELMI-elinympäristöohjelmaa.

JOHDANTO

Lainsäädäntö, [valtakunnalliset alueiden käytön tavoitteet](#) ja Metsähallitukselle tehdyt omistajapoliittiset linjaukset luovat puitteet Metsähallituksen ohjaukseen. Niiden antamissa raameissa Metsähallitusta ohjaavat maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö, jotka antavat Metsähallitukselle tulostavoitteet. Tulostavoitteita määriteltäessä otetaan huomioon muun muassa Suomea koskevat kansainväliset sitoumukset, EU-ohjaus sekä erilaiset kansalliset strategiat, suunnitelmat ja hankkeet, kuten [HELMI-elinympäristöohjelma](#). Annetuissa puitteissa Metsähallitus suunnittelee hallinnoimansa merialueen käyttöä ottaen huomioon edellä mainittujen seikkojen lisäksi esimerkiksi maakuntakaavoituksen, merialuesuunnitelman sekä merenhoito- ja vesienhoitosuunnitelmien tavoitteet.

Riittävät tiedot luonnosta ja toimenpiteiden vaikutuksista luontoon luovat perustan merialueen kestäväälle käytölle. Kuva: Jari Immonen

JOHDANTO

Toimintaympäristön muutokset ja vaikutukset Metsähallituksen toimintaan

Metsähallituksen hallinnoima merialue on osa kansainvälistä toimintaympäristöä, jonka muutokset vaikuttavat myös Metsähallituksen merialueen toimintaan ja painotuksiin. Muutokset toimintaympäristössä vaikuttavat myös siihen, mitä eri sidosryhmät ja Suomen valtio Metsähallitukselta odottavat.

Kiinnostus merialueita kohtaan on lisääntynyt koko Euroopan unionin alueella ja myös Suomessa. Tämä näkyy muun muassa EU:n velvoittamassa jäsenmaakohtaisessa merialuesuunnitelmassa. Se on rannikon maakuntaliittojen johdolla ja sidosryhmien kanssa yhdessä tehty strateginen, koko Suomen merialuetta koskeva suunnitelma, joka ei kuitenkaan ole oikeusvaikutteinen, vaikkakin sillä on välillisiä merialueen käytön ohjausvaikutuksia.

Suomen merialuesuunnitelma 2030 valmistui vuoden 2020 lopussa. Merialue- ja merenhoitosuunnitelmien aikataulujen yhdenmukaistamiseksi merialuesuunnitelma päivitetään viimeistään vuonna 2026. Aikataulu saattaa kuitenkin aikaistua toimintaympäristön muutosten eli esimerkiksi energiakriisin ja vihreän siirtymän etenemisen vuoksi, ja uusi suunnitelma voi painottua merelliseen energiantuotantoon.

Merialueiden käyttöön ja suojeluun kohdistuneen lisääntyneen kiinnostuksen vuoksi Metsähallitus päätti erottaa hallinnoimansa merialueen omaksi luonnonvarasuunnitelma-alueekseen. Tämän alueen osalta luonnonvarasuunnitelma tarkoittaa osittain merialuesuunnitelmaa, jota käytetään apuna muun muassa merialueen toimenpiteiden suuntaamisessa.

JOHDANTO

Vastuullisuus ja vaikuttavuus läpileikkaavina muutosajureina

Merialueiden käytössä korostuvat yhteiskunnan vastuullisuuden ja kestävyysvaatteen. Meren hyvä tila on edellytys paitsi luonnon monimuotoisuudelle myös elinkeinoille.

Eri käyttömuotojen yhteensovittaminen sekä kestävyys- ja yhteisvaikutusten arvioiminen ovat keskeisiä merialueen hyvän tulevaisuuden luomisessa. Ne edellyttävät sellaisia toimintatapoja, jotka ottavat huomioon yhteisvaikutukset niin meri- ja maa-alueilla kuin myös Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla ja niiden ulkopuolella. Eri käyttömuotojen yhteensovittaminen ja kestävyysvaikutusten arvioiminen eri mittakaavoissa ja aikaperspektiiveissä onkin keskeisessä asemassa merialueen hyvän tulevaisuuden luomisessa.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen

Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen ja luontokadon pysäyttäminen ovat ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalla keskeisiä ekologisia päämääriä, jotka yhdessä muodostavat reunaehdot kaikelle muulle toiminnalle. Asioilla on voimakas kytkös toisiinsa, ja ne vaativat eri toimenpiteiden vahvaa yhteensovittamista.

Ilmastonmuutos muuttaa Suomen sääoloja. Ennusteiden mukaan muun muassa vuoden keskilämpötila nousee, koko merialue ei enää jäädy talvisin ja jääpeitteinen aika pohjoisilla merialueilla lyhenee. Ilmastomuutoksella saattaa olla vaikutusta myös esimerkiksi näkösyvyyteen, valon määrään ja sitä kautta syvyysvyöhykkeeseen, jossa eri lajit voivat elää. Joidenkin lajien elinolosuhteet muuttuvat nopeammin kuin lajit ehtivät sopeutua muutokseen tai siirtyä uusille elinalueille, mikä lisää uhanalaistumista.

Myös vieras- ja tulokaslajisto voi muuttaa merialueen lajistoa voimakkaasti. Lajistoa on levinnyt muun muassa laivojen painolastivesien myötä. Lajistomuutoksilla voi olla suuri vaikutus luonnon monimuotoisuuden lisäksi kalastukseen ja virkistyskäyttöön.

Ilmastonmuutos ja sen hillintä vaikuttavat myös merialueen käyttöön, etenkin tuulivoiman lisärakentamisen ja energian tuotantotapojen murrokseen merialueella. Myös olosuhteiden muutokset vaikuttavat suoraan meren käyttömuotoihin: esimerkiksi merituulivoimaloille jäätömyys on eduksi, mutta talvimatkailu puolestaan voi kärsiä merialueen jäätömyydestä.

TIETOLAATIKKO: ECONNECT-HANKE

Metsähallitus pyrki yhdessä kumppaneidensa kanssa luomaan Interreg-rahoitteisessa [EConnect-hankkeessa](#) konkreettisen kuvan siitä, miten ilmastonmuutos vaikuttaa vedenalaiseen luontoon 100 vuoden päästä Pohjanlahden keskiosissa, Merenkurkun alueella.

Hankkeessa tehtiin tulevaisuuden ennusteita mallintamalla ympäristötekijöiden muutoksen vaikutuksia mereisten luontotyyppien ja lajien levinneisyyteen. Hankkeessa hyödynnettiin uusimpia skenaariomallinnuksia ilmastonmuutoksen vaikutuksista ympäristöön. Esimerkiksi suolapitoisuuden tai näkösyvyyden muutosennusteiden avulla pystyttiin rajaamaan elinkelpoisia alueita lajeille, joiden levinneisyyteen nämä tekijät vaikuttavat. Näiden tietojen avulla pystyttiin ennustamaan mereisten lajien ja luontotyyppien levinneisyys sekä muodostamaan realistinen tulevaisuuden kuva hanke-alueesta sadan vuoden päästä. Tätä voidaan hyödyntää ilmastonmuutokseen varautumiseen ja vaikkapa merialuesuunnitteluun.

Hankkeen toisessa osassa tutkittiin meriekosysteemien tarjoamia ekosysteemipalveluita ja niiden muutosta. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemissä saattavat heijastua ihmisen hyvinvointiin heikentyneinä ekosysteemipalveluina, millä on suuri vaikutus hankealueen asukkaisiin ja yhdyskuntasuunnitteluun.

Ekosysteemipalvelut jaetaan kolmeen ryhmään: tuotantopalvelut, säätely- ja ylläpitopalvelut sekä kulttuuripalvelut. Tuotantopalvelut ovat yleensä aineellisia hyödykkeitä, kuten metsistä ja meristä saatava ravinto. Säätely- ja ylläpitopalvelut ovat moninaisia, ja niihin lukeutuvat muun muassa ilmakehän hiilen sitominen ja ihmisperäisten haitta-aineiden biologinen puhdistus. Kulttuuripalveluissa luontoa käytetään vaikkapa virkistykseen ja inspiraation lähteenä.

EConnectissa kartoitettiin hankealueen meriluontotyyppien oleelliset ekosysteemipalvelut nyt ja tulevaisuudessa (vuosina 2020 ja 2120) tuottamalla ekosysteemipalvelumuutosten yhteisindeksi. Ekosysteemi-indeksin avulla luotiin kokonaisvaltainen kuva siitä, missä nykyiset ja tulevaisuuden ekosysteemipalvelut sijaitsevat ja miten ilmastonmuutoksen vaikutukset meriluonnossa vaikuttavat niihin.

Hankkeen kolmannessa osassa selvitettiin hankealueen luontotyyppien ja suojelualueiden tämänhetkinen ja tulevaisuuden kytkeytyneisyys ilmastonmuutoksen ennusteiden pohjalta. Kytkeytyneisyydellä on suuri merkitys lajien eloonjäämisen kannalta: eläimillä ja kasveilla täytyy olla mahdollisuus levittäytyä uusille elinalueille, jos nykyiset olosuhteet muuttuvat epäsuotuisiksi. Analyysit perustuivat kattaviin karttoihin hankealueen tärkeistä tai muutoksille herkistä vedenalaisista luontotyypeistä tai lajeista sekä suojelualueiden verkostosta.

Elinalueiden kytkeytyneisyydellä ilmaston muuttuessa on olennainen merkitys muutosten ennakoimisessa. Elinalueiden onnistunut kytkeytyneisyys on osa kauaskantoista ja toimivaa suunnittelua, jonka tarkoituksena on säilyttää kohteen luontoarvot.

JOHDANTO

Uusiutuvat energialähteet ja raaka-aineet uuden, hiilineutraalin talouden ytimessä

Ukrainan sodan aiheuttama energiakriisi vuonna 2022 korosti kansallisen energiaomavaraisuuden tarvetta. Samaan aikaan tavoite hiilineutraalista Suomesta vuoteen 2035 mennessä loi kysyntää ilmastoystävälliselle energialle. Niin Suomen valtio kuin laajat sidosryhmät ovat sitoutuneet siirtymään pois fossiilitaloudesta kohti uutta, hiilineutraalia kiertotaloutta. Luonnonvarojen kysynnän kasvun myötä resurssitehokkuuden ja kiertotalouden merkitys kasvaakin merkittävästi.

Metsähallitus on omistajaohjauksen ja ilmasto-ohjelmansa mukaisesti ottanut aktiivisen roolin merituuvoimapuistoille soveltuvien alueiden etsimisessä ja esiselvittämisessä hallinnoimallaan vesialueella. Edistettävät alueet kilpailutetaan yritysten kesken. Vuonna 2020 Metsähallitus käynnisti ensimmäisen avomerelle sijoitettavan tuulivoimapuistohankkeensa esiselvityksen Korsnäsissä ja kilpailutti hankkeen vuonna 2022. Kilpailutuksen voitti Vattenfall.

Merituuvoimalla on keskeinen asema energiamurroksessa ja Suomen pyrkimyksessä kohti hiilineutraaliutta. Kuva: Väylävirasto

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti Metsähallitus tuo markkinoille vuoden 2024 loppuun mennessä vähintään 2–4 uutta hanketta.

Luonnon monimuotoisuuden suojelussa hankerahoitus merkittävässä roolissa

Hankerahoituksella on keskeinen merkitys varsinkin luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi tehtävässä työssä.

JOHDANTO

Muutamia suurimpia hankkeita:

LIFE-IP Biodiversea

Suunnittelukauden meriluonnon suojelua ja ennallistamista kehittävästä hankkeista merkittävin on LIFE-IP Biodiversea (v. 2021–2029). Metsähallituksen koordinoiman, laajan meriluonnonsuojelun yhteistyöhankkeen yleisenä tavoitteena on Itämeren monimuotoisen luonnon turvaaminen. Tarkoituksena on etenkin tehostaa meriluonnonsuojelua ja edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä Suomen meri- ja rannikkoalueilla.

Biodiversea tuottaa uutta tietoa Suomen merialueista kartoittamalla huonosti tunnettuja alueita ja seuraamalla jo kartoitettujen alueiden tilan kehittymistä. Hankkeessa arvioidaan suojelualueiden tehokkuutta sekä kehitetään merialueilla suojelualueverkostoa vastaamaan kansallisia ja kansainvälisiä tavoitteita. Hankkeessa tutkitaan myös ihmisen vaikutusta meriluontoon, ennallistetaan heikentyneitä vedenalaisia luontotyypppejä ja avainlajien elinympäristöjä sekä poistetaan haitallisia vieraslajeja.

LIFE Biodiversea IP -hankkeessa tehdään laajaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa sekä viestitään meriluonnonsuojelun hyödyistä ja siihen liittyvistä haasteista. Hanke saa rahoitusta EU:n LIFE-ohjelmasta. Kuvassa istutetaan meriajokasta. Meriajokasniityt ovat merialueen yksi avaineliöympäristöistä ja myös tehokkaita hiilensitojia. Kuva: Joonas Hoikkala

Hankkeessa tehdään laajaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa sekä viestitään meriluonnonsuojelun hyödyistä ja siihen liittyvistä haasteista. Hankkeen toimenpiteillä edistetään suojelun ja meren käytön yhteensovittamista. Hanke saa rahoitusta EU:n

LIFE-ohjelmasta. Hankkeen toimenpiteillä edistetään suojelun ja meren käytön yhteensovittamista.

JOHDANTO

Helmi-elinympäristöohjelma

Helmi-elinympäristöohjelman (2021–2030) tavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta, turvata luonnon tarjoamia elintärkeitä ekosysteemipalveluja sekä torjua luontokatoa. Samalla hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista. Helmi-ohjelmassa ehkäistään myös elinympäristöjen vähenemistä ja niiden laadun heikkenemistä. Ohjelman toimet auttavat myös uhanalaisia lajeja ja luontotyyppejä.

Helmi-elinympäristöohjelma on kasvattanut Metsähallituksen määrärahoja luontotyyppi-inventointeihin, luonnonhoitoon ja ennallistamiseen – myös merialueella. Vuosittain myönnettävän rahoituksen määrä sanelee toiminnan volyymin.

HELMI-ohjelman rahoituksella on kerätty tietoja muun muassa luontotyypeistä ja niiden hoitotarpeesta. Kuva: Katri Lehtola

JOHDANTO

Muita viime vuosien keskeisimpiä hankkeita:

1. **Meriavain-hankkeessa** (2018–2021) kuvattiin tärkeimmät mereiset avainelin ympäristöt, jotka ylläpitävät eliöyhteisöjen monimuotoisuutta ja ekosysteemien toimintaa ja joiden tilan heikentymisellä voidaan olettaa olevan muita elinympäristöjä suurempia heijastevaikutuksia muualle ekosysteemiin ja ekosysteemipalveluihin.
2. **Meritietoportaali-hankkeen** (2017–2020) päätaavoitteena oli tehostaa Suomen merellisten toimijoiden tietojen ja aineistojen löydettävyyttä sekä hyödyntämistä hankkeessa kehitetyn portaalin kautta.
3. **Baltic-RIM-hankkeessa** (2017–2020) tuotiin esille merellisen ja vedenalaisen kulttuuriperinnön sekä maiseman arvoja ja määriteltiin niitä osaksi merialuesuunnittelun prosessia. Metsähallitus osallistui erityisesti hankkeen tiedonkeruuseen ja kenttätöihin yhteistyössä Museoviraston kanssa.
4. **EConnect-hankkeessa** (2018–2022) selvitettiin ilmastomuutoksen vaikutuksia lajistolle keskisellä Perämerellä. (Hankkeesta on erillinen tietolaatikko aiemmin tässä luvussa.)
5. **FreshHabit LIFE** (2016–2022) oli sisävesiin keskitetty hanke, jolla kuitenkin on yhtymäkohdat meriluontoon muun muassa purojen kunnostuksen aikaansaamana valumavesien puhdistumisena.
6. Vuonna 2023 päättyneen **Kalavaltio-hankkeen** tavoitteena oli selvittää, miten kotimaista kalantutantoa voisi lisätä kestävästi valtion vesialueilla ja miten siihen tarvittavaa lupaprosessia voisi joustavoittaa. Kalavaltio-hankkeelle on haettu jatkoa maa- ja metsätalousministeriöltä.
7. **CoastNet LIFE -hankkeen** (2018–2025) tavoitteena on parantaa rannikon ja saariston Natura 2000 -alueiden tilaa luomalla toimiva elinympäristöjen verkosto. Kohteina ovat etenkin rannikolle tyypilliset, avoimet ja puoliavoimet ympäristöt. Hankkeessa kunnostetaan ympäristöjä ja täydennetään verkostoa uusilla kohteilla.

Suojelun ja ennallistamisen pinta-alat kasvavat

EU:n biodiversiteettistrategia ja YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuskehys asettavat velvoitteita muun muassa suojelu- ja ennallistamis pinta-alan kasvattamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Myös Metsähallituksen veloitteet biodiversiteetin suojelemiseksi lisääntyvät merialueen luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelmakaudella, vaikka niiden tarkasta sisällöstä ei vielä olekaan tietoa.

TIETOLAATIKKO: EU:N BIODIVERSITEETTISTRATEGIA JA YK:N BIOLOGISTA MONIMUOTOISUUTTA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

[EU:n biodiversiteettistrategia](#) ja [YK:n biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus](#) sisältävät useita toimenpiteitä, joilla on tarkoitus saada luonto elpymisuralle vuoteen 2030 mennessä. Näistä Metsähallituksen kannalta keskeisimpiä ovat lajien ja luontotyyppien tilan parantamiseen tähtäävät toimet, jotka läpileikkaavat koko Metsähallituksen toimintaa.

Merialueita tulee hallinnoida, käyttää ja hoitaa kestävästi ja vaikuttavasti selkeästi määriteltyjen suojelutavoitteiden ja -toimenpiteiden mukaisesti. Lisäksi tavoitteiden ja toimien toteutumista on seurattava asianmukaisesti. Tavoitteena on 30 prosentin suojelupinta-ala. Merialueesta vähintään 10 prosenttia on oltava niin sanotusti tiukasti suojeltua aluetta, millä varmistetaan suojelualueiden laatu. Tiukan suojelun alueilla luonnon on saatava kehittyä häiriintymättä, mutta kaikki ihmistoiminta ei niissä ole kuitenkaan kiellettyä: suojelualuetta koskevissa tavoitteissa määritellään mahdollisesti sallitun toiminnan rajat. Lakisääteisten suojelualueiden lisäksi 30 prosentin suojelutavoite sisältää muut suojelua tukevat alueet eli niin sanotut OECM-alueet (Other Effective Conservation Measures), joiden kansallinen määrittelytyö on käynnissä.

Monimuotoisuuden tilan parantamisessa tavoitteena on parantunut suojelutaso tai selvästi paraneva kehityssuunta 30 prosentilla luonto- ja lintudirektiivin lajeista ja luontotyypeistä. Lisäksi tavoitteena on, ettei yhdenkään lajin tai luontotyypin kehityssuunta tai suojelutaso heikkene. Tavoitteen tukemiseksi EU-komissio laati vuonna 2022 ehdotuksen ennallistamisasetuksesta. Se muun muassa velvoittaisi jäsenmaat toteuttamaan ennallistamisen mahdollistavat (aktiiviset tai passiiviset) toimet lähes kaikilla ennallistamisen tarpeessa olevilla Natura 2000 -luontotyyppien esiintymillä vuoteen 2050 mennessä. Asetus on voimaan tullessaan suoraan Suomea sitova ilman kansallista lainsäädäntöä. Sen neuvottelut ja yksityiskohdat ovat vielä kesken, joten tässä vaiheessa ei ole varmaa tietoa siitä, mihin asetusta Suomea ja Metsähallitusta laajojen merialueiden hallinnoijana velvoitetaan.

Loppuvuodesta 2022 hyväksyttiin uusi [maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuskehys](#) YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen osapuolikokouksessa. Kehys sisältää neljä päämäärää sekä 23 tavoitetta, joissa on monta Metsähallituksen toiminnalle keskeistä tavoitetta. Edellä mainitut

EU:n tavoitteet toistuvat myös kehysten tavoitteissa: 30 prosenttia heikentyneiden elinympäristöjen pinta-alasta on saatettava ennallistamistoimien alle ja suojelualuekattavuus nostettava 30 prosentin tasolle vuoteen 2030 mennessä.

Tavoitteisiin sisältyy myös luonnon monimuotoisuuden huomioiva aluesuunnittelu, jonka pitäisi kattaa kaikki maa- ja merialueet. Suomessa merialueilla tavoitteen toteuttaa merialuesuunnitelma, mutta tavoitetta toteutetaan myös merialuesuunnitelmaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Lajisuojelun osalta tavoitteissa on esimerkiksi uhanalaisuuskehityksen pysäyttäminen ja vieraslajien torjunta. Kestävän käytön päämäärän alla on tavoitteita muun muassa villien lajien käyttöön sekä kalastus- ja vesiviljelyalueiden hallinnointiin liittyen.

Toimintamme merellä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja lisäämiseksi toteuttaa jo monia näistä tavoitteista, mutta varmasti myös lisätoimia tarvitaan.

JOHDANTO

Meri on osa kansallista ruokaturvaa

Ukrainan sota on korostanut huoltovarmuuden merkitystä myös ravinnon tuotannossa. Metsähallituksen hallinnoimalta merialueelta kalastetaan noin puolet Suomen kaupallisen kalastuksen saaliista, vaikkakin saalisosuudet vaihtelevat suuresti kalalajien mukaan.

Kestävä kulutus luo kysyntää lähiruualle sekä luonnonvaraiselle ja viljellylle kalalle, ja kuluttajat ovat heränneet vaatimaan myös kotimaisia vaihtoehtoja. Luonnonvarakeskuksen mukaan kolmannes suomalaisten kuluttamasta kalasta oli kotimaista vuonna 2021.

Kalankasvatusta on usein syytetty vesien pilaamisesta, mutta kalankasvatuksen päästöt ovat vähentyneet huomasti (60-70 %) siitä, mitä kuormitus enimmillään on 1990-luvun alussa ollut vuoteen 2010 mennessä. Lisäksi ympäristönsuojelu ja lupapolitiikka pakotta-

vat kehittämään vesiviljelytekniikoita vieläkin vähäpäästöisemmiksi. Vastuullinen ja ympäristöystävällinen tuotanto voi olla yrityksille ja elinkeinolle myös tulevaisuuden keskeinen kilpailuetu.

Meri on uuden turvallisuusajattelun ytimessä

Merialueen, etenkin Suomenlahden, merkitys on korostunut Ukrainan sodan myötä.

Suomen liittyminen Natoon saattaa lisätä maanpuolustukseen liittyviä harjoituksia ja toimintaa merialueella. Puolustusvoimilla ei ole hallinnassaan omia merialueita, vaan kaikki sen käyttämät alueet ovat Metsähallitukselta vuokrattuja. Turvallisuuteen liittyy myös muun muassa väyläturvallisuudesta huolehtiminen. Väyliä sijaitsee Metsähallituksen hallinnoimalla vesialueella.

Tiedonvälityksen, luotettavuuden ja avoimuuden muutos

Tiedon ja kanavien määrä lisääntyy merkittävästi, mikä haastaa perinteisiä instituutioita ja tiedonlähteitä. Tieto on pirstaloitunut, ja luotettavan tutkimustiedon löytäminen ja tunnistaminen vaikeutuvat. Erityisesti energiasiirtymä ja -murros tuottavat valtavasti tietoa, ja ne ovat alttiita myös disinformaatiolle.

Tiedon lisääntymisen myötä tiedosta on tullut jatkuvasti kumuloituvaa – se, mikä oli totta eilen, tarkentuu huomenna. Parhaimmillaan avoin tiedonvälitys ja -vaihto sekä avoimet tietovarannot lisäävät muuttuvan yhteiskunnan ja tehtävien päätösten läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta sekä luovat uusia yhteistyömahdollisuuksia ja innovaatioita. Metsähallitus panostaakin avoimeen viestintään ja dialogiin kaikkien sidosryhmien kanssa.

JOHDANTO

Polarisaation kasvu ja keskustelukulttuurin kärjistyminen

Myös suomalaisessa yhteiskunnassa riskit sosioekonomisesta eriytymisestä ja vastakkainasettelusta lisääntyvät. Polarisaatio näkyy paitsi keskustelukulttuurin kärjistymisenä myös erilaisten elämänmuotojen ja -piirien mahdollisina konflikteina, esimerkiksi kalastuksen ja merialueen muun käytön jännitteinä. Arvot näkyvätkin yhä vahvemmin ihmisten luontosuhteessa ja käsityksessä luonnon hyödyntämismahdollisuuksista.

Työelämän ja digitalisaation murros muokkaavat rannikon asumista

Digitaalisuus työelämässä mahdollistaa etätyöskentelyn ja monipaikkaisen asumisen – myös vapaa-ajanasunnolla. Kasvaneen kausiasutuksen myötä saaristossa ei ole koskaan ollut väkeä niin paljon kuin nyt. Vuonna 2021 väestöstä noin 42 prosenttia eli 2,3 miljoonaa henkeä asui rannikkokunnissa. Metsähallituksen hallinnoimien merialueiden naapu-

rustossa asutuksen lisääntyminen vaikuttaa myös Metsähallituksen hallinnoiman merialueen käyttöön ja Metsähallituksen tuottamista palveluista etenkin virkistyspalveluiden kysyntään. Myös vuorovaikutus asiakkaiden, kumppaneiden ja sidosryhmien kanssa nopeutuu digitalisoitumisen myötä ja muuttuu yhä tärkeämmäksi.

Vapaa-aika muuttuu ja sen viettäminen merellä lisääntyy

Ilmastonmuutos ja kestävä matkailun tavoitteet muokkaavat asenteita vapaa-ajan käyttöä kohtaan. Pandemian myötä lisääntynyt kiinnostus lähi- ja luontomatkailua kohtaan jatkuu ja luonnosta saatavaan hyvinvointiin panostetaan. Väestön ikääntymisen myötä syntyy enemmän kysyntää esteettömille palveluille. Nämä kaikki aiheuttavat muutoksia merialueella mutta luovat myös uusia mahdollisuuksia, joita Metsähallituksen toiminta voi tukea.

Väestö ikääntyy ja maahanmuutto kasvaa

Suomen väestö vanhenee, ja maahanmuutto kasvaa. Maahanmuutto vastaa monissa osin Suomea jo merkittävää osaa koko väestönkasvusta. Muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvien osuus koko väestöstä kasvaa, sekä kulttuurien, asenteiden, tapojen ja tottumusten monimuotoisuus lisääntyy.

Myös suomalaisten luontosuhde jatkaa monimuotoistumistaan, mikä vaikuttaa myös merialueen käyttöön ja suojeluun.

JOHDANTO

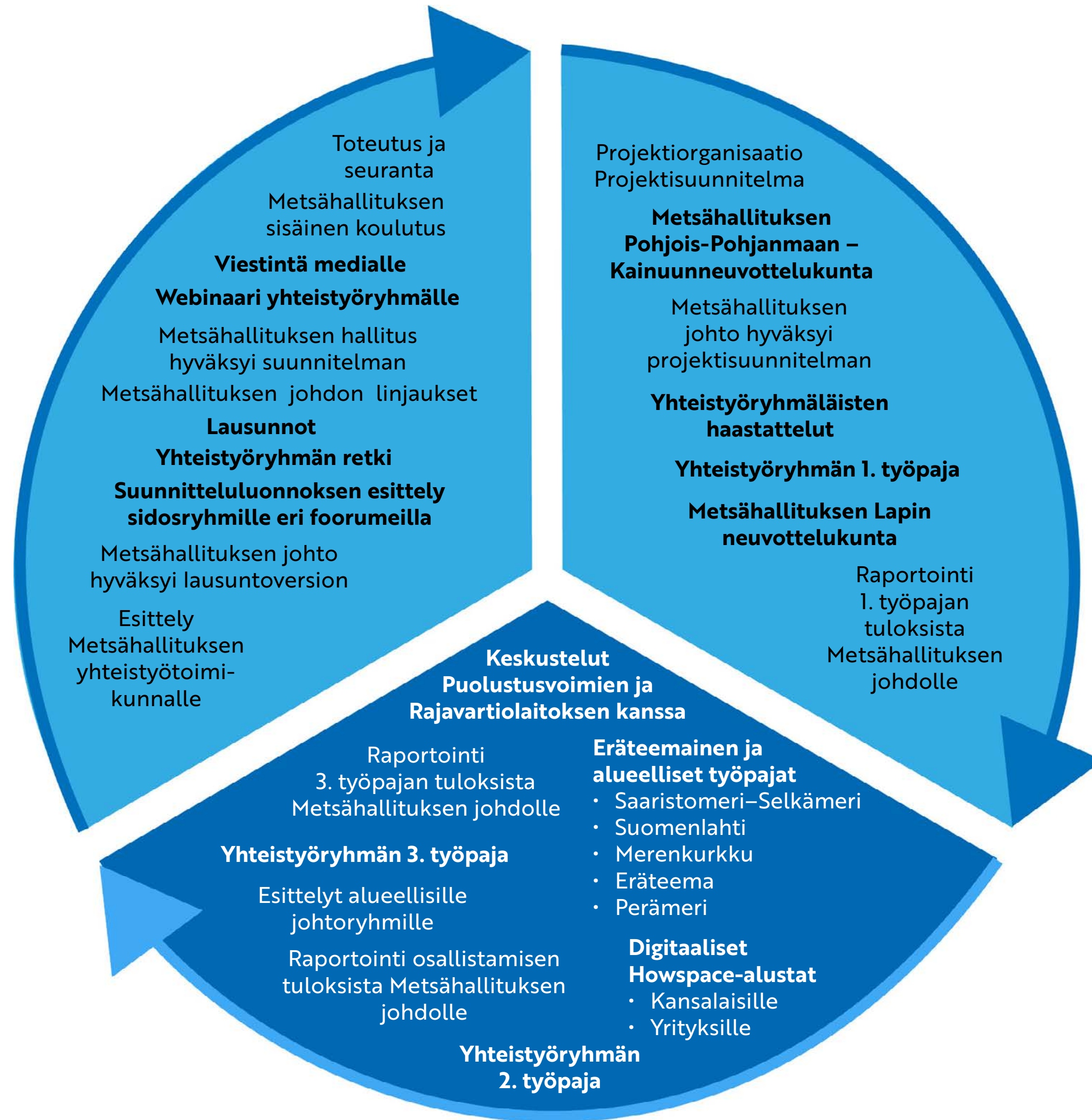
Luonnonvarasuunnittelu merialueella

Merialueen luonnonvarasuunnitteluprojekti alkoi toukokuussa 2022. Projektia veti Metsähallituksen ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimi aluejohtaja Mikael Nordström Metsähallituksen Rannikon Luontopalveluista. Projektipäällikkönä toimi Marja Hokkanen. Luonnonvarasuunnittelun etenemisestä vastasivat projektiryhmä ja ohjausryhmä. Molemmissa ryhmissä oli vähintään yksi edustaja Metsähallituksen Eräpalveluista, Luontopalveluista ja Kiinteistökehityksestä, ohjausryhmässä oli lisäksi edustus konsernitoiminnoista. Metsähallitus Metsätalous Oy:n käytössä olevat maa-alueet merialueella eivät kuuluneet suunnittelualueeseen, joten sillä ei ollut edustajia ryhmissä.

Suunnittelua tehtiin yhteistyössä etenkin eri valtakunnallisista sidosryhmistä kootun yhteistyöryhmän kanssa. Lisäksi suunnitteluun osallistui neljä alueellista ryhmää sekä eräteemainen ryhmä. Yrityksiä ja kansalaisia osallistettiin digitaalisella Howspace-alustalla. Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kanssa käytiin erilliset keskustelut. Suunnitteluprojektin lopputuloksena valmistui luonnonvarasuunnitelma kaudelle 2024–2028. Metsähallituksen hallitus vahvisti suunnitelman marraskuussa 2023.

Nyt valmistunut luonnonvarasuunnitelma kuvaa ja ohjaa Metsähallituksen toimintaa, sen kehittymistä ja vaikuttavuutta merialueella.

Kuva: Merialueen luonnonvarasuunnittelun vaiheet.
Lihavoidut kohdat ovat yhteissuunnittelua sidosryhmien kanssa.

Yhteissuunnittelu sidosryhmien kanssa oli keskeistä merialueen luonnonvarasuunnittelussa. Kuva: Hanna Kaurala

TOIMINNAN MITTARIT

Toiminnan mittarit ja niiden lähtötilanne

Uusi suunnitelmakausi kattaa vuodet 2024–2028. Suunnittelualue käsittää valtion omistamat ja Metsähallituksen hallinnassa olevat vesi- ja maa-alueet merellä lukuun ottamatta Metsähallitus Metsätalous Oy:n käytössä olevia maa-alueita, joiden käyttö suunnitellaan maa-alueiden luonnonvarasuunnitelmien yhteydessä.

Luonnonvarojen kestävää käyttöä seurataan Metsähallituksen toiminnan vaikuttavuutta kuvaavan mittariston avulla. Mittaritiedot kerätään valtio-omistajan, asiakkaiden ja sidosryhmien toiminnan näkökulmista. Mittaristo on yhteinen koko maan luonnonvarasuunnitelmissa. Sitä voidaan kuitenkin täydentää tai supistaa kunkin suunnittelualueen erityispiirteiden pohjalta.

Merialueen luonnonvarasuunnitelman alue on uusi, ja kyseessä on ensimmäinen vain merialuetta koskeva suunnitelma. Tämän vuoksi aiempien, pääasiassa maa-alueita koskevien suunnitelmien mittarit eivät kaikki ole tarkoituksenmukaisia merialueen osalta. Toisaalta tässä suunnitelmassa on myös pelkästään merialuetta koskevia uusia mittareita lähtötietoineen. Samoin säilyvien mittareiden osalta ei pystytty tekemään lainkaan vertailua edellisen suunnitelmakauden tietoihin suunnittelualueen muuttumisen takia.

Osasta nyt esitettävistä mittareista ei ole vielä saatavissa lähtötietoja, mutta ne saadaan tulevina vuosina.

TOIMINNAN MITTARIT

Maa- ja vesialueet

Suunnittelualue on jaoteltu maa- ja vesialueisiin. Suunnittelualueen vesialue jakautuu valtion omistamiin yksityisalueisiin ja yleisvesialueeseen. Yksi merialueiden jakoperuste on suojelustatus: onko alue perustettu luonnonsuojelualueeksi, onko se luonnonsuojelualuevarauksena vai onko se suojelematonta. Suunnittelualueen maa-alueet ovat joko luonnonsuojelualueita tai -varauksia.

Luonnonsuojelualuevaraukset kuuluvat johonkin valtakunnalliseen suojeluohjelmaan, mutta toistaiseksi niitä ei ole vielä perustettu suojelualueiksi. Ne voivat olla myös suojeluohjelmiin kuulumattomia Natura 2000 -alueiden osia. On kuitenkin huomattava, että suurin osa Suomen Natura 2000 -alueista on jo suojeltu luonnonsuojelualueina tai ne kuuluvat luonnonsuojeluohjelmiin.

Muut alueet -luokassa ovat ne alueet, joita ei ole perustettu luonnonsuojelualueiksi ja jotka eivät ole myöskään suojeluohjelmien alueita. Tämä luokka on pinta-alaltaan ehdottomasti luokista laajin. Näitä alueita voidaan tutkia silloin, kun etsitään paikkaa merituulivoimalle, vesiviljelylle tai kiviaineksen ottoon. Taulukossa on esitetty myös se, kuinka paljon tuotannossa ja hankekehityksessä olevia merituulivoima-alueita sijaitsee Metsähallituksen hallinnoimalla merialueella.

Esimerkki Itäisen Suomenlahden luokituksesta luonnonsuojelualueisiin ja suojelualuevarauksiin.

Maa-alueet Natura 2000 -alueesta ”Itäisen Suomenlahden saaristo ja vedet”, kuuluvat Itäisen Suomenlahden kansallispuistoon, ja siltä osin alue on Suojelualueet-kategoriassa.

Sen sijaan kyseisen Natura 2000 -alueen vesialueet eivät kuulu kansallispuistoon eivätkä ne Natura 2000 -aluestatuksen lisäksi ole muuten suojeltuja. Tämän takia vesialueet on laskettu suojelualuevarauksiin.

” Ilmastonmuutos, luontokato ja meren hallitsematon käyttö ovat kasvavia haasteita merielinympäristöissä. Metsähallitus pyrkii torjumaan näitä uhkia hallinnoimillaan merialueilla.

TOIMINNAN MITTARIT

Taulukko. Metsähallituksen hallinnoiman merialueen käyttö ja jakautuminen maa- ja vesialueisiin.

Aluetyyppi	Km ²	%
<i>Suojelualueet</i>	1 979	7,1
Maa-alueet	44	0,2
Vesialueet	1 936	6,9
<i>Suojelualuevaraukset</i>	3 904	13,9
Maa-alueet	63	0,2
Vesialueet	3 841	13,7
<i>Muut alueet</i>	22 161	79,0
Maa-alueet	0	0,0
Valtion yksityisvesialueet	76	0,3
Yleiset vesialueet	22 085	78,8
Yhteensä vesialueet	22 261	79,0
Tuulivoima-alueita tai hankekehityksessä olevia alueita (% koko suunnittelualueesta)	1 102	3,9
Yhteensä	28 044	100 %

Lähde: Metsähallituksen paikkatietoaineisto 8.8.2023 (suojelualueet ja suojelualuevaraukset), 3.1.2023 (muut alueet) ja Metsähallituksen Kiinteistökehitys 8.5.2023 (tuulivoima-alueet).

Suojelualueina tai suojelualuevarauksina on reilu viidesosa suunnittelualueesta. Kuva: Essi Keskinen

TOIMINNAN MITTARIT

Luonnon monimuotoisuus

Meren vesialueen ennallistamisen ja luonnonhoidon vaikutusalue

Ennallistamisen ja luonnonhoidon pinta-alaksi lasketaan vaikutusalue (eikä toimenpidealuetta). Mahdolliset päällekkäiset toimenpidealueet lasketaan vain kertaalleen vaikutusalueeseen silloin, kun tarvittavat kertaluontoiset toimenpiteet on saatu tehdyiksi (tai luullaan saadun tehdyiksi). Mahdollisten jatkuvan hoidon kohteiden vaikutusala raportoidaan erikseen.

Taulukko. Meren vesialueen ennallistamisen ja luonnonhoidon kertaluontoisten ja toistuvien toimenpiteiden vaikutusalueet.

Biotooppi	Kertaluontoisten toimien vaikutusalue, ha	Toistuvien toimien vaikutusalue, ha
Fladojen kunnostaminen	12,3	0

Fladat ovat maankohoamisen seurauksena lahdesta altaiksi muodostuvia vesialueita, jotka ovat yhteydessä mereen yhden tai useamman vesiväylän tai salmen kautta. Ne ovat tärkeitä muun muassa kalanpoikasille. Metsähallitus kunnostaa fladoja esimerkiksi aiemmin tehtyjen ruoppauksien jäljiltä. Kuva: Jaakko Haapamäki

TOIMINNAN MITTARIT

Merensuojelun vesiluontotyyppitiedon hyvä taso suojelualueilla

Metsähallitus on tehnyt vuodesta 2004 alkaen vedenalaisen luonnon kartoituksia osin omana työnään ja osin osana ympäristöhallinnon yhteistä VEL-MU-hanketta. Tietoja on kerätty monin menetelmin esimerkiksi sukeltamalla ja videokuvaamalla. Kartoituskohteina ovat olleet sekä meren pohjan luontotyypit että niiden lajisto. Luontotyyppien ja lajiston esiintymisiä on myös mallinnettu. Kartoitustuloksia on käytetty muun muassa arvioitaessa merialueiden suojeluarvoja ja käyttömahdollisuuksia eri tarkoituksiin.

Merellä tehtävien vedenalaisten kartoitusten kohteet haetaan vuosittain Metsähallituksen ylläpitämästä LajiGis-järjestelmästä kohdetyypillä ”Lajistokartoitus tai seuranta vesistössä, erittelemättä”. Kartoituspisteiden ohella mittarin laskenta perustuu ruutukoh- taiseen tarkasteluun, jossa eri valovyöhykkeillä eli foottisuusalueilla tulee olla ennalta asiantuntija-arviona määritelty määrä soveltuvia kartoituspisteitä.

Mikäli määrä ruudulla saavutetaan, kyseisen ruudun tietotaso on hyvä. Tiedot eivät saa myöskään olla 20 vuotta vanhempia.

Vuoden 2023 alussa runsaalla kolmanneksella (34,1 %) suojelualueiden vesiluontotyypeistä oli hyvät tiedot.

Tietotaso hyvä 34,1 %:lla suojellusta vesipinta-alasta

Lähde: Metsähallituksen paikkatietoaineisto 1.1.2023.

Kattava luontotieto on yhteinen intressi ja palvelee parhaiten yhteensovittamista ja vastuullista toimintaa merellä. Kuva: Helmi Mentula

TOIMINNAN MITTARIT

Asiakkaat

Asiakastyytyväisyys

Suojelualueiden kävijöiden ja myöhemmin myös merialueen vapalupa- ja pyydyslupakalastajien asiakastyytyväisyyttä mitataan indeksiarvolla 1–5, josta 5 on paras.

Suojelualueista mukana ovat kokonaan suunniteltualueella sijaitsevat kansallispuistot (Itäinen Suomenlahti, Tammisaaren saaristo, Saaristomeri, Selkämeri ja Perämeri), Helsingin edustan Vallisaari–Kuninkaansaari-alue, Merenkurkun saariston Natura 2000 -alue sekä Loviisan edustalla sijaitseva Svart-holman merilinnoitus. Ne ovat Metsähallituksen merkittävimpiä virkistyskohteita merialueella, ja näiltä alueilta tehdään myös säännöllisesti kävijätutkimus.

Suojelualueiden asiakastyytyväisyys perustuu kyseisten alueiden kävijätutkimuksiin, jotka on tehty viimeistään vuonna 2022. Kävijätutkimukset toistetaan 5–10 vuoden välein. Indeksiarvo on laskettu käyttäen

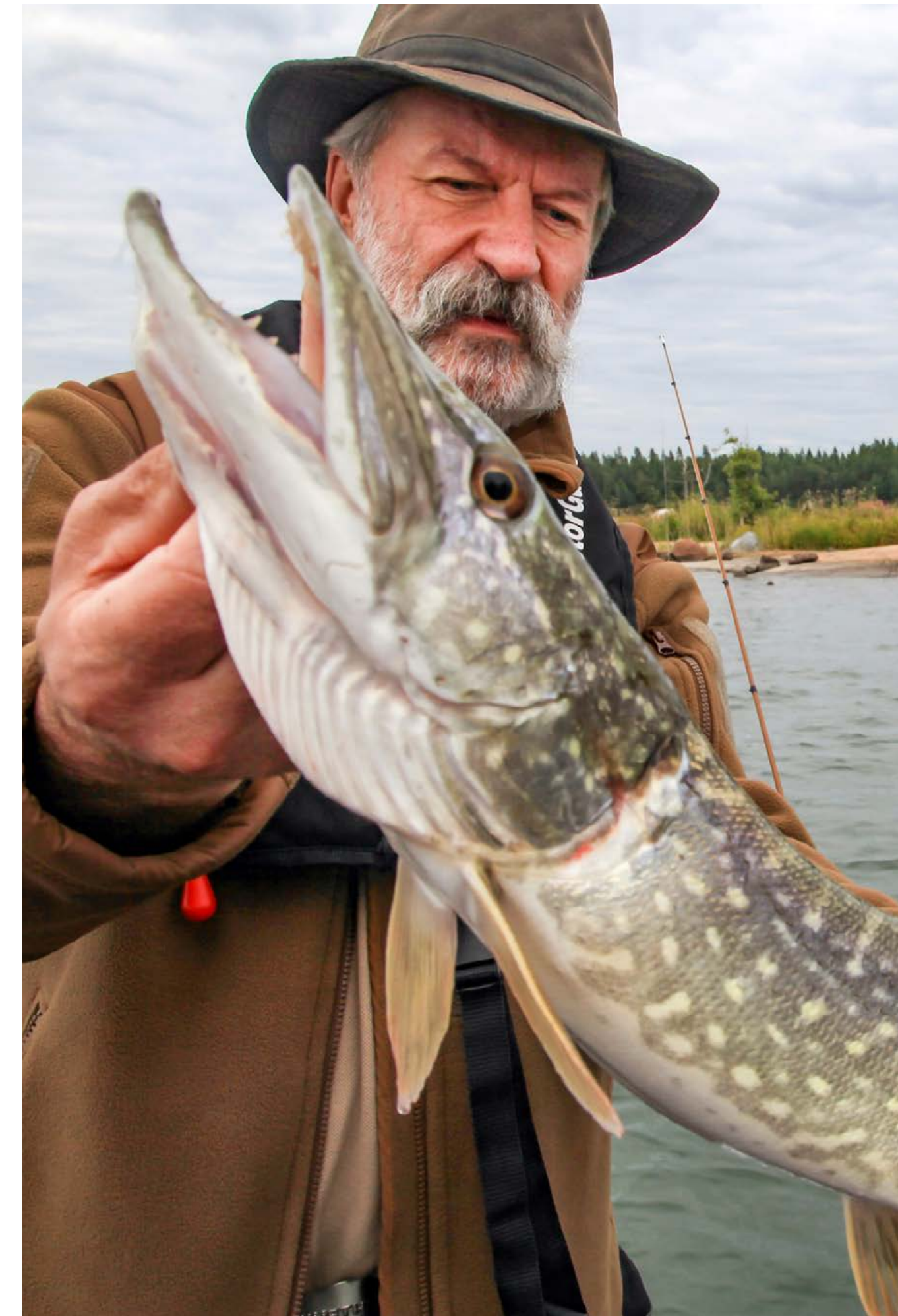
kultakin suojelualueelta viimeisimmän toteutetun kävijätutkimuksen kävijätyytyväisyysindeksiä. Koko merialueen suojelualueiden kävijätyytyväisyyden indeksiarvo on laskettu suojelualuekohtaisista indeksiarvoista painotettuna suojelualuekohtaisilla tutkimusvastausten lukumäärillä.

Merialueen vapa- ja pyydyslupakalastajien asiakastyytyväisyys saadaan mitattua vuodesta 2025 alkaen Eräpalveluiden lupa-alueuudistuksen jälkeen. Uudistuksessa merialue on määritelty alueeksi, jolta asiakastyytyväisyys eritellään.

Taulukko. Eri asiakastyypin asiakastyytyväisyysindeksi.

Asiakastyypin	Asiakastyytyväisyysindeksi
Suojelualueiden kävijät	4,29
Merialueen vapalupakalastajat	Vuodesta 2025 alkaen
Merialueen pyydyslupa-asiakkaat	Vuodesta 2025 alkaen

Suojelualueiden kävijätyytyväisyyden lähde: Metsähallituksen asiakastietojärjestelmä

Vapalupakalastajien asiakastyytyväisyys merialueella saadaan pian eritellyksi. Kuva: Aku Ahlholm

TOIMINNAN MITTARIT

Käyntimäärät

Suojelualueiden käyntimäärätiedot ovat samoilta merellisiltä alueilta kuin suojelualueiden asiakastytyväisyysmittarinkin tiedot. Vaikka käyntejä on merkittäviä määriä myös muilla merialueilla kuten esimerkiksi Kokkolan Tankarissa, vain valituista kohteista kerätään seurantatietoa jatkuvasti ja niissä tehdään myös kävijätutkimuksia.

Taulukko. Tiettyjen suojelualue- ja kulttuuriperintökohteiden käyntimäärät vuonna 2022.

Alue	Käyntimäärä
Itäisen Suomenlahden kansallispuisto	15 000
Tammisaaren saariston kansallispuisto	65 700
Saaristomeren kansallispuisto	78 900
Selkämeren kansallispuisto	82 100
Perämeren kansallispuisto	5 800
Svartholman merilinnoitus	16 500
Vallisaari–Kuninkaansaari	55 000
Merenkurkun saariston Natura 2000 -alue	85 800
Yhteensä	404 800

Lähde: Metsähallituksen asiakastietojärjestelmä ja <https://www.metsa.fi/vapaa-aika-luonnossa/kayntimaarat/kayntimaarat-maastossa/>

Kansallispuistoissamme merialueella ja seurattavilla erityiskohteilla oli vuonna 2022 yli 400 000 käyntiä ja kävijät olivat varsin tyytyväisiä käynteihinsä. Kuva: Johan Högström

TOIMINNAN MITTARIT

Toiminnan tuottamat hyödyt

Tuulivoiman hankekehityksen arvioitu kapasiteetti

Vuonna 2022 valtion yleisvesialueilla oli aktiivisessa hankekehityksessä arviolta 2–2,6 GW merituulivoimaa. Lukuun on laskettu mukaan arvioitu kapasiteetti niistä yleisvesialueille sijoittuvista merituulivoimanhankkeista, jotka ovat aktiivisessa hankekehityksessä tai rakenteilla. Tiedot hankkeiden arvioidusta minimi- ja maksimikapasiteetista on kerännyt Suomen Tuulivoimayhdistys, ja ne perustuvat yleisesti saatavilla olevaan aineistoon.

Tuulivoiman hankekehityksessä olevan tuulivoiman arvioitu kapasiteetti	2–2,6 GW
--	----------

Lähde: Metsähallitus ja Suomen Tuulivoimayhdistys

Merestä nostetun kiviaineksen määrä

Vuonna 2022 Metsähallituksen hallinnoimilta merialueilta ei nostettu kiviainesta.

Nostettua kiviainesta	0 kg
-----------------------	------

Kasvatettavaksi luvitetun kalan määrä kalalajeittain ja sen tuottajahinta

Metsähallituksen hallinnoimalla merialueella suurin osa kasvatetusta kalasta on kirjolohta. Luvitettu määrä lienee lähes tulkoon sama kuin kasvatettukin määrä, sillä kalankasvattajilla on pyrkimys kasvat-
taa kalaa vuosittain mahdollisimman lähelle maksimimäärää. Tuottajahinta on laskettu Luonnonvarakeskuksen ilmoittamalla vuoden 2021 keskihinnalla (5,2 €/kg).

Taulukko. Kasvatettavaksi luvitetun kalan määrä (1 000 kg) vuonna 2022 ja sen arvioitu tuottajahinta (1 000 €).

Kalalaji	Luvitettu määrä, 1 000 kg	Luvitetun määrän tuottajahinta, 1 000 €
Kirjolohti	2 774	14 425

Lähde: Metsähallituksen LUOTO-järjestelmä ja [Luonnonvarakeskus](#)

TOIMINNAN MITTARIT

Kalasaaliin määrä ja tuottajahinta

Metsähallituksen hallinnoimat vesialueet ovat tärkeitä ammattikalastusalueita. Noin puolet Suomen vuosittain kalastetusta kalamäärästä kalastetaan Metsähallituksen hallinnoimilla vesialueilla, mutta osuus vaihtelee kalalajeittain. Yhteensä Metsähallituksen hallinnoimalta merialueelta arvioidaan kalastetun vuonna 2021 yli 56 miljoonaa kilogrammaa kalaa, jonka tuottajahinta oli lähes 14,5 miljoonaa euroa. Kalasaaliin määrä ja tuottajahinta perustuvat Luonnonvarakeskuksessa tehtyyn tilastoon Suomessa vuonna 2021 kalastetuista kalamäärästä kalalajeittain ja niiden tuottajhinnoista.

Metsähallituksessa on tästä tilastosta arvioitu asiantuntija-arviona Metsähallituksen hallinnassa olevien vesialueiden kalastuksen osuus, jonka perusteella on laskettu saaliin arvo.

Taulukko. Kalasaaliin määrä (1 000 kg) ja tuottajahinta (1 000 €) kalalajeittain vuonna 2021.

Kalalaji	Kalasaaliin määrä, 1 000 kg	Kalasaaliin tuottajahinta, 1 000 €
Silakka	46 036	10 136
Kilohaili	9 603	1 824
Turska	0	0
Kampela	1	4
Siika	148	666
Lohi	145	863
Taimen	9	58
Ahven	111	265
Muikku	301	674
Yhteensä	56 353	14 490

Lähde: [Luonnonvarakeskus](#) ja Metsähallituksessa tehty asiantuntija-arvio

Noin puolet Suomen vuosittaisesta kaupallisen kalastuksen saaliista kalastetaan Metsähallituksen hallinnoimilla vesialueilla, mutta osuus vaihtelee kalalajeittain.

Kuva: Markku Saiha / Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

TOIMINNAN MITTARIT

Suojelualuekävijöiden kokemat terveyshyödyt

Suojelualuekävijöiden kokemia terveyshyötyjä mitataan indeksiarvolla 1,0–5,0, josta 5,0 on paras. Tämä indeksiarvo perustuu alueiden kävijätutkimuksiin. Alueista mukana ovat samat alueet kuin suojelualueiden asiakastytyväisyysmittarissakin samoin perustein.

Indeksiarvo on laskettu käyttäen kultakin alueelta viimeisimmän toteutetun kävijätutkimuksen tietoja siitä, millaiseksi kävijät ovat kokeneet käynnistään saamansa fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset terveyshyödyt. (Viimeisimmän kävijätutkimuksen vuosi siis vaihtelee eri alueiden välillä.) Koko merialueen suojelualueiden koettujen terveys- ja hyvinvointivaikutusten kokonaisindeksiarvo on puolestaan laskettu aluekohtaisista indeksiarvoista painotettuna aluekohtaisilla tutkimusvastausten lukumäärillä.

Kävijöiden kokoamien terveyshyötyjen kokonaisindeksi oli 4,27 ja vaihteluväli oli 3,88–4,39.

Taulukko. Suojelualueiden kävijöiden kokema terveyshyödyn indeksi suojelualueittain. (Indeksi 1,0–5,0; 5,0 = paras.)

Asiakasalue	Terveyshyödyn indeksi
Itäisen Suomenlahden kansallispuisto	4,36
Tammisaaren saariston kansallispuisto	4,31
Saaristomeren kansallispuisto	4,39
Selkämeren kansallispuisto	4,31
Perämeren kansallispuisto	4,31
Svartholman merilinnoitus	3,88
Vallisaari–Kuninkaansaari	4,26
Merenkurkun saariston Natura 2000 -alue	4,20
Kokonaisindeksi	4,27

Lähde: Metsähallituksen asiakastietojärjestelmä

Kyselytutkimusten mukaan ihmisten kokema fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi lisääntyy merkittävästi, kun he käyvät suojelualueilla. Kuva: Sanna-Mari Kunttu

TOIMINNAN MITTARIT

Asiakas- ja sidosryhmäkokemus

Mittaamme vuosittain asiakkaiden, kumppaneiden ja muiden sidosryhmien kokemusta toiminnastamme ja näkemystä maineestamme. Viimeisin tutkimus toteutettiin vuoden 2022 lopussa, ja siinä selvitettiin suuren yleisön, Metsähallituksen yksityis-, yritys- ja yhteisöasiakkaiden sekä kumppanien ja muiden sidosryhmien asiakaskokemusta sekä mielikuvia Metsähallituksen maineesta ja luotettavuudesta. Vastauksia kertyi kaikkiaan 3 331.

Tutkimuksen mukaan asiakaskokemus* on hyvällä tasolla kaikissa asiakas- ja sidosryhmissä (3,65 asteikolla 1–5). Myös Metsähallituksen maine on kokonaisuudessaan hyvällä tasolla (3,61 asteikolla 1–5).

*Asiakas- ja sidosryhmäkokemusta mitattiin asteikolla 1–5: ovatko vastaajat väittämistä täysin samaa mieltä (5), täysin eri mieltä (1) vai jotain siltä väliltä. Asiakaskokemukseen liittyviä väittämiä oli tutkimuksessa 19 kappaletta. Väittämät käsittelivät esimerkiksi asiakaslähtöisyyttä ja palvelujen sujuvuutta, luotettavuutta ja vuorovaikutusta, ympäristö- ja ilmastoasioita sekä yhteiskunnallista arvонуontia esimerkiksi aluelouksien edistämisestä yhteensovittamiseen.

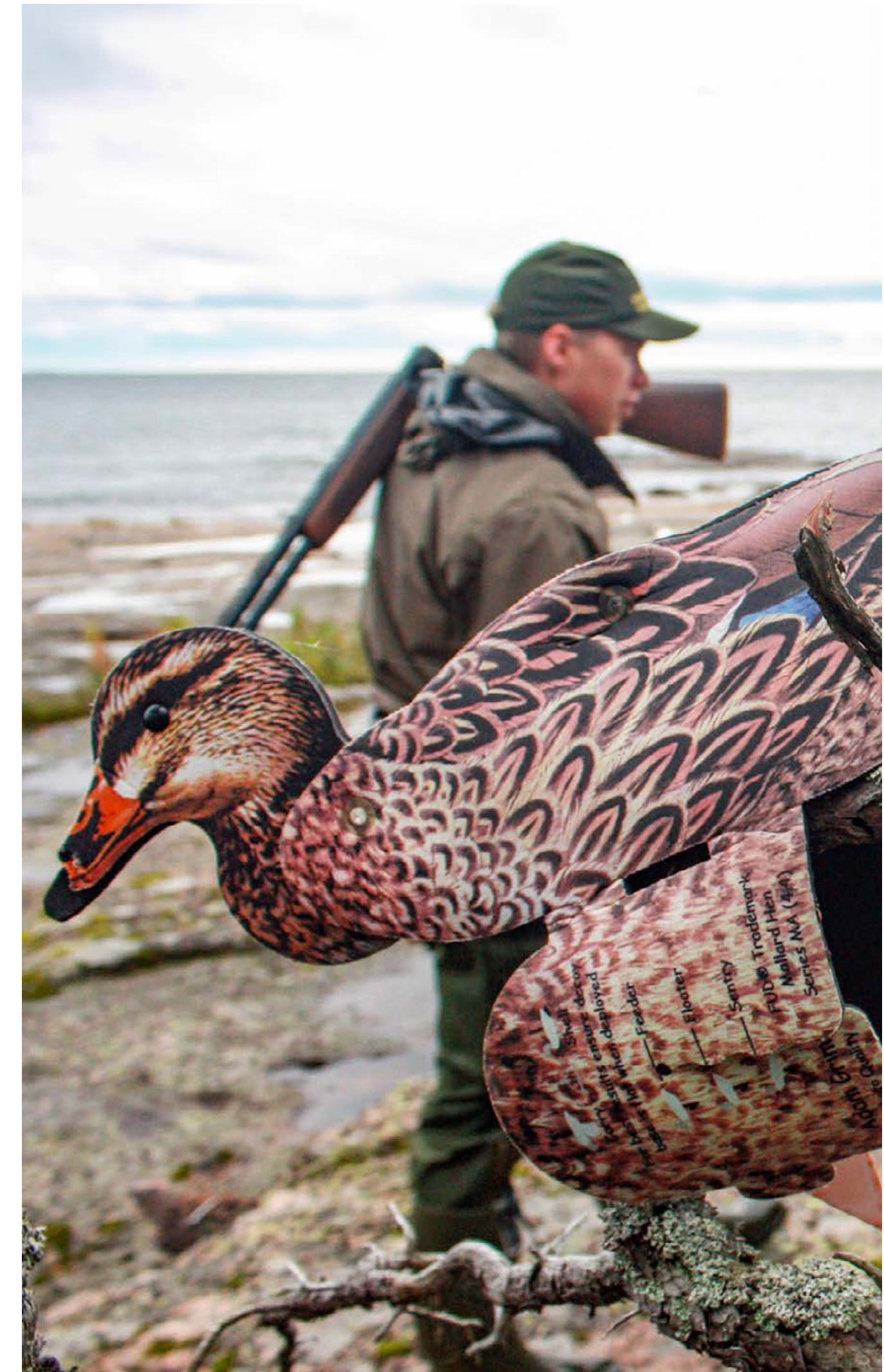
Keskeisimmät kehittämiskohteemme tutkimuksen mukaan:

- Avoin vuorovaikutus
- Eri asiakas- ja sidosryhmien tarpeiden yhteensovittaminen
- Yhdenvertaisuuden edistäminen
- Palvelujen kehittäminen palautteen pohjalta
- Kestävän metsätalouden edelläkävijyys

Vaikuttavimmat vahvuutemme puolestaan:

- Palvelu on asiantuntevaa
- Edistää luonnon hyvinvointivaikutuksia kansalaisille
- Palvelut ovat laadukkaita
- Palvelut vastaavat tarpeitani

Merialueen asiakas- ja sidosryhmäkokemuksen arvosana heijastelee valtakunnallista hyvää tasoa. Kuva: Aku Ahlholm

TOIMINNAN MITTARIT

Tulokset on jaettu myös luonnonvarasuunnitelma-alueittain. Merialueen luonnonvarasuunnitelman alueeseen sisältyy vain merialue, eikä jaottelua pystytty tekemään sen mukaan, toimiiko sidosryhmä merellä, maalla vai molemmissa. Tämän vuoksi merialueen luonnonvarasuunnitelma-alueen asiakas- ja sidosryhmiksi laskettiin kaikki meren rannikkokuntien vastaajat. Vastaajia kertyi yhteensä 1 120. Merialueen vastaajiksi lasketut kuuluvat siis myös jonkin muun luonnonvarasuunnitelman vastaajiin.

Merialueen asiakas- ja sidosryhmäkokemuksen arvosana 3,63 heijastelee valtakunnallista, hyvää tasoa. Yksittäisissä tutkimusväittämässä vain yksi poikkeaa valtakunnallisesta arviosta. Väittämän *Digitaaliset palvelukanavat ovat helposti saavutettavia ja helpokäyttöisiä osalta* tulos on merialueella kohtalainen (3,48), kun valtakunnallisesti se on hyvällä tasolla (3,52). Myös maineen osalta merialueen tulokset ovat pääosin linjassa valtakunnallisen tuloksen kanssa. Ainoastaan yksi maine-dimensio, *On hyvin johdettu – sillä on kyykäs johto ja selkeä suunta*, poikkeaa negatiivisesti kokonaistuloksesta ja on vain kohtalaisella tasolla.

Asiakkaiden ja sidosryhmien kuuleminen on tärkeä osa Metsähallituksen työtä. Kuva: Hanna Kaurala

TOIMINNAN MITTARIT

Paikallistaloudelliset vaikutukset

Metsähallituksen hallinnoiman merialueen paikallistaloudellisia vaikutuksia mitataan suojelualuekävijöiden rahankäytön paikallistaloudellisilla tulovaikutuksilla (€) ja niiden vaikutuksilla työllisyyteen (henkilötyövuosia). Myös aiemmin esitetyillä Metsähallituksen hallinnoimalta merialueelta kalastetun kalasaaliin tuottajahinnalla (€) sekä kasvatettavaksi luvitetun kalan tuottajahinnalla on paikallistaloudelliset vaikutukset samoin kuin Metsähallituksen rahankäytöllä merialueella. Myös energian tuottamisella tai kiviaineksen nostamisella on vaikutuksensa aluetalouteen.

Suojelualuekävijöiden paikallistaloudelliset vaikutukset

Suojelualuekävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset tulovaikutukset (miljoonaa euroa)- ja niiden vaikutukset työllisyyteen (henkilötyövuosia) -mittareissa alueista mukana ovat samat alueet kuin Suojelualueiden asiakastytyväisyys -mittarissakin samoin perustein.

Kävijät antavat työtä ja toimeentuloa yrittäjille. Vuokraamme yrittäjille heidän käyttöönsä hallinnoimiamme rakennuksia kuten näitä Selkämeren kansallispuiston Isonkarin rakennuksia kesähotellin majoitusaitoiksi. Kuva: Kirsi Nikkola

Suojelualuekävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset tulovaikutukset (€) ja niiden aikaansaamat työllisyysvaikutukset (henkilötyövuotta, htv) lasketaan menetelmällä, jonka Metsähallituksen Luontopalvelut ja Metsäntutkimuslaitos (nykyään osa Luonnonvarakeskusta) ovat yhteistyössä kehittäneet. Menetelmä perustuu Yhdysvalloissa luotuun MGM2-malliin, ja siinä hyödynnetään käyntikertatietoja, kävijöiden rahankäyttötietoja sekä rahan kiertämistä paikallistaloudessa kuvaavia kertoimia. Kertoimet päivitetään noin viiden vuoden välein, ja viimeksi ne on päivitetty vuonna 2019.

Suojelualueiden paikallistaloudelliset vaikutukset perustuvat siis

- alueen viimeisimmässä kävijätutkimuksessa kerättyyn tietoon siitä, kuinka paljon kävijät ovat käyttäneet rahaa kohteella ja sen lähialueella kyseisen käyntinsä yhteydessä (viimeisin kävijätutkimuksen vuosi siis vaihtelee eri alueiden välillä)
- rahan kiertämistä paikallistaloudessa kuvaaviin kertoimiin, jotka on päivitetty viimeksi vuonna 2019
- raportointivuoden käyntimäärään kyseisellä kohteella.

TOIMINNAN MITTARIT

Valittujen seurannassa olevien suojelualueiden paikallistaloudelliset vaikutukset vaihtelevat runsaasti alueittain muun muassa alueen sijainnin, koon, saavutettavuuden sekä siellä tarjolla olevien palveluiden ja mielenkiintoisten kohteiden perusteella.

Kaiken kaikkiaan seurattavien suojelu- ja kulttuuriperintökohteiden paikallistaloudelliset tulovaikutukset olivat 31,6 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutukset 259 henkilötyövuotta.

Metsähallitus käyttää runsaasti ostopalveluja alueiden hoidossa. Kuvassa ruovikon niittoa umpeenkasvaneella alueella. Kuva: Katri Lehtola

Taulukko. Suojelualueiden paikallistaloudelliset tulo- (miljoonaa €) ja työllisyysvaikutukset (htv) vuonna 2022.

Suojelualue	Tulovaikutukset, miljoonaa €	Työllisyysvaikutukset, htv
Itäisen Suomenlahden kansallispuisto	1,0	8
Tammisaaren saariston kansallispuisto	3,8	32
Saaristomeren kansallispuisto	7,6	64
Selkämeren kansallispuisto	10,8	90
Perämeren kansallispuisto	0,4	3
Svartholman merilinnoitus	1,2	10
Vallisaari–Kuninkaansaari	2,9	18
Merenkurkun saariston Natura 2000 -alue	3,9	34
Yhteensä	31,6	259

Lähteet: Metsähallituksen asiakastietojärjestelmä ja www.metsa.fi/suojelualueet-japaikallistalous

Katso tarvittaessa tarkemmin [Vatanen, E. & Kajala, L. 2020: Kansallispuistojen, retkeilyalueiden ja muiden luontomatkakohteiden paikallistaloudellisten vaikutusten arviointisovelluksen kertomien päivitys 2019. Metsähallituksen luonnon-suojelujulkaisuja. Sarja A 232.](#)

TOIMINNAN MITTARIT

Metsähallituksen rahan käyttö merialueella

Metsähallituksen oma rahankäyttö merialueella muodostuu palkoista, ostetuista palveluista ja veroista. Näiden määrä merialueella perustuu asiantuntija-arviona määritettyyn merialueen vakio-osuuteen Metsähallituksen käyttämistä kokonaisrahamista näihin tarkoituksiin. Siten annetut luvut ovat suuntaa antavia.

Taulukko. Metsähallituksen rahan käyttö merialueella.

	miljoonaa €
Palkat	4,2
Ostetut palvelut: Kiinteistökehitys	0,1
Ostetut palvelut: Luontopalvelut ja Eräpalvelut	2,4
Verot: Kiinteistövero	0,0
Verot JHT: Luontopalvelut ja Eräpalvelut alv.	0,2
Verot: Yhteisövero	0,0

Lähde: Metsähallitus, konsernitoiminnot

Alueiden rakenteet ja niiden huolto, kuten käymälät tyhjennyksineen ja nuotiopaikat puuvajoihin ja polttopuineen, ovat merkittäviä Metsähallituksen tarjoamia ilmaisia palveluja kävijöille merialueella. Kansallispuistoihin sijoitetut valtion budjettivarat palautuvat yhteiskunnalle moninkertaisesti takaisin paikallisena yritystoimintana ja työpaikkoina. Lisäksi ne mahdollistavat alueiden hoitoa ja palveluja, jotka puolestaan innostavat vierailuihin ja lisäävät kävijöiden hyvinvointia. Kuva: Jussi Helimäki

TOIMINTAOHJELMA

Merialueen luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelma kattaa vuodet 2024–2028

Suunnittelemme ja käytämme hallinnassamme olevia alueita yhtenä kokonaisuutena valtion kiinteistöstrategian mukaisesti niin merellä kuin muuallakin – tavoitteenamme on mahdollisimman suuri yhteiskunnallinen kokonaisyöty ja kustannustehokkuus. Tehtävänämmä on hallinnoida, käyttää, hoitaa ja suojella valtion yleisiä vesialueita (laki oikeudesta yleisiin vesialueisiin 4 §) sekä niitä maa-alueita ja yksityisiä vesialueita, jotka ovat valtion omistuksessa ja jotka on annettu hallintaamme.

TOIMINTAOHJELMA

Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman toimenpiteillä edistämme valtakunnallisia alueidenkäytön tavoitteita. Ne ohjaavat maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelu- ja järjestelmää. Uudistetut tavoitteet tulivat voimaan 1.4.2017, ja ne jakautuvat viiteen kokonaisuuteen:

- toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- tehokas liikennejärjestelmä
- terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat ja
- uusiutumiskykyinen energiahuolto.

Kaavoituksella on merkittävä rooli hallinnoimiemme alueiden käytön ohjaamisessa. Toimintamme kannalta keskeisimmät kaavatasot ovat maakuntakaava ja yleiskaava. Maakuntakaavalla ratkaistaan alueidenkäytön maakunnalliset kysymykset, kun taas yleiskaavassa osoitetaan alueiden käytön päämäärät

kunnassa. Teemme yhteistyötä kaavoitusviranomais- ten kanssa ja voimme esittää kunnille kaavoituksen käynnistämistä yritys- ja elinkeinotoiminnan tai muun alueidenkäytön tarpeita varten. Osallistava suunnittelu on osa kaavoitusprosessia.

Toimintaamme ja hallinnoimiimme merialueisiin kohdistuu monenlaisia odotuksia valtio-omistajalta, asiakkailta ja sidosryhmiltä. Erilaisten odotusten yhteensovittaminen kestäväällä tavalla muodostaa toimintaympäristömme perustan. Luonnonvarasuunnitelma on toimintaohjelma, joka ohjaa toimintaamme alueella koko suunnitelmakauden ajan. Siinä sovitaan paikallisten asukkaiden, asiakkaiden, kumppaneiden ja sidosryhmien toiveet valtio-omistajan asetamiin linjauksiin ja mahdollisuuksiimme. Otamme huomioon metsähallituslain 7 §:n mukaisesti tutkimuksen, opetuksen, Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen alueidenkäytön tarpeet toiminnassamme, samoin kuin kansalliset ja kansainväliset tavoitteet

Itämeren tilaan ja luonnon monimuotoisuuteen liittyen. Valtio-omistajan odotukset on koottu maa- ja metsätalousministeriössä sekä ympäristöministeriössä valmisteltuihin ja talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa käsiteltyihin omistajapoliittisiin linjauksiimme vuosille 2020–2024.

Arvioimme oman toimintamme vaikutuksia merialueella YVA-lainsäädännön mukaisesti.

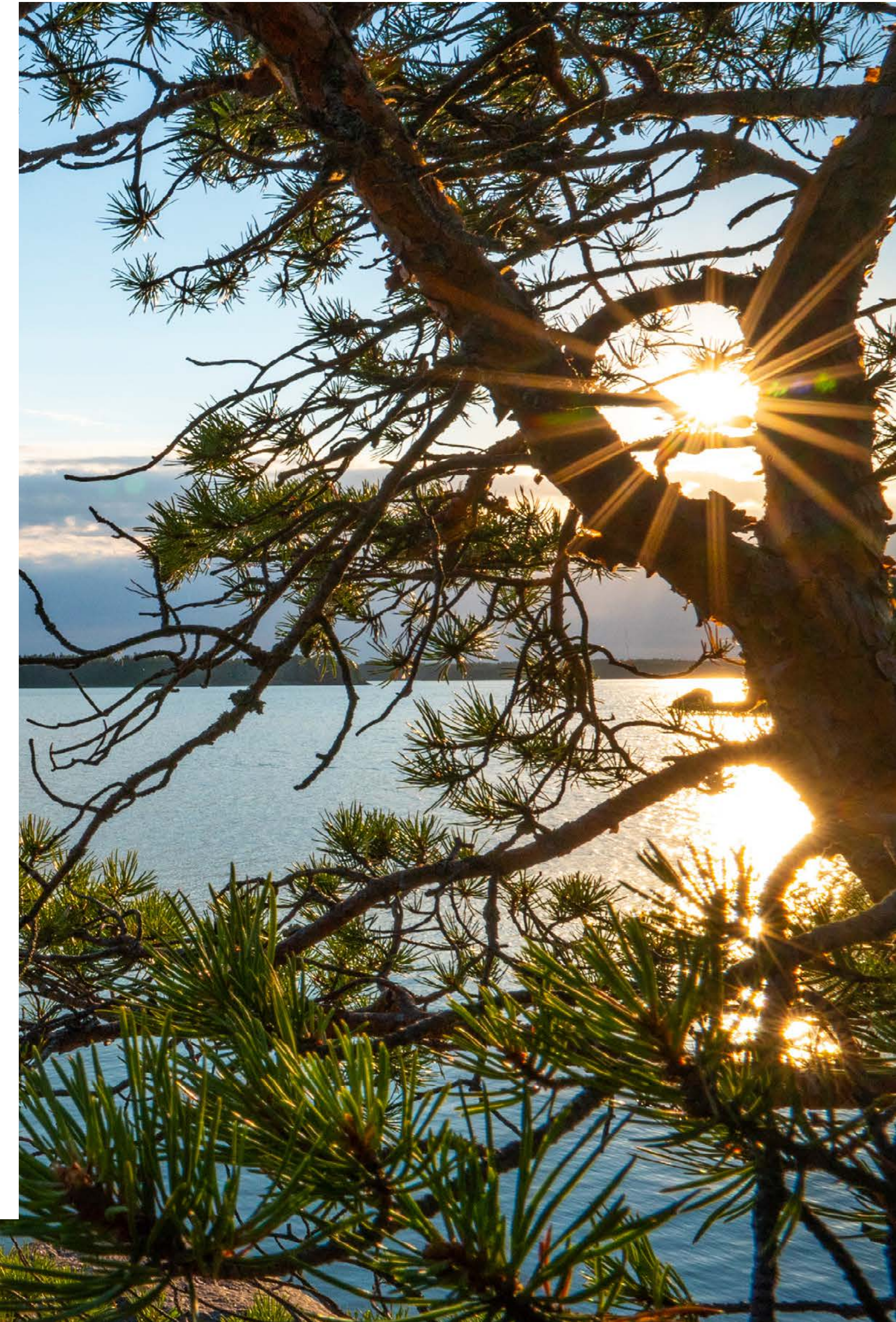
Merialueen luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman rakenne pohjautuu strategiaamme, josta johdettuja toiminnan päälinjoja toimintaohjelma noudattaa. Luonnonvarasuunnitelman toimenpiteet kuvaavat linjausten käytännön toteutuksen suunnittelualueen ja sen luonnonvarojen suojelussa, hoidossa ja käytössä seuraavalla viisivuotiskaudella.

TOIMINTAOHJELMA

Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen

Vastuullisuus ohjaa kaikkea toimintaamme. Se on integroitu toiminnan johtamiseen, toteuttamiseen ja kehittämiseen. Vastuullisen toimintamme ydin on yhteiskunnan erilaisten tavoitteiden tasapainoinen yhteensovittaminen. Se vaatii vahvaa tietopohjaa ja laajaa yhteistyötä eri osapuolien kesken sekä uusien toimintamallien kehittämistä hyväksyttävien ja kestävien alueiden käytön ratkaisujen aikaansaamiseksi. Yrityskumppaneidemme tulee noudattaa vastuullista [toimintatapaohjettamme](#) sopimustemme mukaisesti. Sopimukset asettavat vähimmäistason kaikelle toiminnalle.

Metsähallitus koordinoi Biodiversea LIFE IP (2021–2029) -hanketta, joka on tähän mennessä Suomen suurin yhteistyöhanke Itämeren monimuotoisen luonnon turvaamiseksi. Metsähallitus toteuttaa myös ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevaa Helmi-elinympäristöohjelmaa. Näissä ja lukuisissa muissa hankkeissa ja yhteistyötapaamisissa kartutamme tietojamme ja luomme yhdessä kestäväää käyttöä ohjaavia suunnitteluratkaisuja ja toimintatapoja. Lisäksi annamme alueillemme viranomaislupia ja maanomistajan suostumuksia esimerkiksi erilaisten asioiden tutkimiseen, kuten Museovirastolle lupia hylkyjen tutkimiseen hallinnoimallamme vesialueella tai matkailuyrittäjille luontomatkailupalveluiden järjestämiseksi valtion alueilla.

TOIMINTAOHJELMA - VASTUULLINEN JA YHTEISTYÖHÖN PERUSTUVA TOIMINTA JA SEN KEHITTÄMINEN

Luonnonvarasuunnitelma pyrkii osaltaan edesauttamaan ratkaisujen löytämistä aikamme suurimpiin haasteisiin, ilmastonmuutokseen ja luontokatoon. Näissä ilmiöissä tärkeää on erityisesti niiden hallinnolliset aluerajat ylittävä luonne. Luonto on kokonaisuus, jonka yhden osan tila ja käytön vaikutukset heijastuvat muuallekin. Näitä alueiden välisiä ristikkäisvaikutuksia on mahdollista vähentää yhteistyöllä eri tahojen kanssa, hyvällä suunnittelulla, ennakkoselvityksillä sekä toimintamme vaikutusten seuramisella.

Hallinnoimimme alueiden suojelun ja käytön kantavana periaatteena on rakentava, kaikkia osapuolia kunnioittava ja vastuullisiin ratkaisuihin pyrkivä yhteistyö ja sen kehittäminen. Suunnittelualue vesineen ja maineen on tärkeä osa paikallisten henkilöiden, yritysten ja kumppaneiden toiminta-alueita ja -ympäristöä. Sen vuoksi haluamme parantaa heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa asioiden käsittelyyn ja selvittää heidän tyytyväisyyttään toimintaamme.

Merialueen kestäväällä käytöllä varmistamme alueen hyödyt ihmiselle ja turvaamme niin sanottujen ekosysteemipalvelujen säilymisen. Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan luonnon tuottamia ilmaisia, aineellisia ja aineettomia hyötyjä, joita ihminen saa luonnosta. Näitä ovat esimerkiksi kalantuotanto, virkistysympäristö sekä meriajokasniittyjen hiilensidonta, simpukoiden vedensuodatus sekä ruovikoiden eroosion ja tulvien torjunta.

Pyrimme varmistamaan lainsäädännön ja kestävyden suomissa rajoissa tasa-arvoiset toimintaedellytykset merialueen eri käyttömuodoille: luonnonsuojelulle, virkistyskäytölle, matkailulle, kalankasvatukselle, kalastukselle, metsästykselle, energiantuotannolle ja merikiviaineksen hyödyntämiselle unohtamatta merenkulkua ja maanpuolustusta. Hyödynnämme eri käyttömuotojen suunnittelussa ja yhteensovittamisessa laaja-alaista osaamistamme.

Olemme aktiivisesti mukana maakuntaliittojen koordinoimassa merialuesuunnittelussa ja maakuntakaavojen työstämisessä. Merialuesuunnittelu on aluesuunnittelun menetelmä, joka yhteensovittaa toimintoja maa-merirajapinnassa eli ottaa maan ja meren vuorovaikutuksen huomioon. Merialuesuunnitelma tuottaa tästä tietoa, jota voidaan hyödyntää myös kaavoituksessa. Valtion alueiden hallinnoijana annamme myös yhteisiä lausuntoja esimerkiksi kaivos- ja malminetsintäasioissa, eri kaavaprosesseissa, ympäristövaikutusten arviointi-, ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisissa menettelyissä sekä näiden yhteydessä tehdyistä Natura 2000 -arvioinneista.

TOIMINTAOHJELMA - VASTUULLINEN JA YHTEISTYÖHÖN PERUSTUVA TOIMINTA JA SEN KEHITTÄMINEN

Vastuullisuuteen ja yhteistyöhön tähtääviä toimia sisältyy myös luonnonvarasuunnitelman muiden päälinjojen toimenpiteisiin.

1. Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon meri- ja maa-alueiden jatkuva vuorovaikutus. Merialueillemme suunniteltavat ja luvittavat toiminnot vaativat käytännössä aina myös maa-alueilta alueidenkäytön ohjausta: energiantuotannossa, merikiviainestuotannossa, vesiviljelyssä, kalastuksessa ja matkailussa tarvitaan erilaista infrastruktuuria myös maa-alueilla, ja kaavoituksen avulla voimme ratkaista ja yhteensovittaa toimintoja.
2. Tunnistamme maa-alueidemme käytön vaikuttavan valumavesien myötä myös meren tilaan. Vaalimme vesistöjen ja pohjavesien tilaa ottamalla huomioon sen kaikessa alueidenkäytössämme ja sen ohjauksessa niin merialueella kuin muuallakin. Maa-alueilta tulevaa kuormitusta vähennämme muun muassa noudattamalla Metsähallitus Metsätalous Oy:n [ympäristöopastamme](#) hakui-

den ja maamuokkauksien suunnittelussa. Ennallistamme myös soita sekä kunnostamme lintuvesiä, kosteikoita, pienvesiä ja rantaluontoa. Näillä kaikilla toimilla on vaikutus vesien tilaan suoraan tai välillisesti valuma-alueen kautta. Kokoamme toimintaohjelmakaudella vesienhoidon ympäristöoppaan.

3. Merialueen tuloksellinen ja kestävä käyttö edellyttää kumppanuuksia, osallistamista ja yhteissuunnittelua sidosryhmiemme kanssa. Eri sidosryhmien vuorovaikutuksen kehittämiseksi järjestämme alueen keskeisille toimijoille aihekohtaisia tapaamisia tarpeen mukaan ja osallistamme sidosryhmiämme vahvemmin tiedonanto- ja keskustelutilaisuuksiin yhteensovittamisen mahdollistamiseksi. Suunnittelemme alueiden käyttöä kiinteässä vuorovaikutuksessa alueellisten ja paikallisten sidosryhmien kanssa.

Esimerkki. Erä- ja luontoyhteisö. Erä- ja Luontopalvelumme kokosivat vuonna 2023 kattavan eri alueilla liikkuvista ja erilaisista asiakkaistaan koostuvan noin 1 200 henkilön digitaalisen asiakasyhteisön. Erä- ja luontoyhteisö tukee tavoitettamme kehittää palveluitamme asiakas- ja luontolähtöisesti sekä vahvistaa dialogia kansalaisten, retkeilijöiden, eränkävijöiden, vaeltajien ja muiden luontoharrastajien kanssa.

Mukana on myös kumppaneitamme ja esimerkiksi luontomatkailuyrittäjiä. Asiakasyhteisön tavoitteena on luoda vakiintuneempi tapa tehdä asiakastutkimusta, jotta tiimeillämme eri puolilla maata olisi mahdollisimman pieni kynnyks ottaa asiakkaat mukaan erilaisiin projekteihin. Asiakasyhteisössä kehitetään yhdessä esimerkiksi digitaalisia palveluita ja luodaan edellytyksiä luonnossa liikkuville suunnatuille tulevaisuuden kestäville palveluille.

TOIMINTAOHJELMA - VASTUULLINEN JA YHTEISTYÖHÖN PERUSTUVA TOIMINTA JA SEN KEHITTÄMINEN

4. Vaikutamme yhdessä merialueen toimijoiden ja järjestöjen kanssa päätöksentekoon kansallisesti ja kansainvälisesti yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Yhteistyöhankkeissa tuotamme tietoa ja kehitämme menetelmiä.

Esimerkki. Järjestöyhteistyötä Itämeren suojelemiseksi. Olemme mukana Itämeren merellisen ympäristön suojelukomission (HELCOM) työ- ja asiantuntijaryhmissä ja teemme tiivistä yhteistyötä kaikkien Itämeren maiden kanssa. Lisäksi olemme mukana HELCOM-vetoisessa Horisontti-hankkeessa, jonka tavoitteena on toteuttaa Itämeren suojelun toimintaohjelman (Baltic Sea Action Planin) biodiversiteettitoimenpiteitä.

Esimerkki laajasta HELCOM-yhteistyöstämme on toimintamme HELCOM Joint Working Group Bird-ryhmässä. Siinä kehitetään Itämeren pesivän ja talvehtivan linnuston seuranta, yhtenäistetään eri maiden käytäntöjä ja kehitetään eri linturyhmille indikaattoreita. Lisäksi ryhmässä arvioidaan

tärkeimmät muuttoväylät sekä ihmistoiminnan ja ilmastonmuutoksen aiheuttamia uhkia Itämeren mittakaavassa. Keväällä 2022 valmistui linnuista kattava Itämeren tila-arviointi. Suomen pesimälinnustoaineisto oli kattavin kaikista Itämeren maista. Osallistumme HELCOMissa myös Itämeren linnuston uhanalaisarvioinnin päivitykseen.

Teemme yhteistyötä myös Itämeren suojelun parissa toimivien järjestöjen ja säätiöiden, kuten John Nurmisen säätiön, Baltic Sea Action Groupin (BSAG) ja Maailman luonnonsäätiön (WWF Suomi), kanssa.

Esimerkki. Vesiviljelyn edistäminen.

Kalavaltio-hankkeessa teemme kumppaniemme kanssa selvityksiä vesiviljelyn toimintaedellytyksistä merialueilla. Teemme hankkeessa yhteistyötä tutkimuslaitosten ja sidosryhmiemme kanssa. Hankkeen tarkoituksena on yhteensovittaa vesiviljely, merellä tapahtuva muu toiminta ja luonnonsojelu.

Yhteistyöllä meillä on mahdollisuus onnistua turvaamaan monimuotoinen, tuottava ja vetovoimainen merialue.
Kuva: Essi Keskinen

TOIMINTAOHJELMA - VASTUULLINEN JA YHTEISTYÖHÖN PERUSTUVA TOIMINTA JA SEN KEHITTÄMINEN

5. Teemme myös laajaa yhteistyötä muiden valtiollisten toimijoiden eli esimerkiksi kaavoitusviranomaisten, Väyläviraston, Traficomin, Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien kanssa. Sillä varmistetaan muun muassa turvallinen liikkuminen väylillä, Suomen ulkomaankaupan meritse tapahtuvat kuljetukset ja maanpuolustuksen tarpeet. Tietyt merialueen käyttömuodot, niiden vaatiman infrastruktuurin rakentaminen tai toiminta ylipäätään vaativat luvan Puolustusvoimilta ja/tai Rajavartiolaitokselta. Tällöin suunnittelussa selvitetään aina ennakoon Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kanta toimintaan, alueen käyttöön tai rakentamiseen. Toiminnalla ei saa olla merkittäviä kielteisiä vaikutuksia tai riskejä Rajavartiolaitoksen tai Puolustusvoimien lakisäätöille tehtäville, eikä se saa kohtuuttomasti heikentää Suomen kauppamerenkulun toimintaedellytyksiä eikä vaarantaa merenkulun turvallisuutta.

Esimerkki. Suoja-alueet ja kalastus. Suoja-alueet ovat valtakunnan turvallisuuden ja aluevalvonnan järjestämisen kannalta tärkeitä ja rajoiltaan tarkkaan määriteltyjä Suomen aluevesien osia. Suomen 18 suoja-aluetta sijaitsevat Suomenlahdella ja Saaristomerellä, ja ne on merkitty suomalaisiin merikarttoihin. Suoja-alueilla kalastaminen pohjaa laahaavalla tai raskaalla pohjaan ankkuroitavalla pyydyksellä, kuten nuotalla, troolilla tai isorysälä, on luvanvaraista. Antamiemme lupien ja sopimuksien ehtoissa edellytetään hakijan pyytävän ja saavan Puolustusvoimilta luvan yllä mainittujen pyydysten käyttöön suoja-alueilla tapahtuvassa kalastuksessa.

Puolustusvoimat ovat vuokranneet alueita käyttöönsä Metsähallitukselta. Toimintamme ei saa haitata maanpuolustusta.
Kuva: Puolustusvoimat

6. Toimimme alkuvaiheen merituulivoiman hankekehittäjänä. Alkuvaiheen hankekehityksessä on oleellista Metsähallituksen sisäisen yhteensovittamisen lisäksi muiden valtiollisten toimijoiden osallistaminen sekä keskustelu ELY-keskusten, maakuntien, kuntien ja kaupunkien kanssa.

TOIMINTAOHJELMA - VASTUULLINEN JA YHTEISTYÖHÖN PERUSTUVA TOIMINTA JA SEN KEHITTÄMINEN

7. Osoitamme alueita seudullisesti merkittävään (vähintään noin 10 voimalaa) merituulivoimatuotantoon vain sellaisilta kohteilta, jotka ovat vireillä tai voimassa olevissa maakuntakaavoissa, joissa on muun muassa väylästä otettu huomioon. Merituulivoima-alueiden suunnittelussa huomioidaan merialuesuunnitelmassa ja tuulivoimaselvityksissä osoitetut kohteet.
8. Emme suunnittele toimintaohjelmakaudella kohteita tuulivoimarakentamiseen maanpuolustuksellisista syistä Suomenlahdelle emmekä eteläiselle Saaristomerelle.
9. Metsähallitus tekee yleisvesialueilla käyttöoikeussopimukset niillä alueilla, joita tarvitaan merituulivoimaan liittyvässä sähkönsiirrossa. Sähkönsiirron eri vaihtoehdot kartoitetaan muun muassa ympäristövaikutusten arvioinnilla (YVA).
10. Merikaapeleiden sijoittaminen saattaa joissain tapauksissa edellyttää sähkönsiirtoa luonnonsuojelualueiden läpi, etenkin länsirannikolla, jossa on

laajoja ja yhteneväisiä suojelualueita. Tällaisessa tapauksessa edellytetään luonnonsuojelualueen perustamisasetuksen tai rauhoitusmääräysten muuttamista tai niistä poikkeamista. Metsähallitus käsittelee nämä tapauskohtaisesti tarkemman suunnittelun yhteydessä ja on tarpeen vaatiessa yhteydessä vastaavaan viranomaiseen.

11. Metsähallitus suhtautuu myönteisesti uuden vastuullisen teknologian testausmahdollisuuksien edistämiseen hallinnoimallaan merialueella. Yksitylläinen mahdollinen uusi teknologia on autonominen meriliikenne.
12. Lisäämme merialueita koskevaa viestintää. Viestimme monikanavaisesti entistä paremmin erilaisista merialueen toiminnoista ja kerromme enemmän meriluonnosta ja sen tilasta. Lisäämme myös retkeilijöiden, matkailijoiden ja yrittäjien tietoisuutta alueiden luonto- ja kulttuuriperintöarvojen säilyttämisen merkityksestä, luonnonvarojen kestävästä käytöstä, turvallises-

ta retkeilystä sekä jokaisen oikeuksista. Teemme viestintää eri välineillä sekä yritysten kanssa yhteistyössä.

Esimerkki. Alueen saavutettavuuden ja vetovoimaisuuden lisääminen. Lystra-hankkeessa Suomi ja Ruotsi kehittivät yhdessä Korkearannikon / Merenkurkun saariston maailmanperintökohdetta kohtaan alueen saavutettavuutta ja vetovoimaisuutta sekä asukkaille, yrittäjille että kävijöille. Tavoitteena oli lisätä kävijämääriä kestävästä kehityksestä vaarantamatta, lisätä ymmärrystä maailmanperintökohteen arvoista ja luoda korkeatasoinen tietopohja vastaamaan luontomatkailuelinkeinon ja maankäytön suunnittelun tarpeita.

Hankkeen aikana koottiin mittava tietopaketti maailmanperintökohteesta ja tietopankki aluetta koskevista julkaisuista. Lisäksi julkaistiin 360-kuvia hyödyntävä uusi kartta geologisista erityispiirteistä. Maailmanperintökohteeseen tehtiin luonto-opastussuunnitelma ja uusia näyttelyjä.

TOIMINTAOHJELMA - VASTUULLINEN JA YHTEISTYÖHÖN PERUSTUVA TOIMINTA JA SEN KEHITTÄMINEN

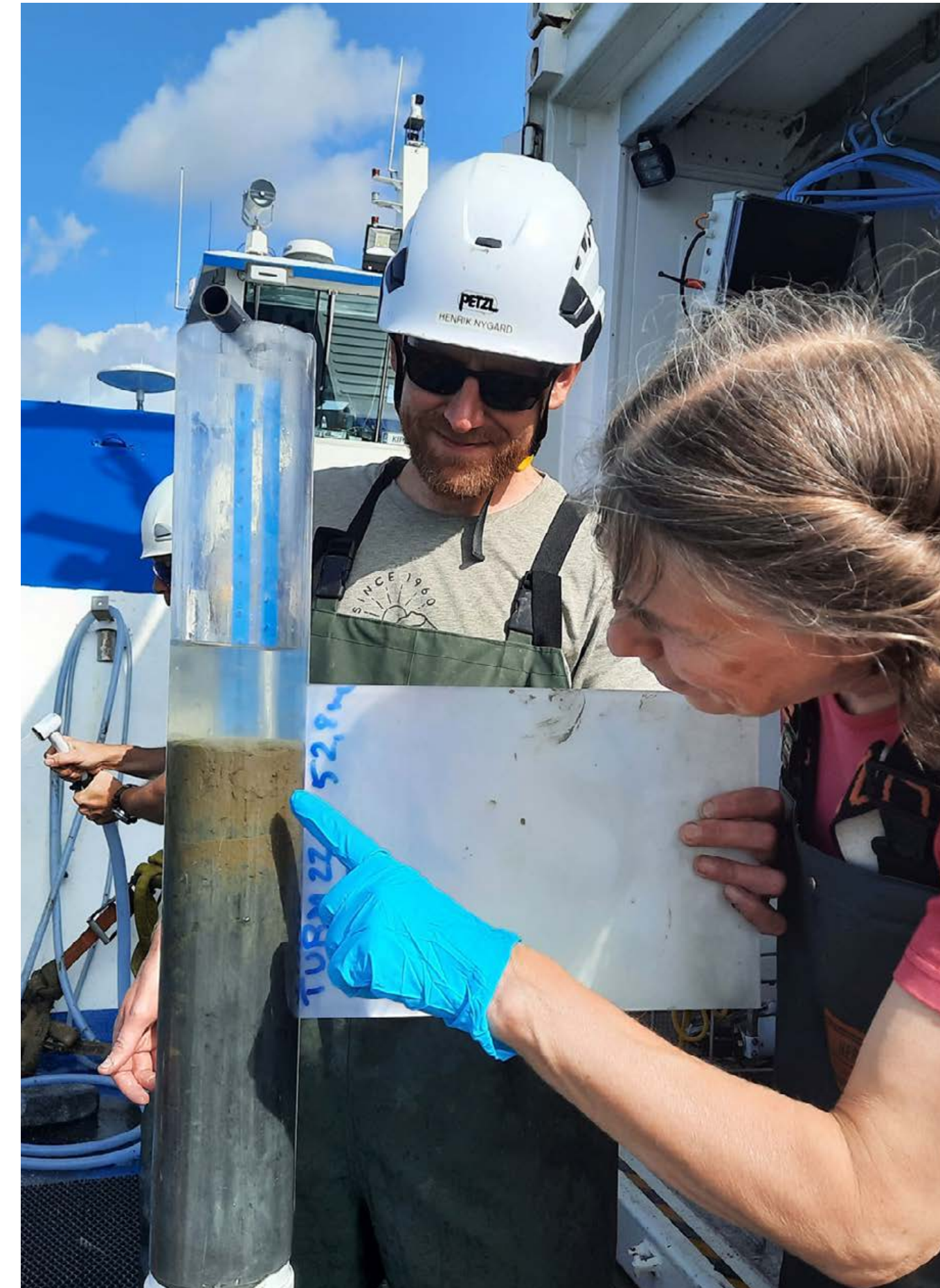
13. Kehitämme jatkuvasti digitaalisia palveluitamme ja lupajärjestelmiämme entistä kattavammiksi ja asiakaslähtöisemmiksi sekä kiinnitämme huomiota myös niiden saavutettavuuteen. Näitä palveluita ovat esimerkiksi [Retkikartta.fi](https://www.retkikartta.fi), [Luontoon.fi](https://www.luontoon.fi), [Eräluvut.fi](https://www.eraluvat.fi) sekä [Metsa.fi](https://www.metsa.fi)-sivuston Maat ja vedet -karttapalvelu. Otamme huomioon myös palvelujen mobiilikäytön ja vuorovaikutteisuu- den sekä kansainväliset ja omatoimimatkaajat.

Esimerkki. [Luontoon.fi](https://www.luontoon.fi) ja mobiiliversio

Luontoon. Ylläpidämme laajaa verkkopalvelua www.luontoon.fi, jossa on ajantasaiset tiedot kansallispuistojen ja muiden ylläpitämiemme retki-kohteiden palveluista. Palvelun pääkielinä toimivat suomi, ruotsi ja englanti.

Toimintaohjelmakaudella julkaisemme uudistetun [Luontoon.fi](https://www.luontoon.fi)-verkkopalvelun ja sen mobiilikäyttöön tarkoitetun karttapohjaisen Luontoon-palvelun. Suurimpana uudistuksena on se, että niissä esitetään tietoja myös muiden toimijoiden retkeilypalveluista. Sivustoilla on myös mahdollista kertoa alueen ajankohtaisista retkeilyolosuhteista, kuten ruuhkista tai säästä.

Tutkimuksen ja uuden tiedon kautta etenemme kohti entistä kestävämpiä ratkaisuja. Innovaatiotoimintamme on osa kehittämistä.
Kuva: Seppo Knuuttila / Suomen ympäristökeskus

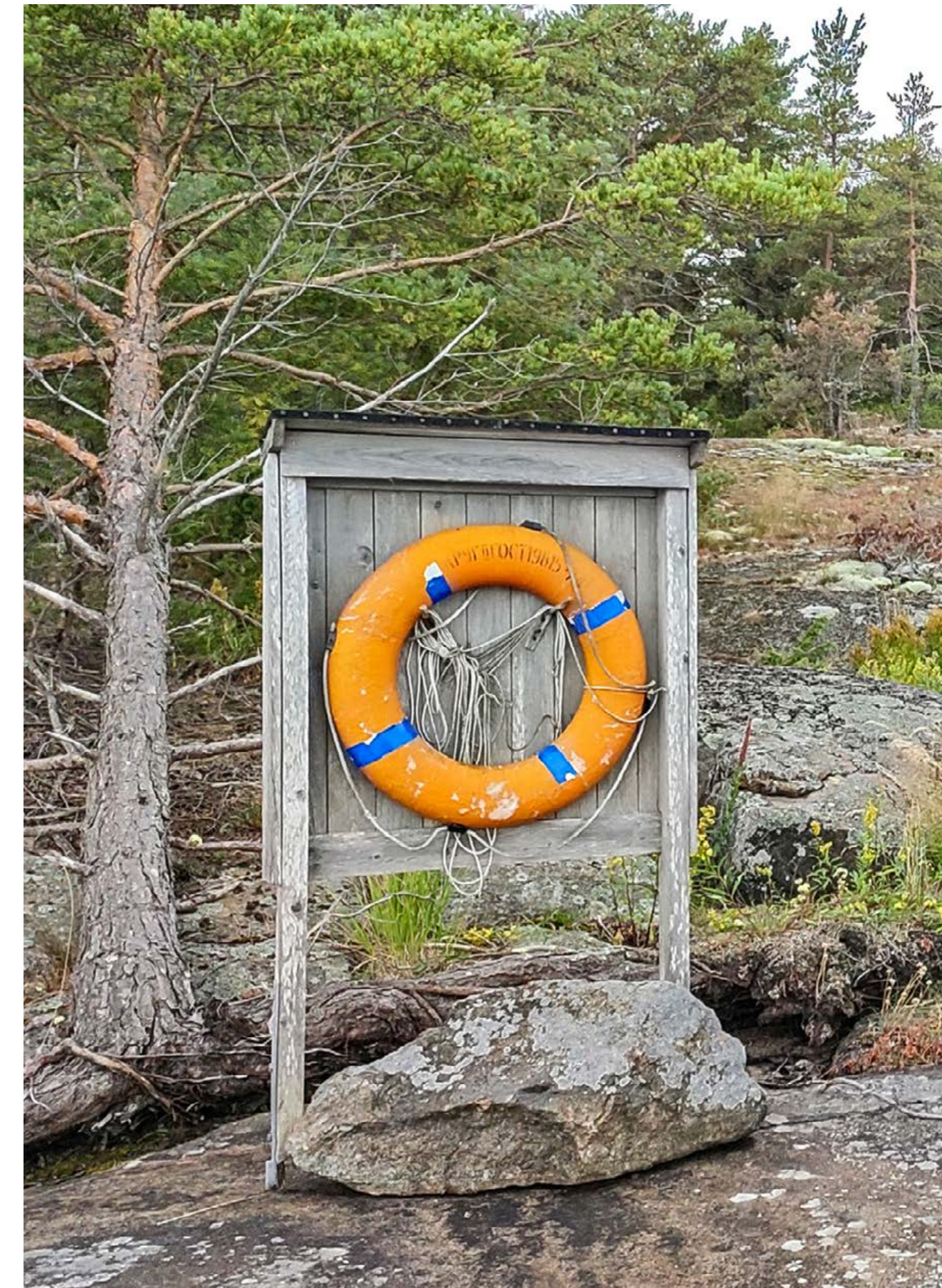
TOIMINTAOHJELMA - VASTUULLINEN JA YHTEISTYÖHÖN PERUSTUVA TOIMINTA JA SEN KEHITTÄMINEN

14. Varmistamme alueiden suojeluarvojen säilymisen ja ehkäisemme kulumista kohteidemme virkistyskäytön palveluilla, rakenteilla ja reiteillä. Sen lisäksi huolehdimme kohteidemme asiakasturvallisuudesta ja rakennuksia, rakennelmia ja reittejä koskevista velvoitteistamme. Parannamme suosituimmissa kohteissamme jatkuvasti asiakasturvallisuutta myös muilla tavoin, kuten SOS-kylteillä, pelastusrenkailla ja defibrillaattoreilla. Kävijöiden luontoyhteyden ja historian ymmärryksen syventämisellä sekä sota- ja merenkulun historiasta kumpuavilla elämyksillä pyrimme vaikuttamaan kävijöiden asenteisiin ja sitä kautta lisäämään heidän vastuullisuuttansa.
15. Pyrimme kasvattamaan erävalvonnan resursseja toimimalla aktiivisesti alueellisissa viranomaisryhmissä. Yhteistyötä Rajavartiolaitoksen, Tullin, poliisin ja ELY-keskusten (kaupallinen kalastus) kanssa ylläpidetään ja kehitetään edelleen. Viranomaisviestinnällä on keskeinen rooli toiminnassamme. Suunnittelukauden painopisteitä ovat erävalvonnan vaikuttavuuden tehostaminen vies-

tinnän avulla sekä valvontaa tekevien viranomaisten yhteisen erävalvontaa ohjaavan tilannekuvan kehittäminen ja tiedon jakaminen.

16. Varmistamme eri kohteidemme virkistyskäytön ja matkailun toiminnan kestävyden seuraamalla erilaisia ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia mittareita vuosittain. Ryhdymme ennalta määritettyihin toimiin, jos käyttämiemme mittareiden raja-arvot uhkaavat ylittyä. Suojelualuekohtainen mittaristo tehdään erikseen jokaiselle kansallispuistolle ja erälle muille tärkeille alueille.

Asiakasturvallisuuden jatkuva parantaminen on osa toimintaamme.
Kuva: Jussi Helimäki

TOIMINTAOHJELMA - VASTUULLINEN JA YHTEISTYÖHÖN PERUSTUVA TOIMINTA JA SEN KEHITTÄMINEN

Esimerkki. Saaristomeren kansallispuiston virkistyskäytön ja matkailun kestävyden seuranta.

Saaristomeren kansallispuiston mittaristo koostuu noin viidestäkymmenestä erillisestä mittarista. Ne kuuluvat kuuteen eri kokonaisuuteen:

1. Tuemme kohteiden arvojen säilymistä ja edistämme niiden suojelua. Esimerkki mittarista: Virkistyskäytölle herkän merikaalin kannan kehitys Sandön etelärannalla. Tiedot kerätään ilmakuvauskella ja analysoidaan Esrin Sidescan -ohjelmalla. Lisäksi tehdään maastokatselmus ja asiantuntija-arvio.

2. Minimoimme ympäristön kuormitusta. Esimerkkejä mittareista: käytön vaikutukset Björkön Insjön veden laatuun (vesinäytteellä) ja polttopuun kulutus.

3. Vahvistamme paikallisuutta. Esimerkki mittarista: paikallisten kävijöiden määrä alueella (lähialueella asuvat), tietolähteenä kävijätutkimus.

4. Edistämme kohteiden tuottamaa hyvinvointia ja terveyttä. Esimerkki mittarista: kävijöiden kokemus terveys- ja hyvinvointivaikutuksista, ”Terveysindeksi”, lähteenä kävijätutkimus.

5. Edistämme paikallistaloudellista kasvua ja työpaikkojen luomista. Esimerkki mittarista: kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset kokonaistulovaikutukset (€/v.), lähteenä kävijätutkimus.

6. Viestimme yhdessä kohteen arvoista ja palveluista. Esimerkki mittarista: matkailuyrittäjien tyytyväisyys toimintaamme, lähteenä yrityspalaute.

Kaikissa kansallispuistoissa ja eräillä muilla tärkeillä alueilla seurataan virkistyskäytön vaikutuksia aluekohtaisella mittaristolla. Saaristomeren kansallispuistossa yksi mittareista koskee merikaalia.
Kuva: Jussi Helimäki

TOIMINTAOHJELMA - VASTUULLINEN JA YHTEISTYÖHÖN PERUSTUVA TOIMINTA JA SEN KEHITTÄMINEN

17. Ruotsilla ja Suomella on yhteinen Unescon maailmanperintöluetteloön sisältyvä luonnonperintökohde: Korkearannikko / Merenkurkun saaristo. Koordinoimme sen Suomen puoleisen osan, Merenkurkun saariston, hallinnointia ja teemme tiivistä yhteistyötä paikallisten sidosryhmien ja Länsi-Norlannin lääninhallituksen kanssa. Aloitamme Merenkurkun saaristossa koko maailmanperintökohteen yhteisen hallintosuunnitelman toteuttamisen yhdessä Länsi-Norlannin lääninhallituksen ja kotimaisten sidosryhmiemme kanssa. Hallintosuunnitelman toimenpideosa keskittyy neljään kokonaisuuteen: paikallisia sidosryhmiä osallistavaan suunnitteluun, tiedon ja osaamisen kehittämiseen maailmanperintöalueen arvoista, saavutettavuuden kehittämiseen ja viestintään sekä hallintoon ja suojeluun. Merenkurkun maailmanperintöalueella on useita maa- ja vesialueen omistajia. Tällä alueella tehtävät toimenpiteet, kuten virkistyskäytön rakenteiden kehittäminen, vaativat laajaa osallistamista ja lähialueyhteistyötä.

18. Kehitämme vapaaehtoistyötä luonnonsuojelualueiden ja kulttuuriperintökohteiden hoidossa. Vapaaehtoistyön, kuten talkoiden, tärkeinä tavoitteina ovat alueen hoidon lisäksi viestintä ja luontokasvatus.

Esimerkki. Vuosittaiset Mustaviirin niittotalkoot.

Mustaviirin saarella Itäisen Suomenlahden kansallispuistossa järjestämme vuosittain niittotalkoot Suomen Luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piirin kanssa. Saarella on ollut aikoinaan kalastajatorppa ja sen yhteydessä niitty. Sittemmin niitty osittain kasvoi umpeen. Talkoilla niitty on jälleen raivattu avoimeksi. Vuotuisissa niittotalkoissa tämä perinnebiotooppi niitetään ja niittojäte haravoidaan ja viedään pois niityltä. Tavoitteena on suojella saaren kulttuuriperintöä, perinnebiotooppia ja sen lajistoa sekä levittää tietoa perinnebiotoopeista ja niiden hoidosta. Talkoisiin osallistuu vuosittain reilu kymmenen hengen joukko.

Aktiivisilla hoitotoimenpiteillä parannetaan sekä maa- että vedenalaisten luontotyyppien tilaa. Kuva: Anssi Riihiahho

TOIMINTAOHJELMA

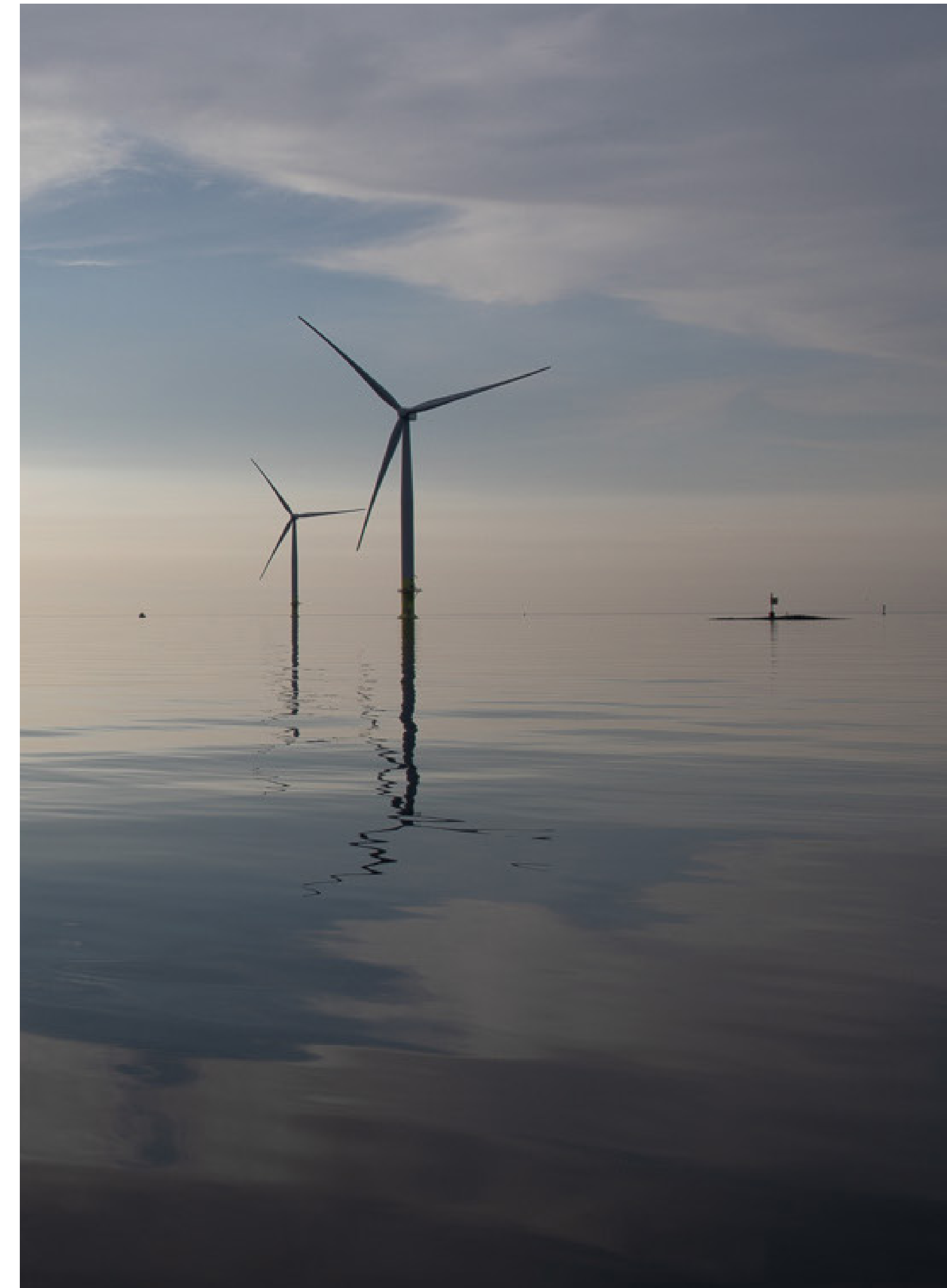
Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen

Ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöuhka luontokadon ohella. Ilmastonmuutos nostaa merten lämpötilaa ja aiheuttaa meriympäristöjen happamoitumista sekä muuttaa sademalleja. Ennusteiden mukaan ilmasto tulee lämpenemään eniten juuri pohjoisella pallonpuoliskolla, jolloin muun muassa jäätön aika lisääntyy ja talvisateiden aiheuttamat ravinnehuuhtoumat mereen lisääntyvät. Yhdessä nämä tekijät aiheuttavat luontokatoa, sillä olosuhteet muuttuvat nopeammin kuin lajisto ehtii niihin sopeutumaan tai muuttamaan uusille alueille. Muutoksista kärsii myös ihminen, joka käyttää merialuetta hyväkseen.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen ovat merkittävässä roolissa strategiasamme, ja ne ohjaavat keskeisesti kaikkea toimin-

taamme. Edesautamme vuonna 2019 käynnistetyllä ilmasto-ohjelmallamme Suomen ilmastotavoitteiden ja hiilineutraaliuden saavuttamista vuoteen 2035 mennessä. Seuraamme ja raportoimme sen etenemisestä ja päämittareista vuosittain vuosi- ja vastuullisuusraportissamme.

Tuulivoimalla on suuri merkitys fossiilisilla polttoaineilla tuotetun energian korvaajana, ja sen kehittäminen erityisesti merialueilla on keskeinen osa rooliamme ilmastonmuutoksen torjumisessa. Merellä voidaan rakentaa suurempia voimaloita, suurempina kokonaisuuksina ja kauemmaksi asutuksesta kuin maalla. Tehtävänämmä on vuoteen 2030 mennessä moninkertaistaa uusiutuvan energian tuotanto hallinnoimillamme alueilla vuoden 2020 tasoon verrattuna.

TOIMINTAOHJELMA - ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ JA SIIHEN SOPEUTUMINEN

Kattavat luontotiedot ja tutkimustietoon perustuvat ekosysteemilähtöiset ratkaisut luovat perustan ilmastoviisaalle ja luontokatoa torjuvalle toiminnalle. Siksi osallistumme monin tavoin myös uuden tiedon tuottamiseen ja sen soveltamiseen. Maapallon ilmasto, talous ja yhteiskunnallinen hyvinvointi ovat riippuvaisia terveistä meristä. Luonnon monimuotoisuus ja sen turvaaminen lisäävät mahdollisuuksia selvittää ilmastonmuutoksesta. Meriympäristön hyvä tila ylläpitää myös mereistä hiilinielua.

Toimimme kestävän matkailun periaatteiden mukaisesti, edistämme luonnonvaroja säästävää retkeilyä sekä pyrimme pienentämään retkeilyrakenteiden rakentamisen ja huollon hiilijalanjälkeä.

Kotimaisen kalan edistämishjelman tavoitteena on lisätä kotimaisen kalan tarjontaa ja osuutta kulu- tuksesta kestäväällä tavalla. Kalan käytön lisäämisen tunnistettuja myönteisiä vaikutuksia ovat työpaikkojen ja toimeentulon lisääminen, ihmisten terveyden parantaminen ja ruokavalion ilmastovaikutusten pienentäminen.

Suurimmat ilmastohyödyt eläinproteiinien lähteiden osalta voidaan saavuttaa lisäämällä kotimaisen kalan osuutta ruokavaliossa. Pelkästään luonnonkalaa kalastamalla on vaikea toteuttaa asetettuja tavoitteita, minkä vuoksi pyrimme edistämään myös kalankasvatusta sille soveltuvilla alueilla.

19. Mahdollistamme tuulivoimarakentamista yleisille vesialueille. Metsähallituksen hallinnoimille vesialueille on mahdollista rakentaa merituulivoimaa, jonka tuottama uusiutuva energia kattaa 20–30 prosenttia Suomen vuotuisesta sähkönkulutuksesta. Vuonna 2022 sähkönkulutus oli reilu 80 terawattituntia.

Merituulivoima on vihreän siirtymän mahdollistajana, mutta myös maakuntien elinvoimaisuuden kasvattaja ja kansainvälisten yhte-yksien rakentaja.
Kuva: Markku Saiha / Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

TOIMINTAOHJELMA - ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ JA SIIHEN SOPEUTUMINEN

20. Selvitämme ihmistoiminnan aiheuttamia paineita ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia eliöstöön ja elinympäristöjen säilymiseen, osin yhteistyössä kumppaneidemme kanssa. Näin varmistamme suojelun tehokkuuden ja ekologisten yhteyksien säilymisen myös tulevaisuudessa. Tuotamme luontotietoa päätöksenteon tueksi, jotta suojelualueverkoston suunnittelussa ja ekologisten yhteyksien turvaamisessa voidaan varautua ilmastonmuutokseen parhaan mahdollisen tiedon valossa. Tunnistamme suojelualueverkoston merkittävän roolin ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa.

21. Ennallistamme ja teemme luonnonhoitoa luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi, jotta luonto pystyisi paremmin vastaamaan ilmastonmuutoksen haasteisiin.

Esimerkki. Meriajokasniityn ennallistaminen.

Muun muassa hiekkapohjilla esiintyvät meriajokasniityt ovat yksi Itämeren avainluontotyypeistä. Palautamme meriajokkaita suojelualueilla sellaisiin paikkoihin, joista ne ovat hävinneet. Ennallistamista on tehty menestyksekkäästi Tammisaaren saariston kansallispuistossa. Meriajokasniityt ovat tehokkaita hiilensitojia.

22. Edistämme kiertotaloutta monin tavoin. Kierrätämme sekä minimoimme hiilijalanjälkeämme ja päästöjen ja jätteiden syntymistä. Edistämme liikkumisessamme, omissa kiinteistöissämme ja palveluinfrassamme siirtymistä fossiilisista polttoaineista vähäpäästöisiin vaihtoehtoihin ja pyrimme vaikuttamaan hallinnoimiemme alueiden saavutettavuuteen julkisilla yhteyksillä. Kiinnitämme kaikissa työnteon tavoissa huomiota ilmastovaikutuksiin, käytämme etäneuvotteluyhteyksiä matkustamisen sijaan ja kannustamme vähäpäästöisten kulkuneuvojen käyttöön. Palveluvarustuksen huolto- ja korjaustoimenpiteissä minimoimme tarvikkeiden kuljettamisesta aiheutuvat päästöt. Käytämme mahdollisuuksien mukaan vain myrkyttömiä veneiden pohjamaaleja. Kehitämme suojelu- ja retkeilyalueiden palveluja siten, että ehkäisemme myös kävijöiden aiheuttamaa ympäristökuormaa. Rannikon puistoalueen kansallispuistot ovat mukana Sustainable travel Finland -sertifiointipolulla. Ohjelman aikana myös omat toimintatapamme tulevat tarkastelluiksi.

TOIMINTAOHJELMA

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen

Ihmisen aiheuttama ilmastonmuutos on myös uhka luonnon monimuotoisuudelle. Luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja elinympäristöjen tilan heikentyminen puolestaan vähentävät luonnon tuottamia ekosysteemipalveluita, joista ihmisten elämä on riippuvaista. Ilmastonmuutosta ja luontokatoa on torjuttava yhdessä, ja niiden pysäyttämiseen tarvitaan eri suojelu- ja ennallistamistoimenpiteiden yhdistämistä. Myös ilmastonmuutoksen vaikutusten ennakointi on tärkeä osa luonnon monimuotoisuudesta huolehtimista.

Kartoitamme suunnittelualueen saarissa aktiivisten hoitotoimien, kuten perinnebiotooppien ja avointen ranta-alueiden hoidon, tarvetta ja mahdollisuuksia. Suunnittelemme ja toteutamme luonnonhoitoa ja ennallistamista. Sen sijaan vesialueilla aktiivisen luonnonhoidon menetelmät ovat uusia ja vasta kehittymässä.

Toimintaamme suojelualueilla ohjaavat alueiden perustamispäätökset, yhteissuunnittelun menetelmin laaditut hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä Natura 2000 -alueiden tila-arviot, joissa selvitämme noin kymmenen vuoden välein alueiden keskeiset arvot sekä tarvittavat toimenpiteet niiden säilyttämiseksi ja parantamiseksi.

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

Näiden kaikkien toimien tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön turvaaminen ja kestävä käytön varmistaminen. Hoito- ja käyttösuunnitelman sisällöstä riippuen laadimme myös järjestyssäännön ohjaamaan alueen käyttöä.

Kaikki suunnittelualueen maa-alueet ovat suojelutai suojeluohjelma-alueita, mutta pääosa vesialueista on suojelun ulkopuolella. Vastaamme kansallispuistojen ja muiden luonnonsuojeluun varattujen alueiden hoidosta ja käytöstä valtion omistamalla merialueella. Luonnonsuojelualueita tai -varauksia on merialueella hallinnassamme 5 870 neliökilometriä. Se on reilu viidennes (21 %) koko suunnittelualueesta.

Alueiden suojelu, hoito ja käyttö perustuvat riittäviin tietoihin luonnon ja kulttuuriperinnön arvoista ja kohteiden tilasta niin suojelualueilla kuin muualakin, maalla ja vedessä. Hankimme tiedot inventoinneilla (kuten vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden (VELMU) inventoinneilla), kartoituksilla, selvityksillä ja mallinnoilla.

Olemme sitoutuneet kansallisten vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman tavoitteisiin saavuttaa ja ylläpitää Suomen merialueilla hyvä tila. Se tarkoittaa puhtaita vesiä, monimuotoista luontoa, elinvoimaisia kala- ja lintukantoja, roskattomia rantoja sekä ympäristömyrkkujen ja niiden vaikutusten vähenemistä. Ensisijaisesti vältämme ja toissijaisesti lievennämme syntyviä haitallisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle huolellisella suunnittelulla. Käytön loputtua velvoitamme sopimuskumppanimme ennallistamaan toiminta-alueensa.

Erävalvonnan avulla tuemme ja edistämme kestävä, luvallista ja lainmukaista luonnon käyttöä ja varmistamme tälläkin tavoin kala- ja riistakantojen kestävyden suojelua.

Merialueella on paljon kulttuuriperinnön (rakennusperintökohteita ja arkeologista kulttuuriperintöä) arvokohteita, jotka liittyvät muun muassa merenkulkuun, kalastukseen ja sotiin. Suunnitteleme ja toteutamme toimenpiteitä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, jotta kohteet pysyvät turvallisina

ihmisille ja niiden suojeluarvot säilyvät. Kulttuuriperintökohteet liittyvät usein arvokkaisiin luontokohteisiin ja ovat erityisen tärkeitä matkailulle.

Luonnonhoidon avulla hillitsemme myös ilmastonmuutosta ja edistämme siihen sopeutumista.

Merialueiden suojelu luo perustan luonnon hyvinvoinnille ja ekosysteemipalveluille. Suojelualueverkoston kehittäminen on tärkeää luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi muun muassa ilmastonmuutoksen aiheuttaman luontokadon torjunnassa. Kuva: Ari Ahlfors

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

23. Olemme mukana kehittämässä mereistä suojelualueverkostoa kansainvälisten tavoitteiden mukaisesti. Yhtenä keinona ovat suojelua tukevat, monimuotoisuudelle tärkeät alueet eli niin sanotut OEEM-alueet (Other Effectice Conservation Measures). Teemme luonnonsuojelualueiden säädösvalmistelua ympäristöministeriön ohjauksessa. Toteutamme myös muita EU:n ympäristölainsäädännöstä ja biodiversiteettistrategiasta (mukaan lukien sitä toteuttavasta ennallistamisasetuksesta) sekä YK:n biologista monimuotoisuutta koskevasta yleissopimuksesta tulevia velvoitteita.

24. Toteutamme Suomen merenhoitosuunnitelmaa. Suunnitelma toteuttaa kansallisesti meristrategiadirektiiviä, ja sen tavoitteena on saavuttaa meren hyvä tila vuoteen 2027 mennessä. Merenhoitosuunnitelma koostuu kolmesta osa-alueesta: merenhoidon toimenpideohjelma, merenhoidon seurantaohjelma sekä meren tila-arvio.

- Merenhoidon toimenpideohjelmassa (2022–2027) keskeisimmät roolimme ovat:

- Olemme mukana suojelualueverkoston laajenemista koskevassa työssä.
- Parannamme suojelualueiden hoidon tehokkuutta.
- Ennallistamme vedenalaisia avainympäristöjä.
- Edistämme kotimaisen kalan käyttöä ja meriharjuksen suojelua. Kalan käyttöä edistämme muun muassa luvittamalla valtion vesien kalastusta sekä vuokraamalla vesialueidemme käyttöoikeutta kalankasvatukseen.

- Osallistumme merenhoitosuunnitelman seurantaohjelman (2020–2026) toteuttamiseen:

- Olemme mukana keräämässä tietoa rannikko- ja saaristoalueen linnuston runsaudesta ja pitkäaikaismuutoksista, merilintujen joukkokuolemista ja merikotkan pesimämenestyksestä.
- Toteutamme seurantaohjelman hiekka- ja sorapohjien sekä rannikkovesien pehmeiden pohjien putkilokasviseurantaa.
- Kokoamme tietoja suojelualueista, minkin ja supikoiran vähentämisestä sekä meritaimenen, lohen ja muiden vaelluskalojen vaellusesteistä.

- Osallistumme meren tila-arvioon

- kehittämällä tilaa kuvaavia indikaattoreita ja
- osallistumalla tila-arviointeihin mm. merenpohjan elinympäristöjen osalta.

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

25. Kehitämme inventointitiedonkeruuta, sen kohdentamista ja analysointia hallinnoimallamme merialueella muun muassa satelliittiaineistojen, laserkeilauksen ja tekoälymenetelmien avulla.

Luontotyyppitiedon keräämisen lisäksi kehitämme myös inventointimenetelmiä. Kuva: Juhani Kanerva

26. Seuraamme ympäristön eli esimerkiksi lajikantojen muutoksia ja kehitämme seurantamenetelmiä yhdessä kumppaneidemme kanssa.

Esimerkki. Linnustoseurannat. Vastaamme merikotkakannan seurannasta ja sen kehittämisestä koko poronhoitoalueella. Merialueella se ulottuu Simon kunnan merialueelle, jossa vastaamme toiminnasta myös yksityisillä vesialueilla. Kehitämme myös valtakunnallista saaristolinnuston seuranta soveltuvaksi sisä- ja välisaaristoon yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

Esimerkki. Perämerenmarunan seuranta. Teemme lajistoseurantoja, jotta voisimme ottaa lajiston huomioon alueiden käyttöä ja luonnonhoitoa suunniteltaessa. Yksi seuraamamme kasvilaji, tai oikeammin alalaji, on Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) luokiteltu perämerenmaruna, joka esiintyy vain Suomessa ja Ruotsissa – ja Suomessakin vain yhdellä saarella Perämeren kansallispuistossa. Se kuuluu myös luontodirektiivin II-liitteen

lajeihin, joiden muun muassa merkittävien esiintymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain mukaan. Perämerenmarunan kasvupaikkoja ovat hiekka- ja somerikkorannat sekä näiden yläpuoliset dyyni- ja nummi-alueet. Alalajia uhkaa rehevöitymisen aikaansaama kasvupaikkojen umpeenkasvu sekä risteytyminen ketomarunan kanssa.

Esimerkki. Kalakantojen seuranta. Järjestämme seuranta yhteistyössä tutkimustahojen (muun muassa Luonnonvarakeskus ja yliopistot) kanssa esimerkiksi kalakantoihin kohdistuvien tarkempien ympäristövaikutusten arvioimiseksi.

27. Uutta tietoa esimerkiksi elinympäristöjen tilasta, riista- ja kalakannoista sekä ennallistamismenetelmistä käytämme muun muassa luontotyyppien ja lajien suojelussa sekä hoito- ja ennallistamiskohteiden priorisoinnissa. Seuraamme aktiivisesti tutkimustuloksia keinoriuttojen hyödyistä ja muun muassa niiden toimivuudesta kalojen kutualueiksi.

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

28. Olemme mukana meriluonnon suojelua kehittävässä hankkeissa ja viemme mahdollisia uusia hankkeissa kehitettyjä menetelmiä käytäntöön. Yksi tällainen hanke on koordinoimamme Biodiverse IP LIFE -hanke. Siinä pilotoidaan muun muassa vedenalaisen luonnon ennallistamista. Vedenalaisen meriluonnon ennallistaminen on uutta, ja hankkeessa pääsemme kokeilemaan ja kehittämään uusia ennallistamismenetelmiä.

- Tutkimme, selvitämme ja kehitämme sekä edistämme vesiluontotyyppien suojelua ja lajien elinmahdollisuuksia yhdessä hankekumppaniemme kanssa. Perustamme työn uusimpaan tutkimustietoon. Tavoitteena on selvittää, mitkä vedenalaiset lajit ja luontotyypit hyötyvät eniten kunnostuksista.
- Ennallistamme ja hoidamme meriluontoa monimuotoisuuden säilyttämisen ja lisäämisen sekä vesiensuojelun näkökulmasta.
 - Kokeilemme muun muassa rakkohaurun ja näkinpartaislevien elinympäristöjen ennallistamisen edellytyksiä.

- Parannamme monien kalojen kutupaikkoina toimivien merenlahtien ja fladojen tilaa ja testaamme muita uusia kunnostusmenetelmiä.
- Kehitämme myös vedenalaisen luonnon ennallistamisen seurantaan muun muassa kaukokartoitusta käyttäen.
- Toteutamme suojelualueilla tekemäämme vedenalaisten luontotyyppien ennallistamis- ja kunnostussuunnitelmaa.
- Valmistelemme viimeistään vuonna 2029 valmistuvaa käsikirjaa meriluonnon ennallistamisesta.
- Kunnostettavista alueista teetetään esiselvitys arkeologisen potentiaalin arvioimiseksi.
- Etsimme keinoja tehostaa suojelualueiden hoitoa esimerkiksi ottamalla vedenalaiset luontoarvot entistä paremmin huomioon alueiden hoidon ja käytön suunnittelussa niin, että vedenalaisiin luontoarvoihin kohdistuvia ihmispaineita saataisiin vähennettyä.

- Pilotoimme myös äärimmäisen uhanalaisen meriharjuksen kannan vahvistamista pohjoisella Pohjanlahdella kunnostamalla historiallisia kutupaikkoja ja seuraamalla, onnistummeko turvaamaan lisääntymistä tällä tavoin.
 - Turvaamme vaelluskalakantojen elinolosuhteita aktiivisella kalastuksen säätelyllä ja käytön- ja hoidon suunnittelulla siten, että taantumisen saataisiin pysäytettyä ja kantoja palautettua esiintymisalueille.
29. Hoidamme luontoa ja ennallistamme saarikohteitamme etenkin osana Helmi-elinympäristöohjelmaa (2021–2030): Muun muassa lisäämme perinnebiotooppien hoitoalaa ja estämme hiekkarantojen umpeenkasvua. Perinnebiotoopit ovat merialueen yleisin hoidettava elinympäristö ja myös Suomen uhanalaisin elinympäristöryhmä, joka kärsii etenkin umpeenkasvusta. Helmi-ohjelma vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja turvaa luonnon tarjoamia elintärkeitä ekosysteemipalveluja.

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

30. Helmi-alueita suunniteltaessa kohdennamme toimenpiteitä erityisesti alueellisiin monimuotoisuuskeskittyymiin. Näitä monimuotoisuuskeskittyymiä kuuluu yhteistyöryhmissä edistettävään Helmi-keskittyymiin. Niiden tavoitteena on luontotyyppien ja lajien suojelemiseksi tiivistää eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja saada mukaan alueiden monipuolinen maanomistajapohja. Yhteisen suunnittelun avulla hoidetaan kokonaisuuksia. Luontotyyppien ja lajien verkostoa hoidetaan tehokkaammin – ja myös yleensä pienemmin kustannuksin.

Esimerkki: Helmi-keskittymä Hankoniemen Helminauhat. Hankoniemellä alueiden omistajia on paljon. Valtion omistamien kohteiden lisäksi Hankoniemellä on paljon yksityisiä suojelualueita ja myös suojelemattomia kohteita. Yhteistyöverkosto auttaa alueen kokonaissuunnittelussa ja myös hoidon järjestämisessä tavoitellen mahdollisimman suuria monimuotoisuusyötyjä mutta myös kustannussäästöjä.

Hankoniemi on lajistoltaan ja luontotyypeiltään arvokas, mutta ihmistoiminta näkyy alueella monin paikoin joko välittömänä tai välillisenä luontoarvojen heikentymisenä. Välillisestä heikentymisestä esimerkkejä ovat fladojen ja kluuvien (pienvedet) rehevöityminen ravinnevalumien seurauksena, avointen hiekkarantojen umpeenkasvu muun muassa ravinteikkaan meriveden vaikutuksesta tai karujen hiekkamaiden umpeenkasvu muun muassa typpilaskeuman vuoksi.

Hankoniemen Helminauhan luontotyypeistä ja lajien elinympäristöistä useat edellyttävät jatkuvia tai toistuvia kunnostustoimenpiteitä luonnontilan parantamiseksi. Myös kertaluontoisille ennallistamistoimenpiteille on tarvetta. Hankoniemen Helminauhan potentiaalisia kunnostuskohteitamme ovat Itämeren hiekkarantojen ennallistaminen, dyyniluontotyyppien ylläpitäminen (alkiovaiheen dyyneistä metsädyyneihin), metsien puustorakenteen monipuolistaminen, soiden vesitalouden ja kasvillisuuden ennallistaminen sekä kuivien ke-

tojen, merenrantaniittyjen ja hakamaiden hoitaminen laiduntamalla, raivaamalla ja pienialaisesti niittämällä. Edellisten lisäksi jotkut Hankoniemen uhanalaisista lajeista tarvitsevat myös pistemäistä elinympäristön hoitoa tai esimerkiksi purokunnostusta meritaimenen palauttamiseksi. Vieraslajeista suurinta haittaa aiheuttavat ja poistoa vaativat muun muassa minkki ja supikoira sekä kasveista kurturuusu ja lupiini. Potentiaalisia tulevaisuuden kunnostustoimenpiteitä Hankoniemen fladoissa ja kluuveissa ovat muun muassa näkinpartaislevien siirtoistutukset ja vesikasvillisuusniitot tai -poistot. Meriveden laadun parantamiseen voidaan pyrkiä erilaisten laskeutumisaluiden sekä kosteikkojen avulla. Merkittävä osa valuma-alueen kuntoon saamisesta on yhteis- ja vaikuttamistyötä alueen sidosryhmien kanssa.

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

31. Priorisoimme perinnebiotooppien hoidossa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita kohteita sekä niillä ja muillakin alueilla toisiinsa hyvin kytkeytyneitä, hoidon tarpeessa olevia alueita, joilla esiintyy arvokasta lajistoa. Hallinnoimillamme perinnebiotoopeilla yleisin hoitomuoto suunnittelualueella on laidunnus, ja laidunalueita on yli 3 000 hehtaaria tekemiemme laidunsopimusten piirissä.

Esimerkki: Laidunnus Säpissä. Selkämeren kansallispuistoon kuuluu osia Säpin majakkasaaresta, joka on suosittu satakuntalainen retkeilysaari Luviolla. Säpin itärannalla, Hanhiston rantaniityillä on laiduntanut sulan maan aikaan yksityisen yrittäjän ylämaankarja. Karja on pitänyt avoimina rantaniityt, jotka ovat luontotyyppinä uhanalaisia. Hanhiston niityt ovat valtakunnallisestikin merkittäviä kahlaajalintujen muutonaikaisia levähdysalueita.

Esimerkki. Pikkuapolloperhosen elinympäristöverkoston kunnan ja tilan arviointi sekä hoito. Uhanalainen pikkuapollo elää runsaslajisilla perinnebiotoopeilla ja avoimissa saaristolehdoissa. Kattavien selvitysten perusteella esiintymispaikkojen määrä oli pudonnut puoleen 20 vuoden aikana, minkä vuoksi aloitimme laajamittaisen hoidon suunnittelun ja välittömän kunnostustoiminnan kaikilla potentiaalisilla elinympäristöillä pikkuapollon elinympäristöverkostossa vuonna 2020. Samalla hoitimme kymmeniä muita uhanalaisia lajeja. Kolme vuotta myöhemmin pikkuapollon hoitosuunnitelma ohjasi kunnostuksiamme koko alueella. Hoitotoimet oli jo aloitettu lähes kymmenellä kohteella. Pikkuapollon suojelun yhteistyöhömmä osallistuvat Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Turun yliopisto.

Pikkuapollo on kiireellisesti suojeltava ja EU:n luontodirektiivin liitteen IV laji. EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajit ovat EU:n tärkeinä pitämiä lajeja, joiden suotuisa suojelutaso on pyrittävä säilyt-

tämään tai palauttamaan. Kiireellisesti suojeltavat lajit ovat puolestaan ympäristöhallinnon vastuulla olevista uhanalaisista lajeista valittuja nopeita turvaamistoimia vaativia lajeja.

Perinnebiotoopit on Suomen uhanalaisin luontotyyppiryhmä. Niitä uhkaa umpeenkasvu, jota laidunnus ehkäisee tehokkaasti. Kuva: Marja Hokkanen

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

32. Poistamme vieraslajeja ja estämme niiden leviämistä. Vastaamme pienpetojen, etenkin vieraslajien supikoiran ja minkin, pyynnistä saaristoalueella. Samalla suojaamme tehokkaasti lintujen pesimismahdollisuuksia saaristossa ja lintukantojen suojelua. Vieraslajit ovat ihmisen myötävaikutuksella Suomen luontoon levinneitä lajeja. Niitä on merialueella sekä vedessä että saarissa.

Esimerkki. Kurtturuusun torjunta. Kurtturuusu (*Rosa rugosa*) on tuotu Suomeen alun perin Japanista puutarhakasviksi. Suomessa se on karannut puutarhoista luontoon ja uhkaa nyt merellä muun muassa hiekkarantojemme luontaista lajistoa leviävän tuuheaksi, toisinaan koko rannan peittäväksi matoksi. Teemme sen torjuntaa systemaattisesti. Työ vaatii torjuntatoimia vuodesta toiseen samoilla kohteilla.

33. Tuotamme tietoa ja osallistumme uusien lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioiden tekemiseen. Suomessa tehdään noin kymmenen vuoden välein lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnit, joissa määritellään paitsi lajien ja luontotyyppien uhanalaisuus myös syyt niiden mahdolliseen uhanalaisuuteen sekä uhkatekijät. Arvioinneissa käytettävistä aineistoista ovat vedenalaisen luonnon inventointituloksemme keskeisiä.

34. Tuotamme aineistoja ja teemme myös sovituista lajeista ja luontotyypeistä arvioluonnokset EU:lle vuonna 2025 tehtävää Natura 2000 -luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelun tason raporttia varten. Kaikkien EU:n jäsenmaiden velvollisuutena on raportoida komissiolle kuuden vuoden välein alueillaan esiintyvien Natura 2000 -luontotyyppien ja -lajien suotuisan suojelun tason tilasta. Viime raportoinnissa vedenalaiset luontotyyppit arvioitiin Suomen ympäristökeskuksen ja meidän yhteistyönämme.

35. Tällä hetkellä näemme tarpeellisimpina hoito- ja käyttösuunnittelukohteina toimintaohjelmakaudella Merenkurkun saariston luonnonsuojelualueen, Tammisaaren saariston ja Itäisen Suomenlahden kansallispuistot sekä Kallbådanin hylkeidensuojelualueen. Kaksi ensin mainittua ovat todennäköisimmät luonnonvarasuunnitelman aikajänteellä, järjestyssäännön laadimme ainakin Saaristomeren kansallispuistoon. Suunnitelmiamme on päivittää Natura 2000 -alueiden tila-arviot Porkkalan eli Kirkkonummen saariston, Katanpään, Merenkurkun saariston, Laajalahden lintuveden, Tulliniemen linnustonsuojelualueen ja Tammisaaren saariston Natura 2000 -alueille.

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

36. Valitsemme kulttuuriperinnön inventointi-, suunnittelu- ja hoitokohteemme käytettävissämme olevien määrärahojen ratkettua. Arkeologisten inventointien avulla tuotamme myös sellaista tietoa, joka mahdollistaa luonnonhoidon ja ennallistamisen yhteensovittamisen arkeologisten kohteiden suojelun kanssa. Arkeologisia hoitokohteita ovat ainakin Venäjän vallan aikainen Vallisaaren linnakesaari Helsingin edustalla ja Ruotsin vallan aikainen Svartholman merilinnoitus Loviisassa.

Tuomme esiin perinnetietoa, arvokohteidemme historiaa ja merkitystä yhteistyössä paikallisten ja valtakunnallisten sidosryhmien kanssa.

Esimerkki: Arkeologisten kulttuuriperintökohteiden yleisinventointi. Vuonna 2019 inventoitiin arkeologista kulttuuriperintöä 53 alueella, jotka kuuluvat Rannikko LIFE -hankkeeseen, muun muassa Selkämeren kansallispuiston alueella. Inventoidun alueen kokonaispinta-ala oli yli 1 000 hehtaaria. Tavoitteena oli kerätä tiedot alueiden mahdollisista arkeologisista kohteista siten, että ne voidaan ottaa huomioon toimenpidesuunnitelmissa ja estää niiden vahingoittuminen luonnonhoitotoimissa. Ennen maastotyötä inventoitavilta alueilta tunnettiin 32 muinaismuistolain tarkoittamaa kiinteää muinaisjäännettä. Maastotyössä dokumentoitiin 57 uutta arkeologista kohdetta. Vuoden 2019 jälkeen tiedossa olevista kohteista 63 on kiinteitä muinaisjäännetiksiä. Inventointia jatkettiin vielä vuonna 2021 viidellä uudella alueella (yhteensä 212 hehtaaria), joilta löydettiin 8 uutta arkeologista kohdetta. Arkeologisia kohteita olivat muun muassa kivilabyrintit, kompassikiveykset, kiviunit ja niiden ryhmät sekä hautarauniot.

Esimerkki: Kulttuuriperinnön hoito Vallisaaresa ja Svartholmassa. Vallisaaren historialliselle Aleksanterinpatterille teetetään konservoivia ja restauroivia toimenpiteitä vuonna 2023 teetetyn suunnitelman mukaisesti sekä myös vuonna 2023 teetetyn arkkitehtisuunnittelun mukaisia kulunohjausrakenteita. Nämä toimenpiteet tukevat patterin sisätilojen käyttöönottoa näyttelytilaksi varmistuen samalla kuitenkin arvokkaiden sisäpintojen säilymistä. Svartholman merilinnoituksella jatketaan vuonna 2021 aloitettua muurinkorjausurakkaa linnoituksen kiireellisillä vaurioalueilla ja varmistetaan myös bastionien holvikäytävien asiakasturvallisuus.

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

37. Merialueen käytön suunnittelu perustuu ympäristövaikutusten minimoimiseen ja välttämiseen sekä lieventämiseen. Toiminnan mitoitus pohjautuu uusimpiin paikkatietoaineistoihin ja -analyysihin ja siinä otetaan korostetusti huomioon luonnon monimuotoisuus. Lisäksi otamme huomioon muut alueiden käyttömuodot.

Esimerkki. Paikkatietojen merkitys, erityisesti merialuesuunnitelman merituulivoiman sijainninhajaussuunnitelma ja vesiviljelyn sijainninhajaussuunnitelma ja vesiviljelyn sijainninhajaussuunnitelma mallinnuksella. Eri laitosten paikkatietojen yhteiskäyttöisyys ja avoimuus ovat helpottaneet sijainninhajaussuunnittelua. Niissä myös meidän keräämämme luontotieto on osoittautunut tärkeäksi lähteeksi.

Merialuesuunnitelman 2030 merituulivoiman kehittämiselle osoitetut alueet perustuvat parhaaseen olemassa olevaan tietoon. Sijainninhajaussuunnittelun apuna käytetään muun muassa Zonation-ohjelmistolla tehtyä analyysia, joka tehtiin Suomen ympä-

ristökeskuksen ja Helsingin yliopiston yhteistyönä. Analyysissa hyödynnettiin myös keräämäämme luontotietoa. Hallinnoimillamme valtion omistamalla merialueilla merituulivoimalle soveltuvien kohteiden valinnassa otetaan huomioon merialuesuunnitelman kohteet, mutta valinnassa käytetään muitakin tietoja.

Zonation-tulokset pohjautuvat paikkatietoaineistoihin ja tasojen pohjalta tehtyyn spatiaaliseen priorisointiin, jossa eri tasoja voidaan painottaa joko nostamalla tai sakottamalla aineiston merkitystä analyysissa. Ohjelmisto asettaa pikselit paremmuusjärjestykseen ja kertoo myös kyseisen pikselin arvokkuuden kokonaisuudessa. Merituulivoimalle suotuisien alueiden haarukoinnissa käytettiin yli 160 tietotasoa meriluonnosta, taloudesta sekä yhteiskunnallisista tekijöistä, ja ne sisälsivät muun muassa vedenalaisen meriluonnon arvoalueita, lintujen muuttoreittejä, kalojen poikastuotantoalueita, näkemäanalyysia mökeille ja kiinteistöille sekä merellisiä elinkeinoja.

Luonnonvarakeskuksen tutkijoiden kehittämän FINFARMGIS-menetelmän avulla voidaan tunnistaa kalankasvatukseen potentiaalisesti parhaiten soveltuvia alueita paikkatietotyökalun avulla. Menetelmässä otetaan huomioon samanaikaisesti useita kalankasvatuksen sijoittamiseen vaikuttavia tekijöitä. Parhaiden kasvatusalueiden tunnistamisessa on otettu huomioon samanaikaisesti useita eri tekijöitä. Useimmat tekijöistä liittyvät laitosten ympäristövaikutusten minimointiin, mutta tekijöissä huomioidaan myös tuotantotalous ja muu vesialueen käyttö. Huomioituja tekijöitä ovat muun muassa merialueen syvyys, virtaukset ja avoimuus, etäisyydet vedenalaisiin riuttoihin ja lintujen pesimäsaariin Natura 2000 -alueilla sekä vesimuodostuman ekologinen tila, väylät ja loma-asutuksen tiheys. Menetelmässä myös poissuljetaan alueet, joissa kasvatusta ei ole mahdollista esimerkiksi lakiin perustuen, kuten Puolustusvoimien alueilla, kansallispuistoissa tai laivaväylillä ja niiden edustalla.

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

Sekä FINFARMGIS että tuulivoiman sijainninhajausuunnitelma antavat arvokasta apua hallinnoimamme merialueen käytön sijoitteluun. Mallinnuksessa hyödynnetään parasta saatavilla olevaa tietoa. Se auttaa merkittävästi yhteensovittamaan merialueiden toimintoja, mutta lopullinen sijoittelu määritellään virallisissa lupaprosesseissa.

38. Edistämme mahdollisuuksiemme mukaan paikkatietojen yhteiskäyttöisyyttä ja avoimuutta, mutta olemme tietoisia vesialueiden ja merenpohjan tietojen avoimuuden rajoituksista maanpuolustuksellisista syistä. Tavoitteenamme on mahdollistaa asiakkaiden tekemien havaintojen välittäminen meille paikkatietona uudessa Luontoon-järjestelmässämme.

Merituulivoimahankkeissa tehdään mittavia selvityksiä ympäristövaikutuksista. Toimintaa seurataan lupaehtojen mukaisesti ja toiminnan päättyessä kohteet ennallistetaan. Kuva: Rajavartiolaitos

TIETOLAATIKKO: MERITUULIVOIMAN TUOTANTOKOHTEIDEN VALINTA JA TARVITTAVAT LUVAT

39. Tuulivoiman hankealueemme valitaan parhaan käytettävissä olevan tiedon perusteella, ja niiden valintaan ja lupaprosesseihin kuuluvat mittavat luonto- ja muut selvitykset ennen rakentamista.

Alustavassa sijainnin suunnittelussa tarkastelemme paikkatietoaineistoja ja merituulivoimaan/energiantuotantoon varattuja/osoitettuja (potentiaalisia) kohteita maakuntakaavoissa, merialuesuunnitelmassa ja tuulivoimaohjelmassa. Kohteen on sijaittava yleisvesialueella ja riittävän etäällä muun muassa asutuksesta ja Puolustusvoimien kohteista, eikä se saa olla luonnonsuojelualuetta tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää aluetta. Suunnittelussa otamme huomioon luontoarvot, alueen elinkeinot, väylät ja meren hyvän tilan kokonaisuudessaan. Lupaavista kohteista keräämme lisätietoja muun muassa luotamalla pohjan rakennetta ja selvittämällä luontoarvoja. Esivalituista kohteista tarvitsemme ennen hankkeen etenemistä kunnan/kaupungin hyväksymän päätöksen osayleiskaavan kaavoitusaloitteesta.

Haemme tarvittavat lausunnot ympäristöministeriöltä, sisäministeriöltä (Rajavartiolaitokselta), puolustusministeriöltä (Puolustusvoimilta), Traficomilta, Museovirastolta, alueelliselta vastuumuseolta sekä liikenne- ja viestintäministeriöltä ja työ- ja elinkeinoministeriöltä. Lisäksi hoidamme kuhunkin kohteeseen tarvittavan valtioneuvoston luovutuslakipäätöksen alueen käyttöoikeussopimuksesta.

Kaiken kaikkiaan merituulivoimaloiden luvitusprosessi ja rakentaminen vievät kymmenisen vuotta. Lupa tarvitaan muun muassa merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen. Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) on ehtona hankealueen saamiseksi (osa)yleiskaavaan. YVA-menettely puolestaan sisältää paljon erilaisia selvityksiä, kuten maisema-vaikutusten (voimalat, sähkönsiirto) ja vedenalaisten vaikutusten arvioinnin, arkeologisen vedenalaisinventoinnin, asukas- ja sidosryhmäkyselyt, mallituksen melusta ja välkkeestä sekä meriliikenteen

infrastruktuurille aiheutuvien vaikutusten kuvaamisen. Merituulivoimalat tarvitsevat myös vesiluvan, lentoesteluvan ja rakennusluvut sekä liityntäjohto oman luvituksensa. Merialuesuunnitelmaan kohde on päätynyt puolestaan mittavan analyysin jälkeen, jossa on huomioitu kymmeniä eri tekijöitä muun muassa alueen luonnosta ja sosiaalisista vaikutuksista. Vesiluvassa määritellään myös toiminnan seurantavelvoitteet.

Linjauksen 37 esimerkissä kerrotaan merialuesuunnitelman tuulivoimakohteiden valinnassa käytetystä merituulivoiman sijainninohjaussuunnitelmasta ja paikkatietoaineistojen merkityksestä suunnitelmasa.

TOIMINTAOHJELMA - LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMINEN JA LISÄÄMINEN SEKÄ KULTTUURIPERINNÖN TURVAAMINEN

40. Määrittelemme käyttöoikeussopimuksissamme viranomaislupien mukaisen seurannan toiminnan aikana ja vaadittavat ennallistamistoimenpiteet toiminnan päättyessä esimerkiksi merituulivoimakohteilla.
41. Osallistumme kalatalousalueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien tekoon. Kalakantojen hoito ja ylläpito perustuvat kalakantojen luontaiseen lisääntymiseen, pyynnin säätelyyn ja seurantaan.

42. Muodostamme kantamme valkohäntäkauriin kannan säätelyyn suunnittelualueella. Valkohäntäkauris ei kuulu Suomen alkuperäiseen lajistoon, mutta se on nykyään tärkeä riistalaji. Se aiheuttaa monin paikoin tuhoa syömällä kasvillisuutta saarissa ympärivuotisesti.
43. Koulutamme maastossa työskenteleviä henkilöitä öljyonnettomuuksien varalle WWF:n tarjoamassa EUROWA BASIC -koulutuksessa sekä koulutamme asiantuntijoitamme MERT-tietojärjestelmän käyttöön. Osallistumme öljyntorjuntaharjoitukseen resurssien sallimissa rajoissa tapauskohtaisesti harkiten.

Osallistumme kalakantojen seurantaan. Seurantatiedot ovat välttämättömiä kestäväälle kalastukselle. Kuva: Petra Pohjola

TOIMINTAOHJELMA

Alueellinen hyvinvointi

Hyvinvointi tarkoittaa meillä sekä ihmisten fyysistä, henkistä että taloudellista hyvinvointia, koska meillä on mahdollisuuksia lisätä niitä kaikkia. Liiketoimintamme tuottaa vuosittain yli sata miljoonaa euroa valtion kassaan käytettäväksi eri tarpeisiin. Yhdessä kumppaneidemme kanssa työllistämme ihmisiä ja vahvistamme aluetalouksia erityisesti haja-asutusalueilla. Välilliset taloudelliset vaikutuksemme ovat siten hyvin suuret.

Merellisten suojelualueiden perustamissäädöksissä ja laatimissamme hoito- ja käyttö-suunnitelmissamme pyrimme ottamaan huomioon saaristoalueiden paikallisasukkaat ja -kulttuurin. Olemme laskeneet, että merellisten kansallispuistojen (Itäisen Suomenlahden, Tammisaaren saariston, Saaristomeren, Selkämeren ja Perämeren kansallispuistot) aluetaloudelliset vaikutukset olivat vuonna 2022 noin 24 miljoonaa euroa.

Rahasumma, jonka sijoitamme valtion budjettivaroista kansallispuistoihin ja retkeilyalueisiin, palautuu yhteiskunnalle monikertaisesti takaisin paikallisena yritystoimintana ja työpaikkoina. Keskimäärin kansallispuistoissa kävijöiden rahankäyttö tuo lähialueelle yli 10 euroa jokaista puiston retkeilypalveluihin ja luontokeskuksiin sijoitettua euroa kohti.

Työllistämme saariston ja rannikon ihmisiä ja vahvistamme aluetalouksia muun muassa kehittämällä merituulivoimahankkeita. Yhden merituulivoimahankkeen kunnalle tuottamien kiinteistöverojen on arvioitu olevan vuositasolla useita miljoonia euroja. Lisäksi edullinen uusiutuva energia mahdollistaa muita teollisia investointeja, jotka luovat positiivisia kerrannaisvaikutuksia laajalle alueelle.

TOIMINTAOHJELMA - ALUEELLINEN HYVINVOINTI

Tuotamme terveyttä ja hyvinvointia edistäviä luonto- ja eräelämyksiä sekä virkistysmahdollisuuksia, jotka parantavat kansalaisten hyvinvointia. Parannamme jatkuvasti myös kumppaneidemme mahdollisuuksia kehittää turvallista ja kestävää luonto- ja erämatkailua kohteillamme.

Toteutamme suunnittelualueella Hyvinvoiva luonto, hyvinvoiva ihminen -toimintaohjelmaamme (2017–2025). Sen tavoitteena on innostaa ihmiset liikkumaan ja oleilemaan luonnossa useammin ja pidempään, sillä se tutkitusti aktivoi ihmisiä ja lisää heidän terveyttään iästä ja kunnosta riippumatta. Yleisesti kansallispuistojen kävijät arvioivat saamansa terveys- ja hyvinvointivaikutukset noin 100 euron arvoiseksi käyntiä kohti.

Merkittävä osa kansallispuistojen kävijöistä tulee lähialueilta. Merellä sijaitsevat kansallispuistot eivät ole yhtä hyvin saavutettavia kuin maapuistot. Kiinnitämme työssämme huomiota niiden saavutettavuuteen sekä omalla veneellä että julkisilla yhteyksillä.

Ylläpidämme yhdessä sidosryhmien kanssa kaupallisen kalastuksen (ammattikalastuksen) ja kestävä kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä sekä alueiden säilymistä kiinnostavina vapaa-ajankalastuskohteina. Yli puolet Suomen kaupallisesta kalasaalista kalastetaan hallinnoimiltamme merialueilta. Vuonna 2021 tämän kalasaaliin määräksi arvioitiin reilu 56 miljoonaa kiloa ja sen tuottajahinnaksi noin 14,5 miljoonaa euroa. On kuitenkin otettava huomioon, että kaikki ammattikalastukseen vaikuttavat asiat eivät ole päättävällässämme.

Hyvinvointi on myös luonnon hyvinvointia, jota parannamme esimerkiksi hillitsemällä ilmastonmuutosta luomalla mahdollisuuksia uusiutuvan energian tuotantoon, ennallistamalla luontoa niin veden alla kuin sen päälläkin sekä huolehtimalla suojelluista alueista.

Merialueet ovat tärkeitä ja suosittuja kohteita monipuoliselle virkistyskäyttö- ja matkailutoiminnalle. Kuva: Maija Jortikka

TOIMINTAOHJELMA - ALUEELLINEN HYVINVOINTI

44. Lisäämme toimintamme aluetaloudellisia vaikutuksia. Työllistämme suoraan ja välillisesti. Luomastamme toiminnasta kunnat saavat myös [kiinteistöverotuloja](#).
45. Nostamme hallinnassamme olevien alueiden taloudellista arvoa jalostamalla niitä muun muassa
- tuulivoimaliiketoimintaan: aloitamme vähintään 2–4 hankkeen hankeoikeuksien kilpailutuksen vuoden 2024 loppuun mennessä
 - kartoittamalla ja luvittamalla kalankasvatusalueiksi soveltuvia kohteita: mahdollisia alueita selvittelevät kanssamme sekä yrittäjät että Kalavaltio-hankkeen kumppanimme
 - tarjoamalla merikiviainespalveluitamme mahdollisuuksiemme mukaan muun muassa tuulivoimaloiden perustuksiin
 - luontomatkailutoimintaan: kehitämme vetovoimaisten historia- ja luontokohteiden matkailuinfrastruktuuria ja -palveluja yhdessä kumppanien kanssa.

Toimintamme kytkeytyy osaksi laajempaa alueellista yhdyskuntasuunnittelua ja yhteensovittamista.

46. Parannamme jatkuvasti muun muassa kohteidemme rakenteita ja peruspalveluita niin, että elinkeinosektorin kumppaneillamme olisi hyvät mahdollisuudet kehittää matkailukautta pidentäen turvallista ja kestävää luonto- ja erämatkailua kohteillamme.
47. Tuemme saaristolaiskulttuurin ja -elinkeinojen säilymistä lisäämällä muun muassa merkittävien matkakohteiden tunnettuutta ja matkailun tuomia paikallistalouden vaikutuksia, mahdollistamalla metsästyksen ja kalastuksen hallinnoimillamme alueilla sekä vuokraamalla laidunalueiden käyttöoikeuksia.

Niittyjen kevätkunnostus talkoilla on osa saaristolaiskulttuurin ylläpitoa ja ympäristökasvatustyötämme. Talkoita järjestämme yhteistyössä sidosryhmiemme kanssa. Kuva: Liisa Huima

Esimerkki. Saaristolaiskulttuurin ja -elinkeinojen tukeminen. Hyvinvoinnin lisäämisessä merialueella tavoitteemme ovat hyvin samansuuntaisia saaristoasiain neuvottelukunnan kehittämisohjelman toimintaperiaatteiden kanssa (ks. [Saaristo- ja vesistöalueiden valtakunnallinen kehittämisohjelma](#)). Niitä ovat saariston vahvuuksien hyödyntäminen, yhteistyön ja verkostojen rakentaminen, älykäs sopeutuminen ja ympäristövastuun lisääminen. Kantavana ajatuksena on se, että elinvoimainen saaristo tuo hyvinvointia koko yhteiskuntaan.

TOIMINTAOHJELMA - ALUEELLINEN HYVINVOINTI

48. Osallistumme aktiivisesti kalatalousalueiden toimintaan ja niiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin toimeenpanoon. Hoito- ja käyttösuunnitelma ohjaa kalastuksen suuntaamista kalatalousalueilla. Ylläpidämme yhdessä sidosryhmien kanssa kaupallisen kalastuksen (ammattikalastuksen) ja kestävän kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä sekä alueiden säilymistä kiinnostavina vapaa-ajankalastuskohteina.
49. Kalastusoikeuden luvituksessa ja vuokrauksessa kohdennamme alueita eri käyttäjäryhmille. Edistämme kalastuksen jatkuvuutta nuorisotyön kautta (muun muassa kalastusleirit ja muut tapahtumat) yhdessä sidosryhmien kanssa. Tällä tavoin edistetään nuorten kalastusharrastusta ja siirretään perinteistä tietoa alueen kalastuskulttuurista, mukaan lukien kalakantojen hoidosta.

Tuemme saaristolaiskulttuurin ja -elinkeinojen säilymistä. Metsästyks ja kalastus ovat elävän saariston kulmakiviä sekä leimallinen osa saaristokulttuuria.

Kuva: Markku Saiha / Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

TOIMINTAOHJELMA - ALUEELLINEN HYVINVOINTI

50. Vuokraamme valtion maiden metsästysoikeuksia paikallisille metsästysyhdistyksille tai metsästysseurueille aina tapauskohtaisesti harkiten. Emme kuitenkaan vuokraa metsästysoikeuksia yksityishenkilöille. Vuokrakohteemme merialueella ovat usein alueita, joilla ei pystytä järjestämään metsästystä lupamenettelyllä alueen sijainnin tai pienen koon takia. Suuri osa metsästysvuokra-alueista merellä sijaitsee kansallispuistoissa, luonnonsuojelualueilla tai luonnonsuojelutarcoituksiin varatuilla alueilla. Tämän takia lähes kaikilla metsästysvuokra-alueilla esiintyy ajallisia tai lajikohtaisia rajoituksia. Mereltä löytyy myös vuokra-alueita, joissa ainoastaan paikallisilla on metsästysoikeus. Näin varmistamme alueiden erityispiirteiden huomioon ottamisen sekä vuokra-alueiden soveltuvuuden metsästykseseen.

Esimerkki. Metsästykseseen liittyvä yhteistyö. Haluamme mahdollistaa alueiden metsästyskäytömahdollisuuksia ja myös metsästyskulttuurin säilymistä. Uusien luonnonsuojelualueiden perus-

tamisvaiheessa, säädösvalmistelutöiden aikana ja luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunniteluissa käymme keskusteluja muun muassa riistasektorin toimijoiden, riistahoitoyhdistysten, metsästysseurojen ja paikallisten metsästäjien kanssa. Pyydämme sidosryhmiltä lausuntoja erilaisiin hankkeisiin tai suunnitelmiin. Metsästysvuokrasopimusasioissa käymme aina aluekohtaisia keskusteluita paikallisten metsästysseurojen ja metsästäjien kanssa.

Teemme erilaisia selvityksiä yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Esimerkiksi vuonna 2015 julkaistiin yhteistyössä Suomen riistakeskuksen kanssa tekemämme metsästysselvitys merialueiden metsästysmahdollisuuksista. Selvityksessä kävi ilmi, että eteläisen Suomen merialueet ovat metsästäjille erittäin tärkeitä virkistysalueita. Yleiset vesialueet esimerkiksi Suomenlahdella ovat monelle käytännössä ainoa paikka metsästä.

Valtion yleisvesialueella on suuri merkitys paikallisille rannikkokuntien asukkaille sekä laajalle joukolle muille Suomessa pysyvästi asuville metsästäjille. Yleisvesialue on monille maattomille metsästäjille ainoa metsästysmahdollisuus. Kuva: Aku Ahlholm

TOIMINTAOHJELMA - ALUEELLINEN HYVINVOINTI

51. Myymme metsästyslupia. Meillä on merellä kuusi metsästyslupa-alueita, ja niille kullekin olemme määritelleet myytävien vesilintulupien enimmäismäärän metsästyksen sosiaalisen ja ekologisen kestävyden varmistamiseksi. Kullakin metsästysalueella vesilintuluissa on tietyt saalis-kiintiöt ja lisäksi mahdollisesti metsästysalueen erityisehtoja.

Suomessa pysyvästi asuvat henkilöt voivat metsästä kaikkia riistaa lajien pyyntiaikana metsästyslain ja asetusten mukaisesti merellä yleisillä vesialueilla sekä niillä sijaitsevilla suojelemattomilla valtion omistamilla saarilla ja luodoilla, eikä heidän tarvitse hankkia metsästyslupaa meiltä. Yleiset vesialueet luotoineen sijoittuvat enimmäkseen ulkomerelle. Alueet voi tarkistaa [Retkikartta.fi](https://retkikartta.fi)-palvelusta. Pyynti kohdistuu pääasiassa merilintuihin sekä harmaahylkeisiin, mutta saarilla ja luodoilla metsästetään myös jonkin verran pienpetoja.

52. Kehitämme kävijöiden määrän seurantaan. Teemme keskeisimmillä suojelualueilla ja kulttuuriperintökohteilla lisäksi kävijätutkimuksia. Toimintakaudella toteutamme kävijätutkimuksen ainakin Saaristomeren kansallispuistossa. Tutkimuksissa selvitetään muun muassa käyntien määrä, kävijöiden kokema käynnin aiheuttama terveysvaikutus (arvot 1–5) sekä kävijöiden rahankäyttö. Kävijätutkimuksesta saatavien tietojen perusteella pystymme arvioimaan myös käyntien paikallistaloudelliset tulo- ja työllisyysvaikutukset.

Kävijätutkimusten perusteella käynnit keskeisimmillä merialueen suojelualueillamme ja kulttuuriperintökohteilla tuottivat 31,6 miljoonaa euroa paikallistalouksille vuonna 2022. Näiden käyntien työllisyysvaikutukset olivat noin 260 henkilötyövuotta. Käynnit lisäsivät myös kävijöiden hyvinvointia. Kuva: Maarit Vaahteranoksa

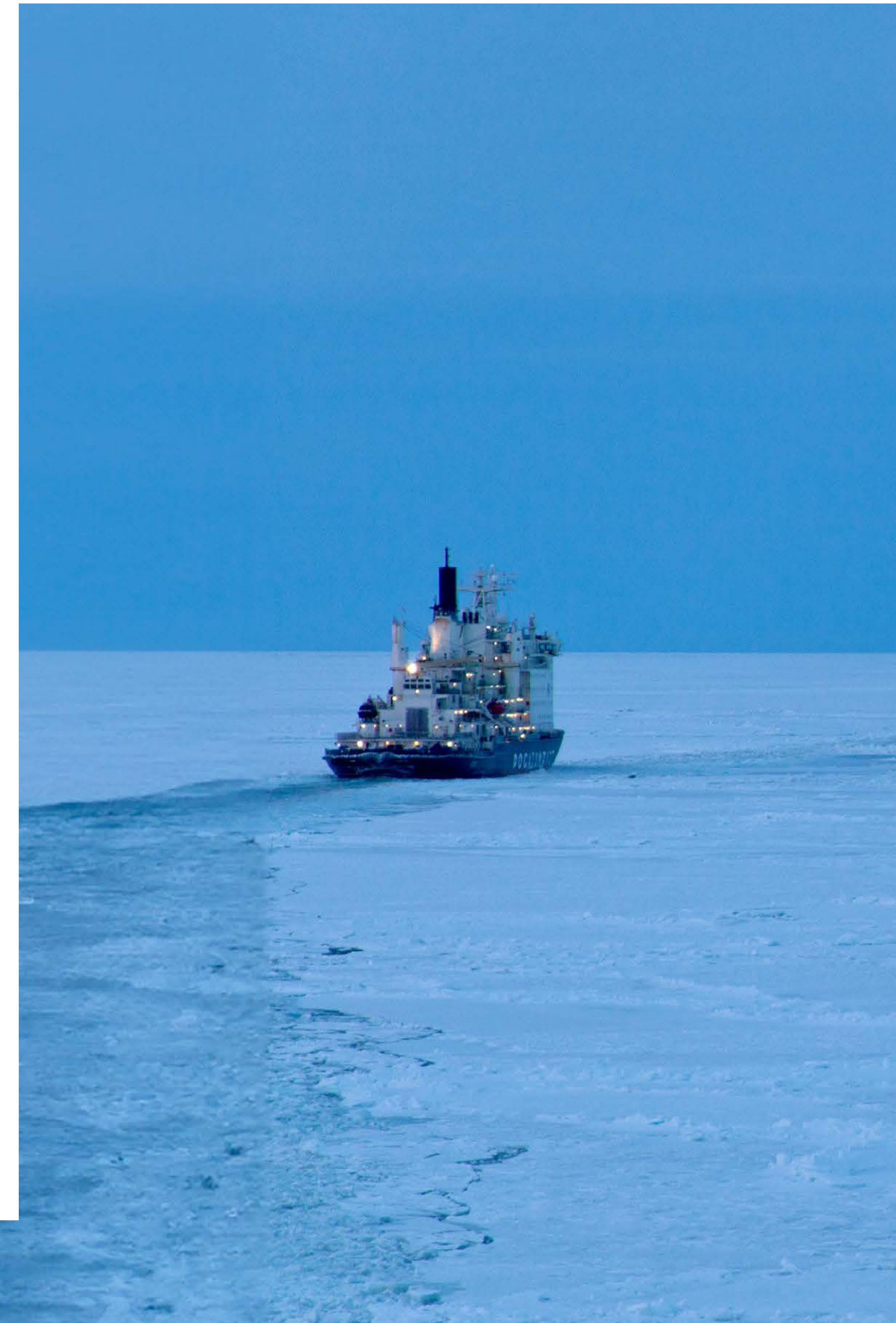

TOIMINTAOHJELMA

Alueen luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen

Tavoittelemme merialueella sinisen biotalouden eli veteen ja vesiluonnonvarojen hyödyntämiseen perustuvien liiketoimintojen kestävä kasvua. Sinisen biotalouden toimintojen edellytyksenä on meren hyvä tila, joka mahdollistaa elinkeinojen kestävä kasvun ja monipuolistumisen.

Ilmastonmuutos sekä kasvava kotimaisen ruoan ja energian tarve ajavat meitä etsimään uusia ratkaisuja. Uskomme, että merituulivoimalla on sähkön tuotannossa olennainen merkitys maamme huoltovarmuudessa tulevaisuudessa. Ravinnontuotannossa kotimaisen kalan lisääntyvä tarjonta edesauttaa myös huoltovarmuutta.

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

Roolimme tuulivoimassa on olla alkuvaiheen hankekehittäjä, mahdollistaja ja sidosryhmien tarpeiden yhteensovittaja. Yleisten vesialueiden tuulivoimatuotannon potentiaali on ainakin 6 000 MW ja vuosituotanto 25 TWh. Kun Suomen koko vuotuinen sähkönkulutus oli vuonna 2022 noin 82 TWh, merituulivoima tulee olemaan merkittävä tekijä Suomen energiaomavaraisuuden turvaamisessa. Se riittäisi houkuttelemaan Suomeen myös kansainvälisiä teollisia investointeja, mikä toisi positiivisia kerrannaisvaikutuksia elinkeinoelämäämme. Tällä hetkellä valtion yleisvesialueilla on aktiivisessa hankekehityksessä tai tuotannossa merituulivoima-alueita yhteensä noin 1100 neliökilometriä, mikä on noin 4 prosenttia koko suunnittelualueen pinta-alasta ja noin 5 prosenttia yleisvesialueiden sellaisesta pinta-alasta, joka ei sisälly suojelualueisiin tai niiden varauksiin.

Etsimme alueiltamme myös muunlaiseen elinkeinotoimintaan soveltuvia kohteita. Meillä on kokemusta muun muassa merikiviaineksen nostamiseen liittyvistä asioista, ja tarjoamme tätä osaamistamme esimerkiksi merituulivoiman rakennushankkeisiin.

Suomalaisen kalaruuan suosiminen lisää huoltovarmuutta, luo elinvoimaa maakuntiin ja on edullista myös ilmaston kannalta. Isojen kalankasvatushankkeiden ympäristövaikutukset on selvitettävä ELY-keskukselle tehtävällä ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä. Jotta kalankasvatuksen aloittaminen uusilla alueilla sujuisi yrittäjien kannalta mahdollisimman helposti, olemme selvittämässä, voisimmeko tehdä sen valmiiksi uusille kalankasvatusalueille ja myydä valmiiden alueiden tuotanto-oikeudet samaan tapaan kuin tuulivoimassakin. Kun kasvatuslupa olisi varma, yrityksellä olisi pienempi liiketoimintariski.

Suomen ulkomaan kaupasta valtaosa kulkee meriteitse, myös hallinnoimamme merialueiden kautta. Kuva: Väylävirasto

Teemme jatkuvasti yhteistyötä muiden valtiollisten toimijoiden, kuten Luonnonvarakeskuksen, Suomen ympäristökeskuksen, Museoviraston, Puolustusvoimien, Väyläviraston ja Rajavartiolaitoksen kanssa, ja otamme yhteistyössämme huomioon myös erilaisten elinkeinotoimintaan liittyviä lupia, lausuntoja ja alueen hallinnoijan suostumuksia.

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

53. Luomme edellytyksiä luonnon virkistyskäytön, luonto-, metsästys- ja kalastusmatkailun, kaupallisen kalastuksen sekä matkailuelinkeinon kestäväälle toiminnalle ja kasvulle yhteistyössä alueen yrittäjien kanssa.
54. Vuokraamme alueiden käyttöoikeuksia liikeyrityksille alueen pysyessä valtion omistuksessa. Vuokraamamme käyttöoikeudet koskevat merikiivaimeksen otto-oikeuksia sekä alueiden käyttöoikeuksia tuulivoimatuotantoon, luontomatkailuun ja vesiviljelyyn. Vuokraamme myös laidunalueita, joilla eläinten omistaja tai alueen laidunnuksesta vastaava yhdistys voi hakea maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitosopimuksen maatalouden ympäristökorvausta laidunnuksen aiheuttamiin kustannuksiin.

Vuokra-alueilla muukin käyttö on mahdollista, mikäli siitä ei ole haittaa vuokratoiminnalle ja se on turvallista. Esimerkiksi laidunalue sopimuksia on noin sata ja kalankasvatuksessa olevia vesiviljelyalueita viitisen kappaletta hallinnassamme

olevalla merialueella. Hyvällä yhteistyöllä sidosryhmien ja tutkimuslaitosten kanssa uskomme löytävämmä vielä uusia soveltuvia alueita.

55. Kehitämme yhdessä kumppaneidemme kanssa uusia ja kestäviä biotalouden ratkaisuja. Hallinnoimamme yleiset vesialueet voivat tarjota toiminta-alueita uusille lähestymistavoille merialueiden käytössä tutkimus-, kehittämis- ja opetusalueina. Mahdollistamme siellä luontoon ja luonnonvarojen käyttöön perustuvien uusien liiketoimintojen syntyä ja kasvua. Näitä liiketoimintoja voivat olla esimerkiksi luonnontuotteet, luontomatkailun uudet muodot, energiantuotanto ja vesiviljelyssä uudet lajit.

Lampaat laiduntavat ja hoitavat samalla perinnebiotooppeja meren saaristossa. Laitumien käyttö muuhunkin käyttöön esimerkiksi virkistykseen on mahdollista, mikäli siitä ei aiheudu haittaa laidunnukselle. Kuva: Jari Salonen

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

56. Edistämme kalankasvatusta ja kaupallista kalastusta merialueella. Kaupallinen kalastus poistaa Itämerestä ravinteita. Sen sijaan kalankasvatuksella on aina, myös itämerirehua käytettäessä, paikallisesti merialuetta rehevöittävä vaikutus, mikä on otettava kohdevalinnassa huomioon.

Uusia mahdollisia kalankasvatusalueita hallinnoimillemme vesialueille selvittelevät sekä yrittäjät että Kalavaltio-hanke yhdessä kumppaneidemme kanssa.

Esimerkki. Kalavaltio-hanke. Kalavaltio-hanke on meidän, Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen hanke, jossa olemme mukana vesialueen haltijan roolissa. Hanke saa rahoituksen Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta.

Kalavaltio-hankkeessa teemme kumppaniemme kanssa selvityksiä vesiviljelyn toimintaedellytyksistä merialueilla. Hanke rakentuu laajaan yhteistyöhön tutkimuslaitosten ja muiden sidosryhmien kanssa. Hankkeen tarkoituksena on yhteensovittaa vesiviljely, merellä tapahtuva muu toiminta ja luonnonsuojelu.

Hankkeessa selvitetään valtion yleisten vesialueiden soveltuvuutta kalankasvatukseen ja muodostetaan parempi kokonaiskuva vesiviljelyn toimintaedellytyksistä. Hankkeessa selvitetään myös, voisiko tulevaisuuden toimintamallissa yrittäjälle hankkia luvat valmiiksi ennen käyttöoikeuden vuokraamista. Tällöin Luonnonvarakeskus ja Suomen ympäristökeskus laatisivat yhdessä kanssamme tarvittavat ympäristöselvitykset (sisältäen tarvittaessa ympäristövaikutusten arvioinnin ja Natura 2000 -arvioinnin). Hakisimme ympäristöluvan, ja lopuksi kilpailutettaisiin alueen käyttöoikeuden vuokraus kalankasvatukseen.

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

57. Vesiviljelijät, jotka vuokraavat meiltä käyttöoikeuden vesiviljelyyn, vastaavat yleensä itsenäisesti tarvittavista luvista. Kalavaltio-hankkeesta saatavien kokemusten myötä myös me voimme mahdollisesti vastata ympäristöluvan hakemisesta. Suomen ympäristökeskus ja Luonnonvarakeskus tuottavat meille tutkimustietoa sijainninhjauksen ja ympäristövaikutusten osalta.

Kalavaltio-hankkeessa koetamme yhdessä kumppaniemme kanssa edistää kalankasvatusta etsimällä uusia mahdollisia kasvatusalueita ja kehittämällä lupakäytäntöjä. Kuva: Pro Kala ry

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

58. Priorisoimme ylläpitämiämme matkailun ja retkeilyn palveluja kansallispuistoissamme ja muilla erityiskohteillamme kysyntälähtöisesti. Kehitämme laadukkaita palveluja luonto- ja historia-arvojen suomia mahdollisuuksia priorisoiden. Parannamme kansallispuistojen ja muiden tärkeiden luontomatkojen saavutettavuutta muun muassa pyrkien lisäämään esteettömiä rakenteita ja palveluja. Tuemme saariston elinvoimaisuutta kertomalla, kuinka kohteillemme pääsee, ja edistämällä yhteysalusliikennettä kohteisiimme. Parannamme kohteidemme rantautumismahdollisuuksia rakenteiden avulla. Hallinnoimme useita valtion omistamia satamia, joiden jätelain velvoittaman operoinnin ulkoistamme mahdollisuuksien mukaan yrityskumppaneille, tai hoidamme operoinnin tarvittaessa itse.

Esimerkki: Björkö–Panike-vaellusreitti Merenkurkun maailmanperintöalueella. Kehitämme Björkön ja Paniken kyliä yhdistävää vaellusreittiä Merenkurkun maailmanperintöalueella yhteistyössä osakaskuntien, yksityisten maanomistajien, kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa. Tavoitteena on monipuolistaa maailmanperintöalueen reitistöä luomalla erimittaisia reittejä. Tarkoituksena on myös laajentaa esteettömyyttä. Saimme eduskunnan myöntämän lisämäärärahan kyseisen kehityssuunnitelman toteuttamiseen. Pääosa töistä toteutettiin vuonna 2023.

Esimerkki. Rantautumismahdollisuuksien parantaminen. Kun parannamme uusille alueille veneilijöiden rantautumismahdollisuuksia ja oletamme veneilijöiden käyttävän alueilla rantautumisen yhteydessä myös ankkurointia, suunnitteluun kuuluvat sukellukset. Niillä varmistetaan, ettei ankkurointi tuhoa erityisiä luontoarvoja tai muinaisjäänöksiä eikä alueella ole myöskään räjähteitä.

Esimerkki. Pienvenesatamien kehittäminen. Small ports – sustainable gateways to coastal national parks -hankkeen tavoitteena oli kehittää olemassa olevia pienvenesatamia rannikkoseudun saarien kansallispuistoissa Suomessa sekä luonnonsuojelualueilla Ruotsissa. Hanke keskittyi satamainfrastruktuurin parantamiseen mukana olleissa satamissa ja niiden palveluiden kehittämiseen yhdessä satamayrittäjien kanssa. Satamissa muun muassa lisättiin venepaikkojen määrää sekä rakennettiin ja kunnostettiin kävijöitä palvelevia tiloja.

Tavoitteena oli ohjata saarien suojelualueiden kävijöitä käyttämään palveluita keskitetysti pienvenesatamissa, mikä vahvistaa alueiden käytön ekologista kestävyttä. Hanke toteutettiin vuosina 2018–2020.

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

Esimerkki: Uusia reittejä yrittäjien kanssa yhteistyössä. Matkailun yhteistyön kehittämishanke Coastal Bootcampissa tuotettiin yhteistyössä matkailuyrittäjien kanssa viisi uutta teemallista reittiä lounaisrannikolle. Reiteillä ja niiden virtuaalioppailla pyritään herättämään matkustusintoa kolmen kunnan vierailukohteisiin ja Teijon ja Saaristomeren kansallispuistoihin kesäkauden ulkopuolella.

Elämysreittien virtuaalioppaissa vierailukohteet ja alueen luonto tuodaan elämyksellisesti esiin tekstien, valokuvien ja videoiden kera. Oppaat on julkaistu suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Reittien esittelyvideot löytyvät Luontopalvelujen Youtube-kanavalta. Reiteistä julkaistiin myös pdf-oppaat.

Saaristossa matkailaan pääsääntöisesti kesällä. Tavoitteenamme on pidentää matkailusezonkia. Kuva: Elina Kuusniemi

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

59. Otamme toiminnassamme huomioon paikalliset, muun muassa kuntien ja yhteisöjen ylläpitämät virkistyspalvelut sekä matkailuyritysten tarpeet. Linkitämme omat historiakohteiden ja kansallispuistojen brändimme osaksi alueen matkailun houkuttelevaa vetovoimaa.

Esimerkki Helsinki Biennaali ja Vallisaari–Kuninkaansaari.

Helsingin Vallisaari–Kuninkaansaari kuuluu pääkaupungin viherkehän matkailun painopistealueeseemme. Vallisaari on vanha Venäjän aikainen linnoitussaaari ja Puolustusvoimien käytössä pitkään ollut kohde, jossa on kulttuuriperinnön lisäksi luonnonsuojellisesti arvokkaita luontotyyppisiä ja lajeja. Metsähallitus on avannut saaren yleisökäyttöön vuonna 2016.

Kun Vallisaari–Kuninkaansaari-kokonaisuuden avautuminen yleisölle varmistui, suunnittelimme saaren käyttöä yhdessä Helsingin kaupungin ja Puolustusvoimien kanssa. Osa saaresta päätettiin avata yleisölle, ja osa pysyi suljettuna luonnon-

suojelullisista syistä ja kävijöiden turvallisuuden takaamiseksi. Olemme rakentaneet saareen palvelurakenteita, kuten kestävädyt reitit, ja vastaamme niiden, saaren kulttuuriperinnön sekä jatkuvaa hoitoa vaativien luontokohteiden hoidosta ja ylläpidosta. Nämä toimenpiteet osaltaan mahdollistivat saaren virkistys- ja matkailukäytön.

Nykytaiteen tapahtuma Helsinki Biennaali järjestetään kahden vuoden välein. Ensimmäisen Helsinki Biennaalin järjestimme yhteistyössä Helsingin taidemuseosäätiön HAMin kanssa Vallisaarella vuonna 2021 ja seuraavan vuonna 2023.

Vuonna 2023 biennaali esitteli Vallisaarella nykytaiteen huipputeoksia Suomesta ja maailmalta. Biennaalin taideteokset sijoituivat Vallisaarella merkityn reitin varrelle sekä ulkotilaan että historiallisiin rakennuksiin, ruutikellareihin ja autioituneisiin asuinrakennuksiin. Vuonna 2023 Vallisaari–Kuninkaansaaren käyntimäärä oli noin 58 000 henkeä.

Helsingin Vallisaari on suosittu matkailukohde, jossa on yhteensovitettu menestyksekkäästi eri käyttömuotoja. Kuva: Marja Hokkanen

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

60. Kalastusjärjestelyiden kestäväällä suunnittelulla mahdollistamme monipuolisen kalakantojen hyödyntämisen paikallisesti ja luomme samalla mahdollisuuksia erämatkailuun. Kalatalousalueiden, osakaskuntien ja kuntien kanssa tehtävällä yhteistyöllä lisätään erityisesti vähän kalastettujen kalavesien entistä tehokkaampaa kalastusta.
61. Myönnämme kalastuslupia sekä vuokraamme kalastuksen pyyntipaikkoja. Myönnämme kaupallisen kalastuksen lupia valtion vesillä kalastaville sekä luovutamme kalastusoikeuksia kaupallisille kalastajille sellaisilla osakaskuntien vesillä, joissa olemme osakkaana. Merialueilla vuokraamme lohen ja taimenen pyyntipaikkoja, joiden kautta tapahtuu merkittävä osa kotimaisesta lohenkalastuksesta. Valtion yksityisvesillä kalastaville myymme kalastuslupia. Lupia myydään niin vapaakuin pyydyskalastukseenkin.

Vesiviljely ja kalastus ovat osa omavaraisuutta ja huoltovarmuutta.
Kuva: Pro Kala ry

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

62. Harkitsemme tapauskohtaisesti kantamme merimetsojen tappamiseen ja hylkeiden metsästyksen sekä merimetsojen pesien häirintään suunnittelualueella.

Tietolaatikko

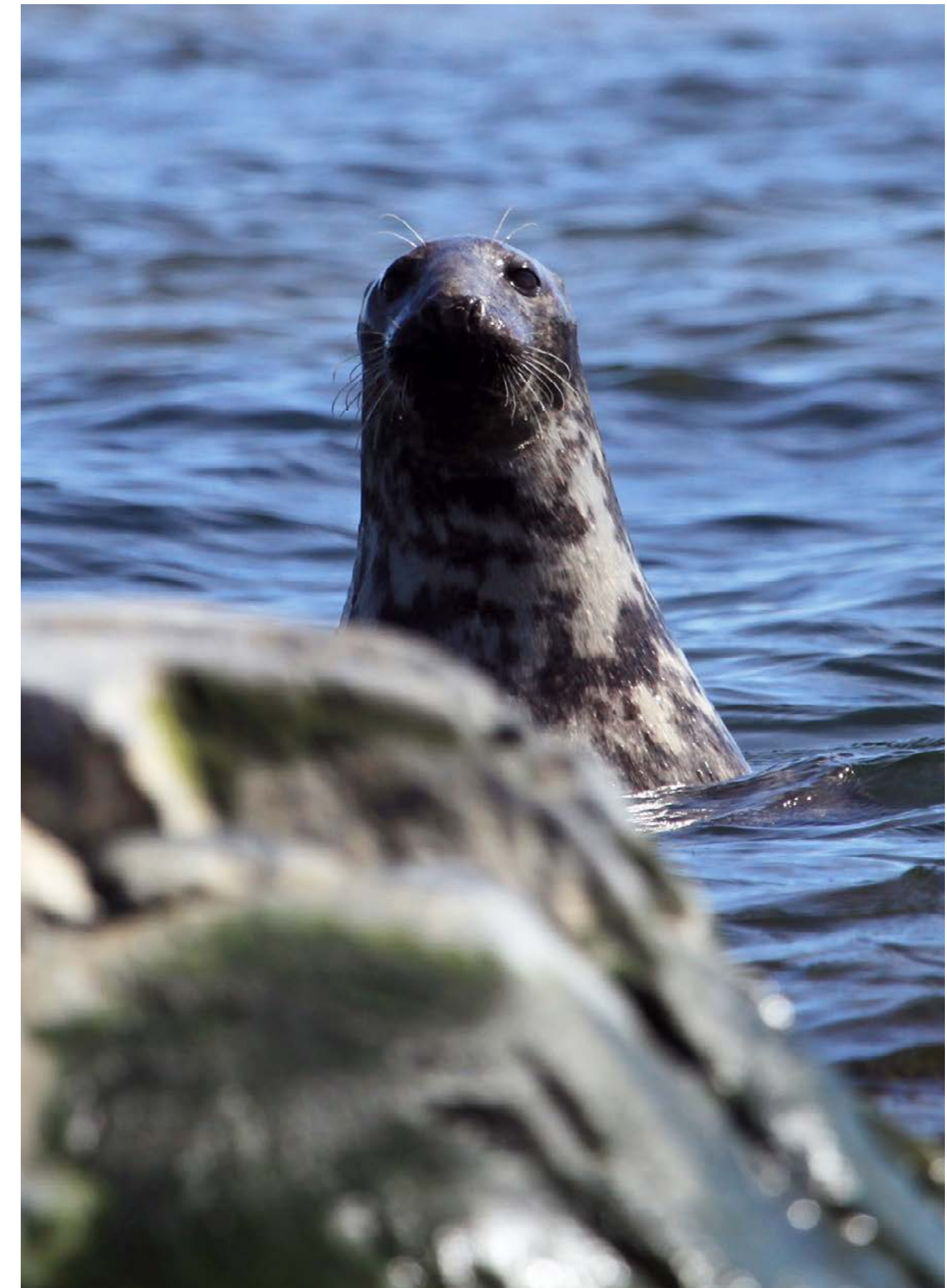
Merimetso on luonnonsuojelulla rauhoitettu lintulaji, eikä sitä saa metsästä eikä sen pesintää häiritä ilman poikkeuslupaa. Alueilla, joita ei ole perustettu luonnonsuojelualueiksi, mahdollisen poikkeusluvan myöntää Varsinais-Suomen ELY-keskus pyydettyään lausunnon meiltä. Poikkeusluvan myöntämisen ehtona voi olla muun muassa kalataloudelle koituvan vakavan vahingon estäminen.

Luonnonsuojelualueilla tarvitaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksen poikkeusluvan lisäksi meidän poikkeuslupamme. Sen voimme myöntää alueen rauhoitusmääräysten niin salliessa.

Pysyvästi Suomessa asuva voi metsästä hallia eli harmaahyljettä ja Perämerellä itämerennorppaa metsästysaikana maa- ja metsätalousministeriön asettaman alueellisen kiintiön rajoissa valtion yleisillä vesialueilla. Luonnonsuojelualueilla siihen tarvitaan lisäksi meidän lupamme eikä se saa vaarantaa alueen perustamistarkoitusta. Harkitsemme luvan myöntämistä tapauskohtaisesti. Selkämeren kansallispuistossa hallin metsästyksen on sallittu suoraan perustamisasetuksessa ilman erillistä lupamme.

Riistalajeihin lukeutuvien itämerennorpan ja hallin valmisteilla olevasta kannanhoitosuunnitelmasta vastaavat riistaviranomaiset: maa- ja metsätalousministeriö yhdessä Suomen riistakeskuksen kanssa.

Metsähallituksen mahdollisuudet vaikuttaa halli- tai merimetsokantojen kokoon ovat melko vähäiset. Kuva: Aku Ahlholm

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

63. Kartoitamme ja tutkimme hallinnassamme olevia merikiviainesvarantoja, haemme tarvittaessa luvat sekä vuokraamme maa-ainesalueiden käyttöoikeuksia. Suomenlahdella merikiviainesta tuotantokäyttöön nostetaan hallinnoimaltamme merialueelta vain jo luvitetuilta Helsingin, Sipoon ja Loviisan edustan kohteilta toimintaohjelmakauden aikana. Projektiluonteista toimintaa voi olla muilla merialueilla.

Esimerkki. Perämerenkaaren vihreän siirtymän suunnitteilla olevat projektit.

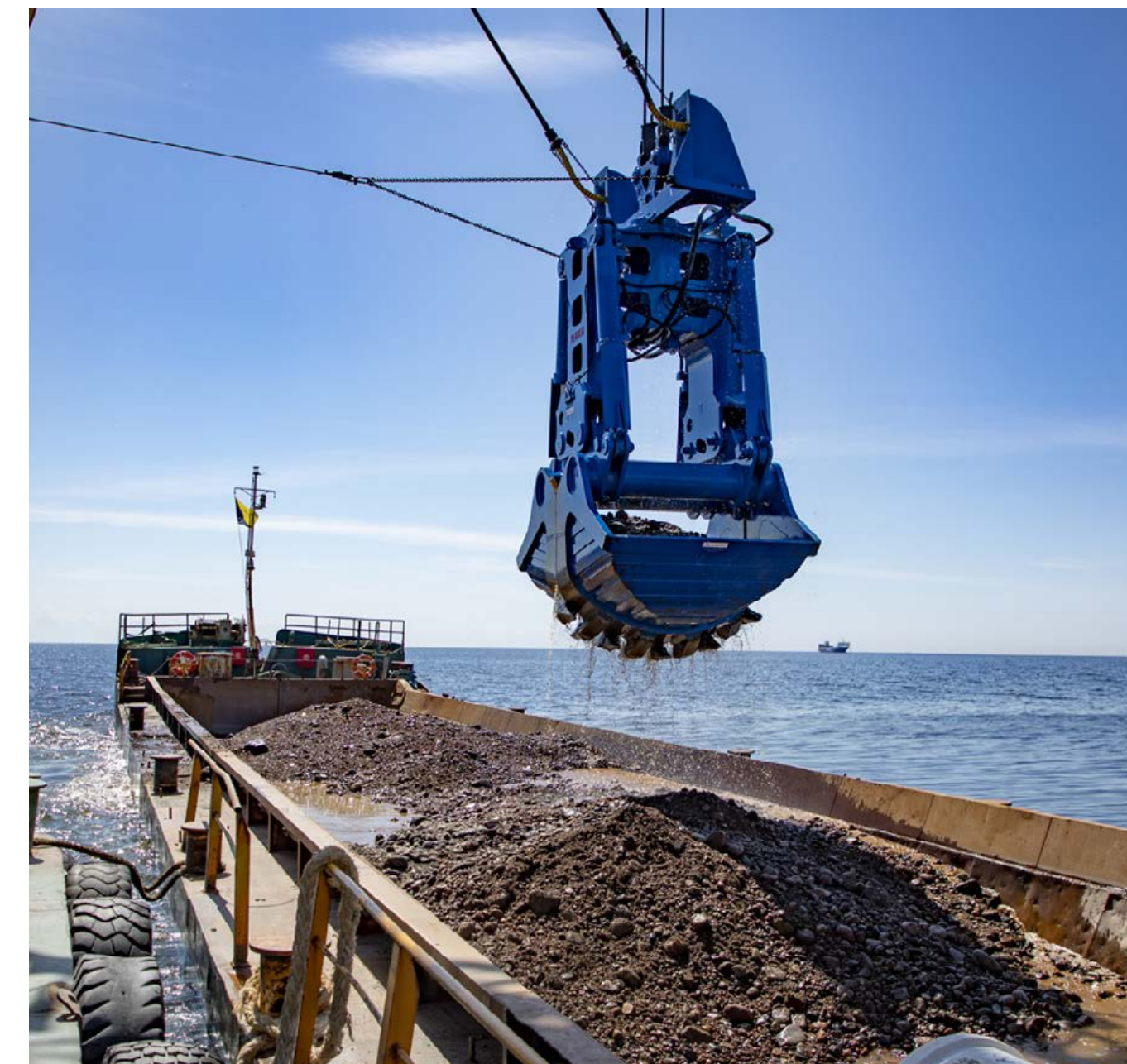
Perämerenkaaren alueella on suunnitteilla lukuisia vihreää siirtymää tukevia projekteja, jotka liittyvät muun muassa vetytalouteen, akkumateriaaleihin sekä tuulivoimaan. Edellä mainittuihin hankkeisiin varautuen olemme käynnistäneet esiselvityksen Kalajoen edustan Yppäriin alueen merihiekka- ja sora-alueen markkinasta ja luvitettavuudesta.

64. Seuraamme tuulivoimaloiden pystytystekniikan kehittymistä ja tarjoamme merikiviainespalveluitamme mahdollisuuksiemme mukaan. Valmistellemme merikiviaineksen käyttöä tuulivoimapuistojen rakentamista silmällä pitäen kartoittaen varantoja, suunnitellen varantojen käyttöä ja hoitamalla varantojen käytön ympäristö- ja vesitalousluvituksen sekä ympäristövaikutusten arvioinnin. Merituulivoimaloiden perustuksiin tarvitaan paljon kiviainesta, ja ne ovat erittäin potentiaalisia merikiviaineksen käytön kannalta: merikiviaineksen kuljetusmatkat käyttöpaikalle jäävät vähäisiksi, eikä välttämättä edes varastointia maissa tarvittaisi. Merikiviaineksen käyttö tältä osin pienentäisi siis merituulivoimapuistojen rakentamisen ympäristövaikutuksia.

Kartoitamme merikiviainesvarantoja hallinnoimillamme merialueilla ja luvitamme niitä tarpeen mukaan. Tarjoamme luvitettuja paikkoja myös muun muassa merituulivoimaloiden ja satamien rakentamiseen. Kuva: Roni Lehti

Esimerkki. Tekniikan kehittymisen seuranta.

Tutkittavana oleva kasuuniperustusten täyttö merihiekalla imuruoppaajan märkäpurkutointoa käyttäen lisäisi merihiekan teknis-taloudellista kilpailukykyä.

TOIMINTAOHJELMA - ALUEEN LUONTOON JA LUONNONVAROIHIN PERUSTUVIEN ELINKEINOJEN EDELLYTYSTEN TURVAAMINEN JA EDISTÄMINEN

65. Emme näe toimintaohjelmakaudella rautamanganin hyödyntämistä potentiaalisena meren pohjan käyttömuotona hallinnoimallamme merialueella emmekä myönnä maanomistajan suostumuksia merialueiden kaivostoimintaan emmekä merialueilla tapahtuvaan malminetsintään. Käsityksemme mukaan ympäristöön liittyvät asiat ovat hallittavissa nykyisellä tietämyksellä paremmin maa-alueilla. Rautamanganivarojen rajattu ja pienimuotoinen koetoiminta on kuitenkin mahdollista, jos kaivosviranomaisen myöntää luvan, pystymme arvioimaan riittävästi ympäristövaikutukset ja vaikutukset muuhun merenkäyttöön eivätkä ne aiheuta merkittävää ristiriitaa.

Rautamanganisaostumia meren pohjassa. Rautamanganin laajamittainen hyödyntäminen ei ole toimintaohjelmakaudella mahdollista Metsähallituksen hallinnoimalla merialueella. Videokuvakaappaus: Suomen ympäristökeskus

TOIMINTAOHJELMA

Yhteenveto

Merialueen luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman rakenne pohjautuu strategiamme päälinjoihin. Monet ohjelman linjaukset voisi sijoittaa monen päälinjan alle riippuen siitä, mitä näkökulmaa halutaan painottaa asiasta.

Toimintaohjelman käyttäjää helpottaaksemme kokosimme taulukon, josta ilmenevät teemakohtaisesti linjaukset. On kuitenkin otettava huomioon, että myös kunkin päälinjakappaleen alun yleistekstissä voi olla teemoja koskevia kirjauksia. Lisäksi alla olevaan taulukkoon on koottu kutakin teemaa koskevat esimerkit.

Teema	Linjausnumero	Esimerkki
Merituulivoima	<u>1-4</u> , 6-10 , <u>1-12</u> , 19 , <u>22</u> , <u>37-38</u> , 39-40 , <u>44</u> , 45 , 54 , 55 , 64	<u>37</u> , <u>39</u> , <u>47</u>
Vesiviljely	<u>1-4</u> , <u>11-12</u> , <u>22</u> , 24 , <u>37-38</u> , 40 , <u>44</u> , 45 , 54-57	<u>4</u> , <u>37</u> , <u>47</u> , <u>56</u>
Kalastus	<u>1-4</u> , <u>12</u> , 13 , 15 , <u>22</u> , 24 , <u>26</u> , 27-28 , <u>37-38</u> , 41 , <u>44</u> , 46-49 , 53 , 56 , 60-61 , <u>62</u>	<u>3</u> , <u>5</u> , <u>26</u> , <u>47</u>
Metsästys	<u>1-4</u> , <u>12</u> , 13 , 15 , <u>22</u> , 27 , 32 , <u>37</u> , 42 , <u>44</u> , 46-47 , 50-51 , 53 , <u>62</u>	<u>3</u> , <u>47</u> , <u>50</u>
Merikiviaines	<u>1-4</u> , <u>11-12</u> , <u>22</u> , <u>37-38</u> , 40 , <u>44</u> , 45 , 54-55 , 63-65	<u>47</u> , <u>63</u> , <u>64</u>
Matkailu ja virkistyskäyttö	<u>1-4</u> , <u>12</u> , 13-14 , 16-17 , <u>22</u> , 35 , <u>37-38</u> , <u>44</u> , 45-49 , 51-55 , 58-60 , <u>61</u>	<u>3</u> , <u>12</u> , <u>13</u> , <u>16</u> , <u>18</u> , <u>47</u> , <u>50</u> , <u>58</u> , <u>59</u>
Luonnonsuojelu	<u>1-4</u> , <u>10</u> , <u>12</u> , 13-18 , 20-22 , 23-35 , <u>37-39</u> , 40-43 , <u>44</u> , 46 , 54 , 62 , 65	<u>4</u> , <u>12</u> , <u>16</u> , <u>18</u> , <u>21</u> , <u>26</u> , <u>30</u> , <u>31</u> , <u>32</u> , <u>47</u> , <u>59</u>
Kulttuuriperintö	<u>1-4</u> , <u>12</u> , 14 , 18 , 25 , 28 , 35-36 , <u>37-38</u> , <u>44</u> , <u>46</u>	<u>18</u> , <u>36</u> , <u>47</u> , <u>59</u>
Maanpuolustus	<u>3-4</u> , 5 , <u>8</u> , <u>37-38</u>	<u>5</u>
Merenkulku	<u>3-4</u> , 5 , <u>11</u> , <u>37</u>	

Taulukko. Linjaukset ja esimerkit teemoittain. Lihavoidut linjausnumerot ovat kyseistä teemaa tai enintään muutamaa teemaa koskevia, lihavoimattomat ovat yleisiä linjauksia, jotka koskevat esimerkiksi viestintää tai sidosryhmäyhteistyötä.

TOTEUTUMISEN SEURANTA

Suunnitelman toteutumisen seuranta

Metsähallitus seuraa vuosittain luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman toteutumista ja toimintansa vaikuttavuutta kuvaavien mittareiden kehitystä (ks. luku 2 Toiminnan mittarit ja niiden lähtötilanne).

Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman toteutumisesta raportoidaan toimenpidekohtaisesti Metsähallituksen hallitukselle. Metsähallitus toteuttaa toimintaohjelmakaudella internetsivuillensa (www.metsa.fi) uudistuksen, jonka jälkeen kuka tahansa voi käydä tarkastamassa sieltä ajantasaiset tiedot Merialueen luonnonvarasuunnitelman toteutumisen etenemisestä.

Metsähallitus kokosi luonnonvarasuunnitelmaa varten monipuolisen yhteistyöryhmän, johon kutsuttiin pääasiassa valtakunnallisia toimijoita. Edustajia oli muun muassa tutkimuslaitoksista, vapaaehtoisjärjestöistä, hallinnosta ja eri keskusjärjestöistä. Yhteistyöryhmälle järjestettiin kolme työpajaa, joista yhteen osallistui myös kalatalousjärjestöjen edustajia. Luonnonvarasuunnitelman osallistaminen on kuvattu tarkemmin liitteessä 2.

Luonnonvarasuunnitelman yhteistyöryhmään osallistuneet organisaatiot kutsutaan suunnittelukauden puolivälissä (sähköiseen) työpajaan, jossa niille esitellään suunnitelman toteutumista ja Metsähallituksen toimintasuunnitelmia loppusuunnittelukaudeksi.

Metsähallituksella on kolme alueellista neuvottelukuntaa. Niistä Lapin sekä Pohjanmaa–Kainuun neuvottelukunnan toiminta-alue ulottuu myös Merialueen luonnonvarasuunnitelman alueelle. Näiden neuvottelukuntien kokouksissa kerrotaan merialueen toiminnasta ja Merialueen luonnonvarasuunnitelman toteutumisesta.

Metsähallitus osallistaa sidosryhmiänsä myös yksittäisissä merialueelle suuntautuviissa suunnitelmissaan sekä tiedottaa aktiivisesti toiminnastaan.

LIITTEET

- 1. Metsähallitus**
- 2. Yhteissuunnittelun menetelmät**
- 3. Suunnitteluun osallistuneet**
- 4. Riskianalyysi**
- 5. Natura 2000 -luontotyytit suunnittelualueella**
- 6. Itämeren avaineliöyhteisöt ja luontotyyppien uhanalaisuus Suomen rannikkoalueella**
- 7. Kulttuuriperinnön hoidetut arvokohteet suunnittelualueella**
- 8. Lausuntoyhteenveto**

LIITE 1.

Metsähallitus

Metsähallitus on valtion liikelaitos, joka luo arvoa valtion maista ja vesistä luonnon, ihmisten ja yhteiskunnan hyväksi. Metsähallitus varmistaa toiminnallaan, että kaikilla – yli sukupolvien – on mahdollisuus nauttia luonnosta ja sen luomasta arvosta.

Metsähallituksen tehtävät

Metsähallitus käyttää, hoitaa ja suojelee hallinnsaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi sekä yhteensovittaa omistajan, sidosryhmien ja asiakkaiden odotuksia ja tavoitteita. Metsähallitus hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät liiketoiminnasta eriytetyssä, julkisia hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä. Markkinoilla tapahtuvaa liiketoimintaa Metsähallitus harjoittaa tytäryhtiöissään ja liikelaitoksessa Kiinteistökehitys-vastuualueellaan.

Metsähallitus tuottaa valtiolle taloudellista ja yhteiskunnallista arvoa. Taloudellinen arvo muodostuu valtiolle tehtävästä tuloutuksesta ja liiketoiminnan omaisuuden pitkän aikavälin tuottomahdollisuuksien kehittämisestä. Yhteiskunnallinen arvo syntyy julkisten hallintotehtävien toiminnan, liiketoiminnan ja liiketoiminnassa huomioon otettavien yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden yhteisvaikutuksista. Metsähallituksen toiminnalla on huomattava vaikutus muihin yrityksiin ja aluetalouteen etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Metsähallituksen yleistehtävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnsaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Toiminnan tulee olla tulokSELLISTA. Metsähallitus harjoittaa toimialallaan liiketoimintaa metsähallituslaissa säädettyjen ja valtion talousarviossa täsmennettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden puitteissa. Nämä velvoitteet on laissa määritetty seuraavasti:

- Luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana Metsähallituksen on otettava riittävästi huomioon biologisen monimuotoisuuden suojeleminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa.
- Metsähallituksen on lisäksi otettava huomioon luonnon virkistyskäytön ja työllisyyden edistämisen vaatimukset.
- Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojeleminen on sovitettava yhteen saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa tarkoitetulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädettyt velvoitteet täytetään.

LIITE 1. - METSÄHALLITUS

Lisäksi laissa on määritetty Metsähallitukselle yhteiskunnallisia veloituksia poikkeusoloissa ja metsäpaloasioissa sekä erikseen tutkimuksen, opetuksen, Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeiden huomioon ottaminen. Lain mukaan valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan käyvästä vastikkeesta metsätalousosakeyhtiölle Metsähallituksen hallintaan osoitettuun tai myöhemmin osoitettavaan tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva siirtokelvoton oikeus metsätalouden harjoittamiseen. Tässä yhteydessä on huolehdittava, että Metsähallituksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettujen yleisten yhteiskunnallisten ja 7 §:ssä tarkoitettujen muiden yhteiskunnallisten veloitteiden toteuttaminen turvataan ja Metsähallituksen hyväksymiä luonnonvarojen käyttöä koskevia alueellisia suunnitelmia noudatetaan.

Metsähallitus huolehtii luonnon monimuotoisuudesta kaikilla valtion alueilla. Metsähallituksella on tärkeä rooli Suomen EU:n yhteisöainsäädännön täytäntöönpanon ja kansainvälisten veloitteiden toteuttajana.

Metsähallitus hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät, joita ovat

- luonnonsuojelualueita koskeviin säädöksiin perustuvat tehtävät, muut luontotyyppien ja lajien suojeluun liittyvät tehtävät sekä luonnonsuojelualueiden hankinta
- luonnonsuojelualueverkoston ja muiden julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettujen maa- ja vesialueiden sekä muun omaisuuden hoito
- luonnon virkistyskäyttöön liittyvien luonto- ja retkeilypalvelujen tuottaminen sekä kulttuuriomaisuuden vaaliminen
- erämaalaissa, kalastuslaissa, kolttalaissa, maastoliikennelaissa, metsästyslaissa, vesien ja merenhoidon laissa, poronhoitolaissa, poronhoidon ja luontaiselinkeinojen rakennetukilaissa ja ulkoilulaissa säädetyt tehtävät
- riista- ja kalataloudellisten hankkeiden toteuttaminen sekä metsästys- ja kalastuslupien myöntäminen
- erävalvonta
- metsäpuiden siementen hankintaan ja varmuusvarastointiin liittyvät tehtävät
- rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetussa laissa Metsähallitukselle esitetyt tehtävät

Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettulla valtion maa- ja vesiomaisuudella ei ole tuottovaatimusta.

LIITE 1. - METSÄHALLITUS

Metsähallituksen organisaatio

Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja sen hallinnon alalla toimiva valtion liikelaitos. Ympäristöministeriö tulosohjaa Metsähallitusta julkisten hallintotehtävien osalta toimialallaan.

Kuva. Metsähallituksen organisaatio. Kuvassa näkyvät vain ne yhtiöt, joissa Metsähallituksella on enemmistöosakkuus.

LIITE 1. - METSÄHALLITUS

Tytäryhtiöt ja Kiinteistökehitys

Metsähallituksen liiketoimintaan kuuluvat valtion metsien kestävä hoito ja käyttö, metsäpuiden siementuotanto sekä valtion maa- ja vesialueiden vuokraus-, myynti- ja kehitystoiminta. Liiketoimintaa harjoittavat Metsähallituksen tytäryhtiöt Metsähallitus Metsätalous Oy, MH-Kivi Oy ja Siemen Forelia Oy sekä konserniin kuuluva Metsähallituksen Kiinteistökehitys. Lisäksi Metsähallitus omistaa enemmistöosuuden Nuuksiokeskus Oy:stä ja myös vähemmistöosuuksia monista yhtiöistä, kuten Korsvind AB Oy:stä (25 %).

Metsätaloutta Metsähallitus harjoittaa valtion metsätalouden osakeyhtiöstä annetussa laissa (235/2016) tarkoitetussa Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä. Sillä on yksinoikeus valtion talousmetsien käyttöön ja laajat oikeudet edustaa Metsähallitusta valtion metsätalouteen liittyvissä asioissa käyttöoikeussopimuksen perusteella.

Liikelaitos

Metsähallituksen liikelaitoksen muodostavat konsernitoiminnot, kiinteistökehitys ja julkiset hallintotehtävät.

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikkö (JHT) on kokonaisuus, jonka muodostavat Luontopalvelut ja Eräpalvelut.

Luontopalveluiden toiminta keskittyy Metsähallituksen hallinnassa oleviin suojelualueisiin ja suojelualuevarauksiin. Eräpalvelut toimii kaikilla valtion alueilla. Luontopalvelut ja Eräpalvelut hoitavat Metsähallituslain mukaiset julkiset hallintotehtävät siten, että Eräpalvelut vastaa metsästystä, kalastusta ja erävalvontaa koskevista julkisista hallintotehtävistä. Luontopalvelut puolestaan vastaa suojelu- ja retkeilyalueiden hoidosta, kulttuuriperinnön vaalimisesta sekä maksuttomista retkeilypalveluista ja maastoliikenteestä.

Konsernitoiminnot

Metsähallituksen konserniyksiköillä on sekä vastualueiden toimintaa tukeva että strategiaa ja yhteisiä prosesseja ohjaava rooli. Konsernitoiminnan yksiköitä ovat Henkilöstö, Lakiasiat ja vaatimustenmukaisuus, Talous, Tietohallinto sekä Viestintä ja vastuullisuus.

Toiminta perustuu Metsähallitusta koskevaan lakiin (234/2016) ja asetukseen (247/2016) sekä lakiin valtion metsätalouden osakeyhtiöstä (235/2016).

LIITE 1. - METSÄHALLITUS

Metsähallituksen strategia ja arvonluonti

Kasvatamme huomista -strategia viitoittaa Metsähallituksen toimintaa vuoteen 2025 asti. Strategiassa määritetään Metsähallituksen toiminnan keskeiset tavoitteet ja toimintaa koskevat linjaukset. Vastuullisuus on integroitu strategiaan, jossa se ohjaa valintoja ja auttaa tavoitteiden saavuttamisessa.

Strategia vastaa asiakkaiden ja sidosryhmien odotuksiin, ja strategiassa määritetyt linjaukset kannustavat avoimeen keskusteluun ja vuorovaikutukseen sekä vahvistavat Metsähallituksen yhteensovittavaa toimintakulttuuria. Strategialla ja vastuullisuusohjelmalla edistetään myös kansainvälisten sopimusten, kuten YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ja YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin ohjaavien periaatteiden, toteutumista.

LIITE 1. - METSÄHALLITUS

Viisi strategista teemaa ja niihin liittyvät lupaukset

Metsähallituksen strategia koostuu viidestä teemasta, jotka ovat vastuullisuus ja yhteistyö, ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus, hyvinvointi sekä biotalous. Kukin strategian teemoista sisältää lupauksia:

Vastuullisuus ja yhteistyö:

- Rakennamme luottamusta avoimella vuorovaikutuksella ja lupaamme kehittää asiakaslähtöisempiä ja digitaalisia yhteistyön muotoja.
- Laajennamme vastuullisia ja eettisiä toimintatapoja koko arvoketjussamme.

Ilmastonmuutos:

- Moninkertaistamme uusiutuvan energian tuotannon vuoteen 2030 mennessä.
- Kasvatamme monikäyttömetsien hiilinieluja 10 prosentilla vuoteen 2035 mennessä.
- Kasvatamme valtion maiden puuston hiilivarastoa 10 prosentilla vuoteen 2035 mennessä.

Luonnon monimuotoisuus:

- Tehostamme aktiivisia toimia lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi.
- Kunnostamme heikentyneitä elinympäristöjä suojelualueilla 17 000 hehtaaria ja liiketoiminnan alueille 4 760 hehtaaria vuoteen 2023 mennessä.
- Nostamme luonnonsuojelualueverkoston hoidon maailmanluokkaan muun muassa sen ekologisen tilan parantamiseksi.
- Parannamme luonnonvarojen käytön kestävyyttä – tavoitteenamme on minimoida luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen.

Hyvinvointi:

- Lisäämme kaikille terveyttä ja hyvinvointia edistäviä luonto- ja eräelämyksiä sekä virkistysmahdollisuuksia.
- Liiketoimintamme tuottaa 114 miljoonaa euroa tuloista valtiolle vuoteen 2024 mennessä.
- Työllistämme ja vahvistamme aluetalouksia erityisesti haja-asutusalueilla.

- Parannamme kumppanien mahdollisuuksia kehittää turvallista ja kestävää luonto- ja erämatkailua kohteillamme.

Biotalous:

- Kehitämme ja tuotamme kestäviä ratkaisuja tulevaisuuden uusille tuotteille ja palveluille, joilla siirymme fossiilitaloudesta biotalouteen.
- Olemme kestävä metsätalouden edelläkävijä.

Metsähallitus luo strategiallaan ja vastuullisuustyöllään arvoa luonnolle, ihmisille ja yhteiskunnalle. Onnistumista mitataan Metsähallituksen arvonaluontimallilla, joka kertoo, missä Metsähallituksen tekemän työn suurin vaikuttavuus syntyy ja mihin se kohdistuu. Suurimmat vaikutukset kohdistuvat viiteen arvoa tuottavaan teemaan, jotka ovat ilmasto, luonnon monimuotoisuus, talous, kulttuuri sekä terveys ja hyvinvointi.

Metsähallituksen arvonluontimalli

Vuosi 2022 – luomme arvoa luonnolle, ihmisille ja yhteiskunnalle.

Tärkeimmät pääomamme

Taloudellinen pääoma

Luonnonpääoma

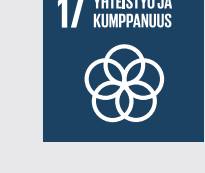
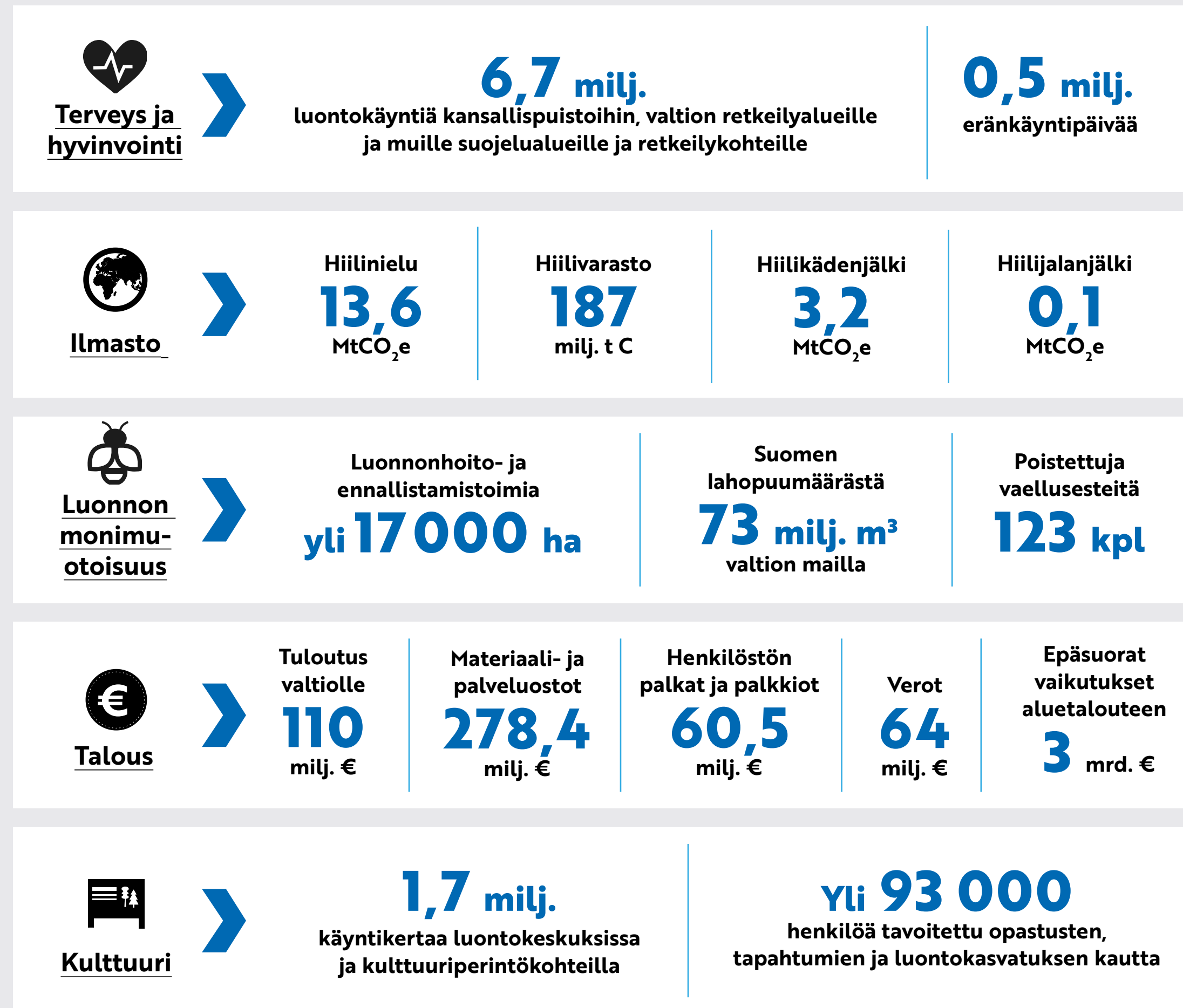

Inhimillinen ja tiedollinen pääoma

Globaalit megatrendit

Sidosryhmien odotukset

LIITE 1. - METSÄHALLITUS

Vastuullisuus ja arvot

Vastuullisuus on osa kaikkea Metsähallituksen toimintaa. Se on integroitu Metsähallituksen strategiaan sekä johtamiseen ja kehittämiseen. Metsähallituksen toiminta perustuu kansainvälisesti tunnustettuihin vastuullisuuden ohjeisiin ja periaatteisiin, kuten YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmaan (Agenda 2030) sekä YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin ohjaaviin periaatteisiin. Hyvä hallinto, vaatimustenmukaisuus ja tapa toimia muodostavat toiminnan eettisen ja vastuullisen perustan.

Metsähallituksen vastuullisuustavoitteet on kirjattu vastuullisuusohjelmaan. Ohjelma sisältää neljä painopistealuetta, jotka ovat johtaminen, ympäristö, ihmiset ja yhteiskunta. Koko organisaation läpileikkaava ohjelma sekä tukee strategisten tavoitteiden saavuttamista että ennakoii vastuullisuuden kehitystyötä. Lisäksi se tuo vastuullisuustyöhön kunnianhimoa ja mitattavuutta.

Metsähallituksessa vastuullisuutta varmistetaan ja kehitetään ympäristön osalta myös sertifioidulla ISO 14001 -ympäristöjärjestelmällä. Talouskäytössä olevat monikäyttömetsät on PEFC-sertifioitu, ja Metsähallituksen toimittama puu täyttää myös FSC Controlled Wood -kriteerit.

Strategian ja vastuullisuusohjelman tavoitteiden etenemistä seurataan säännöllisesti, ja niistä raportoidaan vuosittain Metsähallituksen vuosi- ja vastuullisuusraportissa sekä Yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet -raportissa. Lisäksi tuloksista viestitään aktiivisesti eri sidosryhmät huomioiden.

Metsähallituksen monimuotoisuus-, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma edistää monimuotoista työyhteisöä, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Se myös poistaa syrjintää niin työnantajatoiminnassa kuin palveluissa, jotka on suunnattu asiakkaille, kumppaneille ja sidosryhmille.

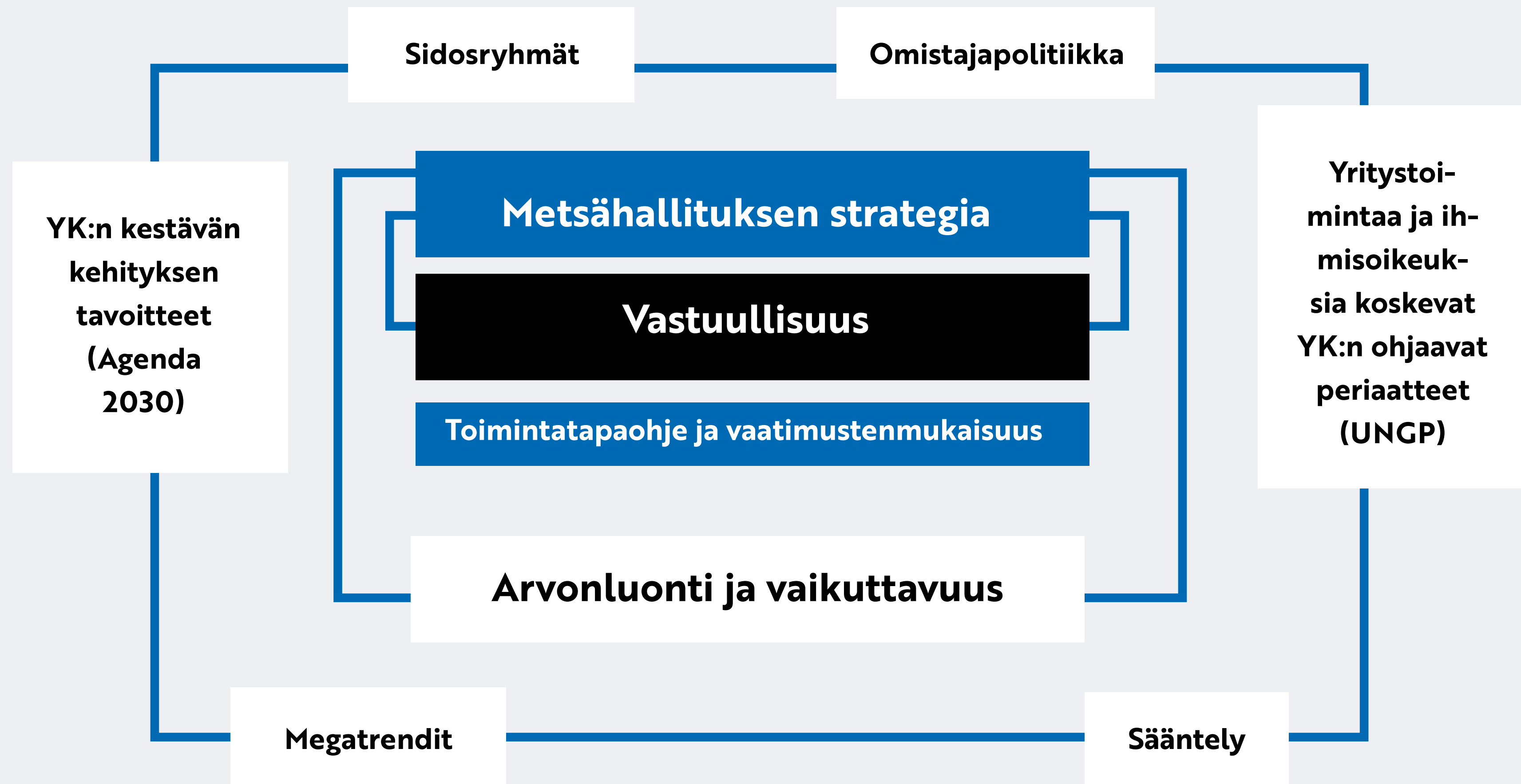
Metsähallitus on sitoutunut edistämään toiminnassaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteita (Agenda 2030) sekä yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevia YK:n ohjaavia periaatteita ja on myös vastuullisuusverkosto FIBS Pro -palvelun jäsen ja Suomen Laatuyhdistys ry:n (Excellence Finland) yhteisöjäsen.

Lue lisää:

[Metsähallituksen vastuullisuusohjelmasta.](#)

[Metsähallituksen vuosi- ja vastuullisuusraportti 2022.](#)

LIITE 1. - METSÄHALLITUS

Kuva. Vastuullisuus Metsähallituksessa.

LIITE 1. - METSÄHALLITUS

Metsähallituksen arvot

MERKITYKSELLISYYS. Teemme merkityksellistä työtä koko Suomen, suomalaisen yhteiskunnan ja luonnon hyväksi. Tämä on voima, joka auttaa sovittamaan yhteen monenlaisia ja välillä ristiriitaisiakin toiveita ja tavoitteita.

HUOLENPITO. Työskentelemme luonnonvarojen vastuullisen käytön ja hoidon sekä luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön puolesta. Asiakkaat, kumppanit ja työkaverit ovat meille tärkeitä.

TULOKSELLISUUS. Työmme tuottaa tulosta. Tekemämme tulos on sekä aineetonta että aineellista hyötyä, jota saadaan valtion maa- ja vesialueilta kestävästi yli sukupolvien.

LIITE 1. - METSÄHALLITUS

Metsähallituksen tavoitetila merellä

Metsähallitus on määritellyt oman tavoitetilansa merialueelle seuraavasti:

- Metsähallitus käyttää merialuetta vastuullisesti ja kestävästi, edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä merialueella sekä edesauttaa meren hyvän tilan saavuttamista.
- Metsähallitus luo arvoa merialueesta: Metsähallituksen hallinnoima merialue tuottaa ruokaa, energiaa, merikiviaineksia, työtä, virkistymistä ja hyvinvointia ihmisille sekä ylläpitää toimivia ravintoverkkoja.
- Metsähallitus huomioi ilmastonmuutoksen merialueella. Sillä on myös keskeinen rooli matkalla kohti hiili-neutraalia yhteiskuntaa.
- Metsähallitus tuntee hallinnoimansa merialueen ja toimintansa vaikutukset meri- ja maa-alueella. Se kiinnittää erityistä huomiota maan ja meren sekä mereen laskevien vesistöjen vuorovaikutukseen ja alueellisiin tarpeisiin.
- Metsähallitus seuraa aktiivisesti ympäröivää yhteiskuntaa ja sopeuttaa toimintansa muutoksiin.
- Sidosryhmät tuntevat Metsähallituksen ja sen toimintatavat merialueella. Metsähallitus on haluttu yhteistyökumppani.

LIITE 2.

Yhteissuunnittelun menetelmät

Luonnonvarasuunnittelua varten kutsuttiin koolle merialueelle merkittävistä kansallisista sidosryhmistä – mukaan lukien järjestö-, tutkimus- ja viranomaistahot – koostuva yhteistyöryhmä. Alueellisten hallinnon ja yhdistysten edustajia osallistettiin neljässä työpajassa, samoin eräteemaisia keskusjärjestöjä yhdessä työpajassa. Niin kansalaisia kuin yrityksiäkin osallistettiin digitaalisella Howspace-alustalla.

Yhteistyöryhmä

Yhteistyöryhmään osallistui 23 nimettyä tahoa. Yhteistyöryhmälle järjestettiin yhteensä kolme teemaattista työpajaa syyskuussa 2022 sekä tammi- ja huhtikuussa 2023. Ensimmäisessä työpajassa yhteistyöryhmän jäsenet tunnistivat toimintaympäristöön kohdistuvia muutospaineita ja niiden vaikutuksia omaan toimintaansa suunnittelukaudella.

Toisessa työpajassa osallistujat yhteensovittivat meriluonnon monimuotoisuuden, merituulivoiman sekä kalatalouden välisiä intressejä. Tähän toiseen työpajaan osallistuivat myös kalatalousjärjestöjen edustajat. Kolmannessa päätöstyöpajassa osallistujat saivat antaa suoraa palautetta itse toimintaohjelman linjauksiin sekä katsoa eteenpäin kohti kestävästä merialueiden käyttöä.

Yhteistyöryhmän työpajoissa eri intressiryhmiä tuotiin yhteen käyttäen hyväksi yhteensovittavia ryhmäjakoja ja kysymyksenasettelua sekä digitaalista Howspace-alustaa itse ryhmätöissä. Kaikki kommentit ja ryhmätöiden tulokset olivat avoimia kaikille osallistujille.

Alueelliset työryhmät ja eräteemainen ryhmä

Paikallisten näkemysten saamiseksi järjestettiin neljä alueellista työpajaa. Nämä työpajat pidettiin loka-marraskuussa 2022. Alueina olivat

- Suomenlahti,
- lounainen merialue ja Selkämeri,
- Merenkurkku ja
- Perämeri.

Kuhunkin tilaisuuteen kutsuttiin noin 25 tahoa, joista noin puolet saapui paikalle. Työpajoissa käsiteltiin toimintaympäristön muutoksia, käsitystä Metsähallituksesta, toiveita ja odotuksia luonnonvarasuunnittelulle ja Metsähallituksen merialueen käytölle sekä niiden edistämismahdollisuuksia yhteistyössä ja Metsähallituksessa.

LIITE 2. - YHTEISSUUNNITTELUN MENETELMÄT

Vastaavanlainen tilaisuus pidettiin Metsästäjäliiton ja kalatalousjärjestöjen edustajille marraskuussa.

Työpajoissa käytettiin Mentimeter-ohjelmistoa. Ohjelmalla kerätyt näkemykset käytiin yhdessä läpi kussakin tilaisuudessa.

Digitaalinen kansalaisosallistaminen

Kansalaisosallistaminen toteutettiin marraskuusta 2022 helmikuuhun 2023 digitaalisella Howspace-alustalla. Alusta mahdollisti perinteisiä verkkokyselyjä monipuolisemman, useita eri informaatio- ja aineistotyyppisiä hyödyntävän lähestymistavan keskustelun aktivointiin. Alustat toteutettiin sekä suomeksi että ruotsiksi.

Alustalla jaettiin

- Metsähallituksen merialueille kohdistuvan luonnonvarasuunnittelun tausta-aineistoja ja linkkejä verkossa oleviin tietolähteisiin sekä
- Metsähallituksen henkilöstön tuottamia teema-kohtaisia kysymyksiä.

Alustalla oli mahdollisuus

- vastata avoimiin kysymyksiin,
- keskustella ja kommentoida osallistujien kesken ja
- saada vastauksia suoraan Metsähallituksen henkilöstöltä.

Keskusteluun osallistuneet kokivat digitaalisen alustan uudenaikaiseksi ja hyödylliseksi tavaksi osallistua. Alustalla käytiin myös kriittistä keskustelua. Keskustelu strukturoitiin teemakohtaisesti siten, että jokainen teema tuotiin erikseen alustalle. Luonnonvarasuunnittelun näkökulmasta tärkeitä keskusteluteemoja olivat

- yleinen kiinnostus ja suhde merialueisiin,
- kokemus Metsähallituksen toimista ja palveluista,
- meriluonnon monimuotoisuus,
- merituulivoima,
- kalastus,
- saariston retkeily- ja virkistyspalvelut sekä
- luonnonsuojelualueet.

Alustalla keskusteluihin osallistui Metsähallituksen sekä alustaa hallinnoineen Demos Helsingin oman henkilöstön lisäksi yhteensä 73 aktiivista kansalaista.

LIITE 2. - YHTEISSUUNNITTELUN MENETELMÄT

Yritysten digitaalinen osallistaminen

Yritysosallistaminen toteutettiin tammi-helmikuussa 2023 digitaalisella Howspace-alustalla. Keskustelu toteutettiin sekä suomeksi että ruotsiksi.

Alustalla jaettiin

- Metsähallituksen merialueille kohdistuvan luonnonvarasuunnittelun tausta-aineistoja ja linkkejä verkossa oleviin tietolähteisiin sekä
- Metsähallituksen henkilöstön itse tuottamia teemakohtaisia kysymyksiä.

Alustalla oli mahdollisuus

- vastata avoimiin kysymyksiin,
- keskustella ja kommentoida osallistujien kesken ja
- saada vastauksia suoraan Metsähallituksen henkilöstöltä.

Alustalla käyty keskustelu strukturoitiin teemakohtaisesti siten, että jokainen teema tuotiin erikseen alustalle. Luonnonvarasuunnittelun näkökulmasta tärkeitä keskusteluteemoja olivat

- yritysten yleinen kiinnostus ja suhde merialueisiin,
- yritysten kokemus Metsähallituksen toimista ja palveluista,
- merituulivoiman ja kaupallisen kalastuksen kehittäminen ja yhteensovittaminen luonnon monimuotoisuuden kanssa,
- luontomatkailu,
- satamien ja merenkulun kehittäminen,
- laidunnus- ja luonnonhoitosopimusten kehittäminen sekä
- eri käyttömuotojen yhteensovittaminen.

Alustalla keskusteluihin osallistui Metsähallituksen sekä alustaa hallinnoineen Demos Helsingin oman henkilöstön lisäksi yhteensä 23 yritystä ja niiden edustajaa.

LIITE 3.

Suunnitteluun osallistuneet

Merialueen luonnonvarasuunnittelua fasilitoi Petteri Lillberg Demos Helsinki Oy:stä.

Yhteistyöryhmä	Varsinainen jäsen	Varajäsen
Suomen Tuulivoimayhdistys	Anni Mikkonen	Heidi Paalatie
Birdlife	Aapo Salmela	Teemu Lehtiniemi
Helsingin yliopisto	Anna Villnäs	Alf Norkko
Geologian tutkimuslaitos GTK	Anu Kaskela	Jyrki Rantataro
Fingrid	Mika Penttilä	Nina Nordblad
Varsinais-Suomen Liitto	Mari Pohja-Mykrä	Timo Juvonen
Suomen ympäristökeskus (Syke)	Riku Varjopuro	Louise Forsblom
Suomen Kuntaliitto	Tommi Maasilta	
Luonnonvarakeskus (Luke)	Markus Kankainen	Mats Westerbom
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	Kimmo Aronsuu	Maarit Vainio
Satakuntaliitto	Anne Savola	Anne Nummela
Museovirasto	Sallamaria Tikkanen	Maija Matikka
Saaristoasiain neuvottelukunta	Elina Auri	
Väylävirasto	Olli Holm	Simo Kerkelä
Matkailu- ja Rvintolapalvelut MaRa ry	Sami Hämäläinen	Veli-Matti Aittoniemi
Varsinais-Suomen ELY-keskus	Mikko Koivurinta	Marja Vieno
Betoniteollisuus ry	Jussi Mattila	
Suomen purjehdus ja veneily ry	Hanna Haaksi	Topiantti Äikäs
Suomen Meripelastusseura	Marko Stenberg	Jori Nordström
John Nurmisen säätiö	Miina Mäki	
Suomen riistakeskus	Stefan Pellas	Jörgen Hermansson
Suomen Latu	Hannu Tiusanen	
Traficom	Jani Koiranen	

Projektin ohjausryhmä		Metsähallituksen vastuualue
Mikael Nordström	Ohjausryhmän puheenjohtaja	Luontopalvelut
Tauno Kandelin		Kiinteistökehitys
Johanna Leinonen		Konsernitoiminnot
Jussi Viitanen		Eräpalvelut

Projektiryhmä	Poikkeava osallistumisaika		Metsähallituksen vastuualue
Marja Hokkanen		Projektipäällikkö	Luontopalvelut
Simon Andersson			Eräpalvelut
Joel Heino	1.9.2022-31.12.2023		Luontopalvelut
Harri Karjalainen	1.6.-31.8.2022		Luontopalvelut
Hanna Kaurala			Kiinteistökehitys
Mikko Malin	1.6.2022- 31.3.2023		Eräpalvelut
Kristiina Niikonen	1.1.2023-31.12.2023		Luontopalvelut
Anu Riihimäki			Luontopalvelut
Annukka Rasinmäki	1.6.-31.12.2022		Luontopalvelut
Essi Suorsa			Kiinteistökehitys
Jani Viisanen			Kiinteistökehitys

Metsähallituksen asiantuntijat	Tehtävänimike	Vastuualue
Anna Arnkil	Projektipäällikkö	Luontopalvelut
Anette Bäck	Projektipäällikkö	Luontopalvelut
Malin Henriksson	Maailmanperintökoordinaattori	Luontopalvelut
Joonas Hoikkala	Luonnonsuojelun erityisasiantuntija	Luontopalvelut
Liisa Kajala	Virkistyskäytön erityisasiantuntija	Luontopalvelut
Satu Kalpio	Maankäytön erityisasiantuntija	Luontopalvelut
Janne Kiiskinen	Riskienhallintapäällikkö	Konsernitoiminnot
Sanna Konola	Sidosryhmätyön asiantuntija	Konsernitoiminnot
Ville Koskimäki	Hankekehityspäällikkö	Kiinteistökehitys
Lasse Kurvinen	Luonnonsuojelun erityisasiantuntija	Luontopalvelut
Maija Mussaari	Luonnonsuojelun erityisasiantuntija	Luontopalvelut
Jyrki Määttä	Paikkatietoasiantuntija	Kiinteistökehitys
Petra Niskanen	Asiakaspalvelupäällikkö	Luontopalvelut
Hilja Palviainen	Luonnonsuojelun erityisasiantuntija	Luontopalvelut
Elisa Pääkkö	Luonnonsuojelun erityisasiantuntija	Luontopalvelut
Ari Salonsaari	Group business controller	Konsernitoiminnot
Harri Saxlund	Kaivannaispäällikkö	Kiinteistökehitys
Lotta Söderlund	Virkistyskäytön asiantuntija	Luontopalvelut
Tanja Tenhunen	Kulttuuriperinnön erityisasiantuntija	Luontopalvelut
Tapani Tuovinen	Kulttuuriperinnön erityisasiantuntija	Luontopalvelut
Tuija Väli-Torala	Kulttuuriperinnön asiantuntija	Luontopalvelut
Heidi Vest	Hankeasiantuntija	Kiinteistökehitys
Tuija Waren	Virkistyskäytön erityisasiantuntija	Luontopalvelut
Carina Wennström	Virkistyskäytön erityisasiantuntija	Luontopalvelut

LIITE 4.

Riskianalyysi

Ilmastonmuutoksen ja luontokadon etenemisen tai niiden hillinnän onnistumisen ennustaminen on vaikeaa, jollei mahdotonta, vaikka muutoksen suuntia voidaanakin ennakoida. Toimiminen luonnon kantokyvyn sallimissa rajoissa on kuitenkin merialueen vastuullisen käytön ydin. Tämä on pidettävä mielessä taloudellisen toiminnan mitoituksessa, kohteiden valinnassa ja myös vaikutusten seurannassa. Toiminnan yhteensovittamisen epäonnistuminen ja yksittäisen näkökulman painottaminen voi vaarantaa parhaan mahdollisen yhteiskunnallisen hyötyjen saavuttamisen valtion maista ja vesistä. Mahdollisten negatiivisten vaikutusten minimoinnin ohella on huomioitava mahdollisesti saavutettavat merkittävät hyödyt.

Toiminnan haitat on minimoitava ennakkoinnilla ja hyvällä suunnittelulla sekä aikaansaatuja haittoja on lievennettävä ja tiedon karttuessa myös kompensoitava esimerkiksi keinoriutoilla. Haittojen syntymistä on myös seurattava ja toimintaa tarvittaessa korjattava seurantatulosten perusteella.

Tuulivoimahankkeiden mahdolliset negatiiviset vaikutukset alueella arvioidaan huolellisesti osana jokaista suunnitteluprosessia, ja ne otetaan huomioon toteutuspäätöksissä. Hankekehityksen riskejä siis hallitaan osana suunnittelua ja toteutusta. Kaikissa hankkeissa huomioitavia riskejä mahdollisten ympäristövaikutusten lisäksi ovat kumppanivalinta, runkoverkkoliittymän toteutuminen ja sen aikataulu sekä kaikkien osapuolten päätöksenteon sujuvuus. Tuulivoimahankkeiden toteutumiseen voivat vaikuttaa myös Suomen talousvyöhykkeelle esitettyjä hankkeita koskevat päätökset sekä muiden Itämeren valtioiden merialueilla tapahtuva tuulivoimakehitys.

Vesiviljelyn lisäämisen suurin vaikeus on sopivien vesiviljelykohteiden löytäminen ja tarvittavien lupien saaminen niille. Vaikka vesiviljely Itämeren mittakavassa onkin päästötöntä, se aiheuttaa aina paikallista ravinnekuormitusta. Paikallisen ravinnekuormituksen estämiseksi on Keski-Euroopassa viljelty muun muassa leviä ja simpukoita. Suomessa saatujen kokemusten perusteella simpukkaviljelmät eivät ole taloudellisesti kannattavia simpukoiden jäädessä liian pieniksi. Levien viljelykokeiluja ollaan vasta aloittelemassa. Metsähallituksen on seurattava tiiviisti tutkimustuloksia ja jatkettava yhteistyötään tutkimuslaitosten ja yrittäjien kanssa ja mahdollistettava erilaiset kokeilut hallinnoimallaan vesialueella.

LIITE 4. - RISKIANALYYSI

Luonnonhoito ja ennallistaminen, kulttuuriperintökohteiden kunnossapito samoin kuin retkeilyrakenteiden kunnossapito ja uusien rakentaminen nojaavat pitkälti siihen, minkä verran Metsähallituksella on varoja käytettävissä näihin töihin. Osittain tarvittavaan rahoituksen määrään vaikuttaa myös kävijöiden käyttäytyminen kohteissa. Viestinnällä on tärkeä rooli rahoituksen ja merellä liikkuvien toivotunlaisen käytöksen varmistamiseksi: Metsähallitus kertoo, miksi luonnon suojeleminen ja kulttuuriperinnön vaaliminen ovat tärkeitä ja miten luonnossa tulee käyttäytyä.

Myös verkostoituminen ja vaikuttamistyö ovat tärkeitä rahoituksen saamiseksi. Lisäksi toimintaa kehitetään sen tehokkuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi, jotta yhteiskunnan varoille saadaan mahdollisimman hyvä vastine. Rahoituksen riittävyys on merkittävä tekijä toimenpiteiden toteutumisessa, mutta toimenpiteiden oikean kohdentamisen ja laadukkaan toteutuksen varmistamisella Metsähallitus vaikuttaa tuloksellisuuteen.

Mahdollisen työvoimapulan ratkaisemiseksi Metsähallituksen on pidettävä maineestaan huolta, toimitettava vastuullisesti kaikessa tekemisessään, luotava positiivista yrityskuvaa ja huolehdittava hyvin henkilöstöstään. Metsähallituksen on seurattava merenkäyttönsä vaikutuksia ja pystyttävä muuttamaan menetelmiä, jos seurantatulokset sitä edellyttävät, sekä korvattava mahdolliset vahingot.

LIITE 5.

Natura 2000 -luontotyytit suunnittelualueella

Euroopan yhteisö on velvoittanut jäsenmaitaan suojelemaan tiettyjä, niin sanottuja Natura 2000 -luontotyyppisiä alueillaan ja perustamaan myös näiden sekä tiettyjen lajien suojelemiseksi Natura 2000 -alueita. Natura 2000 -luontotyytit ovat luontotyyppisiä, joiden luontainen esiintymisalue on hyvin pieni tai jotka ovat vaarassa hävitä yhteisön alueella. Ne voivat olla myös hyviä esimerkkejä unionin kuudesta luonnonmaantieteellisestä alueesta. Suomen, kuten muidenkin jäsenmaiden, tulee kuuden vuoden välein raportoida EU:lle Natura 2000 -luontotyyppiensä ja lajiensa tilasta.

Suomessa esiintyy 68 Natura 2000 -luontotyyppiä, joista Metsähallituksen hallinnoimalla merialueella 51 tyyppiä. Osan näistä luontotyypeistä EU on priorisoinut, ja näitä erityisen tärkeinä pidettyjä luontotyyppisiä Suomessa on 21 kappaletta ja Metsähallituksen hallinnoimalla merialueella niistä esiintyy 15 kappaletta.

Osa Natura 2000 -luontotyypeistä on yhdistymätyyppejä, eli sellaisia, joiden kanssa päällekkäisenä voi esiintyä muita Natura 2000 -luontotyyppisiä. Esimerkiksi jokisuistoissa (yhdistymätyyppi) voi esiintyä vedenalaisia hiekkasärkkiä, riuttoja ja maa-alueilla merenrantaniittyjä. Osalla yhdistymätyyppejä voi esiintyä toisia yhdistymätyyppejä ja niillä vielä yksittäisiä luontotyyppisiä. Tällaisia ovat esimerkiksi laajat matalat lahdet, joilla voi esiintyä harjusaaria ja joilla voi puolestaan esiintyä liikkuvia rantakauradyynejä.

Kolme päällekkäistä Natura 2000 -luontotyyppiä on maksimi.

Luontotyyppien pinta-alat saarissa perustuvat kuviokohtaisiin maastoarviointeihin. Sen sijaan vesialueiden tiedoilla on monta lähdettä. Tietoja on kerätty monin tavoin mm. sukeltamalla ja videokuvaamalla pistekohtaisesti. Jos meren vesialueiden pisteaineisto muutettaisiin täysipeitteiseksi, Metsähallitus olisi inventoinut vasta 426 hehtaaria.

LIITE 5. - NATURA 200 -LUONTOTYYPIT SUUNNITTELUALUEELLA

Suurin osa vesialueen tiedoista on mallinnettu mm. pohjan laadun, muotojen ja syvyyden perusteella. Näin ollen tiedot eivät ole yhtä luotettavia kuin maa-alueiden inventoinnit, eikä luotettavia luontotyyppien edustavuus- ja luonnontilaisuusarvoja ole. On myös otettava huomioon, että vesialueen Natura 2000 -luontotyypeistä on melko vähän inventointitietoa mm. harjusaarten pinnanalaisia osia on inventoitu satunnaisesti. Myös vedenalaisten N2000 luontotyyppien päällekkäisyyksiä tunnetaan huonosti.

Suunnittelualueen saarilla sijaitsee vähintään yksi Natura 2000 -luontotyyppi reilulla 19 100 hehtaarin alalla ja vesialueella 206 000 hehtaarin alalla. Kaiken kaikkiaan luontotyyppinä on saarilla noin 21 800 hehtaaria päällekkäiset luontotyyppit huomioiden ja kaiken kaikkiaan vesi- ja maa-alueilla yhteensä reilu 228 000 hehtaaria. Peräti 13 luontotyyppiä maa-alueilla on hyvin pienialaisia, kaikkiaan enintään kymmenen hehtaaria.

Maa-alueilla, missä tiedot perustuvat näihin luotettavampiin maastoinventointeihin, Natura 2000 -luontotyyppit on jaoteltu vielä erikseen edustavuusluokkiin, joita ovat erinomainen, hyvä ja merkittävä. Saarien luontotyyppiesiintymistä erinomaisia on 15 %, hyviä 46 % ja merkittäviä 38 %.

LIITE 5. - NATURA 200 -LUONTOTYYPIT SUUNNITTELUALUEELLA

Taulukko: Suunnittelualueella esiintyvät Natura 2000 -luontotyypit (kaikki päällekkäisinä esiintyvät luontotyypitkin on laskettu mukaan pinta-aloihin). Maa-alueen luontotyypit on jaoteltu edustavuusluokkiin (erinomainen, hyvä ja merkittävä). EU:n priorisoimat luontotyypit ovat lihavoituina.

Natura 2000 -luontotyyppi	Maa-alueet (saaret), ha				Vesi-alueet, ha	Yhteensä, ha
	Erinomainen	Hyvä	Merkittävä	Yht.		
1110 - Vedenalaiset hiekkasärkät					52389	52389
1130 - Jokisuistot	0	24	32	57	3099	3156
1150 - Rannikon laguunit	42	201	65	309	1319	1628
1160 - Laajat matalat lahdet	0	0	0	0	2186	2186
1170 - Riutat					146566	146566
1210 - Rantavallit	8	12	10	30		30
1220 - Kivikkorannat	158	199	145	503		503
1230 - Kasvipeitteiset merenrantakalliot	419	752	949	2119		2119
1610 - Harjusaaret	405	277	49	730		730
1620 - Ulkosaariston saaret ja luodot	395	693	469	1557		1557
1630 - Merenrantaniityt	547	534	760	1841		1841
1640 - Itämeren hiekkarannat	16	32	33	81		81
1650 - Kapeat murtovesilahdet	0	0	0	0	847	847
2110 - Liikkuvat alkiovaiheen dyynit	1	2	0	3		3
2120 - Liikkuvat rantakauradyynit	9	11	7	27		27
2130 - Kiinteät ruohokasvillisuuden peittämät dyynit	1	24	8	32		32
2140 - Variksenmarjadyynit	2	10	10	23		23

LIITE 5. - NATURA 200 -LUONTOTYYPIT SUUNNITTELUALUEELLA

Natura 2000 -luontotyyppi	Maa-alueet (saaret), ha				Vesi-alueet, ha	Yhteensä, ha
	Erinomainen	Hyvä	Merkittävä	Yht.		
2180 - Metsäiset dyynit	14	33	35	81		81
2190 - Dyynialueiden kosteat soistuneet painanteet	2	6	2	10		10
2320 - Kuivat kanerva- ja variksenmarjadyynit	0	11	27	39		39
3110 - Karut kirkasvetiset järvet	0	41	0	41		41
3130 - Niukka-keskiravinteiset järvet	0	0	0	0		0
3150 - Luontaisesti ravinteiset järvet	6	9	15	31		31
3160 - Humuspitoiset järvet ja lammet	17	147	66	230		230
3260 - Pikkujoet ja purot	0	1	1	2		2
4030 - Kuivat nummet	17	208	178	403		403
6210P - Tärkeät orkidea-alueet	1	7	5	14		14
6230 - Runsaslajiset jäkkiniityt	0	0	0	0		0
6270 - Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	4	59	55	118		118
6280 - Alvarit ja kalkkivaikutteiset kalliokedot	2	8	2	11		11
6410 - Siniheinäniityt	0	0	0	0		0
6430 - Kosteat suurruohoniityt	0	1,0	13	14		14
6510 - Alavat niitetyt niityt	1	1	1	3		3
6530 - Lehdes- ja vesaniityt	5	10	3	18		18
7110 - Keidassuot	20	88	0	109		109
7140 - Vaihtumissuot ja rantasuot	156	510	416	1081		1081

LIITE 5. - NATURA 200 -LUONTOTYYPIT SUUNNITTELUALUEELLA

Natura 2000 -luontotyyppi	Maa-alueet (saaret), ha				Vesi-alueet, ha	Yhteensä, ha
	Erinomainen	Hyvä	Merkittävä	Yht.		
7160 - Lähteet ja lähdesuot	0	0	0	0		0
7230 - Letot	2	2	3	6		6
8210 - Kalkkikalliot	1	3	5	9		9
8220 - Silikaattikalliot	188	491	987	1667		1667
8230 - Kallioiden pioneerikasvillisuus	0	0	1	1		1
9010 - Luonnonmetsät	90	560	762	1411		1411
9020 - Jalopuumetsät	9	19	14	43		43
9030 - Maankohoamisrannikon primäärisukessiövaiheiden luonnontilaiset metsät	615	3693	2225	6533		6533
9050 - Lehdot	83	493	423	999		999
9060 - Harjumetsät	3	19	14	35		35
9070 - Hakamaat ja kaskilaitumet	43	218	228	489		489
9080 - Metsäluhdat	16	63	49	128		128
9180 - Raviini- ja rinnelehdot	1	0	0	1		1
9190 - Vanhat tammimetsät	0	2	1	2		2
91D0 - Puustoiset suot	57	637	258	951		951
Yhteensä	3354	10112	8327	21793	206406	228199

LIITE 6.

Itämeren avaineliöyhteisöt ja luontotyyppien uhanalaisuus Suomen rannikkoalueella

Suomen uusimmassa luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa (vuodelta 2018) Suomesta kuvattiin kaikkiaan 42 Itämeren luontotyyppiä, joista maassamme kymmenen arvioitiin uhanalaisiksi ja neljä silmälläpidettäväksi. Näistä uhanalaisista luontotyypeistä monet ovat monimuotoisuuden säilymisen sekä ekosysteemin toiminnan kannalta myös erityisen tärkeitä avaineliöyhteisöjä. Yhtä monta luontotyypeistä (14 kappaletta) jäi yhä puutteellisesti tunnetuiksi. Tämä osoittaa puutteita vedenalaisen tiedon tasossa.

Uhanalaisista luontotyypeistä erittäin uhanalaisiksi (EN) luontotyypeiksi arvioitiin haurupohjat, punalävähäpohjat, suursimpukkapohjat, valkokatka-merivalkokatkapohjat sekä jokisuistot. Vaarantuneiksi (VU) arvioitiin puolestaan suojaisat näkinpartaispohjat, meriajokaspohjat, merijää, fladat ja kluuvit.

Haurupohjat ovat tärkeimpiä perustuottajia, tärkeitä selkärangattomien elinympäristöjä ja myös ensiarvoisia ravinteiden ja hiilen sidonnan kannalta. Liejusimpukka- ja valkokatkapohjat ovat puolestaan tärkeitä ravinteiden kierrätyksen ja pohjien hapetuksen kannalta sekä kalojen ja lintujen ruokailualueina. Meriajokaspohjien lajisto on erityisen monilajinen ja niillä elää runsas selkärangattomien eliöyhteisö. Fladat ja kluuvit ovat usein ruovikoita, jotka ovat tärkeitä lintujen ja kalojen elinympäristöjä. Lisäksi niiden ravinteiden ja hiilen sidonta on myös merkittävää.

Silmälläpidettäviä (NT) luontotyyppejä oli neljä: sätkinpohjat, haura- ja hapsikkapohjat, avoimet näkinpartaispohjat ja merinäkinruohopohjat.

Elinvoimaisiksi arvioituja oli 14, mm. vitapohjat, sinisimpukkapohjat ja yksivuotisten rihmalevien luonnotnehtimat pohjat. Sinisimpukkapohjat ovat monille lajeille tärkeitä elinympäristöjä, joilla on merkitystä myös ravinteiden kierrätyksessä ja veden suodatuksessa. Lisäksi ne ovat tärkeitä ravintokohteita useille kala- ja lintulajeille kuten haahkalle. Vita- ja ärviäpohjat ovat tärkeitä elinympäristöjä selkärangattomille eläinlajeille ja kaloille. Ne ovat tärkeitä myös ravinteiden sitoja.

Yksittäisistä tekijöistä Itämeren rehevöityminen on merkittävin uhanalaistumisen syy ja yhä yksi merkittävimmistä Itämeren luonnon uhkatekijöistä.

LIITE 7.

Kulttuuriperinnön hoidetut arvokohteet suunnittelualueella

Metsähallituksella on lakisääteinen velvollisuus vaalia hallussaan olevaa kulttuuriomaisuutta. Kulttuuriomaisuudella tarkoitetaan Metsähallituksen hallinnassa olevia kulttuuriympäristöjä, niihin kuuluvia arkeologisia ja rakennusperintökohteita sekä niihin liittyvää kulttuurimaisemaa. Vaaliminen sisältää konkreettisen suojelun, hoidon, kunnostamisen ja yleisökäytön järjestämisen lisäksi myös kohteeseen liittyvää tiedonhankintaa, edunvalvontaa ja viestintää.

Monien kansallispuistojen perustamissäädöksiin kuuluu luonnon suojelemisen lisäksi kulttuuriperinnön vaaliminen. Metsähallitus hoitaa merialueella muinaisjäännöksiä ja arvokkaita rakennuksia museoviranomaisten ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi Metsähallitus edistää toimenpiteitä, jotka toteuttavat

Suomen solmimia kansainvälisiä sopimuksia kulttuuriperinnön vaalimisesta.

Perinteisesti Metsähallituksen kulttuuriomaisuus on muodostunut suojelualueiden aikaisemman maankäytön rakennuksista ja rakenteista. Metsähallituksen hallinnassa oleva kulttuurihistoriallinen kiinteistövarallisuus lisääntyi kuitenkin merkittävästi valtion kiinteistöstrategian (2010) toteuttamisen vuoksi, jonka mukaan valtion kiinteistöjen hallinta keskitettiin Senaatti-kiinteistöille ja Metsähallitukselle. Tämä vahvisti entisestään Metsähallituksen roolia valtion kiinteistöhaltijana ja kasvatti hoidettavien kohteiden määrää muun muassa Puolustusvoimilta siirtyneillä Öröllä ja Vallisaarella.

Luontopalveluiden hallinnassa olevien kohteiden arvottaminen

Metsähallituksen Luontopalveluiden hallinnassa olevat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat arkeologiset kohteet ja rakennukset on käyty järjestelmällisesti läpi, jotta kohteet ja niiden hoitotarpeet on kyetty priorisoimaan suhteessa toisiinsa. Kohteiden arvottamisessa käytetään niin sanottua Arvottamisavain-menetelmää, joka on muodostettu Metsähallituksen kohteiden arvojen tunnistamiseen ja vertailuun. Arvottamisavain-menetelmässä saman tyyppin rakenteita ja niiden ominaisuuksia verrataan toisiinsa samoilla kriteereillä. Vertailun perusteella muodostuu numeerinen arvo, jonka avulla jo suojeluarvoja sisältäviksi tunnistetut kohteet arvotetaan suhteessa toisiinsa.

LIITE 7. - KULTTUURIPERINNÖN HOIDETUT ARVOKOhteet SUUNNITTELUALUEELLA

Käsittely on toistettu kolmesti. Vuonna 2013 Arvottamisavain-menetelmän avulla tunnistettiin valtion, erityisesti Metsähallituksen tuottaman rakennuskannan arvot ja eriteltiin valtion strateginen kulttuurihistoriallinen kiinteistövarallisuus. Vuonna 2018 tarkasteltavaa kohdejoukkoa laajennettiin kattamaan kaikki Luontopalveluiden tunnistettuja suojeluarvoja sisältävät kohteet riippumatta siitä, minkä tahon toiminnan tuloksena ne ovat muodostuneet. Vuonna 2018 otettiin mukaan rakennusperinnön lisäksi myös arkeologiset kohteet. Vuonna 2018 käsittelyn yhteydessä muodostettiin Luontopalvelujen arvokohdejoukko, asetettiin sille hoidon tavoitteet sekä laskettiin korjausvelka. Vuonna 2023 arvokohdejoukko on arvioitu menetelmän avulla uudelleen, hoidon tavoitteet on tarkistettu ja korjausvelkalaskelma päivitetty.

Arvokohdejoukko on suojeltujen ja suojeluarvoja sisältävien kohteiden joukosta valikoitunut, poikkeuksellisen edustavaksi ja arvokkaaksi tunnistettu kohdejoukko, jonka suojeluarvojen hoitoon Luontopalvelut on sitoutunut. Tästä syystä kohdejoukkoa nimitetään hoidetuiksi arvokohteiksi. Arvokohde-

joukkoa, sen kunnon muutoksia sekä kohteiden tiedon tasoa, tarkastellaan ympäristöministeriön asettamana Luontopalveluiden kulttuuriperinnön hoidon vaikuttavuuden mittarina.

Toistaiseksi muut Metsähallituksen vastualueet eivät ole käyneet kohteitaan läpi samoilla arvottamismenetelmillä.

Kulttuuriperinnön arvokohteet merialueella linkittyvät Suomen historiaan

Merialueella korostuvat toisaalta valtion toiminta hallinnon, puolustuksen ja kauppamerenkulun rakenteissa, toisaalta saariston asutukseen ja elinkeinoin, kuten kalastukseen ja kaivosteollisuuteen, liittyvät arkeologiset kohteet ja rakennetut kulttuuriympäristöt. Varhaisia sotilaallisia kohteita edustavat Vallisaaren, Svartholman ja Gustavsvärnin 1700-luvun merilinnoitukset Helsingin, Loviisan ja Hangon edustalla. Vallisaaren puolustusrakenteiden historia alkaa jo 1500-luvulta ja päättyy vasta saaren hallinnansiir-

toon Puolustusvoimilta Metsähallitukselle 2010-luvulla. Svartholman osalta linnoituksen käyttöaika oli paljon lyhyempi. Krimin sodan aikaan Englannin laivaston alus räjäytti linnoituksen vuonna 1855, jonka jälkeen linnoitus on ollut raunioituneena. Gustavsvärnin linnoitteet puolestaan räjäytettiin Krimin sodan jälkeen, sillä niitä pidettiin tarpeettomina maan puolustukselle.

1700-luvun jälkeen seuraava merkittävä vaihe merialueiden puolustushistoriallisissa rakenteissa on ensimmäisen maailmansodan aikana, vuosina 1915–1917 rakennetut Katanpään ja Öron linnakesaaret, jotka olivat osa Suomenlahden, Saaristomeren ja Selkämeren alueille ulottuvaa Pietarin kaupungin turvaksi rakennettua Pietari Suuren merilinnoitusketjua. Öro säilyi Puolustusvoimien käytössä aina hallinnansiirtoonsa 2015 asti. Katanpään linnoitus toimi 1900-luvun aikana puolustuksen lisäksi muun muassa vankilana.

LIITE 7. - KULTTUURIPERINNÖN HOIDETUT ARVOKOhteet SUUNNITTELUALUEELLA

Puolustusvoimien vahva läsnäolo merialueilla näkyy saariston rakenteissa linnoitussaarten lisäksi voimakkaasti monilla kohteilla, joista useilla valtion eri toiminnot yhdistyvät. Yksi tällainen kohde on Merenkurkun maailmanperintöalueella sijaitseva Västra Norrskärin saari, jonne on keskittynyt vuosien 1940–2000 aikana sekä puolustushallinnon rakennuskantaa että tuliasemia majakan ja majakkalaitoksen, sekä saarella sijaitsevan laajan kalastustukikohdan lisäksi.

Sekä majakanvartijat että luotsit turvasivat kauppamerenkulkua. Varhaisin tarkastelualueen kauppamerenkulkuun liittyvä kohde on Hangon edustalla sijaitseva Hauensuolen vanha satamapaikka, jossa alusten miehistöt ovat hakanneet rantakallioihin merkin- töjä jo 1400-luvulta alkaen. Kauppamerenkulkuun liittyvän rakennuskannan vanhin edustaja on Utön Stenhuset (1753), joka oli aikansa mittapuulla kalliisti rakennettu majakanvartijan virkatalo. Stenhuset heijastaa majakka- ja luotsilaitoksen merkitystä maan tärkeimmän ulkomaankaupan väylän turvaajana.

Pääosa tarkastelualueen majakka- ja luotsilaitoksen rakennuskannasta on 1800-luvulta. Merkittävimmät kohteet ovat Isonkarin (1883) majakka- ja luotsilaitoksen rakennuskanta, Västra Norrskärin (1847) majakkalaitoksen rakennuskanta, Söderskärin majakan (1862) rakennuskanta, Säpin majakan (1871) rakennuskanta, Gåshällanin (n. 1885) luotsivartiotupa, Tankarin majakan (1888) rakennuskanta, Maalahden Rönnskärin pookin (1784) ympärille 1800-luvulla valmistunut rakennuskanta sekä Ritgrundin majakan rinnalle 1900-luvulla rakennettu vartiotupa. Jussarön majakka- ja luotsiyhteisön rakennukset limittyvät saaren teollisuuskäyttöön ja sen muodostamaan rakennuskantaan. Jussarön tavallisesta poikkeava magneettikenttä on tunnettu jo ainakin 1600-luvulta alkaen ja kaivostoimintaa saarella oli vuosina 1834–1861 sekä 1954–1967.

Asutuksen ja elinkeinohistorian kohteiden osalta esimerkiksi Saaristomeren kansallispuiston Parais- ten ja Kemiönsaarten alueen arkeologiset kohteet liittyvät alueen rautakautiseen asutukseen, saariston monitoimitalouteen, keskiaikaan palautuviin kyliin, ulkosaarten kalastukseen, merisodan historiaan, kaivosteollisuuteen ja merenkulkuun. Berghamnin, Krå- skärin ja Jungfruskärin kalastajatilat edustavat ulko- saariston torpparien kulttuuriympäristöä, Kalkskärin ja Gärskärin kalatuvat taas perinteisiä kalastuskareja. Kalajoen Hevoskari-Rahjan alueella puolestaan mer- kittävää on ulkosaarten sesonkikalastukseen liitty- vä labyrintti (jatulintarha) ja paikka, jossa veneet on vedetty rannalle. Merenkurkun Östra Norrskärillä on vanha kalastuspaikka, jossa on yhä jäljellä kalastuk- sen rakennuskantaa, sekä merkittävänä arkeologise- na kohteena laaja verkonkuivauskenttä.

LIITE 7. - KULTTUURIPERINNÖN HOIDETUT ARVOKOhteet suunnittelualueella

Itäisen Suomenlahden kansallispuistoissa on monissa saarissa yhä jäljellä sesonkikalastukseen liittyviä kivistä ladottujen yöpymispaikkojen jäännöksiä eli tomtningeja kertomassa alueen kalastushistoriasta. Pyhtään Mustaviirissä on kalastuksen kulttuuriperintöön liittyvä jatulintarha, sekä maailmanperintökohteeseen sisältyvä Struven ketjun (1816-1855) mittauspiste. Ulko-Tammion luodolla on suuri ryhmä kalliopiiroksia, joissa on nimiä, nimikirjoituksia, vuosilukuja ajalta 1805-1887 sekä kuvattuna aluksia ja jatulintarhoja.

Kohdealueella on myös kaksi hengellisen vallan kohdetta. Kaarinan Kuusiston piispanlinnan rakentaminen aloitettiin tutkimusten perusteella 1300-luvulla, mutta tietoja piispan oleskelusta Kuusistossa on vuodesta 1295 alkaen. Voimakkain rakennuskausi oli 1400-luvun alkupuolella. Linnan rooli katolisen piispan tukikohtana päättyi reformaatioon.

Toinen tarkastelualueen hengellisen vallan kohteista on Paraisten Nauvossa sijaitseva Seilin kirkko (1733). Seilin hospitaali toimi leprasairaalana vuosina 1623–1785 ja sen jälkeen vuoteen 1962 asti mielisairaalana. Kirkko rakennettiin sitä edeltäneen, huonokuntoisen kirkkorakennuksen tilalle. Seilin historia näkyy kirkkosalissa spitaalipotilaiden aidalla eristetyssä osuudessa, jonne oli oma sisäänkäyntinsä.

LIITE 8.

Lausuntoyhteenvedo

Merialueen luonnonvarasuunnitelma oli lausuttavana 21.6-15.9.2023 Lausuntopalvelu.fi:ssä. Lausuntopalvelun kautta Metsähallitus lähetti lausuntopyynnön 95 eri organisaatiolle. Lisäksi Merialueen luonnonvarasuunnitelman lausunto-versio oli kaikkien lausuntopalveluun rekisteröityneiden vapaasti lausuttavana. Tästä oli tieto myös Metsähallituksen Internet-sivuilla ja Metsähallitus tiedotti myös asiasta lehdistötiedotteella.

Metsähallitus sai kaikkiaan 36 lausuntoa merialueen luonnonvarasuunnitelman luonnoksestaan.

Taulukko. Lausuneet organisaatiot. Lausunnot, Metsähallituksen vastine lausuntoon ja mahdolliset tehdyt muutokset suunnitelmaluonnokseen löytyvät linkitettyinä ko. organisaatioon.

[Ahvenanmaan maakuntahallitus](#)

[BirdLife Suomi ry](#)

[Geologian tutkimuslaitos](#)

[Etelä-Pohjanmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus \(ELY-keskus\)](#)

[Helsingin yliopisto](#)

[Helsingin yliopisto, Bio- ja ympäristötieteiden tiedekunta](#)

[Kalatalouden keskusliitto](#)

[Keski-Pohjanmaan liitto](#)

[Kymenlaakson liitto](#)

[Lapin elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus \(ELY-keskus\)](#)

[Lapin elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus \(ELY-keskus\), kalatalousviranomainen](#)

[Lapin liitto](#)

[Liikenne- ja viestintävirasto Traficom](#)

[Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry](#)

[Museovirasto](#)

[Mustasaaren kunta](#)

[Natur och Miljö](#)

[Pidä Saaristo Siistinä ry](#)

[Pohjanmaan liitto](#)

[Pohjois-Pohjanmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus \(ELY-keskus\)](#)

[Pohjois-Pohjanmaan liitto](#)

[Rauman kaupunki](#)

[Satakuntaliitto](#)

[Sukeltajaliitto](#)

[Suomen kalankasvattajaliitto](#)

[Suomen Latu ry](#)

[Suomen luonnonsuojeluliitto](#)

[Suomen Metsäkeskus](#)

[Suomen Metsästäjäliitto](#)

[Suomen partiolaiset](#)

[Suomen purjehdus ja veneily ry](#)

[Suomen riistakeskus](#)

[Suomen tuulivoimayhdistys](#)

[Suomen ympäristökeskus \(Syke\)](#)

[Varsinais-Suomen elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus \(ELY-keskus\)](#)

[Väylävirasto](#)

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Satakuntaliitto

Toimiala: Kunta tai kuntayhtymä

Vastuuvalmistelija: Anne Savola

Lausunto

Satakuntaliitto pitää erinomaisena, että Metsähallitus on laatinut valtion omistamia ja Metsähallituksen hallinnassa olevia maa- ja vesialueita koskevan luonnonvarasuunnitelman. Suunnitelman merkitys osana merialueen erilaisia käyttömuotoja korostuu pyrittäessä hillitsemään ilmastonmuutosta ja luontokatoa sekä sovitettaessa yhteen niin ilmastonmuutoksesta kuin luontokadon torjumisesta aiheutuvia toimia toisiinsa. Samaan aikaan on myös edistettävä ilmastonmuutokseen sopeutumista.

Yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys osana luonnonvarasuunnitelman toteuttamista korostuu lausunnolla olevassa merialueen luonnonvarasuunnitelmaluonnoksessa. Tämä on tärkeää, koska monipuolinen yhteistyö ja vuorovaikutus edistää käytännön tasolla mm. kokonaisuuksien hallintaa ja erilaisten yhteisvaikutusten ymmärtämistä suunnittelualueella. Satakuntaliitto pitää hyvänä, että suunnitelmassa on tunnistettu kaavoituksen rooli ja merkitys Metsähallituksen hallinnoimien alueiden käytön ohjaamisessa, kuten myös Metsähallituksen aktiivinen osallistuminen niin merialuesuunnitteluun kuin maakuntakaavojen työstämiseen. Suunnitelmassa on myös nostettu selkeästi esiin meri- ja maa-alueiden jatkuvan vuorovaikutuksen merkitys.

Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman kuvausta koskevassa osiossa luvussa 3 todetaan, että Metsähallitus arvioi oman toimintansa vaikutuksia merialueella YVA-lainsäädännön mukaisesti. Lisäksi tekstissä todetaan, että Metsähallituksella ei ole oikeuksia eikä velvollisuuksia arvioida muiden toimintaa eikä koko merialueen laajuisesti. Edellä todettuun viitaten Satakuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia (2005/200) koskevan lain 3 §:ssä on määritelty yleinen velvollisuus selvittää ympäristövaikutukset (ns. SOVA-laki). Edellä mainitun lain 3 §:n mukaan suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on huolehdittava siitä, että suunnitelman tai ohjelman ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan riittävässä määrin valmistelun kuluessa, jos suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Viranomaisella tarkoitetaan ko. lain 2 §:n mukaan hallintolain (434/2003) 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja viranomaisia ja muita julkista hallintotehtävää hoitavia. Lausunnolla olevassa suunnitelmaluonnoksessa ei ole arvioitu suunnitelman toteuttamisesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia. Merialueen luonnonvarasuunnitelman toiminta-alue ja sisältö huomioon ottaen suunnitelman vaikutusten arviointi SOVA-lain edellyttämällä tarkkuudella olisi tärkeää ja arvioinnissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota lain 2 §:n mukaisesti ympäristövaikutusten keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Kokonaisuutena suunnitelmaluonnoksen päälinjaukset ja sitä toteuttava toimintaohjelma on selkeä.

Metsähallituksen vastine

SOVA-lain 4 §:n mukaan lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvasta viranomaisen suunnitelmasta ja ohjelmasta on tehtävä ympäristöarviointi. Lainkohdan esitöiden mukaan ympäristöarviointia ei edellytettäisi suunnitelmilta ja ohjelmilta, joiden valmistelu on vapaaehtoista.

Metsähallituslain 12 §:ssä on säädetty Metsähallituksen hallituksen tehtävistä ja se on ainoa säädös, jossa luonnonvarasuunnitelmasta on mainita. Lainkohdan esitöistä käy ilmi, että kyse on Metsähallitus-liikelaitoksen sisäisestä asiakirjasta, joka on tarkoitettu koko Metsähallitus-liikelaitoksen luonnonvarojen käyttöön kohdistuvien eri intressien yhteensovittamiseksi.

Luonnonvarasuunnitelman laatiminen ei perustu viranomaisen määräykseen eikä kyse ole myöskään hallinnollisesta määräyksestä, mikä on todettu suoraan Metsähallitus-lain esitöissä. Viranomaisen hallinnollinen määräys on viranomaisen toimivaltansa nojalla antama velvoittava määräys, jota ei anneta samassa menettelyssä kuin lait ja asetukset.

Sen lisäksi, että suunnitelman tai ohjelman valmistelun tulee perustua säädökseen tai viranomaisen määräykseen, tullakseen sovellettavaksi SOVA-laki edellyttää, että suunnitelmien ja ohjelmien tulisi myös luoda puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille. Tämä toteutuu esimerkiksi, jos suunnitelma tai ohjelma olisi edellytys hankkeen tai hankeryhmien suunnittelun aloittamiselle. Luonnonvarasuunnitelma ei ole edellytys lupapäätöksille, vaan maankäytön intressien yhteensovittamismekanismi.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Kalatalouden Keskusliitto

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Vesa Karttunen ja Mikko Malin

Lausunto

Kalatalouden Keskusliitto on tutustunut lausuntoversioon Merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi 2024-2028 ja antaa siitä seuraavan lausunnon.

Pidämme erittäin hyvänä, että luonnonvarasuunnittelu on laajennettu vihdoin kattamaan myös valtion alueet merialueella. Merialueille kohdistuva ihmistoiminnan laajeneminen on kasvanut viime vuosina huomattavasti asettaen haasteita merialueen perinteisille elinkeinoille kuten kalastukselle sekä merenkululle. Tätäkin taustaa vasten on hyvin tärkeää valtion alueiden kokonaissuunnittelun ja erilaisten käyttöpainoiden yhteensovittaminen. Viime vuosikymmeninä suuntaus valtion merialueilla on ollut erilaisten suojelualueiden pinta-alan kasvaminen sekä ihan viime vuosina merituulivoimatuotannon kaavoituksen huima nousu. Sekä luonnonsuojelualueiden että merituulivoiman kasvu on aiheuttanut ja tulee aiheuttamaan kalastukselle sekä kalakannoille ongelmia. Ihmistoiminnan (mm. rantarakentaminen, satamatoiminta, merikaapelien ja -putket, luonnonsuojelualueet rannikolla) seurauksena merialueen kaupalliset kalastajat ovat joutuneet siirtymään koko ajan ulommas merialueelle pois perinteisiltä ja suojaisilta rannikkovesiltä ammattiaan harjoittamaan. Vastaavasti hyljekantojen runsastuminen sekä hylkeiden siirtyminen lähemmäs rannikkoa on tehnyt kalastuksen monin paikoin mahdottomaksi avomerellä sekä ulko- ja välisaaristossa.

Yleisesti ottaen pidämme hyvänä, että kalatalous sekä sen toimintaedellytyksiin kiinteästi liittyvä metsästys on useissa kohti huomioitu suunnitelmassa. Erityisesti kansallinen ruokaturva on hyvin huomioitu suunnitelmassa.

Kalatalouselinkeinojen ml. vesiviljely sekä hylkeiden ja merimetsojen metsästäminen valtion alueilla (huom. myös luonnonsuojelualueilla) tulee huomioida myös todellisesti. Toimintaohjelman toimenpide; 62. Harkitsemme tapauskohtaisesti kantamme merimetsojen ja hylkeiden metsästyksen sekä merimetsojen pesien häirintään suunnittelualueella. Edellä oleva kirjaus ei vastaa nykyisen hallitusohjelman kirjausta hylkeiden ja merimetsojen metsästyksen helpottamisesta. Kalatalouden näkökulmasta on kestävä kehitys kasvattaa hylje ja merimetsokantoja liiallisesti. Ylisuuret kannat eivät pelkästään uhkaa kalatalouselinkeinoja, vaan etenkin luonnonkalakantoja. Kalakantojen heikentyminen merimetsojen yhdyskuntien vaikutusalueella on tutkimuksilla osoitettu todelliseksi. Hylkeiden avovesiaikainen saalistus lohikalakantoihin kasvaa koko ajan hylkeiden siirtyessä jokisuihin keväisin vaelluspoikasten laskeutuessa joista mereen sekä kesäisin - syksyisin vaelluskalojen kutunousun aikaan.

Hylkeiden kalatalouselinkeinoille ja kalakannoille aiheuttamien ongelmien ratkaisemisen perustana tulisi olla riittävä kannanhoidollinen metsästys, millä kanta pidettäisiin siedettävällä tasolla ja vaikutettaisiin yksilöiden käyttäytymiseen kalatalouden kannalta tärkeimmillä alueilla. On todellinen tarve lievittää (eli sallia hylkeiden metsästys pelkästään metsästyslainsäädännön mukaisesti) nykyisiä merellisiä luonnonsuojelualueita koskevia rauhoitussäännöksiä, sallia metsästys hylkeiden suojelualueille karvanvaihtoajan ulkopuolella sekä sallia hylkeiden metsästys suunnitteilla olevissa suojelualueiden laajennus- ja perustamishankkeissa Selkämeren kansallispuiston tapaan. Edellä mainittu koskee yhtäläillä myös merimetsokantojen säätelyä.

Metsähallituksen vastine

Metsähallituksen suhtautuminen merimetsojen tappamiseen muilla kuin suojelualueilla, riippuu alueen luonteesta ja haitasta, joka merimetsoista arvioidaan koituvan sekä Metsähallituksen harkinnasta lajin metsästyksen poikkeusluvan ehtojen täyttymisessä. Suhtautuminen merimetsojen tappamiseen ja hylkeiden metsästämiseen suojelualueilla riippuu esimerkiksi suojelualueen rauhoitusmääräyksistä sekä hylkeiden tai merimetsojen aiheuttamasta haitasta. Tämän vuoksi suhtautuminen suojelualueilla ao. lajien metsästyksen vaatii pääsääntöisesti tapauskohtaisen harkinnan.

Esitetyt muutokset luonnonsuojelualueiden ja hylkeidensuojelualueiden metsästyskäytäntöihin vaativat pääsääntöisesti rauhoitusmääräysten muuttamisen, joka ei kuulu Metsähallituksen lakisäätöihin tehtäviin tai toimivaltaan.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Mustasaaren kunta

Toimiala: Kunta tai kuntayhtymä

Vastuuvalmistelija: Rurik Ahlberg ja Janica Fröberg

Lausunto

- Finlands havsplan 2030 är väsentlig att beakta i naturresursplanen. Finlands havsplan 2030 saknar rättsverkan, men den återger en bredare vision för havsområdena. I havsplanen förekommer överlappande områdesbeteckningar och där av är det av betydelse att beakta helheten på ett tillräckligt sätt. Med beaktande av de utbredningsområden för potentiell exploatering av vindkraft i havsområdena som Forststyrelsen presenterat i diverse sammanhang så bör det säkerställas att också havsplanens områdesbeteckningar för bland annat fiskerinäringen och havstrafiken inte påförs betydande negativa konsekvenser gällande nuvarande omfattning och framtida utvecklingspotential.

- De riksomfattande målen, landskapsplanen och (del)generalplanerna samt (strand)detaljplanerna ska beaktas och den anvisade markanvändningen i planer med rättsverkan ska beaktas i enlighet med markanvändnings- och bygglagens § 32 och § 42.

- Betydande exploatering av havsområdena ska föregås av planläggning och utredningar i syfte att minimera skadliga verkningar. Bland annat anläggningar som i väsentlig mån förändrar vattenströmmar skall undvikas.

- Skyddsområden som ämnar verkställas bör baseras på tidsenliga utredningar.

- Farbarheten både inom och utanför farlederna behöver säkerställas på ett funktionsdugligt sätt. Farbarheten är av betydelse för ett brett spektrum av verksamhetsformer med allt från lokal till internationell betydelse, i praktiken förutsättningar för bland annat lokalt skärgårdsliv, fiskerinäring, import och export samt nationell säkerhet och försörjningsberedskap.

Metsähallituksen vastine

Metsähallitus käyttää merialuesuunnitelmaa omien toimintojensa suunnittelun tukena.

Kaavoituksen avulla tarkennetaan ja sovitetaan yhteen eri näkökulmia ja tavoitteita yhdessä viranomaisten ja eri sidosryhmien kanssa.

Merituulivoimahankkeiden kehittäminen käynnistyy vesialueiden esiselvityksillä, joiden perusteella valitaan alueet hankeoikeuksien kilpailutuksiin. Alueiden soveltuvuutta arvioidaan kaavahierarkian mukaisesti maakuntakaavoituksessa ja tuulivoimaosayleiskaavojen laatimisen yhteydessä.

Metsähallitus tekee ympäristöministeriön toimeksiannosta ajankohtaisia selvityksiä ja esityksiä suojelualueiden perustamista varten, mutta sen toimivaltaan ja tehtäviin ei kuulu uusien luonnonsuojelualueiden perustaminen.

Metsähallituksen toimintatapaan kuuluu aktiivinen sidosryhmävuoropuhelu tuulivoiman hankekehityksen yhteydessä. Laivaliikenteen tarpeet otetaan huomioon jo siinä vaiheessa, kun alueita valitaan kehitykseen. Merituulivoimahankkeen vaikutukset laivaliikenteelle tutkitaan myös YVA- ja kaavoitusvaiheissa. Tuulivoimalat merkitään merikarttoihin ja paikkatietoihin.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Suomen Metsäkeskus

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Eeva-Liisa Repo

Lausunto

Metsähallitus on laatinut valtion ensimmäisen vain merialueelle tehty luonnonvarasuunnitelman. Suunnittelualan kuvauksessa todetaan, että se korvaa merialueiden osalta seuraavat aiemmat suunnitelmat: Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma (2017–2022), Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma (2018–2023) sekä Lapin luonnonvarasuunnitelma (2019–2024) (ei sisällä saamelaisaluetta). Tämä on huomioitu myös kesällä hyväksytyssä Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmassa vuosille 2023–2028.

Luonnonvarasuunnitelma kattaa kaikki käyttömuodot valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnassa olevalla maa- ja vesialueella merialueella lukuun ottamatta Metsätalous Oy:n käytössä olevia vähäisiä maa-alueita, jotka suunnitellaan sisämaan luonnonvarasuunnitelmien yhteydessä.

Metsähallituksen tavoitetilaan merille on kirjattu, että Metsähallitus tuntee hallinnoimansa merialueen ja toimintansa vaikutukset meri- ja maa-alueella sekä kiinnittää erityistä huomiota maan ja meren sekä mereen laskevien vesistöjen vuorovaikutukseen ja alueellisiin tarpeisiin.

Metsäkeskus pitää tärkeänä vastuullisuuteen ja yhteistyöhön liittyvää kirjausta 2. (s. 36), jossa kannetaan huolta maa-alueilta tulevan kuormituksen vähentämisestä ja konkreettisena toimenä esitetään vesienhoidon ympäristöoppaan kokoamista.

Tuulivoiman suuri merkitys fossiilisten polttoaineiden korvaajana on kirjattu kohtaan 3.2 Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen (s.41). Metsähallitus aikoo panostaa myös merituulivoiman rakentamiseen.

Metsäkeskus pitää hyvänä tuulivoimatuotannon lisäämistä sopivilla merialueilla. Samalla voidaan jossain määrin vähentää painetta metsämaalle kohdentuvaa rakentamista ja mahdollistaa maankäyttösektorin hiilensidonnain tavoitteiden saavuttamista.

Metsähallituksen vastine

-

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Suomen Metsästäjäliitto

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Teemu Simenius

Lausunto

Suomen Metsästäjäliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa.

Suunnitelma ottaa huomioon monipuolisesti eri tavoitteita.

3.1 Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen

”Pyrimme varmistamaan lainsäädännön ja kestävyiden suomissa rajoissa tasa-arvoiset toimintaedellytykset merialueen eri käyttömuodoille: luonnonsuojelulle, virkistyskäytölle, matkailulle, kalankasvatukselle, kalastukselle, metsästykselle, energiantuotannolle ja merikiviaineksen hyödyntämiselle unohtamatta merenkulkua ja maanpuolustusta.”

Metsästys huomioidaan materiaaleissa positiivisella tavalla, joka on tärkeää.

Toimintaedellytysten varmistaminen mainitaan yllä siteeratussa kappaleessa, muuten virkistyskäyttöön liittyvät osat keskittyvät pääasiassa virkistyskäytön säätelyyn ja mittaamiseen. Metsästäjäliitto edellyttää, että suunnitelmassa annetaan enemmän painoarvoa myös virkistyskäytön, mukaan lukien metsästyksen, mahdollisuuksien toteutumisen kehittämiseksi.

Esimerkiksi kohdassa 13) mainitaan digitaalisten palveluiden kehittäminen. Virkistyskäytölle, kuten kestäväälle luonnonantimien hyödyntämiselle, jota metsästys on, lisäarvoa saataisiin tuomalla luonnonsuojelualueiden rajoitussäädökset kansalaisten helposti saataville. Tällä hetkellä alueiden virkistyskäyttöä rajaa merkittävästi tiedon jakamattomuus, vaikka suojelualueiden rauhoitusmääräykset ovat julkista tietoa.

Tietämättömyys rajoituksista johtaa siihen, ettei alueella uskalleta juuri edes liikkua, jos rajoituksia ei tiedetä. Oletettavasti vallitseva tilanne on osin tarkoituksellista, tiedonpuutteella virkistyskäytön rajaamista. Esimerkiksi Porvoon seudulla vasta aivan hiljattain paikallisille metsästäjille selvisi, että yleisellä vesialueella sijaitsevan Långörenin suojelualueella hylkeen pyynti olikin sallittu. Kielletyksi sitä luuli sittemmin myös metsästyksen puuttunut viranomaisen. Näin ei saa jatkua.

Virkistyskäyttöön liittyvät hallitusohjelman tavoitteet tulisi päivittää suunnitelmaan.

Yleisesti ottaen luonnonsuojelualueiden rauhoitussäädöksissä tulee sallia metsästys metsästyslainsäädännön mukaisesti. Metsästyksen kestävydestä huolehditaan metsästyslainsäädännöllä rajoittamalla ja sallimalla adaptiivisesti metsästystä lajikohtaisesti kulloisenkin tilanteen mukaan. Siksi Metsästäjäliiton näkökulmasta muunlaisesta metsästyksen rajoittamisesta tulee luopua. Myös tiettyjen rauhoitettujen lajien, kuten valkuposkihanhen ja merimetson mahdollinen pyynti tulee sallia, tai sen mahdollistamiselle tehdä suoraviivaistamista silmällä pitäen tarpeelliset varaukset.

3.3 Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen.

Kohta 42) ”Muodostamme kantamme valkohäntäkauriin kannan säätelyyn suunnittelualueella. Valkohäntäkauris ei kuulu Suomen alkuperäiseen lajistoon, mutta se on nykyään tärkeä riistalaji. Se aiheuttaa monin paikoin tuhoa syömällä kasvillisuutta saarissa ympärivuotisesti.”

Metsästäjäliitto pitää valkohäntäpeuraa arvostettuna riistalajina, joka korvaa Suomesta puuttuvaa keskikokoista hirvieläintä esiintymisalueellaan, eikä merkittävästi kilpaile muiden lajien kanssa. Säädeltynä laji monipuolistaa Suomen luontoa, tarjoaa sopivaa ravintoa monille suurpedoille ja on yllättävän vähän haittoja aiheuttava. On kuitenkin tunnettua, että valkohäntäpeura ja myös metsäkauris voivat aiheuttaa liian tiheänä kantana ylilaidunnusta ja muita vahinkoja, joiden vuoksi kantojen säätely on hyvin tärkeää niin yksityisillä, kuin valtion mailla, kuten myös luonnonsuojelualueilla.

Monilla alueilla kannansäätelyn hoitaa paikallinen metsästisyhdistys, joka on kannatettavaa sen organisoidusti johdetun toiminnan ansiosta. Lisäksi on alueita, yleensä luonnonsuojelualueina, jotka eivät ole kannansäätelyn piirissä, paikalla ei ole soveltuvaa metsästysyhdistystä tai alue on pienehkö.

Jos soveltuvaa metsästysyhdistystä ei ole, tulisi alueille, mukaan lukien luonnonsuojelualueet, harkita metsäkauriin pyyntiä pyyntiluvun vastaavasti, kuten pienriistan pyyntilupa-alueilla. Samoin tällaisilla alueilla voisi valkohäntäpeuralle olla luvat haettu Metsähallituksen toimesta, joita voisi myydä yksittäin metsästäjille. Suojelualueen ympäristöstä, häiriöalttiudesta ja ajankohdasta riippuen valkohäntäpeuran pyyntiä voisi luvittaa kaikille käytettävälle aseille, vaimennetulle kiväärille ja jouselle tai jouselle. Näin lisättäisiin sekä virkistysmahdollisuuksia, että kannansäätelyä.

Merituulivoima

Merituulivoiman suunnittelussa metsästyksen ja lajien hyvinvoinnin kannalta on sekä negatiivisia, että positiivisia mahdollisuuksia.

Metsästäjäliitto kantaa huolta merialueiden mahdollisesta metsästysmahdollisuuksien voimakkaasta kaventumisesta, jota aiheuttaa nykyiset ja tulevat suojelualueet ja nyt näiden lisäksi tuulivoima. Merituulivoimaa ei voida rakentaa suojelualueille, puolustusvoimien alueille tai laivaväylille. Jäljelle jää alueet, joilla metsästys on mahdollista.

Merituulivoimalat sijoitetaan käytännön syistä matalahkoille alueille, jotka samalla ovat vedenalaisen elämän monimuotoista aluetta. Voimaloiden perustuksiin tarvitaan paljon kiviainesta, jota suunnitellaan ruopattavaksi lähialueelta. Tämä lisää entisestään veden-alaiselle luonnolle aiheutuvaa haittaa. Mahdollinen veteen ja kiintoainekseen välittyvä värähtely saattaa vaikuttaa pohjaeliöstön ja kalojen elinympäristön laatuun.

Toisaalta perustukset saattavat lisätä sopivia elinolosuhteita joillekin lajeille ja mikäli perustusten eliöstö tarjoaa ravintoa lintu- ja kalalajeille, niistä voi muodostua myös kiinnostavia pyyntikohteita, mikäli perustuksille nousu tai viereen ankkuroituminen tai kiinnittyminen on sallittua.

Metsästyttä rajaavan vaikutuksen sijaan voimaloiden perustukset voisivat tarjota metsästyspaikkoja, jos perustukseen tehdään sellaista tasannetta, jolle voi nousta ja kiinnittää pienehkön veneen. Vedenrajaan olisi tehtävissä hylkeille soveltuvia tasanteita, jotka tukisivat hylkeiden lisääntymis- ja karvanvaihdon aikaisia tarpeita, sekä myös metsästysaikaista pyyntiä. Metsästysjärjestelyt tai metsästyksen toteutus merituulivoimaloiden luona vaatii kehittämistä, mutta mahdollisuuksia ei tulisi sulkea pois.

Tuulivoimaloiden käytön loputtua toiminnan ehtona on yleensä ympäristön ennalleen palauttaminen, mutta merituulivoimaloiden kohdalla perustukset voisivat jäädä paikoilleen muodostaen pienten keinotekoisien saarten rykelmän. Se toimisi monille merilinnuille pesimä- ja levähdyspaikkana keväällä ja ihmisille virkistys- ja metsästyspaikkana syksyllä.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Metsähallituksen vastine

3.1 Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen

Lainsäädännön puitteissa pyritään virkistyskäytön, mukaan lukien metsästyksen, mahdollisuuksien kehittämiseen sekä metsästyksen ja muun luonnonsuojelualueiden virkistyskäytön yhteensovittamiseen uuden hallitusohjelman mukaisesti.

Metsähallituksen toimivalta metsästyksen suhteen luonnonsuojelualueilla on kuitenkin rajallinen, koska metsästystä on usein rajattu yksittäisten luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräyksissä. sekä myös luonnonsuojelulaissa ((LSL 9/2023).

Lähtökohtaisesti luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai hätyyttäminen on kielletty suunnittelualan kansallispuistoissa (LSL 9/2023, 49§). Sallittua on kuitenkin minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen metsästyslain 7 mukaisesti Metsähallituksen luvalla.

Tornion, Kemin ja Simon kunnissa paikallisilla on vapaa metsästysoikeus metsästyslain 8§ mukaisesti. Poikkeuksia ovat Perämeren kansallispuisto ja Möylyn hylkeidensuojelualue. Käytännössä merialueen suojelualueilla metsästys on hyvin vähäistä.

Metsähallitus pitää luonnonsuojelualueiden käyttörajoitusten tuomista kansalaisten helposti saataville hyvänä kehitysehdotuksena.

Luontopalvelut ovat uudistamassa [Luontoon.fi](https://www.luontoon.fi) -nettisivustojaan ja koko viestinnällistä digitaalisten palveluiden konseptiaan. Tulevaan kehitteillä olevaan Luontoon -sovellukseen on jo esitetty tarve esittää mm. järjestyssäännöistä tai perustamissäännöistä nousevat rajoitusalueet, kuten liikkumisrajoitukset yms. alueet.

Erityisesti [retkikartta.fi](https://www.retkikartta.fi) sivusto on metsästäjien suosiossa. Retkikartassa näiden esittämisestä ei ole missään vaiheessa puhuttu eikä aihe ole aiemmin nostettu selkeästi esille. Retkikarttapalvelusta löytyy entuudestaan mm. tietoa yleisvesialueen sekä luonnonsuojelualueiden rajoista. Tarkempaa tietoa alueiden rajoitussäädöksistä olisi suotavaa täydennys retkikarttaan ja lisäksi samalla tietämystä alueiden eri käyttömahdollisuuksista.

Metsähallitus laatii kansallispuistoille ja tarvittaessa muille luonnonsuojelualueille järjestysäännön, jossa kerrotaan, mikä alueella on sallittua ja mikä kiellettyä. Järjestysääntöjen saavutettavuutta parannetaan parhaillaan [luontoon.fi](https://www.luontoon.fi) -uudistuksen yhteydessä.

Metsähallituksen toimivaltaan ei kuulu luonnonsuojelualueiden rauhoitussäädöksiä säätäminen. Luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa ja niihin pohjautuvissa järjestysäännöissä puolestaan harkitaan metsästysasioita tapauskohtaisesti alueen perustamistarkoituksen, luonnonsuojelulain ja muiden vastaavien säädösten perusteella.

Merimetson tappamisluvista (poikkeusluvista) vastaa Metsähallituksen hallinnoimilla, suojelemattomilla alueilla Varsinais-Suomen ELY-keskus kuultuaan sitä ennen Metsähallitusta.

Metsähallituksen suhtautuminen merimetson tappamiseen, muilla kuin suojelualueilla, riippuu alueen luonteesta ja haitasta, joka merimetsöistä arvioidaan koituvan sekä Metsähallituksen harkinnasta merimetson tappamisen poikkeusluvasta ehtojen täyttymisessä. Suhtautuminen merimetsöjen metsästämiseen suojelualueilla riippuu esimerkiksi suojelualueen rauhoitusmääräyksistä sekä merimetsöjen aiheuttamasta haitasta. Tämän vuoksi suhtautuminen suojelualueilla merimetson tappamiseen vaatii aina tapauskohtaisen harkinnan.

Valkoposkihanhi on EU:n erityisesti suojelema laji eikä sen metsästys ole mahdollista lainsäädäntöä muuttamatta. Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmassa ei ennakoida mahdollisia lainsäädännön muutoksia.

3.3 Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen.

Metsähallitus muodostaa toimintaohjelmakautena kantansa valkohäntäkauriin metsästyksen, kuten toimintaohjelmassa ja lausunnossakin todetaan.

Metsäkauris on luontaisesti Suomeen levinnyt eläinlaji, jonka leviämistä ihminen tosin on nopeuttanut siirtoistutuksin. Sen metsästys ei tee poikkeusta muusta metsästyslajistosta.

Metsäkauriin metsästys on lähtökohtaisesti kielletty luonnonsuojelualueella, koska metsäkauris kuuluu Suomen luontaiseen lajistoon. Mikäli metsäkauriin metsästysoikeutta ei ole suoraan sallittu luonnonsuojelualueen perustamisasetuksella, metsästys vaatii luonnonsuojelulain 51.2 § nojalla annetun Metsähallituksen poikkeusluvasta, joka edellyttää lajista luonnonsuojelualueen luontoarvoille aiheutuvia haittoja.

Valtion merelliset alueet ovat nykypäivänä varsin kattavasti metsästyskäytössä. Vuokraamme valtion maiden metsästysoikeuksia ensisijaisesti paikallisille metsästysyhdistyksille aina tapauskohtaisesti harkiten. Tavoite on muodostaa metsästyksellisesti järkeviä ja käytännössä toimivia metsästysaluekokonaisuuksia sekä mahdollisimman vähän sirpalealueita.

Saariston metsästysvuokra-alueilla esiintyy yleisesti metsästysrajoituksia, jotka yleensä liittyvät metsästettävien lajeihin tai paikkakuntalaisten oikeuksiin. Asetustasolla annetut rajoitukset vaikeuttavat huomattavasti metsästyksen kehittämismahdollisuuksia sekä pyyntilupa-alueiden muodostamista. Lisäksi toimivien pyyntilupa-alueiden muodostaminen vaatii sopivia aluekokonaisuuksia, joita merellä ovat vähäisiä.

Metsähallitus pitää kuitenkin metsäkauriin sekä valkohäntäpeuran pyyntiä henkilökohtaisella pyyntiluvalla rajoitetulla pyyntilupa-alueella mielenkiintoisena ideana sekä mahdollisuutena.

Merikiviainespaikkojen valinnassa otetaan luonnon monimuotoisuus huomioon. Merikiviaineksen ottaminen tapahtuu ns. valovyöhykkeen alapuolelta (yli 15 metrin syvyydestä), jolloin vaikutukset luonnonmonimuotoisuuteen ovat pienimmät. Ottamista ei koskaan kohdisteta luonnonmonimuotoisuuden kannalta keskeisille alueille. Ottamista varten täytyy olla viranomaisen myöntämä vesitalouslupa ja suunnitelluista ottoalueista tehdään myös yva.

Tuulivoimahankkeiden soveltuvien alueiden tunnistamisessa tarkastellaan useita eri kriteerejä, joista meren syvyys ei yksin määritä voimaloiden sijoittumista. Hankkeen esiselvitysten ja YVA-prosessin tavoitteena on, että kaikki ympäristövaikutukset tulevat arvioituiksi ja kaikki mahdollinen tehdään niiden minimoimiseksi. Vesiluvassa saadaan vesialueen käyttöä koskevat vaatimukset ja tarkkailuvelvoitteet. Muun muassa teknisen kehityksen myötä uudet merituulivoimahankkeet sijoittuvat aiempaa syvemmille vesille.

Merialueen luonnonvarasuunnitelma ei ota kantaa tuulivoimaloiden ja niiden perustusten rakennepiirustuksiin eikä se näin ota myöskään kantaa perustusten muotoiluun metsästysmahdollisuuksia lisäävästi. Nämä asiat ratkeavat tätä luonnonvarasuunnitelmaa yksityiskohtaisemmissa tuulivoimaloiden suunnitelmissa.

Tuulivoimaloiden käytön loppuminen ajoittuu usean vuosikymmenen päähän, joten viisivuotiskaudelle tehdyssä luonnonvarasuunnitelmassa ei ole tarpeen ottaa kantaa tuulivoimaloiden perustusten jättämiseen metsästyksen tarpeisiin.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)

Toimiala: Valtion viraston tai laitos

Vastuuvalmistelija: Olli Rönkä

Lausunto

Lapin ELY-keskus lausuu asiasta seuraavaa:

Metsätalousalueet ja vaikutusten mittaristo

Luonnonvarasuunnitelmassa on käsitelty valtion merialueilla tapahtuvia toimintoja laajasti ja suunnitelman luonteeseen nähden pääosin riittävällä tarkkuustasolla. Lapin ELY-keskus kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että suunnitelmasta on jätetty pois merialueen saarissa sijaitsevat valtion metsätalousalueet. Metsätalousalueet kuin myös muut alueet saarissa ovat vuoro-vaikutuksessa toisiinsa nähden ja niiden erottaminen ja tarkasteleminen eri yleissuunnitelmissa saattaisi vääristää esimerkiksi suunnitelman toteutumisen seurantaan luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta.

Merialueen suunnitelmasta ei käy ilmi, kuinka paljon näitä metsätalousalueita on tai mikä niiden sijoittuminen on suhteessa luonnonsuojelualueisiin tai luonnon-suojelualuevarauksiin. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan metsätalousalueilla saattaisi olla edellä mainituiden seikkojen takia merkitystä esimerkiksi suojelualueiden tai -varausten suojeluarvoihin ja siten suunnitelman luonnonsuojelunäkökohtien toteutumiseen. Tämän vuoksi metsätalousalueiden käsittely suunnitelmassa nyt esitettyä laajemmin olisi perusteltua.

Suunnitelmassa on esitelty Metsähallituksen toiminnan vaikuttavuutta kuvaava mittaristo, jolla seurataan luonnonvarojen kestävää käyttöä. Suunnitelman luonnonsuojelutyössä käytettävät mittarit, mikäli niitä on tarkoitus käyttää, jäävät suunnitelmaluonnoksessa epäselviksi ja niitä olisi syytä avata suunnitelmassa tarkemmin.

Metsähallituksen vastine

Suunnitelmaluonnoksessa todetaan Metsähallitus Metsätalous Oy:llä olevan käytössään vähäisiä maa-alueita merialueella. Niitä on kaikkiaan 25 km², 0,01 % verrattuna suunnittelualan pinta-alaan. Nämä alueet suunnitellaan maa-alueiden suunnitelmien yhteydessä.

Tähän ratkaisuun päädyttiin pinta-alan vähäisyyden, alueiden käyttömahdollisuuksien ja suunnitteluun osallistumisen vaatimaan työmäärään takia.

Merkittävä osa näistä Metsätalous Oy:n käytössä olevista merialueen maa-alueista on Puolustusvoimien käytössä olevia tai olleita alueita, joiden käyttö on hyvin rajoitettua.

Luonnon monimuotoisuus otetaan huomioon myös näillä metsätalouskäytössä olevilla saarilla Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöoppaan mukaisesti.

Suunnitelmaan lisättiin perustelut metsätalousalueiden poisjättämiselle suunnitelmasta.

Suunnitelmassa on esitelty Metsähallituksen toiminnan vaikuttavuutta kuvaava mittaristo, jolla seurataan luonnonvarojen kestävää käyttöä. Tämän mittariston alueen pinta-aloja ja käyttöä kuvaavaan mittariin (2.1 Metsähallituksen hallinnoiman merialueen käyttö ja jakautuminen maa- ja vesialueisiin) päätettiin lisätä, kuinka monta neliökilometriä valtion yleisvesialueilla on aktiivisessa hankekehityksessä tai tuotannossa olevia merituulivoima-alueita, ja mikä näiden yhteenlaskettu osuus on koko suunnittelualan pinta-alasta. Lukuja seurataan suunnittelukauden ajan.

Suunnitelmassa mainittuja kestävyiden seurantamittareita käsittelee toimintaohjelman linjaus 16 ja sen esimerkki. Kyseiset mittarit koskevat muutakin kuin pelkkää luonnonsuojelua, ja ne laaditaan kullekin kohteelle erikseen. Näitä mittareita on joidakin kymmeniä kullekin kohteelle, eikä niiden esittely olisi ollut tässä suunnitelmassa mahdollista.

Ne sisältävät myös tietoja muun muassa uhanalaisten lajien salaisina pidettävistä esiintymistä. Tämän takia ne eivät ole julkisia. Mittareita on koetettu kuitenkin selvittää linjauksen esimerkissä koskien Saaristomeren kansallispuiston mittaristoa.

Aiheutunut toimenpide

Luvun 1.2 toinen kpl: Merialueiden luonnonvarasuunnitelma kattaa valtion omistaman ja Metsähallituksen hallinnoiman merialueen saarineen ja vesineen, pois lukien kuitenkin Metsähallitus Metsätalous Oy:n merialueella käytössään olevat vähäiset maa-alueet (25 km², mikä on 0,01 % verrattuna suunnitelma-alueen pinta-alaan.) Ne sisältyvät maa-alueen luonnonvarasuunnitelmiin, ja niistä merkittävä osa sijaitsee Puolustusvoimien käytössä olevilla tai olleilla alueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä. Niiden metsätalouskäytössä otetaan huomioon luonnon monimuotoisuus Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöoppaan mukaisesti.

Muokataan linjausta 16 (luku 3.1): Suojelualuekohtainen mittaristo tehdään vähitellen erikseen jokaiselle kaikille kansallispuistolle ja eräille muille tärkeille alueille.

Lisättiin alueen pinta-aloja ja käyttöä kuvaavaan mittariin (2.1 Metsähallituksen hallinnoiman merialueen käyttö ja jakautuminen maa- ja vesialueisiin), kuinka monta neliökilometriä Metsähallituksen hallinnassa olevalla vesialueella on aktiivisessa hankekehityksessä tai tuotannossa olevia merituulivoima-alueita, ja mikä näiden yhteenlaskettu osuus (%) on koko suunnittelualan pinta-alasta. Täydennettiin tältä osin luvun 2.1 tekstiä ("Taulukossa on esitetty myös se, kuinka paljon tuotannossa ja hankekehityksessä olevia merituulivoima-alueita sijaitsee Metsähallituksen hallinnoimalla merialueella.") ja lisättiin lähdeviittaus (Metsähallituksen Kiinteistökehitys 8.5.2023 (tuulivoima-alueet)) taulukon alle.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Rauman kaupunki

Toimiala: Kunta tai kuntayhtymä

Vastuuvalmistelija: Joakim Sjöroos

Lausunto

Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelmassa esitellään 65 toimintakohtaa, jotka voidaan lajitella teemoittain. Lausunnossa on käsitelty toimintaohjelmaa teemoittain.

Tuulivoiman merirakentamisella voidaan katsoa olevan paljon potentiaalia läntisillä merialueilla. Koska alueet ovat laajalti suojeltuja luonnonsuojelualueiksi, aiheuttaa rakentaminen mahdollisia ristiriitoja etenkin sähkösiirtolinjoja suunniteltaessa. Huomioitavaa on, että siirtymää uusiutuviin energiamuotoihin voidaan kokonaisuudessaan pitää positiivisena muutoksena ympäristölle, ilmastonmuutoksen hillinnälle ja ilmansaasteista kärsiville eliöille. Positiivisen muutoksen vauhdittamiseksi olisi perusteltua määritellä selkeät toimintatavat ja ohjeet, miten ja mihin sähkökaapelit tulisi asentaa siten että niistä aiheutunut suora haitta pohjalle jää pieneksi, väliaikaiseksi ja että kokonaisvaikutus kyseiseen

luonnonsuojelualueeseen kohtuulliseksi.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi on suunnitelmassa esitetty ehdotuksia. Erillisten toimien ja kunnostuksien lisäksi monimuotoisuus tulee huomioida kaikessa vesirakentamisessa. Muun muassa selvittämällä mitä materiaaleja voitaisiin käyttää vesiviljelyn tai merituulivoimaloiden vedenalaisissa rakenteissa, jotta ne muodostaisivat parhaimmillaan lajistoltaan rikkaita elinympäristöjä. Ulapalla sijaitsevien tuulipuistojen pintamateriaalit toimisivat jo lähtökohtaisesti riittäytyisöjen perustajalajien kuten rakko- ja pikkuhaurun kiinnittymisalustoina.

Suunnitelmassa ehdotettu erävalvonnan resurssien lisääminen on tarpeellista. Suunnitelmassa jää epäselväksi, miten resurssien lisääminen onnistuu viranomaisyhteistyön ja viestinnän parantamisen kautta. Säännöllistä valvontaa tekevä henkilö ja hänelle hankittu vene lisää erävalvonnan resursseja ehdotettuja toimia tehokkaammin.

Virkistyskäytön ja matkailun kestävyden arvioinnissa käytettävän mittariston luomisessa tulee toimia yhteistyössä paikallisten kuntien kanssa. Selkämerellä kansallispuisto on läheisessä yhteydessä kuntien omistamien maa-alueiden ja palveluiden kanssa. Kunnilta on mahdollista saada tarkkaa tietoa esimerkiksi kuntalaispalautteesta ja kehittämistarpeista. Yhteistyö on tärkeää myös taloudellisten resurssien yhteensovittamiseksi.

Metsähallituksen vastine

Sähkökaapelien sijainti suunnitellaan merituulivoiman hankealuekohtaisissa suunnitelmissa muun muassa sähkökaapeleiden linjausten ja ympäristön vaikutusarviointiin liittyvien selvitysten valmistuttua.

Tuulivoimahankkeen rakentaja ja operoija vastaavat myös kaapelin rakentamisesta.

Luonnon monimuotoisuus otetaan huomioon koko Metsähallituksen hallinnoiman merialueen käytössä, myös vesistö-rakentamisessa. Metsähallitus seuraa tarkasti tutkimustiedon karttumista ja edellyttää rakentamisesta vastaavien yhteistyökumppaniensa toimivan kestävällä tavalla käyttäen uusinta tutkimustietoa.

On totta, että säännöllistä valvontaa tekevä henkilö ja hänelle hankittu vene lisäävät erävalvonnan tehokkuutta, mutta ne vaativat myös enemmän resursseja. Niukkojen resurssien vallitessa on viranomaisyhteistyöllä mahdollisuus säästöihin muun muassa venekaluston yhteiskäytöllä ja yhteisellä viestinnällä.

Virkistyskäytön ja matkailun kestävyden arvioinnissa käytettävän mittariston luomisessa on jo toimittu kuntien kanssa yhteistyössä ja niin on tarkoitus tehdä myös jatkossa.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Sukeltajaliitto

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Harri Nieminen

Lausunto

Sukeltajaliitto ry puoltaa suunnitelman hyväksymistä ja käyttöönottoa. Sukeltajaliiton edustajilla oli mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluvaiheessa järjestettyihin työpajoihin, mistä kiitos.

Sukeltajat voivat olla voimavara luonnonvarasuunnitelman jalkauttamisessa. Sukeltajaliitto ja sukellusseurat opettavat jäsenilleen luonnossa liikkumisen ja luontosuhteen ylläpidon kansalaistaitoa. Sukellusseurat mahdollistavat vedenalaisten kohteiden havainnointia ja havaintojen lähettämisen Luontoon-järjestelmään. Sukellusseurat ja seurojen omistamat alukset mahdollistavat seurojen jäsenille kansallispuistojen saavutettavuuden.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja turvaamiseen liittyvien hankkeiden ja projektien osalta Sukeltajaliitto muistuttaa, että Sukeltajaliiton ja sen jäsenseurojen piirissä toimii runsaasti kansalaistieteestä kiinnostuneita sukeltajia, jotka avustavat mielellään tutkijoita ja muita toimijoita näissä hankkeissa.

Tuulivoimaa ei saa rakentaa suojelualueelle mutta sähkönsiirto saattaa saada luvan alueen läpi. Kaapeleiden asentamisessa tulee kartoittaa ja huomioida sekä luonto- että kulttuuriarvot alueilla, joiden läpi kaapeleita viedään. Hylyt, muut meriarkeologiset kohteet ja arvokkaat luontotyypit on suojeltava niin, että kaapelit eivät vahingoita niitä.

Kaikkiaankin, vedenalainen kulttuurihistoria tulee huomioida luonnonvarasuunnitelmassa samalla tärkeydellä kuin luontoarvotkin. Suosituille sukelluskohteille ja arvokkaille hyllyille voisi asentaa kiinnittäytymispoijuja, mikä suojelisi sekä pohjaluontoa että hylkyjä ankkuroinnin aiheuttamilta vahingoilta.

Hylkyjen osalta on muistettava huomioida myös mahdolliset ympäristöhaittojen riskit. Osana ympäristökatastrofien ennaltaehkäisemistä mm. polttoöljyä tai muita mahdollisesti vuotavia aineita sisältävät hylyt tulisi kartoittaa ja tarvittaessa saneerata.

Metsähallituksen vastine

Sähkönsiirtoreittien valintaan liittyy aina enakkoon tehtävä ympäristövaikutusten arviointi kattavine selvityksineen kuten luvun 3.1 kohdassa 9 on mainittu. Reittivalinnassa otetaan aina huomioon sekä alueiden luonto- että kulttuuriarvot. Tuulivoimahankkeen rakentaja ja operoija vastaavat myös kaapelin rakentamisesta.

Museovirasto vastaa valtion vesialueella kulttuuriperinnön suojelusta, siis myös hylkyjen suojelusta. Sukeltajaliiton ehdottamat poijut suosituille sukelluskohteille ja arvokkaille hyllyille kuuluvat Museoviraston tehtäväkenttään. Metsähallitus ratkaisee kantansa hallinnoimiensa vesien osalta tapauskohtaisesti ja antaa lausuntonsa mahdollisiin poijusuunnitelmiin.

Metsähallituksen tehtäviin ei kuulu polttoöljyä tai muita mahdollisesti vuotavia aineita sisältävien hylkyjen kartoitus ja tarvittaessa saneeraus. Syke on kartoittanut polttoöljyä tai muita mahdollisesti vuotavia aineita sisältävät hylkyjä, joita on tunnistettu Suomen vesialueelta noin 160 kpl. Syke on tyhjentänyt näitä yhteistyössä Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kanssa.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Kymenlaakson liitto

Toimiala: Kunta tai kuntayhtymä

Vastuuvalmistelija: Frank Hering ja Lotta Vuorinen

Lausunto

Kymenlaakson liitto pitää tärkeänä, että Metsähallitus on laatinut valtion omistamia ja Metsähallituksen hallinnassa olevia maa- ja vesialueita koskevan luonnonvarasuunnitelman. Suunnitelman merkitys osana merialueen erilaisia käyttömuotoja ohjaavana suunnitelmana korostuu pyrittäessä hillitsemään ilmastonmuutosta ja luontokatoa sekä sovitettaessa yhteen näistä aiheuttavista toiminnoista. Suomelle on asetettu kunnianhimoisia kansainvälisiä tavoitteita mm. biodiversiteettistrategiaan ja ennallistamisasetukseen liittyen. Näihin tavoitteisiin pääsemiseen liittyy merkittäviä aikataulupaineita. Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelman konkreettiset toimenpiteet näiden tavoitteiden edistämiseksi jäävät kuitenkin melko ohuiksi. Luonnonvarasuunnitelmassa olisi voinut esittää vielä huomattavasti konkreettisempia toimenpiteitä lähivuosille.

Kymenlaakson liitto pitää luonnonvarasuunnitelman osallistamisprosessia, eli nk. yhteissuunnittelua ajallisesti koko suunnitteluprosessin kattavana. Osallistamismenetelmät ovat olleet monipuolisia. Eri merellisten toimialojen ja asiantuntijoiden osallistujakattavuuden tai -aktiivisuuden arvioiminen ei kuitenkaan ole mahdollista, koska yhteistyötahoja ei ole luetteloitu eikä tuloksia avattu teemojen luettelointia lukuun ottamatta. Luonnoksessa ei ole myöskään kuvattu, miten yhteissuunnittelu on vaikuttanut suunnitelman linjauksiin.

Kymenlaakson liitto pitää erittäin positiivisena sitä, että luonnonvarasuunnitelmassa on tunnistettu maakuntakaavoituksen sekä merialuesuunnitelman rooli merialueiden käytön ohjaajina. Luvussa 1.4 kuvataan merialuesuunnitelman tilannetta ja roolia suunnittelujärjestelmässä. Kymenlaakson liitto huomauttaa, että vaikka merialuesuunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia, suunnitelmalla on kuitenkin välillisiä ohjausvaikutuksia; aluesuunnittelun työkaluna se tukee maakuntakaavoitusta ja aluekehitystä tuottamalla tietoa merellisten toimialojen ja meriympäristön mahdollisuuksista ja reunaehdoista. Suunnitelman vaikuttavuus syntyy suunnitteluprosessin myötä, eli sidosryhmien yhteisymmärryksen, sekä suunnitelmaan sitoutumisen ja sitä kohtaan koetun omistajuuden kautta. Merialuesuunnitelman vaikuttavuus syntyy myös kytköksestä kansallisiin, alueellisiin ja sektorikohtaisiin politiikkalinjauksiin sekä strategioihin, sekä maakuntaohjelmien ja niiden toteuttamisen, maakuntakaavoituksen, aluekehityshankkeiden sekä luonnonvarasuunnitelmien ja merialueen muiden hoito- ja käyttösuunnitelmien tavoitteiden tukemisesta.

Luonnonvarasuunnitelman sivulla s. 38 todetaan merituulivoiman osalta seuraavaa: ”Emme suunnittele toimintaohjelmakaudella kohteita tuulivoimarakentamiseen maanpuolustuksellisista syistä Suomenlahdelle emmekä eteläiselle Saaristomerelle.” Kirjaus on sinällään perusteltu, mutta pitkällä tähtäimellä olisi myös varauduttava puolustuspoliittisen tilanteen tai teknisten toimintavalmiuksien muutoksiin.

Kymenlaakson liitolla ei ole muuta huomautettavaa luonnonvarasuunnitelmasta.

Metsähallituksen vastine

Luonnonvarasuunnitelma on strateginen suunnitelma, ja konkreettiset yksityiskohdat suunnitellaan myöhemmin tehtävissä kutakin asiaa ja/tai aluetta koskevissa yksityiskohtaisissa suunnitelmissa.

Yhteistyöryhmän kokoonpano samoin kuin Metsähallitukseen henkilöstöstä suunnitteluun osallistuneet näkyvät suunnitelman liitteestä 3, joka oli vain mainintana lausuntoversiossa. Sen sijaan alueryhmien, eräteeman ja eri esittely- ja keskustelutilaisuuksien osallistujia ei ole näkyvässä suunnitelmassa.

Toimintaohjelma on voimassa vuosina 2024–2028. Tuulivoiman rakentamista Suomenlahdelle ja eteläiselle Saaristomerelle arvioidaan sen jälkeen uudessa aluetta koskevassa luonnonvarasuunnitelmassa.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Lapin liitto

Toimiala: Kunta tai kuntayhtymä

Vastuuvalmistelija: Minttu Peuraniemi

Lausunto

Luonnonvarasuunnitelma linjaa Metsähallituksen toimintaa valtion omistamilla ja Metsähallituksen hallinnoimilla maa- ja vesialueilla, se on pitkän aikavälin kestävä käytön suunnittelua. Merialueen luonnonvarasuunnitelma laaditaan Metsähallitusta koskevan lain (234/2016) ja asetuksen (247/2016), omistajapolitiikan, omistajan asettamien tavoitteiden ja Metsähallituksen konsernistrategian asettamissa kehyksissä yhdessä sidosryhmien kanssa. Siinä yhteensovitetaan Metsähallitukselle annettuja tavoitteita paikallisiin toiveisiin ja mahdollisuuksiin sekä kartoitetaan yhteistyön mahdollisuuksia. Luonnonvarasuunnitelmasa ei tehdä aluerajauksia.

Merialueen luonnonvarasuunnitelma on ensimmäinen vain merialueelle tehty luonnonvarasuunnitelma. Se kattaa valtion omistaman ja Metsähallituksen hallinnoiman merialueen saarineen ja vesineen, pois lukien kuitenkin Metsähallitus Metsätalous Oy:n käytössä olevat vähäiset maa-alueet merellä. Suunnittelualue kattaa 2,8 miljoonan hehtaarin alueen, tämä on lähes kokonaan vettä (reilu 99 %). Alue kattaa 62 % Suomen aluevedestä saarineen.

Merialueen luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelma kattaa vuodet 2024–2028. Metsähallitus suunnittelee ja käyttää hallinnassaan olevia alueita yhtenä kokonaisuutena valtion kiinteistöstrategian mukaisesti, tavoitteena on mahdollisimman suuri yhteiskunnallinen kokonaishyöty ja kustannustehokkuus. Toimintaohjelmassa on 65 linjausta. Linjaukset on jaoteltu Metsähallituksen strategian päälinjauksiin Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen, Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen, Alueellinen hyvinvointi ja Alueen luontoon ja luonnonarvoihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen.

Metsähallitus näkee tuulivoiman kehittämisen merialueilla keskeisenä osana rooliaan ilmastonmuutoksen torjunnassa. Metsähallituksen tehtäväksi mainitaan moninkertaistaa vuoteen 2030 mennessä uusiutuvan energian tuotanto hallinnoimillansa alueilla vuoden 2020 tasoon verrattuna. Toimenpiteen/linjauksen 19 mukaan Metsähallitus mahdollistaa tuulivoimarakentamista yleisille vesialueille. Metsähallituksen hallinnoimille vesialueille on mahdollista rakentaa merituulivoimaa, jonka tuottama uusiutuva energia kattaa 20–30 prosenttia Suomen vuotuisesta sähkönkulutuksesta. Tuulivoimahankkeilla halutaan edistää myös alueellista hyvinvointia ja aluetaloutta. Alueellisen hyvinvoinnin kannalta tärkeinä tekijöinä nähdään myös suojelualueet, kuten Perämeren kansallispuisto, jotka toimivat myös matkailu- ja virkistysalueina. Suojelualueilla on myös keskeinen merkitys luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Vaelluskalakantojen elinolosuhteiden turvaaminen sisältyy luonnonvarasuunnitelman linjauksiin luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta ja lisäämisestä.

Suhde maakuntakaavaan ja merialuesuunnitelmaan

Lapin maakunnan alueella Perämerellä on voimassa 19.2.2014 vahvistettu Länsi-Lapin maakuntakaava. Maakuntakaavaan liittyviä merialueita osoitetaan Vesialueena (W). Maakuntakaavassa on merialueelle osoitettu mm. seuraavia merkintöjä

- Perämeren saaristo on osoitettu Matkailun vetovoima-alueeksi matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueeksi (mv 8410).

- Virkistys-/matkailukohteita (rm)

- Luonnonsuojelualueita/-kohteita (SL), mm. mm. Perämeren kansallispuisto (SL 4041).

- Rakennussuojelukohteita (SR)

- Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeitä alueita / kohteita (ma)

- Muinaismuistoalueita / -kohteita (SM)

- Laivaväylät

Mantereen puolella on osoitettu Perämeren kaari kansainvälisesti ja valtakunnallisesti tärkeänä kehittämisvyöhykkeenä. Myös valtakunnallisesti tärkeät kansainväliset liikennekäytävät Länsi-Lapin käytävä ja Revontulten tie sekä Barentsin käytävä on osoitettu maakuntakaavassa. Kaupunkikehittämisen kohdealue ulottuu osittain myös merialueelle. Viheryhteystarve-merkinällä on osoitettu virkistysalue- tai ekologiseen verkostoon liittyviä olemassa olevia tai tavoitteellisia yhteyksiä jokien ja meren välille. Rannikolle sijoittuu myös useita Teollisuusalueita tai -kohteita (T) sekä Maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M). Ajoksen ja Röytän satamat on osoitettu Satama-alueina (LS). SEVESO-alueet (sev) ulottuvat myös osittain merialueelle.

Länsi-Lapin maakuntakaavassa ei ole kokonaisvaltaisesti ratkaistu tuulivoiman sijoittumista. Koko maakuntakaavaa koskevissa suunnittelumääräyksissä edellytetään kuitenkin muun muassa, että

- Tuulivoimalat tulee sijoittaa keskitetysti usean tuulivoimalan muodostamiin ryhmiin. Kunnan kaavoituksessa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon tuulivoiman rakentamisen vaikutukset maisemaan, asutukseen, loma-asutukseen, linnustoon ja muuhun eläimistöön, luontoon ja kulttuuriperintöön sekä lievennettävä haitallisia vaikutuksia.

- Tuulivoimaloita ja muita korkeita rakenteita suunniteltaessa on otettava huomioon lentoesteiden korkeusrajoitukset.

- Kunnan kaavoituksessa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on selvitettävä ja otettava huomioon tuulivoimaloiden vaikutukset ilmalavontatutkiin ja puolustusvoimien radioyhteyksiin sekä pyydettyä Puolustusvoimien lausunto asiasta.

Lapin maakunnan alueella Perämerellä on voimassa 16.6.2005 vahvistettu Lapin meri- ja rannikkoalueen tuulivoimamaakuntakaava Kemi, Keminmaa, Simo ja Tornio. Kaavassa osoitetaan neljä tuulivoima-alueita: Torniossa Röyttä (tv 2281), Kemissä Ajos (tv 2282), Simossa Maakrunnin matalikko (tv 2283), joka jatkuu Kuivaniemelle sekä Kemissä ja Simossa Pitkämatala (tv 2284), joka jatkuu lissä. Kaavassa on annettu seuraavat suunnittelumääräykset:

- Tuulivoimalat tulee sijoittaa keskitetysti usean tuulivoimalan muodostamiin ryhmiin ja niin lähelle toisiaan kuin se energiatuotannon taloudellisuuden huomioiden on mahdollista. Tuulivoimalat tulee sijoittaa geometrialtaan selkeään muotoon ja maiseman suuntautuneisuus huomioon ottaen.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

- Tuulivoimaloiden suunnittelussa on otettava huomioon rakentamisen vaikutukset maisemaan, asutukseen, loma- asutukseen, linnustoon ja muuhun eläimistöön, vedenalaiseen luontoon ja vedenalaiseen kulttuuriperintöön sekä pyrittävä lieventämään haitallisia vaikutuksia
- Tuulivoimaloiden sijoittamisessa tulee ottaa huomioon alueella olevat laiva- ja veneväylät sekä niiden turvalaitteet.
- Lentoturvallisuutta mahdollisesti vaarantavan laitteen, rakennelman tai merkin asettamisesta on etukäteen pyydyttävä Ilmailulaitoksen lausunto. (Ilmailuasetuksen 1.2§:n mukainen)

Lapin maakunnan alueella Perämerellä on merialuesuunnittelussa tunnistettu ekologisina yhteystarpeina Tornionjoki, Kemijoki ja Simojoki. Matkailu- ja virkistysyhteyksiä on tunnistettu rannikkokaupunkien ja -taajamien välille sekä merkittäviin virkistyskohteisiin. Tunnistettuja merkittäviä ja potentiaalisia vesiviljelyn, kalastuksen, kulttuuriarvojen, merkittävien vedenalaisien luontoarvojen, matkailun ja virkistysalueita on Perämerellä Lapin maakunnan alueella runsaasti. Röytän ja Ajoksen satamat sekä merenkulun alueet on tunnistettu. Iin-Simon edustan merituulivoima-alue on tunnistettu merituulivoimalle potentiaalisiksi alueeksi. Merialuesuunnitelma on strateginen, ja sillä ei ole oikeusvaikutuksia.

Lapin tuulivoimaselvitys 2022

Lapin liitto selvitti vuonna 2022 tuulivoimatuotantoon potentiaalisia alueita maakuntakaavoituksen taustaksi sekä laatiakseen maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n tarkoittama riittävä selvitys ja merkittävien vaikutusten arviointi mahdollisen maakuntakaavoituksen lähtötiedoiksi ja kuntakaavoituksen tueksi. Lapin tuulivoimaselvityksessä 2022 tunnistettiin Lapin maakunnan alueelta Perämereltä kolme potentiaalista tuulivoima-alueita: Kalamatala (numero 46) Kemissä, sekä Kemin ja Simon alueille ulottuvat Kivikkomatala (numero 48) ja Ykskivi (numero 49). Laskennallinen tuulivoimaloiden maksimimäärä näillä alueilla olisi selvityksen mukaan 895 kpl.

Lapin liiton viraston näkemys

Lapin liiton virasto näkee merialueiden luonnonvarasuunnitelman tervetulleena ohjenuorana Metsähallituksen hallinnassa olevien merialueiden käytölle. Merialueiden kestävä käyttö edellyttää yhteistyötä, vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, mikä onkin hyvin huomioitu luonnonvarasuunnitelmassa. Luonnonvarasuunnitelmassa on tunnistettu kattavasti kestävyttä kuvaavia ja merialueille relevantteja mittareita. Suunnitelmassa on huomioitu hyvin mm. kaupallisen kalastuksen toimintaedellytysten turvaaminen, kotimaisen kalan hyödyntäminen ja huoltovarmuuteen liittyvät seikat.

Lapin liiton virasto pitää oikean suuntaisena, että luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman toimenpiteillä pyritään edistämään valtakunnallisia alueidenkäytön tavoitteita. Keskeisinä kaavatasoina tunnistetaan maakuntakaava ja yleiskaava. Myös merialuesuunnittelun rooli luonnonvarasuunnittelun kumppanina on tunnistettu. Lapin liitto vastaa alueellaan maakuntakaavoituksesta ja yhdessä muiden rannikon maakuntien kanssa merialuesuunnittelusta pohjoisen suunnittelualueen (Pohjoinen Selkämeri, Merenkurkku ja Perämeri) osalta.

Lapin liiton virasto pitää merituulivoiman saamaa painoarvoa luonnonvarasuunnitelmassa vallitsevassa tilanteessa perusteltuna. Liitto pyytää Metsähallitusta ottamaan hankekehitystyössä huomioon edellä mainitut maakuntakaavoissa ja niitä varten tehdyissä selvityksissä esiin tulleet potentiaaliset tuulivoimama-alueet Perämerellä, Lapin maakunnassa. Seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävät alueidenkäyttökysymykset tulee pääsääntöisesti tutkia ja ratkaista maakuntakaavassa. Lapin maakunnassa ei ole kuitenkaan kokonaisuutena ratkaistu tuulivoiman sijoittumista. Alueelle voi siis sijoittaa suuriakin tuulivoimapuistoja edellyttäen kuitenkin, että tuulivoimahankkeen seudulliset vaikutukset selvitetään kuntakaavoituksen (yleiskaavan) ja YVA-menettelyn yhteydessä. Edellytyksenä on lisäksi, ettei tuulivoimahanke ole ristiriidassa maakuntakaavas-

sa osoitetun maankäytön kanssa, ja sen kaikki oleelliset vaikutukset on kyettävä selvittämään kuntakaavoituksen yhteydessä.

Merituulivoiman suunnittelu Pohjanlahdella on lisääntynyt viime vuosina merkittävästi. Suomen aluevesillä Pohjanlahdella on Metsähallituksen toimesta valmisteilla useita merituulivoima-alueita. Koska merituulivoimalla on vaikutuksia meren muihin käyttömuotoihin ja Pohjanlahden tärkeisiin elinkeinoihin, kuten merenkalvuun ja kalastukseen sekä ympäristöön ja luonnon ekosysteemeihin, on hankkeiden suunnittelun koordinoitavuus ilmeinen koko Pohjanlahdella. Merituulivoimaan liittyvä energiaeristys on vaikutusta myös manneralueiden ympäristöön, ekosysteemeihin ja maankäyttöön. Lapin liitto haluaa kiinnittää huomiota vaelluskaloihin mahdollisesti kohdistuviin vaikutuksiin, jotka tällä hetkellä ovat erittäin puutteellisesti tunnettuja. Lapin liitto suosittelee, että Metsähallitus yhdessä kotimaisten ja kansainvälisten yhteistyökumppaneidensa kanssa panostaa tämän tiedon kartuttamiseen osana toimenpiteitä/linjauksia 25-28. Lapin liitto toivoo myös, että Metsähallitus pyrkisi osaltaan yhteistyöhön Ruotsin kanssa erityisesti merituulivoiman suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa.

Lapin liiton virasto muistuttaa, että Perämeren pohjukka ja sen luonto on pohjoisesta sijainnistaan sekä luonnonmaantieteellisten ominaispiirteittensä takia erityisen herkkä ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Esimerkiksi itämerennorppa on pesinnänsään riippuvainen jäätä. Jäätälven keston lyhenemisen on huomattu vaikuttavan lajin ekologiaan. Perämeren norppakanta on kuitenkin viime vuosina kasvanut. Perämeren hyljekannoilla on myös yhteys edellä mainittuihin vaelluskaloihin. Kannan keskittyessä Perämerelle tarvitaan tarkempaa tutkimustietoa lajin vaikutuksista sekä seurantaa. Siksi virasto näkee tärkeänä, että Metsähallitus painottaisi ilmastonmuutokseen sopeutumisessa (toimenpiteet/linjaukset 20-21) näitä herkkiä alueita, mm. Perämeren aluetta.

Metsähallituksen vastine

Merituulivoimahankkeissa arvioidaan vaikutukset myös kalakantoihin, kalaelinympäristöihin ja kalastukseen. Tarvittavaa tietoa ei aina ole saatavilla, joten tiedonhankintaan tarvitaan riittävät resurssit. Metsähallituksen tavoitteena on vastuulliset investoinnit.

YVA-menettelyn yhteydessä tarkastellaan tuulivoimahankkeen vaikutukset, mukaan lukien hankkeiden yhteisvaikutukset. Mikäli hankkeella on kansainväliset rajat ylittäviä vaikutuksia, sovelletaan ns. [Espoon sopimuksen](#) mukaista menettelyä. Sopimus säätelee valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia.

Metsähallitus painottaa luontotiedon tuottamisessa, ennallistamisessa ja luonnonhoidossa herkkiä alueita muun muassa Perämeren aluetta osana ilmastonmuutokseen sopeutumistoimia (luku 3.2 kohdat 20–21).

Luvun 3.3 kohdan 26 mukaisesti järjestämme seurantaa yhteistyössä tutkimustahojen (muun muassa Luonnonvarakeskus ja yliopistot) kanssa esimerkiksi kalakantoihin kohdistuvien tarkempien ympäristövaikutusten arvioimiseksi.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Suomen purjehdus ja veneily ry

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Topiantti Äikäs

Lausunto

Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu on valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin kestävän käytön strategista suunnittelua yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Merialueen luonnonvarasuunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa vuosina 2024–2028 valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnoimilla merialueilla, pois lukien Metsähallitus Metsätalous Oy:n käytössä olevat maa-alueet meren saarissa.

SPV toteaa suunnitelmasta seuraavaa:

On erinomaisen hyvä asia, että valtion laajojen vesialueiden mittavasta omaisuudesta laaditaan avoimesti ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa strategia. Vapaa-ajan veneily on kasvava, tuhansia kansalaisia koskettava harrastus ja virkistystoiminnan muoto, joka tarjoaa elämyksiä ja virkistystä edellytyksenään puhdas ja vapaita liikkumisoikeuksia tarjoava merialue.

Suomi on kansainvälisesti ainutlaatuinen maa, koska merialueen lisäksi myös rantautumiseen on tarjolla suuri joukko luonnonsatamia vapaaseen kiinnittymiseen. Myös vapaa kalastusoikeus valtion yleisvesialueilla on tärkeä elementti vesillä liikkujille. Välillisesti monet luonnonvarasuunnittelussa käsiteltävät asiat kuten tuulivoiman rakentaminen ja vesiviljely ovat oleellisia merialueen luonnontilaisuuteen vaikuttavia tekijöitä, joista veneilijät ovat kiinnostuneita – ja jotka osin huolestuttavat veneilijöitä.

Metsähallitus on tehnyt suuren työn hankkiessa eurooppalaista rahoitusta maamme luonnon kartoitukseen ja kunnostukseen. Tämä mainitaan lukuisissa esimerkeissä, mutta sen arvoa voisi ehkä vielä enemmän korostaa uranuurtavan luonteen takia.

Meren hyvän tilan kannalta maa-alueelta tuleva ravinnekuormitus olisi erinomaisen tärkeä pitää kurissa ja kuormitusta tulee pienentää. Asia mainitaan luonnonvarasuunnittelussa, mutta sen metsähallituksen rooli kuormituksen tuottajana hakkuiden ja kunnostusojitusten kautta jää epäselväksi. Tähän toivotaan selkeämpää kirjausta ja toimenpiteitä, että ainakaan Metsähallituksen toimien seurauksena kuormitusmäärät eivät lisäänty vaan pikemminkin kuormitusta vähennetään tulevina vuosina.

Metsähallitus on aiemmin pitänyt yllä runsaasti laituri- ja virkistyskäyttörakenteita veneilijöille. Tästä tehtävästä on ainakin jossain määrin luovuttu, joten tehtävä on käytännössä jäänyt tekemättä. Yleiset linjaukset ja suuntaviivat yhteiskäyttöisten rakenteiden suhteen olisi hyvä jollain tasolla mainita.

Tuulivoimasta puhutaan luonnonvarasuunnitelmassa monessa kohdin, mutta tämän pysyvästi merielementtiä muuttavan toiminnan rooli jää epäselväksi: onko Metsähallituksen tehtävä vain mahdollistaa rakentamista ilman siitä koituvan taloudellisen hyödyn saamista esimerkiksi merialueen tilan ja samalla virkistyskäytön parantamiseen? Tämä jää hyvin epäselväksi puhuttaessa esimerkiksi kuntien verotulojen kasvusta.

Luonnonvarasuunnitelman varsinainen pihvi on osassa 3 (Toimintaohjelma), jossa esitellään numeroituna niitä linjauksia, joihin suunnitelmassa tähdätään (taitto- ja verkkoversiossa sivulta 36 alkaen). Linjauksia on kaikkiaan 65 kappaletta ja ne jakaantuvat vastuullisuuteen ja yhteistyöhön; ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen; luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön turvaamiseen; alueelliseen hyvinvointiin, sekä; luontoon ja luonnonvaroihin nojautuvien elinkeinojen edistämiseen. Keinovalikoima on laaja ja usein linjaukset kehittävät, osallistavat, määrittävät, pyrkivät, tunnistaa ja esimerkiksi vaikuttaa johonkin teemakohtaiseen asiaan. Linjauksien kirjauksia on maustettu esimerkein erilaisista hankkeista, joissa Metsähallitus on tai on ollut mukana tai osallisena.

Purjehduksen ja veneilyn kannalta hankekokonaisuudet eivät suoraan liity harrastuksemme olosuhteiden kehittämiseen ja parantamiseen, mutta välillisesti voidaan niillä olevan vaikutusta myös vapaa-ajan veneilyn olosuhteiden parantamisessa. Kysymys siitä, millaisia konkreettisia veneilyyn kohdentuvia toimia linjaukset sisältävät jää kuitenkin hieman etäiseksi. Olisi hedelmällisempää tiivistää linjauksia em. aihealueiden mukaisiin kokonaisuuksiin ja ehkä vähentää linjausten määrää. On kuitenkin hyvä, että Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmassa on tunnustettu tarve näin laajan kokonaisuuden linjaamiseksi vaikkakin keinot siihen ovat kovin perinteiset: kehittäminen, osallistaminen, määrittäminen, pyrkiminen jne.

Yleisesti ottaen luonnonvarasuunnitelmasta puuttuvat mitattavat ja samalla seurattavat suureet. Suunnitelmassa puhutaan monesta hyvästä asiasta ja herää kysymys, kuinka näitä seurataan? Onko esimerkiksi tuulivoimaloiden määrä lisääntynyt vai vähentynyt valtion vesialueilla? Selkeä taulukkomainen kuvaus luonnonvaroista ja päivitettävistä indikaattoreista parantaisi strategian luettavuutta, joka on muutenkin grafiikan suhteen varsin karu – kuten suomalainen merialueen luonto.

Metsähallituksen vastine

Hankerahoitus on osa normaalia toimintaa valtion virastoissa ja laitoksissa. Sen käytön määrä vaihtelee runsaasti vuosittain riippuen alueesta ja siellä kulloinkin käynnissä olevista hankkeista.

Toimintaohjelman luvun 3.1 kohdan 2 mukaisesti Metsähallitus on tunnistanut sen maa-alueiden käytön vaikuttavan valumavesien myötä myös meren tilaan. Tämän kuormituksen vähentäminen on Metsähallituksen tavoitteena. Sen edistämiseen tähtäviä toimenpiteitä on kirjattu samaan linjaukseen. Metsätalouden vesiensuojelua ohjeistetaan Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöoppaassa.

Toimintaohjelman luvun 3.4 Alueellinen hyvinvointi alun yleiskappaleessa on mainittu Metsähallituksen kiinnittävän työssään huomiota alueidensa saavutettavuuteen sekä omalla veneellä että julkisilla yhteyksillä. Lisäksi kohdan 46 mukaisesti Metsähallitus parantaa jatkuvasti muun muassa kohteidensa rakenteita ja peruspalveluita niin, että sen elinkeinosektorin kumppaneilla olisi hyvät mahdollisuudet kehittää matkailukautta pidentäen turvallista ja kestävää luonto- ja erämatkailua Metsähallituksen kohteilla. Lisäksi luvun 3.5 Alueen luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen

linjauksessa 58 on esitetty palvelujen ja rakenteiden priorisointiperusteita.

Linjauksen 54 (luku 3.5) mukaisesti Metsähallitus vuokraa käyttöoikeuksia mm. tuulivoimatuotantoon ja perii alueen käytöstä vuokraa.

Metsähallituksen liiketaloustoiminnan tuloja (muun muassa tuulivoimasta saatavia tuloja) tuloutetaan tulohajauksen mukaisesti vuosittain valtiolle. Valtio myöntää erikseen budjetissaan rahoitusta Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon esimerkiksi meriluonnon suojeluun ja virkistysrakenteisiin. Liiketoiminnan tulovirrat on siis täysin eriytetty Julkisten hallinto-tehtävien käytössä olevasta rahoituksesta Metsähallituksessa.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Veneilyä koskevat linjaukset ovat osa matkailun ja virkistyskäytön linjauksia, jotka ilmenevät toimintaohjelman yhteenvedon (luku 3.6) taulukosta.

Luonnonvarasuunnitelman mitattavia ja samalla seurattavia suureita on esitetty Luonnonvarasuunnitelman luvussa 2 Toiminnan mittarit ja niiden lähtötilanne. Lisäksi luvussa 4 Suunnitelman toteutumisen seuranta kerrotaan siitä, kuinka toiminnan mittareiden ja toimintaohjelman linjausten toteutumista seurataan.

Kappaleen 3.5 yleistekstistä käy ilmi, että tällä hetkellä valtion yleisvesialueilla on aktiivisessa hankekehityksessä tai tuotannossa merituulivoima-alueita yhteensä 1 202 neliökilometriä, mikä on noin 4 prosenttia koko suunnittelualueen pinta-alasta ja noin 5 prosenttia yleisvesialueiden sellaisesta pinta-alasta, joka ei sisälly suojelualueisiin tai niiden varauksiin.

Metsähallitus lisäsi mittaristoon mittarin aktiivisessa hankekehityksessä tai tuotannossa olevia merituulivoima-alueiden pinta-alasta (km²) ja mikä näiden yhteenlaskettu osuus (%) on koko suunnittelualueen pinta-alasta.

Luonnonvarasuunnitelman rakennetta voidaan uudistaa seuraava merialueen luonnonvarasuunnitelmaa tehtäessä. Suunnitelman käytettävyys paranee taitolla ja kuvituksella. Ne tehdään, kun suunnitelma on lopullisesti hyväksytty.

Aiheutunut toimenpide

Katso Metsähallituksen vastaus Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) lausuntoon koskien mittaristoa.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Keski-Pohjanmaan liitto

Toimiala: Kunta tai kuntayhtymä

Vastuuvalmistelija: Jyrki Kaiponen

Lausunto

Keski-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua Metsähallituksen Merialueen luonnonvarasuunnitelman luonnoksesta. Merialueiden luonnonvarasuunnitelma kattaa valtion omistaman ja Metsähallituksen hallinnoiman merialueen saarineen ja vesineen, pois lukien kuitenkin Metsähallitus Metsätalous Oy:n käytössä olevat vähäiset maa-alueet merellä. Ne sisältyvät maa-alueen luonnonvarasuunnitelmiin. Merialueiden luonnonvarasuunnitelma korvaa mm. Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman (2018–2023).

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että Merialueen luonnonvarasuunnitelma on hyvin laadittu ja sen perustelut ovat riittävät. Suunnitelmassa nostetaan esille luonnon monimuotoisuuden ja sen turvaamisen sekä ekosysteemilähtöisten ratkaisujen tärkeys esille suunnitelmaa laadittaessa, joka on hyvä pohja toiminnan suunnittelulle. Merialueen suunnittelussa ja toimintojen toteutuksessa on hyvä olla yhteistyössä eri merellä toimivien tahojen kanssa. Keski-Pohjanmaan liitto huomauttaa, että Keski-Pohjanmaan aluevesialueella maankäyttöä ohjaa merialuesuunnitelma, jolla ei ole oikeusvaikutuksia, mutta sillä on välillisiä maankäytön ohjausvaikutuksia. Keski-Pohjanmaan liitolla ei ole muutoin huomautettavaa Metsähallituksen Merialueen luonnonvarasuunnitelman luonnoksesta.

Metsähallituksen vastine

Täydennettiin suunnitelmaa maininnalla merialuesuunnitelman välillisistä ohjausvaikutuksista.

Aiheutunut toimenpide

Luku 1.4 Toimintaympäristön muutokset Merialuesuunnittelusta kertova 2. kappale: ...Se on rannikon maakuntaliittojen johdolla ja sidosryhmien kanssa yhdessä tehty strateginen, koko Suomen merialuetta koskeva suunnitelma, joka ei kuitenkaan ole oikeusvaikutteinen, vaikkakin sillä on välillisiä merialueen käytön ohjausvaikutuksia.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Suomen partiolaiset

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Kati Systä

Lausunto

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry kiittää mahdollisuudesta lausua merialueen luonnonvarasuunnitelmasta.

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry on Suomen suurin nuorisjärjestö, jonka toimintaan osallistuu vuosittain noin 65 000 partiolaista. Haluamme nostaa nuorten ja lasten ääntä päätöksenteossa ja aluesuunnittelussa. Opetamme lisäksi taitoja luonnossa liikkumiseen ja sen suojelemiseen. Partiotointa tapahtuu paljon myös merialueilla. Edustamme 95 merialueella toimivaa meripartiolippukuntaa, jotka opettavat lapsia ja nuoria liikkumaan vesillä sekä arvostamaan meriympäristöjen ainutlaatuisuutta. Järjestämme lisäksi suuria meripartiotahtumia, kuten Satahanka ja Nothamn, jossa opetamme nuorille vesillä liikkumisen taitoja.

Luonnonsuojelu

Itämeri voi tiettävästi huonosti, mikä huolestuttaa partiolaisia. Haluamme turvata mahdollisuutta harrastaa vesillä nauttien puhtaasta meriympäristöstä tulevaisuudessa.

Suojelualueiden määrä on tällä hetkellä riittämätön. Suojelualueiden määrää pitäisi kasvattaa niin, että se pystyisi pysäyttämään meriympäristöjen monimuotoisuuden huononemisen. EU:n tavoite suojelualueiden määrän lisääminen 30 % vuoteen 2030 mennessä ei voi odottaa. Monille lajeille suojelualueiden perustaminen vasta 20-luvun loppupuolella on jo myöhäistä. Toivomme, että suojelualueiden lisäämisessä kiirehdittäisiin.

Suunnitelmassa ei esitetty luonnonsuojelualueiden pinta-alojen lisäksi muita mittareita luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi. Suojelualueiden määrän ohella tärkeää tarkastella niiden laatua, alueiden kuntotumista sekä lajiston mahdollisuuksia liikkua suojeltujen alueiden välillä.

Luonnonsuojelualueiden suhteen toivomme, että suojelukohteiden valintaperusteissa huomioidaan mahdollisten liikkumisen rajoitusten vaikutukset liikkumiselle ja luonnon virkistyskäytölle, minkä vaikutukset voivat olla myös taloudellisia ja sosiaalisia. Tässä vaikutusten on tärkeää huomioida erityisesti nuoret, sillä heidän luonnossa liikkumisensa ja luontoon pääsynsä kantaa luontosuhdetta ja luonnon kunnioitusta myös tulevaisuuteen. Liikunta ja luonnossa liikkuminen edistävät tutkitusti hyvinvointia, minkä merkitys korostuu myös nuorten kohdalla. Uusia suojelualueita perustettaessa on tärkeää myös tiedottaa alueen muuttuneesta statuksesta ja tämän myötä voimaan tulleista uusista säännöistä kanavissa ja paikoissa, joita alueen virkistyskäyttäjät seuraavat.

Merialueiden retkeilykäyttö

Nuoret ja nuorten harrastaminen mainitseminen mainitaan dokumentissa yhden kerran.

“nuorten kalastus”

Haluamme muistuttaa, että nuorten harrastaminen on paljon moninaisempaa. Toivomme, että nuoret ja lapset, sekä harrastaminen huomioidaan merialueiden suunnittelussa paremmin. Järjestötoimijoiden osallistaminen merialueiden toimijoina, myös muuna kuin luonnonsuojelun toimijoina, ei nouse esiin Luonnonvarasuunnitelmassa.

Partiotoiminnassa keskiössä sekä maalla että merellä on tarjota lapsille ja nuorille monipuolinen harrastus, jossa opitaan muun muassa liikkumaan luonnossa ja arvostamaan ympäristöä. Kansalaisten, ja erityisesti lasten ja nuorten taitoa liikkua ja oleskella merellä kestävästi ja turvallisesti tulee tukea ja opastaa.

Luonnonvarasuunnitelmassa on hyvin arvioitu virkistyskäytön hyötyjä myös paikalliselle taloudelle, mutta erot kansallispuistojen välillä ovat merkittäviä. Hyvä että Metsähallitus mittaa virkistyskäyttäjien asiakastytyväisyyttä ja käyntimääriä. Luonnonvarasuunnitelmassa on nostettu esiin muun muassa kansallispuistoihin ja retkeilykohteisiin investoinnin tuomat yhteiskunnalliset hyödyt, sekä Metsähallituksen tavoitteet parantaa kumppaneidensa edellytyksiä kehittää turvallista ja kestävää luonto- ja erämatkailua Metsähallituksen hallinnoimissa kohteissa esimerkiksi peruspalveluita ja rakenteita kehittäen. Myös esteettömien palveluiden parantaminen merellisissä luontokohteissa on nostettu esiin, vaikkakin vain väestön ikääntymisen näkökulmasta. Metsähallituksen tekemistä kävijätutkimuksista on hyvin nostettu keskeisiä kehittämiskohteita. Kävijätutkimuksissa, käyntimäärien mittauksessa ja toimintojen paikallisia taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on syytä huomioida myös eri ikäluokkia, kuten lapset ja nuoret, sekä alueiden järjestötoiminta laajemmin.

Peruspalveluiden kehittämisessä rantautumismahdollisuuksien ja pienvenesatamien ohessa on suuri merkitys saaristo- ja rannikkoalueiden partiotoiminnassa, mahdollistaen laajemmin alueiden kestävä hyödyntämisen järjestötasoisessa virkistystoiminnassa. Erityisesti maksuttomien peruspalveluiden laaja saatavuus ja alueiden vapaa virkistyskäyttö on tärkeää lasten ja nuorten harrastustoiminnalle.

Merialueen kasvanut paine meren käyttöön esimerkiksi merituulivoiman osalta ei saa suhteettomasti rajoittaa merialueiden virkistyskäyttöä myöskään ulkomerialueilla. Vapa-ajan veneily ja harrastustoiminta ei rajoitu vain virkistysalueille ja kansallispuistoihin, vaan myös laajemmin merialueille. Merialueiden yhteiskäyttöä ja erilaisten luonnonvaroihin liittyvien toimintojen yhteen sijoittamista alueellisesti on syytä suosia siellä missä mahdollista.

Lopulta pidämme hyvänä, että merialueita koskevaa viestintää halutaan kehittää laajasti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Erityisesti retkeilijöille viestinnässä voivat paikalliset yhdistykset olla hyödyllisiä kumppaneita alueen käyttäjien saavuttamisessa. Toivomme, että yhteistyössä muistetaan paikallinen järjestökenttä ja mm. nuorisjärjestöt, kuten partiolippukunnat.

Metsähallituksen vastine

Suojelualueiden määrän kasvattaminen ei kuulu Metsähallituksen lakisäätöihin tehtäviin tai toimivaltaan. Hoidamme ja hallinnoimme olemassa olevaa suojelualueverkostoa parhaalla mahdollisella tavalla niin, että suojelualueverkoston sisällä olevat luontoarvot säilyisivät ja niiden tila paranisi.

Luonnon monimuotoisuuden suojelemisen mittareiksi suunnitelmaluonnoksessa esitettiin luonnonsuojelualueiden pinta-alojen lisäksi meren vesialueen ennallistamisen ja luonnonhoidon vaikutusalue (ha) sekä meren vesiluontotyypitiedon hyvää tasoa suojelualueilla (%).

Suomen Partiolaisten ohella Metsähallitus näkee tärkeinä tarkastella suojelualueiden laatua, alueiden kuntotumista sekä lajiston mahdollisuuksia liikkua suojeltujen alueiden välillä. Suojelualueiden laadusta Metsähallitus kerää tietoja inventoinneissaan, alueiden kuntoutumisesta se saa tietoa omista inventoinneistaan, alueiden käytön osalta lupaehtojen mukaisista seurannoista, yhteistyökumppaneiltaan sekä luonnonhoidon seurannoistaan ja se pyrkii kiinnittämään huomiota myös lajin liikkumisen mahdollistamiseen merialueella.

Seurantamittareiden laatiminen ilman suuria resursseja (tai niiden kanssakaan) on kuitenkin näiden osalta vaikeaa kattavien tietojen puutteiden takia.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Suojelukohteiden valinta ja luonnonsuojelualueiden perustamissäädösten laatiminen eivät kuulu Metsähallituksen tehtäviin tai toimivaltaan.

Metsähallitus voi antaa kansallispuistoa tai valtion muuta luonnonsuojelualuetta koskevia järjestyssääntöjä. Niissä se voi asettaa liikkumisrajoituksia vain, jos lain asettamat ehdot niiden asettamiseksi täyttyvät. Ehtoina ovat välttämättömyys alueen eliölajien tai luontotyyppien säilymiselle.

Toimintaohjelman luvussa 3.1 Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen

kerrotaan Metsähallituksen tekevän laajasti yhteistyötä eri sidosryhmiensä kanssa (toimintaohjelman kohta 3). Näihin sidosryhmiin kuuluvat myös eri nuorisjärjestöt.

Samassa luvussa puhutaan Metsähallituksen hallinnoiman merialueen vastuullisesta ja kestävästä käytöstä. Siihen sisältyvät myös virkistys ja matkailu. Yksi kestävä käytön ulottuvuus on sosiaalinen kestävyys. Metsähallitus turvaa kestävä tulevaisuuden toimintaedellytyksiä välittämällä [kasvatuksen ja viestinnän keinoin](#) luontoon ja metsään liittyviä taitoja ja tietoja tuleville sukupolville.

Kävijätutkimuksissa kerätään vastauksia 15-vuotiailta ja sitä vanhemmilta, mutta Metsähallitus kysyy vastaajilta myös heidän ryhmänsä kokoa ja alle 15-vuotiaiden määrää ja ikäjakaumaa. Metsähallituksen kävijälaskureihin tallentuvat kaikki yli metrin pituiset henkilöt. Paikallistaloudellisten vaikutusten laskenta tuottaa tiedon vain luontokohteella käyneiden kävijöiden rahan käytön paikallistaloudellisista vaikutuksista. Monilla muillakin toiminnoilla on luontokohteisiin liittyen taloudellisia vaikutuksia. Näitä on arvioitu tapauskohtaisesti.

Metsähallitus haluaa edistää merialueiden yhteiskäyttöä ja erilaisten luonnonvaroihin liittyvien toimintojen yhteen sijoittamista alueellisesti siellä, missä se on mahdollista. (luku 3.5 kohta 54). Muun muassa alueiden käytösopimuksissa edellytetään muun käytön salliminen siinä laajuudessa, kuin se on mahdollista vaarantamatta kuitenkaan käytösopimuksen mukaista käyttöä.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Suomen kalankasvattajaliitto

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Janne Sankelo

Lausunto

Suomen kalankasvattajaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Metsähallituksen merialueen luonnonvarasuunnitelmasta ja toteaa seuraavaa:

On tärkeää, että luonnonvarasuunnittelu on laajennettu kattamaan myös valtion merialueet. Merialueille suunnatut toiminnot ovat kasvaneet viime vuosina merkittävästi asettaen haasteita merialueiden perinteisille elinkeinoille kuten kalataloudelle sekä merenkululle. Valtion alueiden kokonaissuunnittelun ja erilaisten käyttöpaineiden yhteensovittaminen on tärkeää.

Pidämme hyvänä, että elinkeinokalatalous, ruokaturva ja omavaraisuus on huomioitu suunnitelmaluonnoksessa. Kalankasvatus on perinteinen, tärkeä osa merialueiden identiteettiä ja elinkeinoja. Kalanviljely tuo työtä ja toimeentuloa alueille, missä uusien työpaikkojen syntyminen muille aloille on haastavaa. Kalankasvatuksen volyymia on mahdollista kasvattaa. Toimialalle onkin osoitettava jatkossa riittävä määrä tuotantoalueita merellä ja lupabyrokratiaa on sujuvoitettava ympäristölupamenettelyä keventämällä. Muuttunut geopoliittinen tilanne luo jatkossa merkittäviä odotuksia omavaraisuudelle ja suomalaiselle ruualle.

Kalankasvattajaliitto toteaa luonnoksessa mainittavan, että EU:n yhteisellä kalastuspolitiikalla pyritään lisäämään kestävää kalastusta ja vesiviljelyä. Kalankasvattajaliiton mielestä tämän päämäärän tulee näkyä vahvasti merialueen luonnonvarasuunnitelmassa. Kalavaltiohankkeen esiintuominen luonnoksessa on hyödyllistä, koska se sisältää merkittäviä toimenpiteitä kalanviljelyn edistämiseksi. Suomalainen kalankasvatus on kehittynyt merkittävästi ympäristöystävällisempään suuntaan. Se tulee myös ilmi suunnitelmaluonnoksessa.

Toisaalta luonnoksen toisessa kohdassa mainitaan, että kalankasvatuksella on aina paikallisesti merialuetta rehevöittävää vaikutusta. Kalankasvattajaliiton mielestä luonnostekstiä olisi tältä osin jäsennettävä vastaamaan nykytilaa. Kalanviljelyssä ympäristövaikutus syntyy kalojenruokinnan ravinnepäästöistä, eli fosforista ja typestä. Kalanviljelyn osuus Suomen kokonaisravinnekuormituksesta on ainoastaan 1–2 prosenttia. Kattavassa velvoitetarkkailussa seurataan säännöllisesti laitoksen lähiympäristön tilaa ja arvioidaan toiminnan vaikutuksia ympäristöön. Tämä on kirjattava suunnitelmaluonnokseen selkeämmin kappaleeseen ”Meri on osa kansallista ruokaturvaa” sekä luonnoksen sivulle 55, kohtaan 56.

Yksittäisiä huomioita

Kappaleeseen 2.4.3 otsikolla kasvatettavaksi luvitetun kalan määrä kalalajeittain ja sen tuottajahinta esitämme tarkennuksia. Otsikko ”Kasvatettavaksi luvitetun kalan määrä” on epäselvä. Koska kalankasvatus tarvitsee aina ympäristöluvan, otsikkona voisi olla selkeästi kasvatetun kalan määrä ja arvo Metsähallituksen hallinnoimilla merialueilla.

Tekstissä todettu ”luvitetun kalan määrä on toistaiseksi lähes kokonaan kirjolohta” sijaan parempi ilmaisu olisi ”Suurin osa kasvatetusta kalasta merialueella on kirjolohta”.

Luonnoksessa todetaan ”Luvitettu määrä lienee lähes tulkoon sama kuin kasvatettukin määrä, sillä kalankasvattajilla on pyrkiä kasvattaa kalaa vuosittain mahdollisimman lähelle maksimimäärää.” Tämä ilmaisu on epäselvä ja osittain tarpeeton.

Taulukossa on otsikoitu ”luvitetun kalan tuottajahinta, 1000€”, kun kyseessä on itse asiassa alueella tuotetun ja peratun kalan arvo.

Metsähallituksen merialueen luonnonvarasuunnitelman luonnoksessa tuodaan esille kalankasvatuksen merkittäviä paikallisia taloudellisia vaikutuksia ja kotimaisen kalan edistämishjelman rooli toimialan edistäjänä. Kalankasvattajaliitto pitää tärkeänä tuodaan vahvasti esille kalankasvatuksen talous- ja työllisyysvaikutukset.

Metsähallituksen vastine

Suunnitelmassa näkyy Metsähallituksen mielestä riittävästi sen myönteinen suhtautuminen kestävällä tavalla toteutettavaan vesiviljelyyn ja kaupalliseen kalastukseen. Näiden käyttömuotojen lisääminen ei kuitenkaan ole pelkästään riippuvainen Metsähallituksesta tai sen päätöksistä. Päätöksensä Metsähallitus tekee tutkimustietoa hyödyntäen yhteensovittaen eri käyttömuodot päämääränään mahdollisimman suuri yhteiskunnallinen kokonaishyöty.

Vaikka kalanviljely on nykyään aiempaa ympäristöystävällisempää ja sen rehevöittävä vaikutus koko Itämeren altaan tasolla on pieni käytettäessä itämerenrehua, niin siitä huolimatta paikallisesti se aiheuttaa rehevöitymistä.

Toimintaohjelman luvussa 3.3 (Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen) kohdassa 40 todetaan: ”Määrittelemme käyttöoikeussopimuksissamme viranomaislupien mukaisen seurannan toiminnan aikana ja vaadittavat ennallistamistoimenpiteet toiminnan päättyessä esimerkiksi merituulivoimakohteilla.” Erillistä mainintaa Metsähallituksen mielestä ei tarvita kalanviljelyn velvoitetarkkailusta.

Kappaleeseen 2.4.3 olevien kommenttien osalta Metsähallitus toteaa, että sillä on vain tieto sen hallinnoimalla merialueella sallituista kalankasvatusmääristä ympäristölupaehdojen mukaisesti, ei oikeasti kasvatettavista määristä. Vaikka lupaehtojen mukainen ja todellinen kasvatusmäärä ovatkin todennäköisesti hyvin samansuuruisia, Metsähallitus näkee oikeampana käyttää luonnoksessa olevia ilmaisuja kasvatettaviksi luvitetuista määristä.

Muutettiin kirjolohta koskeva ehdotettu tekstinmuotoilu (luku 2.4.3)

Tuottajahinta on laskettu Luonnonvarakeskuksen tietoihin perustuen ja Luke käyttää materiaaleissaan termiä tuottajahinta eikä tuotetun ja peratun kalan arvoa. Metsähallitus käyttää alkuperäislähteen ilmaisuja.

Luvussa 3.4 Alueellinen hyvinvointi todetaan Metsähallituksen ja sen kumppaneiden, joihin myös Kalankasvattajaliitto lukeutuu, yhdessä työllistävän ihmisiä ja vahvistan aluetalouksia erityisesti haja-asutusalueilla. Samoin todetaan välillisten taloudellisten vaikutusten olevan hyvin suuret.

Aiheutunut toimenpide

Metsähallituksen hallinnoimalla merialueella suurin osa kasvatetusta kalasta on kirjolohta.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Lapin ELY-keskus, kalatalousviranomainen

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Heikki Laitala

Lausunto

Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomainen ottaa suunnitelmaan kantaa toimialueensa puitteissa.

Kalatalousviranomainen toteaa, että suunnitelmassa on käsitelty varsin kattavasti kalatalouden eri osa-alueita. Kalatalouden luonnonvarataloudellista merkitystä valtion hallinnoimilla merialueilla on arvioitu kalankasvatustilapien ja kalastetun kalasaaliin perusteella. Suunnitelman toimenpiteissä käsitellään mm. kaupallista kalastusta, kalankasvatusta ja vapaa-ajankalastusta. Lisäksi toimenpiteitä on nimetty mm. vaelluskalojen elinolosuhteiden turvaamiseksi, kalojen elinympäristöjen kunnostamiseksi ja kalakantojen hoitoa koskien. Pohjanlahden alueelta on erikseen mainittu meriharjuspilotti. Metsähallitus

ilmoittaa mittaavansa merialueen vapa- ja pyydyskalastajien asiakastyytyvääisyyttä vuodesta 2024 alkaen.

Toisaalta useat luonnonvarasuunnitelmassa kuvatut kalataloutta koskevat toimenpiteet jäävät varsin yleistasoiksi, eikä toimenpiteiden toteuttamiseksi ja toteutumisen arvioimiseksi ole esitetty tarkempia keinoja tai mittareita. Siten esimerkiksi vaelluskaloja, kalakantojen hoitoa ja ylläpitoa sekä kalojen elinympäristöjen ennallistamista koskevat toimenpiteet ovat ymmärrettävissä enneminkin yleistasoisina tavoitteina, kuin toimenpiteinä. Yleistasoiset toimenpiteet edellyttäisivät keinojen tarkentamista ja mittarien määrittämistä, jotta toimenpiteiden tuloksellisuus olisi paremmin arvioitavissa.

Lopuksi kalatalousviranomainen toteaa, että vaelluskalojen elinolosuhteiden turvaamiseen tähtäävien toimenpiteiden tulee heijastua myös Metsähallituksen kalastusoikeuksien vuokraustoimintaan. Kalastusoikeuksia vuokraavilta tahoilta tulee edellyttää vastaavia toimenpiteitä vaelluskalojen elinolosuhteiden turvaamiseksi.

Metsähallituksen vastine

Luonnonvarasuunnitelma on, luonteeltaan strateginen suunnitelma. Keinot ja toimenpiteet suunnitellaan tätä suunnitelmaa yksityiskohtaisemmissa suunnitelmissa kuten toimenpidesuunnitelmissa.

Luvun 3 (kohta 28) mukaisesti turvaamme vaelluskalakantojen elinolosuhteita aktiivisella kalastuksen säätelyllä sekä käytön- ja hoidon suunnittelulla siten, että vaelluskalakantojen taantuminen saataisiin pysäytettyä ja kantoja palautettua esiintymisalueille.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Helsingin yliopisto, Bio- ja ympäristötieteiden tiedekunta

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Anna Villnäs ja Alf Norkko

Lausunto

Utlåtande gällande Forststyrelsens naturresursplan för havsområdet för åren 2024–2028:

1) Förnyelsebara energikällor är nödvändiga, men gällande vindkraften bör det tas i beaktande till en hur hög grad ett havsområde utnyttjas för vindkraft överlag. Därför borde planeringen ske över kommun-, stats- och landgränser, för att åstadkomma övergripande mål och begränsningar så att inget kust- och havsområde överutnyttjas som helhet.

En utökad forskning gällande vindkraftens helhetspåverkan av naturen bör initieras och noggranna evalueringar av vindkraftsparkernas miljöpåverkan bör utredas innan ytterligare parker planeras. Speciellt bör utbyggnadens effekter på havsströmmar evalueras då ny forskning visar att extensiva vindparksområden påverkar havsströmmar, vilket kan ha genomgripande effekter på havsområdenas produktivitet. Det rekommenderas att parkerna placeras ute till havs och inte i strandnära kustområden som upprätthåller en hög biodiversitet.

2) På grund av Östersjöns höga övergödningsgrad är fiskodling i öppna kassar ej att rekommendera från en eutrofieringsynvinkel, speciellt inte i grunda kustområden. Vi rekommenderar att en miljökonsekvensbedömning görs för också mindre fiskodlingar. Därtill bör bedömningen ta i beaktande övrig fiskodlingsverksamhet i havs- eller kustområdet. Inverkan på naturliga fiskstammar, som strömming bör beaktas, och strömmingens användning som djur- och fiskfoder bör ifrågasättas.

3) Uttag av stora mängder av havsstensmaterial och sediment från havsbotten ifrågasätts. Genom att störa havsbotten och muddra eller utvinna material, frigörs näringsämnen, potentiella giftiga kemikalier som lagrats i sedimentet och en potentiellt betydande kolsänka förstörs, vilket kan resultera i betydande negativa konsekvenser för havsmiljön. Eftersom utbyggnad av vindkraft kommer att pågå under ett flertal år är det essentiellt att den kumulativa effekten av byggnation av fundament och kabelläggning utreds. Uttag och kabelläggning kan försämra vattenkvaliteten och eventuella sedimentuttag rekommenderas inte utan noggrann utredning.

4) Restaureringsåtgärder kan ha positiva effekter, men i första hand bör de störningar som riktas mot ett vattenområde (t.ex. eutrofiering) åtgärdas, innan restaureringsåtgärder av exempelvis växtlighet vidtas. Utifall störningarna kvarstår är det osannolikt att restaureringsåtgärder hjälper.

Metsähallituksen vastine

Luonnonvarasuunnitelman kappaleen 3.5 yleisteksteissä kerrotaan valtion yleisvesialueilla olevan aktiivisessa hankekehityksessä tai tuotannossa merituulivoima-alueita yhteensä 1102 neliökilometriä, mikä on noin 4 prosenttia koko suunnittelualueen pinta-alasta ja noin 5 prosenttia yleisvesialueiden sellaisesta pinta-alasta, joka ei sisälly suojelualueisiin tai niiden varauksiin.

Tuulivoimapuistot sijoittuvat kaikki kaava-alueille ja kaavoissa otetaan kokonaisuus huomioon. Kaikille tuulivoima-alueille (sekä kaapeloinneille) tehdään ympäristövaikutusten arviointi (YVA). YVA-menettelyä ja kaavoitusta varten laaditaan kattavat selvitykset ja tuulivoimaloiden paikat valitaan kestävyuden periaattein.

Luonnonvarakeskuksen koordinoimassa vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelman päivityksessä tarkastellaan vesiviljelyyn parhaiten soveltuvia alueita. Tämä ohjaa tulevaisuudessa kalankasvatusalueet entistä paremmille alueille ja vähentää muun muassa rehevöitymisvaikutuksia alueilla. Sijainninhjaus tehdään parhaan saatavilla olevan tiedon pohjalta eri sidosryhmien kanssa yhteistyössä. Vesiviljely on luvanvaraista toimintaa ja lupaviranomaiset harkitsevat vesiviljelyn merkittävyyden muun muassa alueen rehevöitymiseen lupakäsittelyssään.

Metsähallituksen tehtäviin tai toimivaltaan ei kuulu pyrkiä estämään kotimaisen luonnonkalan käyttöä eläinten rehuksi.

Metsähallitus tekee luonnonhoitoa ja ennallistamista kohteilla, joissa sen tietämyksen perusteella niistä on eniten hyötyä.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Pohjois-Pohjanmaan ely-keskus

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Maarit Vainio

Lausunto

Lausunto luonnoksesta Metsähallituksen Merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi 2024 – 2028

Metsähallitus pyytää lausuntoa luonnoksesta Merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2024–2028. Luonnonvarasuunnittelu on valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin kestävä käytön suunnittelua. Suunnitelma kattaa kaikki käyttömuodot valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnassa olevalla maa- ja vesialueella merialueella lukuun ottamatta Metsätalous Oy:n käytössä olevia vähäisiä maa-alueita, jotka suunnitellaan sisämaan luonnonvarasuunnitelmien yhteydessä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunto

Suunnittelualueesta on rajattu pois Metsähallituksen Metsätalous Oy:n käytössä olevat maa-alueet. Näiden osuus merialueella mainitaan vähäiseksi, mutta niiden tarkastelu yhdessä muiden Metsähallituksen hallinnoimien maa- ja vesialueiden yhteydessä olisi ollut perusteltua kokonaiskäsityksen muodostamiseksi. Muutoin Metsähallituksen eri toimintoja suunnittelualueella on käsitelty jokseenkin kattavasti.

Toimintaohjelmassa esitetään toimenpiteitä varsin erilaisilla tarkkuustasoilla. ELY-keskus pitää erityisesti uusien hankkeiden (tuulivoima, merikiviaineksen otto, kalankasvatus) käsittelyä ja tavoitteiden asettelua turhan yleisluontoisena. Suunnitelmassa käsitellään puutteellisesti uusien hankkeiden potentiaalisia haittavaikutuksia ja sitä, miten näitä sitoudutaan vähentämään. Suunnitelmasta ei ilmene, miten alusta lähtien varmistetaan, etteivät hankkeet uhkaa esimerkiksi vesienhoitosuunnitelmissa rannikkoalueelle asetettuja tavoitteita ja merenhoidossa koko merialueelle asetettuja tavoitteita.

Toimintaohjelman lähestymistä asiaan kuvaa luvun 3 ensimmäisen sivun lopussa oleva kappale ”Arvioimme oman toiminnan vaikutuksia merialueella YVA-lainsäädännön mukaisesti. Meillä ei ole oikeuksia eikä velvollisuuksia arvioida muiden toimintaa eikä merialueen laajuisesti.” Tähän ELY-keskus muistuttaa, että jo . YVA-lain mukaisessa käsittelyssä tulee tehdä arvio yhteisvaikutuksista muun ihmistoiminnan kanssa. Monet muut lait täsmäntävä, miten uusissa hankkeissa tulee ottaa huomioon vesien (tai luonnonympäristön) tila laajemmin huomioiden kaikki vaikutusalueen tilaan vaikuttavat tekijät. (esim. YSL 51 §, VL 3:6 §, ja laki vesien- ja merenhoidon järjestämisestä 23 § ja Natura-alueiden osalta LSL 35 §). ”Vesienhoitolain” 28 §:ssä annetaan lisäksi viranomaisille ja viranomaistehtäviä hoitaville yleinen määräys huomioida vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoidosuunnitelmat toiminnassaan.

Huomioitavaa on, että lakeja ollaan päivittämässä niiltä osin, miten vesienhoidon tavoitteet tulee huomioida uusissa hankkeissa. Vesienhoidon tilatavoitteiden sitovuus on vuodesta 2015 lähtien perustunut EU-tuomioistuimen päätökseen. Nyt sitovuus kirjataan myös eri lakeihin (YSL, VL, Laki vesien- ja merenhoidon järjestämisestä). Tarkemmin lain valmistelusta ja tavoitteiden sitovuudesta: Vesienhoidon ympäristötavoitteet ja niistä poikkeaminen – Ministry of the Environment, Suomen merenhoidolainsäädännön toimivuustarkastelu: Merenhoidon tavoitteet ja niistä poikkeaminen – Valto ([valtioneuvosto.fi](#))).

Merenhoitoa käsitellään luvussa 3.3. ja kohdassa 24 esitetään, miten Metsähallitus toteuttaa merienhoitosuunnitelmaa. Siinäkin ei mainita uusia hankkeita osana Metsähallituksen toimintaa, vaikka hankkeilla on potentiaalisia vaikutuksia

merenhoidon tavoitteisiin esim. pohjan koskemattomuuteen, vedenalaiseen meluun ja kuormitukseen. Tärkeä osa niin merenhoitosuunnitelman kuin vesienhoitosuunnitelmankin toteuttamista on uuden ihmistoiminnan haittojen minimointi ja sijoittaminen siten, ettei se uhkaa asetettuja tilatavoitteita. Tekstin seassa luvussa 3.3 on toki mainittu sitoutuminen vesien- ja merenhoidon tavoitteisiin, mutta yleisellä tasolla ja kuvauksesta mm. puuttuu myös metsähallituksen toiminnan kannalta tärkeitä merenhoidon laadullisia kuvaajia kuten meren pohjan koskemattomuus ja vedenalainen melu.

Toimintaohjelmassa mainitaan useissa kohdin uuden luonto- ja paikkatiedon tuottaminen ja käyttö uusien hankkeiden suunnittelussa, sijoittelussa ja vaikutusarvioinnissa. ELY-keskus pitää tätä erittäin tärkeänä osana toimintaohjelmaa ja esittää uuden tiedon tuottamisen ja soveltamisen nostamista keskitetympin esille luonnonvarasuunnittelussa.

Osana matkailu- ja retkeilypalvelujen kehittämistä mainitaan niiden saavutettavuuden parantaminen (esim. kohta 58). ELY-keskus toteaa, että liikkumisen osalta on tärkeä huomioida merkittävien kohteiden opastus ja siihen liittyvät reunaehdot, mikäli opasteita sijoitetaan maantialueelle. Opastus on tärkeä toteuttaa opastussuunnitelman perusteella. Maanteiden opastuksessa yhteistyöviranomaisena toimii paikallinen ELY-keskuksen Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue ja luvituksessa Pirkanmaan ELY-keskus. Periaatteita on kuvattu Väyläviraston ohjeessa 21/2020.

Luonnonhoidon ja erityisesti perinnebiotooppien hoidon osalta ELY-keskus pitää tärkeänä yhteistyön kehittämistä suunnittelualueen maatalousyrittäjien ja muiden toimijoiden kuten yhdistysten kanssa. ELY-keskus muistuttaa, että myös muut tahot kuin laiduneläinten omistajat voivat esimerkiksi hakea maatalouden ympäristökorvausta.

Toiminnan vastuullisuutta, luontokadon torjuntaa ja ekosysteemipalvelujen turvaamista korostetaan korostetaan suunnittelun periaatteiden yhteydessä, mutta mittaristosta toiminnan luonto- ja vesistövaikutuksia – ja siten myös vastuullisuutta ja yhteiskunnallista kokonaishyötyä – kuvaavat mittarit puuttuvat. Esimerkiksi hankekehityksessä olevan tuulivoiman kapasiteettia, merestä nostetun kiviaineksen määrää ja kasvatettavaksi luvitetun kalan määrää esitetään mittareiksi, mutta esitetystä mittaristosta puuttuvat toimintojen vastuullisuutta ja ympäristön tilaa kuvaavat mittarit, joita voisivat olla esimerkiksi hankkeiden vaikutusalueen laajuus ja hyvässä tilassa olevien luontotyyppien osuus tai vesien tila hankkeiden vaikutusalueella. ELY-keskus esittää mittariston täydentämistä näiltä osin.

Toimenpideohjelmaluonnoksessa esitetyt toimenpiteet ovat keskenään hyvinkin erityyppisiä, sisältävät monin paikoin päällekkäisyyksiä ja tarkkuustaso vaihtelee yleispiirteisestä yksityiskohtaiseen. Toimenpiteissä on myös sellaisia, joita jo toteutetaan osana laajempaa kontekstia (esimerkiksi lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnit) eivätkä nimenomaisesti kohdistu merialueen luonnonvarasuunnitelmaan. Em. syistä myös toimenpiteiden vaikuttavuus vaihtelee. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ehdottaa, että toimenpiteitä voisi vielä selkeyttää, karsia ja ryhmitellä tärkeysjärjestykseen. Tämä lisäisi suunnitelman johdonmukaisuutta ja luettavuutta.

Metsähallituksen vastine

Metsähallituksen perustelut Metsätalous Oy:n käytössä olevien maa-alueiden poisrajaamisesta suunnittelualueesta on luettavissa [Metsähallituksen vastineesta Lapin ELY-keskuksen lausuntoon samoin suunnitelman muokkaus tältä osin](#).

Uusien hankkeiden (tuulivoima, merikiviaineksen otto, kalankasvatus) haittavaikutuksien vähentämiseksi Metsähallitus seuraa tiiviisti tutkimusta ja menetelmien kehittymistä sekä tekee yhteistyötä tutkimuslaitosten ja sidosryhmien kanssa. Jokainen hanke suunnitellaan erikseen, ja suunnittelussa otetaan huomioon vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelman tavoitteet. Suunnitteluun sisältyy erilaisia selvityksiä. Käytettävät menetelmät sovitetaan tapauskohtaisesti. Lisäksi hankkeiden toteutukseen liittyy lupaehtoja. Metsähallitus on sitoutunut meren hyvän tilan tavoitteisiin ja varmistaa, ettei se toiminnallaan vaaranna tavoitteita.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Merialueen luonnonvarasuunnitelma on Metsähallituksen strateginen suunnitelma, jolla ei ole oikeusvaikutusta. Tuulivoimahankkeiden kehittämistä ja tuulivoimatoimintaa sääntelevät useat eri lait ja asetukset. Tuulivoimahankkeiden vaikutukset arvioidaan osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja osayleiskaavoitusta.

Metsähallitus noudattaa YVA-lakia (ja muutakin lainsäädäntöä), kuten suunnitelmaluonnoksesta otetusta lainauksessa mainitaan, ja otamme toiminnassamme yhteisvaikutukset huomioon voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Sen sijaan emme selvitä vaikutuksia merialuekohtaisesti esimerkiksi koko Perämeren ja kaikkia sen hankkeita koskien. Kyseinen kohta on kuitenkin tulkinnanvarainen ja siksi kirjausta korjattiin poistamalla jälkimmäinen lause tarpeettomana. Lisäksi Metsähallitus tekee arvokasta yhteistyötä mm. Luonnonvarakeskuksen, Suomen Ympäristökeskuksen ja yliopistojen kanssa.

Suunnitelman mukaisesti olemme sitoutuneet kansallisten vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman tavoitteisiin (kuten pohjan koskemattomuuteen, vedenalaiseen meluun ja kuormitukseen) saavuttaa ja ylläpitää Suomen merialueilla hyvä tila. Uusia hankkeita koskien ensisijaisesti vältämme ja toissijaisesti lievennämme syntyviä haitallisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle huolellisella suunnittelulla. Yksityiskohdat suunnitellaan tarkemmissa suunnitelmissa hankekohtaisesti.

Suunnitelmia tehtäessä harkitaan aina sitä, mitä tietopuutteita alueelta on. Tämänhetkinen luontotieto on kerätty luonnonuojelun tarpeisiin eikä se yksin riitä tuulivoiman, merikaivannaisten tms. suunnitteluun, vaan näitä hankkeita varten tarkastellaan tietotarpeita tapauskohtaisesti ja tehdään tarpeelliset täydentävät inventoinnit. Kuten lausunnossakin todettiin, näkyvät luonnonvarasuunnitelmassa uuden luonto- ja paikkatiedon tuottaminen ja käyttö uusien hankkeiden suunnittelussa, sijoittelussa ja vaikutusarvioinnissa. Metsähallituksen mielestä uuden tiedon näkyvyys ja sen soveltaminen näkyivät riittävästi luonnonvarasuunnitelman lausuntoversiossa.

Metsähallituksen merialueen luonnonvarasuunnitelman alueella ei ole juurikaan maanteitä, joiden varrelle sijoitettaisiin opasteita. Mahdolliset kohteet suunnitellaan aluekohtaisissa suunnitelmissa ja Metsähallitus on tarvittaessa yhteydessä ELY-keskuksiin ja lupa-asioissa Pirkanmaan ELY-keskukseen.

Tarkennettiin luvun 3.5 kohdan 54 linjausta perinnemaisemien laidunnusta koskien.

Nykyisen mittariston (luku 2) toimivuudesta kerätään nyt luonnonvarasuunnitelman toimintakaudella kokemuksia ja sen kehittämiseen palataan seuraavan merialueen luonnonvarasuunnitelman yhteydessä. On totta, että mittaristosta puuttuvat toiminnan luonto- ja vesistövaikutuksia kuvaavat mittarit. Tutkimustieto kokonaisvaltaisen ympäristön tilaa kuvaavan mittarin laatimiselle on vielä riittämätöntä. Metsähallitus saa veden alta perusluontotietoa lajien ja luontotyyppien esiintymisestä, mutta ei varsinaisesti tilasta.

Seurantamittaristossa on pyritty kuvaamaan yhteiskunnallista kokonaisuhyötyä eri näkökulmista, esim. ennallistamisen ja luonnonhoidon vaikutusalue, vesiluontotyyppien tiedon taso, käyntimäärät, asiakastyytyväisyys, tuulivoiman arvioitu hankkeiden kapasiteetti, merestä nostetun kiviaineksen määrä, kasvatettavaksi luvitetun kalan ja kalansaaliin määrä ja tuottajahinta, terveyshyödyt ja paikallistaloudelliset vaikutukset. Valtakunnallinen vesien tilan seuranta on saatavissa [yesi.fi](https://www.yesi.fi) -karttapalvelussa. Merialueen luonnonvarasuunnitelman liitteestä 5 löytyvät puolestaan suunnittelualueella sijaitsevat maa-alueiden Natura 2000 -luontotyyppien pinta-alat luontotyypeittäin ja edustavuusluokittain ristiintaulukoituna. Vesialueilta vastaavia tietoja ei vielä ole.

Toimintaohjelman käytettävyyttä parannetaan vielä taitolla ja kuvituksella.

Aiheutunut toimenpide

Arvioimme oman toiminnan vaikutuksia merialueella YVA-lainsäädännön mukaisesti.

Vuokraamme alueiden käyttöoikeuksia liikeyrityksille alueen pysyessä valtion omistuksessa. Vuokraamme käyttöoikeudet koskevat merikiviaineksen otto-oikeuksia sekä alueiden käyttöoikeuksia tuulivoimatuotantoon, luontomatkailuun ja vesiviljelyyn. Vuokraamme myös laidunalueita, joilla eläinten omistaja tai alueen laidunnuksesta vastaava yhdistys voi hakea maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitosopimuksen mukaista maatalouden ympäristökorvausta laidunnuksen aiheuttamiin kustannuksiin.

Vuokra-alueilla muukin käyttö on mahdollista, mikäli siitä ei ole haittaa vuokratoiminnalle ja se on turvallista. Esimerkiksi laidunalesopimuksia on noin sata ja kalankasvatuksessa olevia vesiviljelyalueita viitisen kappaletta hallinnassamme olevalla merialueella. Hyvällä yhteistyöllä sidosryhmien ja tutkimuslaitosten kanssa uskomme löytävämme vielä uusia soveltuvia alueita.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Pidä Saaristo Siistinä ry

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Kaija Aski

Lausunto

Pidä Saaristo Siistinä ry:n lausunto luonnoksesta Metsähallituksen Merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi 2024 – 2028

Pidä Saaristo Siistinä ry (PSS ry) on vesilläliikkujien ympäristöjärjestö. PSS ry edistää konkreettisin teoin meri- ja järviluonnon hyvinvointia, viihtyisyyttä ja turvallisuutta ja mahdollistaa monipuolisilla Roope-palveluilla kestäväen vesillä liikkumisen. PSS ry tekee kansallista ja kansainvälistä tutkimus-, ympäristökasvatus- ja viestintätöitä ja kehittää sopivia toimintamalleja vesistöjemme tilan parantamiseksi.

Metsähallitus pyytää lausuntoa luonnoksesta Merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2024–2028. Luonnonvarasuunnittelu on valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin kestäväen käytön suunnittelua. Suunnitelma kattaa kaikki käyttömuodot valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnassa olevalla maa- ja vesialueella merialueella lukuun ottamatta Metsätalous Oy:n käytössä olevia vähäisiä maa-alueita, jotka suunnitellaan sisämaan luonnonvarasuunnitelmien yhteydessä.

Suunnittelualueesta on rajattu pois vähäisiksi mainitut Metsähallituksen Metsätalous Oy:n hallinnoimat metsäalueet. Koska kaikki valuma-alueen toimet vaikuttavat meren tilaan, olisi perusteltua ottaa ne suunnitteluun ja arviointiin mukaan.

Vesistöjen virkistyskäytön suunnittelussa ja sen vaikutusten arvioinnissa on huomioitava myös riittävät toimet roskaantumisen ja rehevöitymisen ehkäisemiseksi. Toivomme, että suunnitelmaan täydennetään virkistykseen osoitettujen kohteiden jätehuollon osalta jätelain luvussa 8, 76 § mainittujen velvoitteiden mukaisesti. Merenkulun ympäristönsuojelulain ja asetuksen uudistuksen myötä velvoite venesatamien jätehuollosta, jätehuoltosuunnitelman laatimisesta ja mm. veneiden käymäläjätteen vastaanotosta kiristyivät 2021.

Pidä Saaristo Siistinä ry:n mielestä suunnitelmaluonnos on jätehuollon järjestämisen osalta keskeneräinen niiden satamien osalta, joiden operoinnista vastaa Metsähallitus. PSS ry korostaa, että satamia koskee jätelain lisäksi Merenkulun ympäristönsuojelulaki, jota ei luonnoksessa ole huomioitu. Laissa on mm. velvoite veneiden käymäläjätevesien (septi) imutyhjennysmahdollisuuden järjestämisestä venesatamissa, joissa on 25 venepaikkaa tai enemmän.

PSS ry toimii useissa kohteissa samoilla tai rinnakkaisilla alueilla Metsähallituksen kanssa. Näillä alueilla PSS ry:n ylläpitämien palveluiden käyttäjäkunta on yhteinen esimerkiksi Saaristomeren kansallispuiston käyttäjien kanssa. Näillä alueilla yhteistyötä tehdään niin viestinnässä kuin palveluiden tarjonnassakin.

PSS ry ehdottaa, että yhdistys lisää suunnitelmaan kohtaan, jossa mainitaan ympäristöjärjestöt, joiden kanssa Metsähallitus tekee yhteistyötä Itämeren suojelussa.

Metsähallituksen vastine

Metsähallituksen perustelut Metsätalous Oy:n käytössä olevat maa-alueiden poisrajaamisesta suunnittelualueesta on luettavissa Metsähallituksen vastineesta Lapin ELY-keskuksen lausuntoon ja myös Metsähallituksen tätä koskeva täsmennys suunnitelmaan. Metsätalouden vesiensuojelu ohjeistetaan Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöoppaassa.

Suunnitelmaa täydennettiin koskien valtion omistamien satamien jätehuoltoa (luku 3.5 kohta 58).

Luvun 3.1 (Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen) kohdan 4 esimerkissä Järjestötyötä Itämeren suojelemiseksi on lueteltu vain muutamia niistä yhdistyksistä tai yhteisöistä, joiden kanssa Metsähallitus tekee yhteistyötä Itämeren suojelemiseksi. Luettelon ei ole tarkoitus olla täydellinen.

Niiden satamien, joiden jätehuollosta Metsähallitus vastaa, velvoitteista huolehdimme itse tai ulkoistamme ne mahdollisuuksien mukaan.

Aiheutunut toimenpide

Hallinnoimme useita valtion omistamia satamia, joiden jätelain velvoittaman operoinnin ulkoistamme mahdollisuuksien mukaan yrityskumppaneille, tai hoidamme tarvittaessa operoinnin itse.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Väylävirasto

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Jarkko Hirvelä

Lausunto

Väylävirasto on tutustunut suunnitelman luonnokseen ja toteaa seuraavasti:

Toiminnassaan Väylävirasto vastaa valtion vesiväyläverkon ylläpidon ja kehittämisen lisäksi meriliikenteen ohjauspalveluiden järjestämisestä sekä talvimerenkulun koordinoinnista, ohjaamisesta ja avustuspalveluiden järjestämisestä. Siten Väyläviraston toiminta ulottuu koko Suomen merialueelle talousvyöhyke mukaan lukien. Suomen ulkomaankaupasta noin 90 % kulkee nykytilanteessa meritse ja siksi meriliikenteen turvallinen, sujuva ja tehokas toimivuus on ensiarvoisen tärkeää koko Suomen kannalta.

Merenkulun kannalta ensiarvoisen tärkeää on huomioida meriliikenteen yhtenäisten ja turvallisten reittien varmistaminen avomerialueella ja talousvyöhykkeellä suunnitelma-alueella olevien meriväylien lisäksi. Talvimerenkulussa alusliikenne on liikenteen mahdollistamiseksi ohjattu kulkemaan sellaisia reittejä, joilla jääolosuhteet ovat helpoimmat, joten tällöin käytetyt reitit poikkeavat huomattavasti avovesiolosuhteiden reiteistä. Nämä seikat tulisi huomioida riittävällä tasolla eritasoisissa suunnitelmissa, joissa niiden tavoitteita toimeenpannaan.

Keskeisin koko Suomen merialueen kattava suunnitelma, jolla strategian tavoitteita toimeenpannaan, on merialuesuunnitelma, jonka päivitys on käynnistynyt. Väylävirasto näkee, että suunnitelman ohjaavaa vaikutusta eri merellisten toimintojen yhteen-sovittamisessa tulee tässä yhteydessä kehittää, jotta myös meriliikenteen toimivuus voidaan varmistaa tulevaisuudessa. Pohjanlahdella merialuetta käytetään etenkin talvimerenkulussa yhtenä kokonaisuutena, jossa liikenteen ohjaamista koordinoidaan tiiviissä yhteistyössä Ruotsin kanssa. Tämän takia myös kiinteä yhteistyö Suomen ja Ruotsin merialuesuunnitelmien kehittämisessä ja yhteensovittamisessa eri suunnitelmiin on merenkulun kannalta hyvin keskeistä.

Meriväylien isot kehittämishankkeet ovat keskeinen työkalu elinkeinoelämän merikuljetusten toimivuuden ja tehokkuuden varmistamisessa. Näiden hankkeiden ruoppausmäärät ovat usein suuria (tyypillisesti 1–2 milj. kuutiota). Ruoppausmassoja pyritään mahdollisuuksien mukaan hyötykäyttämään, mutta usein se ei ole teknis-taloudellisesti mahdollista. Massojen suuren määrän vuoksi, niiden sijoittaminen maa-alueelle ei useimmiten ole mahdollinen vaihtoehto, vaan ne joudutaan sijoittamaan merialueelle sopivalle läjitysalueelle. Tämän merialueelle tapahtuvan ruoppausmassojen sijoittamisen mahdollistaminen jatkossa on erittäin tärkeää, jotta meriväyliä voidaan kehittää jatkossakin vastaamaan elinkeinoelämän kuljetusten tarpeita. Meriväylien kehittämisen ruoppaus- ja läjitystöiden aiheuttamien haitallisten vaikutusten hallinnassa Väylävirasto korostaa eri toimijoiden keskinäisen yhteistyön merkitystä. Sillä mahdollistetaan ratkaisut, joiden avulla voidaan minimoida meriympäristölle aiheutuva haitta kustannustehokkailla ja toimivilla ratkaisuilla. Näillä ratkaisuilla varmistetaan myös väylien kehittämis-mahdollisuudet tulevaisuudessa, mikä varmistaa osaltaan elinkeinoelämän toimivat ulkomaankaupan yhteydet.

Väylävirasto toteuttaa luonnonvarasuunnitelman suunnittelualueella sekä myös sen suojelualueilla päivittäistä meriväylien ja merenkulun turvalaitteiden ylläpitoa ja kunnossapitoa, vuosittain tehtäviä isompiakin korjaustöitä, väylämerenmittausta, merenpohjan tutkimusta eri menetelmillä, kunnossapitoruoppauksia tarvittaessa sekä edellä jo mainittuja meriväylien isoja kehittämishankkeita.

Väyläviraston näkökulmasta myös nämä meriliikenteen turvallisuuden ja ympäristön kannalta onnettomuuksia ennaltaehkäisevät tärkeät toimet luonnonvarasuunnitelman suunnittelualueella on huomioitava erityisen huolellisesti suunnittelukauden ajalle.

Merkittävämmät muutokset luonnonvarasuunnitelman suunnittelualueella merialueiden käytössä voivat pakottaa tarpeisiin muuttaa nykyistä meriliikennettä ja meriväylästäkin uusille reiteille sekä meriväyliä ulkopäistään ulottumaan nykyistä pidemmälle ulos rannikolta ja satamista. Meriliikenteen muuttuminen ja meriväylien kehittäminen edellyttävät usein myös isoja investointeja esimerkiksi rannikon kauppamerenkulun satamissa sekä myös pienemmässä mittakaavassa laajasti suunnittelualueen rannikolla ja saaristoissa muuta vesiliikennettä palvelevan väylä- ja satamaverkoston osalta.

Merialueen luonnonvarasuunnitelman luonnos antaa hyvää pohjaa kehittää yhdessä eri merellisten toimintojen yhteensovittamista ja merialueiden suunnitelmallisen käytön ja suojelutarpeiden huomioimista eri tasoilla. Väylävirasto katsoo suunnitelman tavoitteena olevien eri toimintojen, kuten virkistyskäytön, elinvoimaisuuden, ympäristön ja elinkeinotoiminnan, yhteensovittamisen meriluonnon kannalta kestävällä tavalla olevan erittäin tärkeää ja puoltaa luonnoksessa esitettyjä tavoitteita suunnitelman kaudelle.

Metsähallituksen vastine

Merenkulku, myös talvimerenkulku, otetaan huomioon tehtäessä yksittäisiä alueita koskevia suunnitelmia.

Metsähallituksen toimintatapaan kuuluu aktiivinen sidosryhmävuoropuhelu hankekehityksen yhteydessä. Suunnittelua tehdään yhteistyössä Metsähallituksen sidosryhmien kanssa, siis myös Väyläviraston ja Traficomien kanssa, ja siinä hyödynnetään myös Suomen merialuesuunnitelmaa. Laivaliikenteen tarpeet otetaan huomioon jo siinä vaiheessa, kun alueita valitaan hankekehitykseen. Merituulivoimahankkeen vaikutukset laivaliikenteelle tutkitaan myös YVA- ja kaavoitusvaiheissa.

Myös Metsähallitus painottaa yhteistyötä ja sen merkitystä ruoppausmassojen sijoittamisessa sekä läjittämisessä ympäristöhaittojen torjumiseksi. Ruoppausmassojen sijoittelu ja läjitys ratkaistaan aina yhteistyössä tapauskohtaisesti.

Väyläviraston mainitsemat meriliikenteen turvallisuuden ja ympäristön kannalta onnettomuuksia ennaltaehkäisevät tärkeät toimet ovat Metsähallituksen viranomaisyhteistyön aihealueita.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvastuuvalmistelijat: Sami Hämäläinen

Lausunto

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä ”MaRa”) kiittää pyynnöstä lausua luonnoksesta merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2024 - 2028 ja toteaa siitä seuraavaa:

MaRa pitää ensinnäkin hyvänä, että merialueille on ensimmäistä kertaa laadittu oma luonnonvarasuunnitelmansa, joka linjaa Metsähallituksen toimintaa näillä alueilla ja että siinä on myös laajalti tunnistettu vastuullisuuteen ja yhteistyöhön tähtäviä toimia. Merialueen tuloksellinen ja kestävä käyttö edellyttää kumppanuuksia, osallistamista ja yhteistoimintaa eri sidosryhmien kesken. Tältä osin suunnitelman tavoitteet ovat kannatettavia.

Merialueen luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelma on laadittu vuosille 2024–2028. Toimintaohjelma sisältää viiteen teema-alueeseen liittyen kaikkiaan 65 linjausta. MaRa pitää tärkeänä ja kannatettavana, että luonnoksessa on tunnistettu alueen luontoon perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen (kohta 3.5). Matkailu on yksi meri- ja rannikkoalueiden tärkeimmistä elinkeinoista. Matkailu paikallisena elinkeinona tarjoaa työtä ja toimeentuloa, mikä on hyvinvoinnin keskeinen perusta. Hyvinvoiva luonto ja toimivat ekologiset prosessit ovat sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin perusta.

Merialueille ja rannikon maa-alueille suuntautuva matkailu perustuu keskeisiin vetovoimatekijöihin eli paikalliseen luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä luonnonrauhaan, elämyksellisyyteen ja aitouteen. Kestävä matkailu ja virkistyskäyttö edellyttää onnistunutta yhteensovittamista merialueiden luonnon ja kulttuuriympäristön kantokyvyn kanssa. MaRa pitää tärkeänä, että myös merialueiden läheisyydessä olevien maa-alueiden infrastruktuuria tulee kehittää tukemaan myös uusia matkailumuotoja. Meriympäristön tila vaikuttaa olennaisesti luonnon virkistyskäytön ja matkailuelinkeinon edellytyksiin. Meriympäristön hyvä tila edistää matkailun mahdollisuuksia esimerkiksi puhtaan luonnon tarjoamien elämyksien kautta. Näitä ovat esimerkiksi kalastusmatkailu ja virkistyskalastus, jotka ovat riippuvaisia kestävästä kalakannoista. MaRa katsoo, että tämä on huomioitu hyvin toimintaohjelman linjauksissa.

Merialueen luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman linjauksen 53 mukaan Metsähallitus luo edellytyksiä luonnon virkistyskäytön, luonto-, metsästys- ja kalastusmatkailun, kaupallisen kalastuksen sekä matkailuelinkeinon kestäväälle toiminnalle ja kasvulle yhteistyössä alueen yrittäjien kanssa. MaRa toteaa, että tämä on tärkeä toimenpide. Yhteistyötä ja vuorovaikutusta tulee lisätä. Sitä Metsähallitus voi myös omillaan toimillaan edistää.

Meri- ja saaristoalueiden keskeisiä matkailukohteita ovat muun muassa kansallispuistot sekä erilaiset kulttuuriympäristöt. Luontomatkailu on merkittävä saaristoon ja rannikolle suuntautuvan matkailun muoto. Suomen rannikkoalueet ovat yksi kansallisista matkailun teema-alueista.

MaRa pitää tärkeänä merialueen luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelmassa linjauksen 58 mukaisia toimenpiteitä priorisoida Metsähallituksen ylläpitämiä matkailun ja retkeilyn palveluja kansallispuistoissa ja muilla erityisalueilla sekä parantaa kansallispuistojen ja muiden tärkeiden luontomatkailukohteiden saavutettavuutta muun muassa lisäämällä esteettömiä ranteita ja palveluja. Matkailuelinkeinon kasvun vauhdittamiseksi yksi keskeisimmistä toimista on saavutettavuuden parantaminen. Hyvät maa- ja meriyhteydet merkitsevät, että mantereella asuvat ja matkailijat pääsevät sujuvasti rannikon maa-alueiden lisäksi myös saaristoon ja merialueille.

Metsähallituksen vastine

Menestykäs merialueen käyttö edellyttää kumppanuuksia, osallistamista ja yhteissuunnittelua sidosryhmiemme kanssa, siis yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Metsähallituksen toimintatapa on jo nyt avoin ja yhteistyötä tekevä, kuten luvussa 3.1. Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen, todetaan.

Metsähallitus tekee nyt ja myös jatkossa tiivistä matkailuyhteistyötä kuntien ja yritysten kanssa. Tämä yhteistyö kattaa myös maa-alueiden infrastruktuurin kehittämisen.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Suomen riistakeskus

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Stefan Pellas ja Jörgen Hermansson

Lausunto

Finlands viltcentral tackar för möjligheten att ge utlåtande gällande utkastet till Forststyrelsens naturresursplan för havsområdet 2024-2028

Finlands viltcentral anser planen ändamålsenlig och förankrad eftersom den framställts i nära samarbete med en samarbetsgrupp bestående av Forststyrelsens kunder, samarbetspartner och intressentgrupper och att det i planeringen deltog också en temagrupp för jakt och fiske.

För trygghet av och främjande av förutsättningarna för näringar som baserar sig på naturen och naturresurserna i området vore det lämpligt att man i planen och sedan vid den praktiska tillämpningen tillämpar flerartsförvaltningsprincipen. (ex. säl/skarvstammarnas sammantagna påverkan på lokala fiskstammar) Flerartsförvaltningstänkande bör även tillämpas vid vården av faunan på planområdet, då en arts gynnsamma tillväxt helt kan slå ut en hotad art med låg potential. (ex. kråk-, mink- och mårdhundstammarnas sammantagna påverkan på sällsynta vadar- och andfåglar)

Planen kunde även bättre konkret ta ställning för mer gränsöverskridande samarbete mellan Forststyrelsens naturtjänster och jakt- och fisketjänster för att minska på byråkratin i olika tillståndsärenden. Ett smidigare samarbete inom Forststyrelsen skulle möjliggöra en bättre möjlighet till jakt på talrika viltarter vars jakt ändå är tillräckligt reglerad via annan lagstiftning.

Forststyrelsen bör i samband med förverkligandet av planen tillämpa klara och enkla system för kunderna vid tillståndsansökningar detta för att undvika byråkratiskt långdragna beslutsgångar.

Metsähallituksen vastine

Suunnittelun alueen maa-alueet kuuluvat joko luonnonsuojelualueisiin tai niiden varauksiin. Luonnonsuojelualueiden käyttöä säätelevät ympäristöministeriön päätökset, rauhoitusmääräykset ja luonnonsuojelulaki. Luonnonsuojelualueilla ja kansallispuistoissa on luonnonsuojelulain mukaan kiellettyä selkärankaisten eläimien vangitseminen ja tappaminen, mikäli alueen rauhoituspäätöksessä ei toisin mainita. Suojelumääräyksistä poiketen voidaan joissain tapauksissa sallia eläinyksilöiden lukumäärän vähentäminen, jos lajin kanta on liian runsas tai eläimet ovat muuten haitallisia.

Metsähallitus pyrkii hoitamaan kohteitansa ottaen huomioon suojelukokonaisuuden, jolloin hoidossa yleensä otetaan huomioon lajien keskinäiset riippuvuus- ja vuorovaikutussuhteet. Hoitomenetelmät ja niissä erityisesti huomioon otettavat lajit harkitaan tapauskohtaisesti esimerkiksi hoitosuunnitelmia laadittaessa.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Geologian tutkimuslaitos

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Susanna Kihlman

Lausunto

Geologian tutkimuskeskus (GTK) kiittää mahdollisuudesta kommentoida Metsähallituksen merialueen luonnonvarasuunnitelmaa, joka ohjaa Metsähallituksen toimintaa vuosina 2024–2028 valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnoimalla merialueella.

Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelmassa esitetyistä toimenpiteistä GTK:n toimialaan kuuluvat erityisesti merikiviaines- ja merikiviainesvarantoja käsittelevät kohdat. Lisäksi GTK:n toimiminen aktiivisesti toivotaan huomioitavan muun muassa luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ja lisäämisen, sekä ilmastonmuutoksen teemojen alla yhteistyössä muiden valtiolisten toimijoiden, kuten Metsähallituksen kanssa.

GTK katsoo, että merikiviainesvarantojen kartoitus ja merikiviainespalveluiden kehityssuunnitelmat, myös merituulivoiman materiaalitarpeita silmällä pitäen, on hyvin huomioitu. Kyseiset kehitystoimenpiteet geo- ja biodiversiteetti huomioiden tehtynä mahdollistavat kokonaisuudessaan kestävämmän kiviainesvarantojen hyödyntämisen, mukaan lukien vähentyneiden kuljetus- ja varastointitarpeiden myötä merituulivoimapuistojen rakentamisen pienenevät ympäristövaikutukset.

Geologisen tiedon rooli on merkittävä raaka-aineiden kestävälle ja strategiselle hallinnalle, tehden tutkimuksen ja kartoituksen edellytysten turvaamisesta oleellista myös merenpohjan alueella. Luonnonvarasuunnitelmaan kirjattu malminetsinnän täyskielto Metsähallituksen hallinnoimilla merialueilla asettaa kuitenkin geologisen tutkimuksen näkökulmasta haitallisia rajoitteita. Vaikka luonnonvarasuunnitelmassa rautamanganivarojen hyödyntämistä ei nähdä potentiaalisena meren pohjan käyttömuotona tällä toimintakaudella, on hyvä, ettei koeluontoista toimintaa ole poissuljettu. Tulevaisuudessa luontokadon, ilmastonmuutoksen ja saastumisen uhkiin varauduttaessa, rautamanganisaostumat on nostettu esiin eräänä EU:n kriittisten raaka-aineiden potentiaalisena varantona.

GTK pitää Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmaa hyvin valmisteltuna, merialueen kannalta oleellisiin ohjaustoimiin, ohjelmiin ja eri toimijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön kytkettyinä kokonaisuutena, eikä GTK:lla ole siihen muuta lisätävää.

Metsähallituksen vastine

Luonnonvarasuunnitelmassa ei esitetä täyskieltoa malminetsinnälle, vaan todetaan, että merialueilla tapahtuvaan malminetsintä- tai kaivostoimintaan ei myönnetä maanomistajasuostumuksia. Tämä on linjassa Metsähallituksen nykyisten käytäntöjen kanssa, joita sovelletaan myös maa-alueilla. Toimittaessa vesialueella vesistövaikutusten vuoksi on vastaisuudessakin tarpeen, että toiminnan vaikutuksia arvioidaan lakisääteisten prosessien mukaisesti.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: BirdLife Suomi ry

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Aki Arkiomaa

Lausunto

BirdLife Suomi kiittää Metsähallitusta lausuntopyynnöstä. Kiitämme Metsähallitusta myös laaja-alaisesta ja osallistavasta valmisteluprosessista, joka oli ammattitaitoisesti toteutettu ja hyödyllinen.

Yleistä

On tärkeää, että luonnonvarasuunnitelma käsittelee kokonaisuutena kaikkia Metsähallituksen hallinnoimia merialueita. Merialueille kohdistuu ennennäkemätön kiinnostus etenkin merituulivoiman osalta ja hankkeiden yhteensovittamiseksi tarkastelu on välttämätöntä tehdä koko merialueen laajuisena.

Luonnos sisältää hyvin runsaasti toimenpiteitä ja niitä konkretisoivia esimerkkejä. Viestinnällisesti olisi tarpeen laatia suunnitelmasta tiivistelmä, johon olisi koostettu lyhyesti olennaisimmat muutokset edelliseen suunnitelmaan verrattuna. Tämä konkretisoituisi myös SOVA-arvioinnin kautta, mutta arviointia ei ole suunnitelmaan liitetty.

Luonnoksen teemakohtaiset linjaukset ja valtaosa toimintaohjelman toimenpiteistä ovat laajalti kannatettavia ja merialueen kestävää käyttöä tukevia. Suunnitelman konkretisoiminen käytännön tasolle jää kuitenkin monin paikoin vielä epäselväksi. Merialueita koskevissa toimenpiteissä on erityisesti huolehdittava siitä, että toimintaohjelmalla on käytäntöjä ohjaava vaikutus. Hyvät periaatteet eivät saa jäädä vain paperille.

Luonnon monimuotoisuuden suojelutoimenpiteet, kuten alueiden ennallistaminen ja muut luonnonhoito, on nojannut Metsähallituksen merialueilla suuresti hankerahoitukseen. Laajoilla hankkeilla on saatu hyviä tuloksia ja niitä on syytä toteuttaa jatkossakin. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, että siihen on myös riittävä perusrahoitus.

Uusien suojelualueiden tarve

Suomi on kansainvälinen sopimuksin sitoutunut suojelemaan 30 % pinta-alastaan ja

siitä 10 % tiukasti vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii tuntuvaa suojelupinta-alan lisäämistä niin maalla kuin merelläkin. Suojelualueverkoston kasvattaminen on välttämätöntä luontokadon pysäyttämiseksi ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Jotta tavoite saavutetaan Suomen merialueiden osalta, on uusien suojelualueiden perustaminen ja nykyisten suojelualueiden laajentaminen nostettava luonnonvarasuunnitelmassa keskeiseen rooliin. Metsähallituksen rooli on keskeinen uusien suojelualueiden rajaamisessa ja perustamisessa, koska lisäsuojelu tulee poliittisista syistä tapahtumaan valtaosin valtion alueilla.

Suojelualueverkoston laajentaminen ja siihen liittyvät tavoitteet on jätetty luonnoksessa viittaustasolle. Luonnonvarasuunnitelman päättymisvuosi on vuosi 2028, josta on vain kaksi vuotta EU:n biodiversiteettistrategian aluesuojelua koskevaan tavoitevuoteen 2030. Suomen merialueita koskevat määrälliset suojelutavoitteet onkin syytä tuoda toimenpiteissä vahvasti esiin, ja korostaa lisäsuojelun kohdentamistarvetta luonnon monimuotoisuudelle tärkeille alueille eli matalikkoalueille (alle 20 metriä syvät merialueet).

Ilmaston lämpeneminen vuoksi Suomen merkitys talvehtiville ja muuttoaikaan levähtäville vesilinnuille on lisääntynyt ja tulee edelleen lisääntymään. Tämä lisää mereisten suojelualueiden tarvetta. Lisäksi viime vuosina on tullut lisää tietoa linnuille tärkeistä matalikkoalueista ja vedenalaiselle luonnolle tärkeistä alueista, ja on todennäköistä, että tätä tietoa saadaan myös suunnitelman aikana lisää. Valtaosa sulkivalle, talvehtivalle ja levähtävälle linnustolle tärkeistä matalikko- ja lahtialueista tulee suojella tiukasti. Tutkimusten mukaan suuri osa matalikkoalueilla ruokailevista lajeista on hyvin herkkiä ihmisen aiheuttamalle häiriölle, kuten laiva- ja veneliikenteelle sekä tuulivoimatuotannolle.

Uusien mereisten suojelualueiden tarve korostuuikin entisestään merialueiden massiivisten tuulivoimatavoitteiden ja -suunnitelmien vuoksi. Keskeisenä toimijana Metsähallitus on avainasemassa ohjaamassa merituulivoimaa siten, ettei se kohdistu luonnolle tärkeille alueille, ja kumulatiiviset vaikutukset voidaan minimoida.

Huomioita toimintaohjelmasta

Kohdat 6.-10

Ohjelman tuulivoimaa koskevat toimenpiteet ovat yleisten suunnittelukäytäntöjen, kuten maakuntakaavoituksella ohjaimisen, mukaisia. Metsähallituksella on kuitenkin mahdollisuus varmistaa nykyistä tehokkaammin merituulivoiman luontovaikutusten minimointi. Toimenpiteisiin olisi syytä lisätä, ettei tuulivoimaa lähtökohtaisesti toteuteta alle 20 metriä syville merialueille. Tämä olisi myös tuulivoimatoimijoiden etu, sillä merialueen matalikoille on maakuntakaavoissa osoitettu tuulivoimala-alueita, joita ei voida toteuttaa ilman huomattavia vaikutuksia levähtävälle ja ruokailevalle linnustolle.

Kohdassa 7 mainittu vähintään 10 tuulivoimalaa on merialueilla liian pieni. Tuulivoimatuotannon kokonaisluontovaikutusten minimoiseksi (häiriövaikutukset linnustolle ovat kilometrejä) sekä taloudellisin perustein merituulivoimaloiden lukumäärällisen minimiarvon tulee olla selvästi kymmentä suurempi.

Myös kohta 39 liittyy samaan nykyisiin käytäntöihin monilla alueilla liittyvään ongelmaan, jossa tuulivoiman ohjauksessa lähdetään oletuksesta, että merialueilta on jo kaikkialta riittävät etukäteistiedot voimala-alueiden osoittamiseksi, vaikka näin ei esimerkiksi linnuston osalta suurelta osalta avomerialueiden matalikkoja ole. Voimala-alueita voidaan osoittaa vain sellaisille alueille, joita on riittävät tiedot hankkeen toteutuskelpoisuudesta.

Kohta 23

Ehdotamme ensimmäisen lauseen muuttamista muotoon ”Olemme mukana kehittämässä ja laajentamassa mereistä suojelualueverkostoa EU:n biodiversiteettistrategian 2030 tavoitteiden mukaisesti.” Toimenpiteessä ainoana keinona mainittu maininta OECM-alueista kannattaa poistaa, koska se epäsuorasti viestii siitä, että se olisi Metsähallituksen pääasiallinen näkemys strategian toteuttamisessa.

Kohta 23 kannattaisi myös jakaa kahteen kohtaan siten, että osuus ”Toteutamme myös muita EU:n ympäristölainsäädännöstä ja biodiversiteettistrategiasta (mukaan lukien sitä toteuttavasta ennallistamisasetuksesta) sekä YK:n biologista monimuotoisuutta koskevasta yleissopimuksesta tulevia velvoitteita.” olisi omana toimenpiteenään.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Kohta 35

Ajantasaiset ja riittävän hyvin kaikki haasteet ja tarpeet tunnistavat hoito- ja käyttösuunnitelmat ovat keskeisiä luonnonsuojelun toteuttamisessa. Luonnoksessa niiden aikataulujen todetaan määräytyvän tarpeen ja resurssien mukaan. Tämän kirjaaminen vesittää suunnitelman sitovuutta tältä osin - toimenpidettä ei tarvitse tehdä, jos sille ei ole Metsähallituksessa osoitettu resurssia. Vastaava kirjaus voisi olla myös suuressa joukossa muita toimenpiteitä.

Kohdat 49 ja 50

Metsästystä ja kalastusta koskevaan luvitukseen olisi syytä lisätä maininta, että niissä minimoidaan (sekä alueellisesti että ajallisesti) haitalliset vaikutukset lajistolle, joka ei ole pyynnin kohteena.

Kohta 62

Merimetsojen tappamisen ja pesintöjen häirinnän poikkeuslupien ja hallien metsästyslupien yhteyteen on tärkeää lisätä, että niitä koskevassa harkinnassa varmistetaan, ettei niiden toteuttamisella ole haitallisia vaikutuksia muulle lajistolle, ja ettei Metsähallitus salli poikkeuslupia luonnonsuojeluun varatuilla alueilla.

Metsähallituksen vastine

Kyseessä on ensimmäinen vain merialuetta koskeva luonnonvarasuunnitelma, joten muutosvertailua aiempiin suunnitelmiin ei ollut mahdollista tehdä.

[SOVA-laki ei koske luonnonvarasuunnitelmia. Perustelu on luettavissa Metsähallituksen vastineesta Satakuntaliiton lausuntoon.](#)

Metsähallituksen toimivaltaan ja tehtäviin eivät kuulu uusien luonnonsuojelualueiden perustaminen eikä suojelualueverkoston laajentaminen, mutta se tekee ympäristöministeriön toimeksiannosta selvityksiä ja esityksiä suojelualueiden perustamista varten.

Merialueen luonnonvarasuunnitelma on Metsähallituksen strateginen suunnitelma, jolla ei ole oikeusvaikutusta.

Merituulivoimahankkeiden kehittäminen käynnistyy vesialueiden esiselvityksillä, joiden perusteella valitaan alueet hankeoikeuksien kilpailutuksiin. Tuulivoimahankkeiden soveltuvien alueiden tunnistamisessa tarkastellaan useita eri kriteerejä. Osana tuulivoimahankkeiden YVA-menettelyä ja kaavoitusta laaditaan kattavat selvitykset ja ympäristövaikutusten arvioinnit.

OECM-alueet mainitaan suunnitelmassa vain yhtenä keinona (luku 3.3 kohta 23).

Linjausten määrän lisäämistä vältetään ja samoihin linjauksiin on yhdistetty samoihin aihekokonaisuuksiin liittyviä asioita.

Kohta 35: Valitettavasti monien tärkeiden tehtävien toteutus Metsähallituksessa riippuu riittävien resurssien olemassaolosta. Metsähallitus ei pysty ennustamaan sen käytössä olevia resursseja budjettirahoituksen varassa olevan Luontopalveluiden osalta. Hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisjärjestystä mietitään ajankohtaisten tarpeiden mukaan.

Vuokraamme valtion maiden metsästysoikeuksia aina tapauskohtaisesti harkiten. Tällä tavoin minimoimme mahdollisia haittavaikutuksia sekä varmistamme alueiden erityispiirteiden huomioon ottamisen sekä alueiden soveltuvuus metsästykseseen. Lisäksi suuri osa metsästysvuokra-alueista merellä sijaitsee kansallispuistoissa tai luonnonsuojelualueilla. Metsästyksen vaikutus muulle kuin metsästettävälle lajistolle on arvioitu ja otettu huomioon jo perustamisvaiheessa sekä kirjattu perustamisasetuksiin tai alueiden hoitosuunnitelmiin, mikäli on ollut tarvetta. Lähes kaikilla metsästysvuokra-alueilla esiintyy jo ajallisia tai lajikohtaisia rajoituksia.

[Katso Metsähallituksen vastine Kalatalouden keskusliitolle merimetsojen tappamisesta ja pesintöjen häirinnästä sekä hallien metsästyksestä luonnonsuojeluun varatuilla alueilla.](#)

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Museovirasto

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Maija Matikka

Lausunto

Metsähallitus on antanut Museovirastolle mahdollisuuden lausua luonnoksesta merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2024–2028 (MH 4346/2023).

Suunnitelmaluonnos linjaa Metsähallituksen toimintaa merialueilla ja kattaa kaikki käyttömuodot valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnassa olevalla maa- ja vesialueella merialueella Perämeren perukasta Suomenlahden itäosaan. Kaikkiaan suunnitelmaluonnos koskettaa 62 %:a Suomen aluevedestä saarineen. On kyse valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin kestävän käytön suunnittelusta, joka noudattaa Metsähallituksen strategiaa. Ensimmäistä kertaa on tehty suunnitelma, joka koskee vain merialueita. Luonnos on laadittu yhdessä Metsähallituksen asiakkaista, kumppaneista ja sidosryhmistä kootun yhteistyöryhmän kanssa.

On hyvä, että Metsähallitus reagoi luonnonvarasuunnitelmallaan merialueiden kasvavaan käyttöön ja toimintaympäristön moniin isoihin ja ajankohtaisiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, luontokatoon, energiakriisiin, huoltovarmuuteen ja turvallisuuteen. Samoin on hyvä, että tavoitteena on merialueen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä käyttö ja näin mukana ovat kestävän kehityksen kansainvälisesti tunnistetut neljä pilaria. Suunnitelma herättää huomamaan Metsähallituksen toiminnan moninaisuuden ja tehtäväkentän laajuuden liittyen muun muassa luontoon, ympäristöön, elinkeinoihin ja kulttuuriperintöön.

Suunnitelmassa on laaja taustoittava osio, mikä lieneekin tarpeen ottaen huomioon Metsähallituksen monipuolisen toiminnan. Huomioidaan erilaiset strategiat, ohjelmat ja hankkeet (mm. HELCOMin tavoitteet, HELMI-elinympäristöohjelma, BIODIVERSEA LIFE IP-hanke sekä myös maakuntakaavoitus, merialuesuunnitelma sekä merenhoito- ja vesienhoitosuunnitelmien tavoitteet). Olisi ollut hyvä mainita myös samaan aikaan valmisteilla oleva Suomen rannikkostrategia, vaikkakin se on vasta tekeillä ja siitä on pyydetty lausuntoja samaan aikaan kuin luonnonvarasuunnitelmasta.

Museovirasto on tarkastellut strategialuonnosta erityisesti kulttuuriperinnön ja -ympäristön näkökulmasta. Kulttuuriperintö on mukana laajasti eri kohdissa ja se mainitaan monissa niistä linjauksista, joita on numeroitu suunnitelmaan 65 kappaletta. Suunnitelmassa esitellään myös monia esimerkkejä Metsähallituksen toiminnasta, ja niihinkin sisältyy kulttuuriperintöön liittyviä toimia. Linjauksissa ja esimerkeissä mainitaan muun muassa kulttuuriperinnön inventoinnit, kulttuuriperintökohteiden ja perinnebiotooppien hoito, Merenkurkun maailmanperintökohde, historia- ja luontokohteet matkailussa sekä kulttuuriperinnön turvaaminen ja kestävä käyttö. Metsähallitus on tärkeä toimija kulttuuriperinnön alalla ja suunnitelma tuo näkyväksi tämän teeman muiden rinnalla kautta koko suunnitelman, mikä on hyvä ja tarpeellista.

Museovirasto pitää tärkeänä sitä, että suunnitelmassa linkitetään luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön turvaaminen toisiinsa, todetaan kulttuuriperintökohteiden liittyvän usein arvokkaiisiin luontokohteisiin ja olevan erityisen tärkeitä matkailulle (s.42–43) ja että historiakohteet halutaan liittää kansallispuistojen brändiin osaksi matkailun vetovoimaa (linjaus 59). Museovirasto kannattaa kulttuuri- ja luontoarvojen yhteyden esiin tuomista. On myös erittäin hyvä, että saaristoalueiden paikallisasukkaat ja -kulttuuri otetaan huomioon ja korostetaan paikallisten henkilöiden, yritysten ja kumppaneiden merkitystä ja vaikutusmahdollisuuksia (s.35). Museovirasto uskoo, että saaristoalueiden paikallisentason toiminta ja saariston elinvoimaisena pysyminen edistää kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristöjen säilymistä.

On hyvä, että kulttuuriperintökohteista tullaan lisäämään oma liite suunnitelmaan.

Suunnitelman sivulla 18 mainitaan Baltic-RIM-hanke 2017–2020, jossa Metsähallitus ja Museovirasto tekivät yhteistyötä. Pienempänä muokkauksena Museovirasto esittää tekstiin lisäystä: tuotiin esille merellisen ja vedenalaisen kulttuuriperinnön sekä maiseman arvoja ja määriteltiin niitä osaksi merialuesuunnittelun prosessia.

Suunnitelmassa tuodaan esille merituulipuistohankkeiden tärkeä osuus Metsähallituksen toiminnassa ilmastonmuutoksen hillinnässä ja merituulivoimasta on tietolaatikko luonnoksen sivulla 50.

Merituulipuistohankkeisiin liittyy aina rakentamista myös maalla, ja alueelliset vastuumuseot ottavat kantaa arkeologisen perinnön selvitystarpeisiin maalla ja tarvittaessa myös kulttuurimaiseman kysymyksiin.

Kaiken kaikkiaan suunnitelmaluonnos on laajuudessaan ja toimintojen ja tavoitteiden moninaisuudessaan vaikuttava. Metsähallituksen toiminnan pääteemoja on tekstistä ehkä hieman vaikea hahmottaa. Sivun 60 taulukko kuitenkin selventää pääteemat, joita on kymmenen (merituulivoima, vesiviljely, kalastus, metsästy, merikiviaines, matkailu ja virkistyskäyttö, luonnonsuojelu, kulttuuriperintö, maanpuolustus, merenkulku). Taulukkoon asti päästyä herää kysymys, olisiko suunnitelmaluonnoksen jäsentely näiden pääteemojen mukaan selventänyt kokonaisuutta ja helpottanut Metsähallituksen tulevan toiminnan hahmottamista.

Metsähallituksen vastine

Suunnitelmassa on esitetty vain joitakin esimerkkejä olemassa olevista ohjelmista ja strategioista.

Tehtiin Museoviraston toivomat tarkennukset Baltic-RIM-hanketta koskevaan tekstiin (luku 1.4 Toimintaympäristön muutokset ja vaikutukset Metsähallituksen toimintaan).

Metsähallituksen toimintatapaan kuuluu aktiivinen sidosryhmävuoropuhelu tuulivoiman hankekehityksen yhteydessä.

YVA menettelyssä, kaavoituksessa ja luvituksessa osallistetaan sidosryhmät. Lisättiin alueelliset vastuumuseot niiden organisaatioiden joukkoon, joilta Metsähallitus pyytää lausunnot merituulivoiman kohdevalintaa koskien (luku 3.3 Tietolaatikko merituulivoiman tuotantokohteiden valinnasta ja tarvittavista luvista).

Aiheutunut toimenpide

Baltic-RIM -hanketta koskeva teksti lisäysten jälkeen: Baltic-RIM-hankkeessa (2017–2020) tuotiin esille merellisen ja vedenalaisen kulttuuriperinnön sekä maiseman arvoja ja määriteltiin niitä osaksi merialuesuunnittelun prosessia. Metsähallitus osallistui erityisesti hankkeen tiedonkeruuseen ja kenttätöihin yhteistyössä Museoviraston kanssa.

Luku 3.3 tietolaatikko merituulivoiman tuotantokohteiden valinnasta ja tarvittavista luvista; lausuntoja koskeva lause: Haemme tarvittavat lausunnot ympäristöministeriöltä, sisäministeriöltä (Rajavartiolaitokselta), puolustusministeriöltä (Puolustusvoimilta), Traficomilta, ja Museovirastolta ja alueellisilta vastuumuseoilta sekä liikenne- ja viestintäministeriöltä ja työ- ja elinkeinoministeriöltä.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Suomen ympäristökeskus (Syke)

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Mikko Järvinen

Lausunto

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Metsähallitukselle luonnoksesta 'Merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2024–2028'.

Yleiset huomiot

Merialueen luonnonvarasuunnitelman tavoite on erinomainen (Kappale 1.1). Samoin suunnitelman loppupuolella esitettävät lukuisat konkreettiset toimenpiteet. Syke toteaa, että tässä suhteessa suunnittelu on onnistunut, sillä siinä on päästy periaatteita ja tavoitteita pidemmälle. Suunnitelmaluonnos on osin keskeneräinen. Etenkin mittaristo-osuus kaipaisi selvennystä ja lisätietoa. Tästä on lisähuomioita lausunnon 'muuta huomioita' -kohdassa.

Muita huomioita

Karttakuvan (sivu 8) mukaan Ahvenanmaa ei kuulu suunnittelualueeseen. Siksi sivun 9 ylimmän kappaleen lause ("Yleiset vesialueet ovat kylärajojen ulkopuolisia vesialueita, jotka pohjineen ovat Suomen valtion omaisuutta – lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevia vesialueita, jotka ovat maakunnan omaisuutta") on epäselvä. Viitataan ko. kyseisellä lauseella yleisesti valtion vesiin vai suunnittelualueella oleviin valtion vesiin? Tätä olisi hyvä tarkentaa.

Sivun 13 toiseksi alimman kappaleen lause: "Virtaukset liikuttavat ravinteita, minkä lisäksi on otettava huomioon maa-alueilta valumavesien mukana ja meren pohjasta kumpuava ravinnekuormitus sekä ilmastonmuutoksen tuomat haasteet luonnolle". Olisiko tässä lisäksi hyvä mainita vieraslajit ja niiden leviäminen.

Sivun 14 ensimmäinen lause ("EU käyttää erilaisia ohjauskeinoja vaikuttaakseen jäsenmaidensa merialueen käyttöön ja suojelemaan"). Syke toteaa, että tässä yhteydessä olisi syytä huomioida myös MSFD ja Suomen merenhoidon toimet. Suomi on sitoutunut hyvän (meri)ympäristön tilan saavuttamiseen ja Metsähallitukselle (MH) on osoitettu vastuita ja tehtäviä merenhoidon toimenpideohjelmassa 2021-2027. Merenhoito ja MH:n roolit siinä tuodaan esiin toimenpiteissä, joten sitäkin suuremmalla syyllä olisi syytä mainita myös tässä suunnitelman alkupuolella. Merialuesuunnittelu on toinen tärkeä EU-politiikka, mutta siihen viitataankin tekstissä myöhemmin.

Kappaleen 1.4 (sivu 16) ensimmäisen kappaleen toinen lause "...mitä eri sidosryhmät ja omistaja". Omistajalla tarkoitettaneen Suomen valtiota. Sen voisi selventää tekstissä.

'Muita hankkeita' sivuilla 19 ja 20 listataan viime vuosien keskeisempiä hankkeita. Ne on esitetty kohtaa 7 (Rannikko LIFE) lukuun ottamatta passiivissa. Yhtenäisyyden takia myös ko. kohdan rakennetta voisi harkita muutettavaksi: "kunnostamme" muotoon "hankkeessa kunnostetaan" sekä "täydennämme" -> "täydennetään".

Syke ehdottaa, että tietolaatikossa sivulla 20 olevaa lausetta "Siitä vähintään 10 prosenttia on oltava niin sanotusti tiukasti suojeltua aluetta..." muokataan muotoon "Siitä vähintään yksi kolmasosa..." tai "Merialueesta vähintään 10 prosenttia...", koska nyky muodossaan tekstin 'siitä'-sana viittaa 30 prosentin suojelualuepinta-alaan.

Sivun 21 viimeisen kappaleen lause ("Kalankasvatusta on usein syytetty vesien pilaamisesta, mutta kalankasvatuksen päästöt ovat vähentyneet huomasti: ne ovat pienentyneet 60–70 prosenttia siitä, mitä kuormitus enimmillään on ollut."). Pelkän prosenttimuutoksen lisäksi voisi kertoa mitä ajanjaksoa kyseinen muutos koskee sekä milloin kuormitus oli suurimmillaan ja mikä oli sen määrä (tn).

'Tiedonvälityksen, luotettavuuden ja avoimuuden muutos' -kappaleen (sivu 22) osalta Syke toteaa, että myös avoimet tietovarannot ovat tässä keskeisessä roolissa ja lisäävät muuttuvan yhteiskunnan ja tehtävien päätösten läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta sekä luovat uusia yhteistyömahdollisuuksia ja innovaatioita.

'Polarisaation kasvu ja keskustelukulttuurin kärjistyminen' osalta (sivu 22) Syke toteaa, että myös ihmisten asenteissa on alueellisia eroja merensuojelua ja tutkimusta kohtaan, esimerkiksi pk-seudun ihmiset vs. Merenkurkun seudun asukkaat.

Luku 2 'Toiminnan mittarit ja niiden lähtötilanne' (sivu 25): "Luonnonvarojen kestävää käyttöä seurataan Metsähallituksen toiminnan vaikuttavuutta kuvaavan mittariston avulla." Olisiko tässä syytä lisäksi mainita, että suunnitelman tavoitteena on asettaa mittaristolle tavoitteita suunnitelmajaksolla? Ainoastaan nyky- tai lähtötilannetta kuvaava mittaristo ei välttämättä ole kovin informatiivinen työkalu.

Syke toteaa, että luvussa 2 (sivulta 25 alkaen) olisi tarve kuvata selkeämmin mittaristo. Esimerkiksi lukijalle on epäselvää, onko kappaleessa 2.1 (Maa ja vesialueet) tarkoitus esittää mittari ja mikä se on. Jos se on luvussa 2.1 oleva taulukko, sen voisi kertoa ja kuvata selkeämmin. Sama koskee muita lukujen 2.2-2.6 mittareita, joiden osalta olisi hyvä selkeästi ja eksplisiittisesti kertoa, mikä on kyseinen mittari ja mikä on sen tavoitetaso ja kriteeristö.

Sivun 26 ylimmän kappaleen lausetta voisi selventää ("Sen sijaan kyseisen Natura 2000 -alueen vesialueet eivät kuulu kansallispuistoon eivätkä ne Natura 2000 -aluestatuksen lisäksi ole muuten suojeltuja. Tältä osin vesialueet on laskettu suojelualuevarauksiin."). Olisiko parempi muotoilu: "Esimerkiksi maa-alueet Natura 2000 -alueesta, 'Suomenlahden saaristot ja vedet', kuuluvat Itäisen Suomenlahden..."

Syke toteaa, että luonnon monimuotoisuus -mittareihin (2.2, sivu 26-) voisi sisällyttää myös tila-indikaattorit. Toimintaohjelma ei saisi vaarantaa hyvän tilan saavuttamista. Esim. kalankasvatuksen ja rehevöitymisen suhteen saattaa ilmetä ristiriitaa.

Kappaleessa 2.2.1 (sivu 26) on syytä huomioida mahdollisesti tuleva EU:n ennallistamisasetus ja siitä tulevat tavoitteet ennallistamiselle ja mahdollisesti erilainen määritelmä ennallistamiselle.

Sivun 27 yläosan taulukko: Onko taulukkoa tarkoitus täydentää uusilla riveillä vai esitetäänkö siinä vain jo nyt oleva yksi esimerkki? Jos vain yksi esimerkki, taulukon otsikkoa olisi tarve muokata. Lisäksi taulukon flada-esimerkissä 'toistuvien toimien vaikutusalue' -sarakkeen pinta-ala on 0,0 ha. Syke toteaa, että fladojen kunnostuksia täytyy joskus myös ylläpitää, jos kyseessä on esim. kalataloudellinen kunnostus, jossa halutaan säilyttää yhteys mereen.

Luku 2.2.2 (sivu 27) "Kartoituspisteiden ohella mittarin laskenta perustuu...". Viittaako lause toiminnan mittareihin? Tekstistä ei selviä mittari (kartoituspisteiden lukumäärä?). Tätä kohtaa tekstissä olisi tarve selventää.

Mittari 2.3.1 (s. 27) 'asiakastytyväisyys' on ensimmäinen suunnitelman kappaleessa 2 esitettävä mittari, jonka kriteeristöä avataan lukijalle. Syke toteaa, että samanlaista kriteeristöä ja mittariston kuvausta tarvitaan kaikille suunnitelmassa esitetyille mittareille.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Sivun 27 ylimmän kappaleen lause (”Koko merialueen suojelualueiden kävijätyytyväisyyden indeksiarvo on laskettu suojelualuekohtaisista indeksiarvoista painotettuna suojelualuekohtaisilla tutkimusvastausten lukumäärillä.”). Voisiko lauseen lopussa viitata julkaisuun, missä indeksin laskenta esitetään?

Mittari 2.3.2, Käyntimäärät (sivu 28). Syke toteaa, että onko kasvava käyntimäärä lähtökohtaisesti vain hyvä asia ja siten hyvä mittari? Tietyn pisteen jälkeen käyntimäärien kasvu alkaa muodostua ongelmaksi.

Sivulta 29 alkaen on esitetty toiminnan tuottamia hyötyjä (Luku 2.4). Mm. yksi listatuista hyödyn mittareista on ”Tuulivoiman hankekehityksen arvioitu kapasiteetti” (2.4.1). Suunnitelmassa olisi syytä huomioida myös luvussa 2.4. kuvatuista toiminnoista aiheutuvat mahdolliset haitalliset vaikutukset, myös koska luonnonvarasuunnitelman luvussa 1.1. todetaan: ”Tavoitteena on merialueen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestävä käyttö.”

Mittarin 2.4.2 (sivu 29) otsikosta olisi syytä poistaa ’1000 kg’. Mittarin yksikkö voidaan tarvittaessa kertoa mittarin kuvauksen yhteydessä leipätekstissä otsikon sijaan.

Sivun 29 mittarit 2.4.2–2.4.4: Syke toteaa, että toiminnan tuottamisissa hyödyissä olisi tarve huomioida myös toiminnan mahdolliset haitat. Voidaan kysyä, onko enemmän aina parempi vai huonompi. Lisäksi olisi hyvä kuvata riittävän selkeästi, mitkä ovat mittareille asetettavat tavoitteet. Tämä koskee myös kalankasvatusta ja kalansaalista.

Mittari 2.4.4 (sivu 29): ”Kalasaaliin määrä ja tuottajahinta perustuvat Luonnonvarakeskuksessa tehtyyn tilastoon Suomessa vuonna 2021 kalastetuista kalamääristä kalalajeittain ja niiden tuottajahinnoista.” Lauseen loppuun voisi lisätä viitteen, missä ko. tilasto on julkaistu.

Mittari 2.4.5 (sivu 30): ”Kävijöiden kokoamien terveyshyötyjen kokonaisindeksi oli 4,27 ja vaihteluväli oli 3,88–4,39.” Ilmoitettaessa mittarille ko. indeksin tunnusarvo, olisi hyvä lisäksi ilmoittaa kyselyyn vastanneiden lukumäärä (n=xx).

Taulukon otsikko (sivu 31): Taulukossa olisi tarpeen ilmoittaa myös vastaajien määrä kullekin alueelle sekä lisätä kyselyn toteutusvuosi sulkuihin indeksiarvon jälkeen: esimerkiksi 4,36 (n=xx, 2020).

Luku 3, sivun 32 alimmainen kappale ”... Luontopalvelut ja Metsäntutkimuslaitos (nykyään osa Luonnonvarakeskusta) ovat...” Onko yhä tarve mainita vanha organisaatio ’Metsäntutkimuslaitos’? Lisäksi kappaleessa viitattuun laskentamenetelmään ja kertoimiin olisi hyvä lisätä julkaisuviite, missä ne on kuvattu.

Luku 3 Toimintaohjelma (sivu 35): Toinen kappale ”Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman toimenpiteillä edistämme valtakunnallisia alueidenkäytön tavoitteita.” Syke toteaa, että tässä yhteydessä voisi mainita Suomen merialuesuunnitelman, joka on myös tarkoitettu otettavaksi huomioon viranomaisten tehdessä päätöksiään. Se ei ole osa Suomen kaavoitusjärjestelmää, mutta strategisena suunnitelmana rinnastuu jossain määrin valtakunnallisiin alueidenkäytön tavoitteisiin. Merialuesuunnittelu on mainittu luvussa 3.1, mutta ei siinä mielessä, että se otettaisiin huomioon luonnonvarasuunnittelussa.

sivu 36: Helmi-elinympäristöhanketta -> hanketta

Syke ehdottaa, että sivun 36 lausetta muokataan (”Luonnonvarasuunnitelma pyrkii osaltaan edesauttamaan ratkaisujen löytämistä aikamme suurimpiin haasteisiin, ilmastonmuutokseen ja luontokatoon.”), sillä suunnitelma ei varsinaisesti auta ’löytämään ratkaisuja’ ilmastonmuutokseen ja luontokatoon.

Toimenpide 7 (sivu 39) ”Merituulivoima-alueiden suunnittelussa huomioidaan merialuesuunnitelmassa ja tuulivoimaselvityksissä osoitetut kohteet.” Syke toteaa, että suunnittelussa on tärkeää huomioida myös selvitykset alueiden luontoarvoista.

Toimenpide 10 (sivu 39). Syke painottaa, että merikaapeleiden sijoittamisessa olisi pyrittävä löytämään vähiten luontoa kuormittava ratkaisu.

Esimerkki (sivut 39–40) ’Alueen saavutettavuuden ja vetovoimaisuuden lisääminen’: Syke toteaa, että raporttiin olisi tärkeää lisätä kappale tai infolaatikko, jossa arvioidaan suojelualueiden kokema käyttöpainetta, siis arviota siitä, miten alueiden saavutettavuus ja toisaalta luonnonsuojelu kohtaavat ja onko ristiriitoja. Äärimmäinen esimerkki ovat laittomat (tahalliset tai tahattomat) mairinnousut kieltoalueille. Toinen esimerkki on retkeilysaarten kokema retkeilypainne.

Toimenpide 16 (sivu 40). ”... jos käyttämiemme mittareiden raja-arvot uhkaavat ylittyä. Mittaristo tehdään vähitellen kaikille kansallispuistoille ja muille tärkeille alueille.” Syke toteaa, että mittareiden raja-/kynnysarvot on syytä kuvata ja julkaista mahdollisimman selkeästi ja avoimesti suunnitelmassa.

Luvun 3.2 neljäs kappale (sivu 42): ”Maapallon ilmasto, talouts ja yhteiskunnallinen hyvinvointi” -> talous

Toimenpide 20 (sivu 43) ”Selvitämme ihmistoiminnan aiheuttamia paineita ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia eliöstöön ja elinympäristöjen säilymiseen”. MH tekee tätä työtä ainakin osin yhteistyökumppanien kanssa. Voisiko tämän mainita tässä yhteydessä.

Toimenpide 21 (sivu 43). ’Esimerkki meriajokas niityt’ -kappaleessa todetaan, että mariajokasniityt ovat tärkeitä hiilensitojia. Syke toteaa, että tässä yhteydessä voisi myös korostaa niiden merkitystä monimuotoisuudelle. Myös siksi, että Suomessa esim. ruovikot ovat hiilen sitoijina merkittävämpiä kuin meriajokas. Meriajokas on kuitenkin poikkeuksellisen hyvä elinympäristön muodostaja avoimilla paikoilla rotevan juurakkonsa ansiosta.

Sivun 44 lause: ”Ensisijaisesti vältämme ja toissijaisesti lievennämme syntyviä haitallisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle huolellisella suunnittelulla. Käytön loputtua velvoitamme sopimusosapuoliamme ennallistamaan toiminta-alueensa.” Syke toteaa, että on hyvä, että suunnitelmassa MH sitoutuu velvoittamaan ennallistamista toimintojen päättymisen jälkeen. Syke myös toteaa, että vaikka suunnitelmakaudella 2024–2028 ennallistamisvelvoite ei ole vielä välttämättä ajankohtaista merituulivoiman osalta, merituulipuistoalueiden ennallistamiseen on syytä varautua pitkällä aikavälillä.

Sivun 51 Tietolaatikko, toinen kappale: ”Kaiken kaikkiaan merituulivoimaloiden luvitusprosessi ja rakentaminen vievät ainakin vuotta.” Lauseesta puuttuu luku, kuinka monta vuotta: ”... vievät ainakin xx vuotta)

Sivu 61 yhteenvetotaulukko teemakohtaisista linjauksista on erittäin hyvä ja hyödyllinen.

Metsähallituksen vastine

Korjattiin luonnoksesta Syken esittämistä muokausehdotuksista:

Aluevesi-kohtaa (luku 1.2 Suunnittelualue) selvennettiin jättämällä viittaus Ahvenanmaan maakuntahallituksen vesialueeseen pois.

Lisättiin luvun 1.3 (Metsähallitus suunnittelualueella) kappaleeseen vieraslajit. Samoin kuin lisättiin EU:n ohjaukseen Meristategian puitedirektiivi ja merenhoitotoimia.

Luku 1.4 Toimintaympäristön muutokset ja vaikutukset Metsähallituksen toimintaan vaihdettiin omistaja sana Suomen valtioksi.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Muutettiin CoastNet LIFE:sta kertova teksti passiiviin.

Korjattiin EU:n biodiversiteettistrategiaa ja YK:n biologista monimuotoisuutta koskevaa yleissopimusta käsittelevän tietolaatikon tekstiä.

Lisättiin lukuun 1.4 (Meri on kansallista ruokahuoltoa) kalankasvatuksen kuormituksen %-lukujen yhteyteen ajanjakso, jota esitetty päästövähennys koskee.

Tiedonvälityksen, luotettavuuden ja avoimuuden muutos’ -kappaleeseen lisättiin avoimet tietovarannot.

Muokattiin luvun 2.1 esimerkkiä suojelualueiden ja suojelualuevarausten luokittelusta.

Metsähallitus päätti lisätä taulukkoon 2.1 aktiivisessa hankekehitysvaiheessa tai tuotannossa olevien merituulivoima-alueiden peittävyuden. ([Katso Metsähallituksen vastine Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen \(ELY-keskus\) lausuntoon koskien tuulivoiman pinta-alaa \(luku 2.1\).](#))

Mittari 2.4.2 otsikosta poistettiin mittayksikkö. Lisättiin kalan tuottajahinta -taulukoiden Internet-osoite mittari 2.4.3 ja 2.4.4 taulukoiden lähteisiin.

Luvun 3.2 Ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen Korjattiin kirjoitusvirhe. Lisättiin toimenpide 20 yhteistyökumppanit.

Lisättiin Merituulivoiman tuotantokohteiden valinta ja tarvittavat luvat -tietolaatikkoon sieltä poisjäänyt luvitusprosessin ja rakentamisen kesto.)

Laskentamenetelmästä näkyy lähdeviittaus taulukon alta. Lähdeviittausta päätettiin täydentää ja myös linkittää kyseiseen julkaisuun.

Metsähallitus ei tee suunnitelmaan seuraavia Syken toivomia muutoksia:

Toiminnan mittaristolla seurataan tunnuslukujen kehitystä, mutta niille ei ole asetettu tavoitetasoja. Mittareiden arvot, eräänlaiset tunnusluvut esitetään kappaleissa 2.1–2.6. Eri mittareiden kriteeristö on esitelty hyvin lyhyesti, sillä yksityiskohtainen ja kattava kriteeristön esittely on turhan laaja luonnonvarasuunnitelman kannalta. Metsähallituksesta saa tarvittaessa lisätietoja.

Metsähallitus selvitti suunnitelmaa tehdessä olisiko sellaisia tilaindikaattoreita ja mittareita, jotka kuvaisivat hyvin sen toiminnasta aiheutuneita haittoja, ja jotka olisi kohtuudella laskettavissa. Sellaisia ei kuitenkaan vielä tässä vaiheessa löydetty. Näihin tilaindikaattoreihin palattaneen seuraavalla merialueen luonnonvarasuunnitelmassa samoin kuin kappaleen 2.2.1 Ennallistamisasetuksen mukanaan tuomiin mahdollisiin määrittämyskysymyksiin.

Kohdan 2.2.1 taulukkoa on tarkoitus ylläpitää täydentämällä sitä uusilla riveillä ja päivitettyillä pinta-aloilla. Toistuvilla toimenpiteillä tarkoitetaan vuosittain tai lähes vuosittain toistuvia toimenpiteitä. Sellaisia ei toistaiseksi ole tehty. Jos niitä tulee esimerkiksi fladojen kalataloudellisissa ylläpitokunnostuksissa, ne voidaan kirjata tällöin toistuvien toimien vaikutusalan sarakkeeseen.

Metsähallitus katsoo kartoituspisteiden lukumäärän ja ruudun tietotason vaatimuksen kuvatun riittävällä tarkkuudella tähän suunnitelmaan.

Mittareissa ei otata kantaa, mikä on hyvä ja mikä huono arvo, vaan kerrotaan kyseinen arvo tietyllä hetkellä. Käyntimäärien osalta Metsähallitus yhtyy Syken näkemykseen, että tietyn pisteen jälkeen käyntimäärien kasvu alkaa muodostua ongelmaksi.

Mittarin 2.4.5 yksityiskohdat (vastanneiden kokonaismäärä, määrä alueittain, kävijätutkimuksen vuosi) saa tarvittaessa Metsähallituksesta. Niiden lisäystä suunnitelmaan pohditaan seuraavassa Merialueen luonnonvarasuunnitelmassa.

Kävijätyytyväisyysindeksin arvon laskenta kuvataan Merialueen luonnonvarasuunnitelmassa.

Suojelualuekävijöiden paikallistaloudellisia vaikutuksien laskentamenetelmän kehittämiseen osallistui Metsäntutkimuslaitos eli menetelmä on kehitetty ennen Luonnonvarakeskuksen perustamista. Tämän takia ko. tutkimuslaitoksen nimeä halutaan käyttää tässä yhteydessä.

Kappaleessa 1.3 Metsähallitus suunnittelualueella on mainittu merialuesuunnitelma muun muassa kaavoituksen ja valtakunnallisten alueiden käytön tavoitteiden yhteydessä.

Luku 3.1 kohta 7. Merituulivoimakohteiden käytössä käytetään paljon muutakin tietoa kuin merialuesuunnitelmaa. Tämä käy kyllä suunnitelmasta ilmi. Merituulivoimahankkeiden kehittäminen käynnistyy vesialueiden esiselvityksillä, joiden perusteella valitaan alueet hankeoikeuksien kilpailutuksiin. Tuulivoimahankkeiden soveltuvien alueiden tunnistamisessa tarkastellaan useita eri kriteerejä. Metsähallitus kerää tietoa maastossa ja teettää luontoselvityksiä, kuten silakan kutualuekartoituksia, vedenalaisia luontoselvityksiä ja lintukartoituksia. Kun tarvittavat esiselvitykset on tehty, käynnistetään YVA-prosessi. Sen kuluessa varmistetaan, että kaikki ympäristövaikutukset tulevat arvioiduiksi ja kaikki mahdollinen tehdään niiden minimoimiseksi. Vesiluvassa saadaan vesialueen käyttöä koskevat vaatimukset ja tarkkailuvelvoitteet. Luku 3.1 kohta 10: Sähkökaapelin sijainti suunnitellaan merituulivoiman hankealuekohtaisissa suunnitelmissa muun muassa sähkökaapeleiden linjausten ja ympäristön vaikutusarviointiin liittyvien selvitysten valmistuttua. Tuulivoimahankkeen rakentaja ja operoija vastaa kaapelin rakentamisesta.

Kävijäpaineen ja luonnonsuojelun ristiriitoja seurataan kuten linjauksesta 16 ja sen esimerkistä käy ilmi. Sen kestävyysmittaristoa koskevaan kommenttiin liittyen katso [Metsähallituksen vastine Lapin ely-keskuksen lausuntoon](#). Koska kaikille alueille tehdään kestävyysmittaristo erikseen, ja samalla mietitään raja-arvot, on näiden mittareiden esittäminen tässä yhteydessä mahdotonta.

Luku 3.2 kohta 21: Luonnoksen ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen luvun esimerkissä meriajokasniittyjen ennallistamisesta mainitaan jo meriajokasniittyjen olevan yksi Itämeren avainbiotoopeista.

Aiheutunut toimenpide

Aluevesi-kohta (luku 1.2): Suunnittelualueella yleiset vesialueet ovat kylärajojen ulkopuolisia vesialueita, jotka pohjineen ovat Suomen valtion omaisuutta.

Virtaukset liikuttavat ravinteita, minkä lisäksi on otettava huomioon maa-alueilta valumavesien mukana ja meren pohjasta kumpuava ravinnekuormitus, ilmastonmuutoksen tuomat haasteet luonnolle sekä muun muassa vieraslajit ja niiden leviäminen.

Meristrategian puitteiden direktiivin velvoittamana Suomi on laatinut merialuesuunnitelman. Samoin merenhoito- ja vesienhoitosuunnitelmat on tehty EU:n ohjauksen velvoittamina.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Muutokset toimintaympäristössä vaikuttavat myös siihen, mitä eri sidosryhmät ja Suomen valtio Metsähallitukselta odottavat.

Hankkeessa kunnostetaan ympäristöjä ja täydennetään verkostoa uusilla kohteilla.

Merialueesta vähintään 10 % on oltava niin sanotusti tiukasti suojeltua aluetta.

Kalankasvatusta on usein syytetty vesien pilaamisesta, mutta kalankasvatuksen päästöt ovat vähentyneet huomasti: ne ovat pienentyneet 60–70 prosenttia siitä, mitä kuormitus enimmillään on 1990-luvun alussa ollut, vuoteen 2010 mennessä.

Parhaimmillaan avoin tiedonvälitys ja -vaihto sekä avoimet tietovarannot lisäävät muuttuvan yhteiskunnan ja tehtävien päätösten läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta sekä luovat uusia yhteistyömahdollisuuksia ja innovaatioita.

Luku 2.1

Esimerkiksi luokituksesta luonnonsuojelualueisiin ja suojelualuevarauksiin. Maa-alueet Natura 2000 -alueesta "Itäisen Suomenlahden saaristo ja vedet", kuuluvat Itäisen Suomenlahden kansallispuistoon, ja siltä osin alue on Suojelualueet-kategoriassa.

Katso suunnitelman muutos liittyen [Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen \(ELY-keskus\) lausuntoon](#) koskien tuulivoiman pinta-alaa.

2.4.2 Merestä nostetun kiviaineksen määrä

2.4.3–2.4.4: www.luke.fi/fi/tilastot/kalan-tuottajahinta

Ks. tarvittaessa tarkemmin Vatanen, E. & Kajala, L. 2020: Kansallispuistojen, retkeilyalueiden ja muiden luontomatkakohteiden paikallistaloudellisten vaikutusten arviointisovelluksen kertomien päivitys 2019. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 232.

Luku 3.2 talous.

Selvitämme ihmistoiminnan aiheuttamia paineita ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia eliöstöön ja elinympäristöjen säilymiseen, osin yhteistyössä kumppaneidemme kanssa.

Kaiken kaikkiaan merituulivoimaloiden luvitusprosessi ja rakentaminen vievät kymmenisen vuotta.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Varsinais-Suomen Ely-keskus

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvastuuvalmistelijä: Pekka Salminen

Lausunto

Metsähallitus on pyytänyt Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus) lausuntoa luonnoksesta merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2024–2028. Luonnonvarasuunnitelma kattaa kaikki käyttömuodot valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnassa olevalla maa- ja vesialueella merialueella lukuun ottamatta Metsätalous Oy:n käytössä olevia vähäisiä maa-alueita, jotka suunnitellaan sisämaan luonnonvarasuunnitelmien yhteydessä. Merialueen luonnonvarasuunnitelma on ensimmäinen vain merialueelle tehty luonnonvarasuunnitelma. Lounaissaaristossa Metsähallituksen hallinnassa on poikkeuksellisen vähän merialueita verrattuna muuhun merialueeseen.

Luonnonvarasuunnitelma on perusteellinen ja siinä on hyvin huomioitu yhteensovittaminen merialuesuunnittelun ja kaavoituksen kanssa sekä otettu lähtökohdaksi ylisukupolvisuus sekä ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus kaiken toiminnan reunaehtona. Toimenpideohjelmassa on huomioitu myös yhteys merenhoidonsuunnitelman toteutukseen.

Positiivisena huomiona voidaan todeta myös se, että hanketoiminnan kautta on saatu viime vuosina merkittävästi EU-rahoi- tusta luonnonvarasuunnittelua tukevan merellisen tiedon tuottamiseksi.

Luonnonsuojeluun liittyvät tavoitteet ovat vahvasti esillä Metsähallituksen uudessa luonnonvarasuunnitelmassa. Suunnitel- massa panostetaan kunnostukseen, suojeluun ja luontoarvojen huomioimiseen merellisessä toiminnassa. Suunnitelma sisäl- tää myös paljon tavoitteita liittyen vihreään siirtymään, kuten merituulivoimapuistojen rakentamiseen, ja muihin merellisiin elinkeinoihin, niin kuin esimerkiksi kalastukseen ja vesiviljelyyn. Myös virkistyskäyttö on vahvasti esillä tavoitteissa. On tärkeää tunnistaa, että tavoitteet voivat olla ristiriidassa toistensa kanssa konkreetian tasolla ja huomioida toteutuksessa saakka luon- non monimuotoisuus kaiken toiminnan reunaehtona.

Luvussa 1.3. ”Metsähallitus suunnittelualueella” sivuilla 12–13 puhutaan mm. EU:n strategioista merialueen taloudelliselle käy- tölle, mutta ei meriympäristöön liittyvistä strategioista tai direktiiveistä. Merenhoito ja vesienhoito sekä niiden pohjana olevat direktiivit ja myös merialuesuunnittelu olisi hyvä avata tässä kohtaa tekstiä, ja merenhoidosta ja sen tavoitteista ja kuvaajista voisi lisätä tietolaatikon, koska se koskee koko meriympäristöä. Nyt vain HELCOMin toimintaa on avattu melko laajasti tieto- laatikossa.

Luvussa 3.1 puhutaan ympäristöministeriön vastuulla olevasta Helmi-elinympäristöhankkeesta – tässä tulisi puhua ympäristö- ministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön Helmi-elinympäristöohjelmasta.

Toimenpiteessä 2 viitataan vesistökuormitusta aiheuttaviin toimiin ja toimintaa ohjaaviin oppaisiin. Mereen kulkeutuvan ravin- nekuorman vähentämiseksi valtion alueita hallinnoivan tahon onkin, vapaaehtoisia toimia painottavan hallituksen linjauksien mukaisesti, hyvä tehdä enemmän kuin mitä laki minimissään velvoittaa. Tässä yhteydessä voisi myös mainita tärkeinä toimin- ta ohjaavina suunnitelmina Suomen vesienhoitosuunnitelmat.

Toimenpide 3 painottaa sidosryhmäyhteistyötä. Tämä on erityisen tärkeätä suojelualuesuunnittelussa, jossa pirstaloituneen vesialueomistajuuden puitteissa tulisi pyrkiä suuriin kokonaisuuksiin, eli yhteistyön yksityisten ja yhteisöllisten vesialueiden omistajien suuntaan olisi hyvä olla suunnitelmallista ja määrätietoista, jotta suojelualueverkosta saadaan kattava ja ekologisil- ta yhteyksiltään toimiva.

Toimenpiteessä 6 todetaan, että Metsähallitus toimii alkuvaiheen merituulivoiman hankekehittäjänä ja että tässä on oleellista keskustelu ELY-keskusten kanssa. Tämä on hyvä kirjaus ja keskustelun avauksessa tulee huomioida, että se on hyvä tehdä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa hanketta. Myös yhteys merialuesuunnitteluun olisi hyvä mainita. Merituulivoimapuis- tojen suunnittelun alkuvaiheessa tulee myös ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden puolelta tulevat reunaehdot, ts. poissulkea kyseiseltä toiminnalta monimuotoisuuden kannalta tärkeimmät alueet. Merialueen luonnonvarasuunnitelman pohjaksi olisi hyvä arvioida niin sanotut no-go alueet (liittyen myös biodiversiteettistrategian tavoitteeseen merialueiden suo- jeluprosentista) ja ekologiset yhteydet.

Toimenpiteissä 6, 7, 8, 9, 10 ja 19 puhutaan runsaasti tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron edistämisestä mutta ei juu- rikaan ympäristövaikutuksista. Vain toimenpiteessä 9 sähkönsiirron osalta mainitaan, että sähkönsiirron eri vaihtoehdot tar- kastellaan YVA:ssa. Toimenpiteessä 37 kuvaillaan yleisesti ympäristövaikutusten huomioimista, ja siihen liittyen on esimerkki merituulivoiman ympäristövaikutuksien huomioimisesta. Merituulivoiman sijainninhjauksen yhteydessä ohjelmassa tunnis- tetaan siis ympäristövaikutuksiksi vain itse tuulipuistot. Ohjelmassa tulisi tunnistaa samalla kertaa tapahtuviksi ympäristö- vaikutuksiksi uusi sähkönsiirtoinfrastruktuuri sekä tuulipuistoa varten tehtävä merialueella tapahtuva kivaiaineksen otto. Jotta merituulivoiman kokonaisvaikutukset tulisi arvioida, tulisi kaikki em. vaikutukset arvioida samalla kertaa. Jatkossa sähkönsiir- to tulisi ottaa niin ikään mukaan vaikutusten mallinnukseen. Tällä olisi mahdollista välttää paremmin myös linjauksia luon- nonsuojelualueille sekä maalla että merellä.

Merikivaiaineksen nostoa mainitaan tehtävän todennäköisesti uusilla alueilla liittyen erityisesti tuulivoimarakentamiseen. Me- rikivaiaineksen noston vaikutukset tulisi tunnistaa yhdeksi todennäköiseksi tuulivoiman rakentamisen ympäristövaikutukseksi tässä suunnitelmassa ja yhdistää merikivaiaineksen nosto uusilla alueilla tuulivoiman ympäristövaikutusten huomioimiseen sanallisesti merialueen luonnonvarasuunnitelman puitteissa

Merituulihankkeiden suunnittelussa ja niille alueita osoitettaessa tulisi myös ottaa huomioon troolauksen toimintamahdolli- suudet eli huomioida mahdollisuus tulevaisuudessakin hyödyntää pelagisia kalakantoja (silakka/kilohaili), joiden saalis muo- dostaa nykytilanteessa yli 90 % Suomen kaupallisesti kalansaaliista.

Toimenpiteessä 10 olisi hyvä mainita Natura-arvioinnin tarve Natura-alueiden osalta vedettäessä merikaapeleita luonnonsuo- jelualueiden lävitse.

Toimenpiteessä 18 käsitellään vapaaehtoistyötä. Sen kehittäminen on hyvä nosto toimenpidelistaan, sillä vapaaehtoistyölle on selkeästi tilausta.

Luvun 3.3. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen johdannossa todetaan oikein, että vesialueilla aktiivi- sen luonnonhoidon menetelmät ovat uusia ja vasta kehitymässä. Tämä on kuitenkin teema, johon voisi olla hyvä kohden- ta enemmänkin toimenpiteitä. Viimeaikainen tutkimustieto on antanut viitteitä siitä, että esimerkiksi matalien alueiden happikato saattaa olla aiemmin luultua yleisempää. Tähän saattaisi olla mahdollista vaikuttaa luontoperustaisin menetelmin kustannustehokkaasti toisin kuin paremmin tunnettuun syvänteiden happikatoon.

Toimenpiteessä 22 todetaan biosidejä sisältävien eliönestomaalien käytöstä veneissä ”käytämme mahdollisuuksien mukaan vain myrkyttömiä veneiden pohjamaaleja”. Valtiollisten toimijoiden olisi hyvä olla suunnannäyttäjiä myrkyttömien veneen- pohjan eliönestotapojen, kuten mekaaninen puhdistus, käytössä Itämeren vesialueilla. Suunnitelman valmistelun yhteydessä voisi tarkastella mahdollisuutta luopua ilmaisusta ”mahdollisuuksien mukaan”.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Korjauksena kohtaan 24, jossa lukee, että tavoitteena on hyvä tila 2030 mennessä, tavoite on meristrategiadirektiivin (2008/56/EY) mukaisesti saavuttaa hyvä tila vuoteen 2027 mennessä.

Toimenpiteen 25 tekoälysovellukset on hyvä ja tärkeä lisäys merialueen luonnonvarasuunnitelmaan.

Toimenpiteen 30 jälkeinen esimerkki ”Helmi-alueverkosto Hankoniemen Helminauhut”. Helmi-alueverkoston sijaan on ohjeistettu puhumaan Helmi-keskittymistä.

Toimenpiteen 31 jälkeinen esimerkki ”Pikkuapolloperhosen elinympäristöverkoston kunnon ja tilan arviointi sekä hoito”. Ilmaisun ”Nopeita suojelutoimia” sijaan voisi käyttää ilmaisua ”nopeita turvaamistoimia”, sillä siihen sisältyy suojelun lisäksi myös hoitoa ja tehostettua seurantaa.

Toimenpide 39 kohdalla Naturan ja Natura-arvioinnin voisi mainita erikseen, kun puhutaan tuulivoima-alueiden valinnasta ja lupaprosesseista. Merituulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset tulisi huomioida ja niiden merkitystä luonnolle korostaa.

Tietolaatikon ”Merituulivoiman tuotantokohteiden valinta ja tarvittavat luvat” (s. 50) lauseesta ”Kaiken kaikkiaan merituulivoimaloiden luvitusprosessi ja rakentaminen vievät ainakin vuotta” puuttuu vuosimäärä. Olisi hyvä käyttää nykyarviota tai poistaa lause.

Toimenpiteissä 48 ja 60 on nostettu esiin kalatalousalueiden toimintaan osallistuminen aktiivisesti, mikä on erittäin kannatettavaa. Valtion yleisvesialueet ja valtion yksityiset vesialueet sijaitsevat kalatalousalueiden rajojen sisällä tai niiden välittömässä läheisyydessä ja kalavesien käytön ja hoidon suunnitteluun osallistuminen on tärkeää.

Kalastusoikeuksiin liittyvä toimenpide 49, jossa kohdennetaan kalastuslupien myyntiä eri käyttäjäryhmille, on myös kannatettava. Paikoitellen esimerkiksi kaupallisella kalastuksella tai kalastusmatkailuun liittyvillä toiminnoilla voi olla vaikeuksia saada kalavesiä käyttöönsä. Tässä Metsähallituksella voi olla paikallisesti tärkeä rooli.

Luvussa 3.5 kalankasvatus on nostettu tärkeäksi osaksi huoltovarmuutta. Suomi on kuitenkin kalan osalta hyvin tuontiriippuvainen, jonka vuoksi huoltovarmuuden edellyttämä kalan omavaraisuuden taso on ongelma: nykyisillä ympäristöluvilla tuotetaan vain kolmannes myydyistä kasvatetusta kalasta. Merkittävä huoltovarmuuden parantaminen kotimaisen tuotannon kautta edellyttää suuria muutoksia kasvatetun kalan tuotantovolyymeissä samalla, kun lisätään kotimaisen luonnonkalan käyttöä. Jotta huoltovarmuuden parantamisen tavoittelu olisi linjassa vesien- ja merenhoidon tavoitteiden kanssa, tulee löytää tasapaino merialueen hyvän ekologisen tilan, kalankasvatuksen ja kalastuksen välillä.

Ravinteiden poistajana kalastus edistää tasapainon saavuttamista.

Kalavaltio-hanke on tärkeä hanke, jossa selvitetään mahdollisuuksia hankkia ympäristölupa valmiiksi edelleen potentiaaliselle kasvattajalle vuokrattavaksi. Mikäli toimintamalli osoittautuu toimivaksi, olisi hyvä, jos Metsähallitus olisi valmis toimenpiteen 57 mukaisesti käyttämään toimintamallia myös muilla merialueilla. Toimintamallille olisi varmasti kysyntää, sillä ympäristöluvan hakuun ja luvan saamisen epävarmuuteen liittyy suuria taloudellisia riskejä yksittäisen kalankasvattajan näkökulmasta.

Toimenpiteessä 62 tarkoitetaan poikkeusluvalla tapahtuvaa merimetsojen ampumista, jota ei voi rinnastaa metsästämiseen. Ehdotamme sanamuutosta, esim. ”merimetsojen ampumiseen ja hylkeiden metsästyksen”.

Sivun 65 tietolaatikon ensimmäisestä kappaleesta saa sen kuvan, että ELY-keskus myöntää poikkeusluvat häirintään ja tappamiseen vain luonnonsuojelualueiden ulkopuolelle. Kappaleessa käytetään jälleen metsästyksen - rauhoitettujen lajien kohdalla ei voi puhua metsästyksestä eli mieluummin ”eikä sitä saa tappaa”. Olisi myös hyvä tarkentaa, että Varsinais-Suomen ELY-keskus myöntää häirintä- ja tappamisluvat keskitetysti koko maassa.

Metsähallituksen tulisi selvittää, tuleeko Merialueen luonnonvara suunnitelmaan soveltaa SOVA-lain mukaista arviointinettelyä ja tarvittaessa SOVA tulee toteuttaa ennen tavoitteena olevan suunnitelman varmistumista.

Metsähallituksen vastine

Lisättiin luvun 1.3 (Metsähallitus suunnittelualueella) kappaleeseen EU:n ohjaukseen maininnat Merisstrategian puitedirektiivistä ja merenhoitotoimista (ks. tarkemmin muutokset suunnitelmaan Syken lausunnon kohdalta). Tietolaatikon lisäys olisi vaatinut vastaavien tietolaatikoiden lisäykset myös meren taloudellista käyttöä koskevasta EU-ohjauksesta. Kokonaisuutena nämä olisivat paisuttaneet suunnitelmaa liiaksi luonnonvarasuunnitelman kannalta. Merialuesuunnitelmasta on kerrottu luvun 1.3 viimeisessä kappaleessa ja enemmän luvussa 1.4 Toimintaympäristön muutokset ja vaikutukset Metsähallituksen toimintaan.

Lisättiin Helmi-elin ympäristöhankkeen yhteyteen maa- ja metsätalousministeriö ja muutettiin hanke ohjelmaksi lukuun 3.1 Vastuullinen ja yhteistyöhön tähtäävä toiminta ja sen kehittäminen.

Toimintaohjelman luvussa 3.3 Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen yleistekstissä on mainittu kansalliset vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma sekä Metsähallituksen sitoutuminen niiden tavoitteisiin saavuttaa ja ylläpitää Suomen merialueilla hyvä tila.

Tuulivoiman ja merialuesuunnitelman yhteys ilmenee muun muassa kohdissa 7 (Luku 3.1) ja 37 esimerkissä (luku 3.3). Metsähallitus ei lisännyt sitä enää kohtaan 6.

Tuulivoimaan liittyy mittavat alkuselvitykset, joilla varmistetaan, ettei tuulivoimapuistoja rakenneta luonnonmonimuotoisuudelle kannalta arvokkaimmille alueille. Merialuesuunnittelun ja tuulivoiman yhteys tuodaan esille muun muassa luvussa 3.1 kohdassa 7. No - go alueiden määrittely ei kuulu luonnonvarasuunnitteluun; suunnitelmassa ei tehdä karttarajauksia.

Merituulivoimahankkeisiin sisältyy myös sähkönsiirto ja sen vaikutusten selvittäminen. Mahdolliset merikiviaineksen ottoalueiden vaikutusten selvittelystä tehdään myös oma YVA:nsa. Ympäristön vaikutusten arvioinneissa otetaan myös muut vaikuttavat hankkeet huomioon.

Merituulivoimahankkeissa arvioidaan vaikutukset kalakantoihin, kalaelin ympäristöihin ja kalastukseen. Merituulipuistoja suunniteltaessa otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan myös troolauksen toimintamahdollisuudet.

Luvussa 3.3. mainittuun vesialueiden luonnonhoitoon kohdennetaan toimenpiteitä sitä mukaan, kun menetelmät kehittyvät ja toimenpiteistä saadaan kokemusta. Toisteiseksi niistä ei ole kokemuksia riittävästi lisäkirjauksia varten.

Korjattiin kohtaan 24 (luku 3.3) vuosiluvuksi 2027, jolloin meristrategiadirektiivin (2008/56/EY) mukaisesti on tavoitteena saavuttaa meren hyvä tila.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Helmi-alueverkosto muutettiin Helmi-keskittymäksi (luku 3.3 kohta 30 ja sen esimerkki).

Pikkuapollo-esimerkin yhteydessä muutettiin suojelutoimet turvaamistoimiksi (luku 3.1 kohdan 31 esimerkki).

YVA menettelyssä, kaavoituksessa ja luvituksessa arvioidaan tuulivoimahankkeen vaikutukset koko hankkeen elinkaaren ajalta.

Tuulivoima-alueisiin ja sähkönsiirtokaapeleihin liittyen Natura 2000 -arvioinnin tarpeellisuudesta päättää ELY-keskus.

Lisättiin merituulivoiman tietolaatikkoon (luku 3.3 kohta 39) arvio merituulivoiman luvitus- ja rakentamisprosessin kestosta (kymmenisen vuotta).

Metsähallitus pyrkii löytämään tasapainon merialueen hyvän ekologisen tilan, kalankasvatuksen ja kalastuksen välillä muun muassa olemalla mukana erilaisissa tutkimus- ja kehityshankkeissa, joissa etsitään ratkaisuja näihin.

Muutettiin merimetsojen metsästäminen merimetsojen tappamiseksi (luku 3.5 kohta 62 ja myös tietolaatikko). Samaiseen tietolaatikkoon lisättiin mahdollisen poikkeusluvan antajaksi Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Luonnonvarasuunnitelmaan ei tule soveltaa SOVA-lakia ([katso perustelut Metsähallituksen vastineesta Satakuntaliitolle.](#))

Aiheutunut toimenpide

Metsähallitus toteuttaa myös ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevaa Helmi-elinympäristöohjelmaa.

Näitä monimuotoisuuskeskittymiä kuuluu yhteistyöryhmissä edistettäviin Helmi-keskittyymiin.

Helmi-keskittymä.

Suunnitelma toteuttaa kansallisesti meristrategiadirektiiviä, ja sen tavoitteena on saavuttaa meren hyvä tila vuoteen 2027 mennessä.

Kiireellisesti suojeltavat lajit ovat puolestaan ympäristöhallinnon vastuulla olevista uhanalaisista lajeista valittuja nopeita turvaamistoimia vaativia lajeja.

Tietolaatikko: Merituulivoiman tuotantokohteiden valinta ja tarvittavat luvat:

Kaiken kaikkiaan merituulivoimaloiden luvitusprosessi ja rakentaminen vievät kymmenisen vuotta.

62. Määritämme tapauskohtaisesti kantamme merimetsojen metsästämiseen tappamiseen ja hylkeiden metsästykseseen sekä merimetsojen pesien häirintään suunnittelualueella.

Merimetso on luonnonsuojelulailla rauhoitettu lintulaji, eikä sitä saa tappaa eikä sen pesintää häiritä ilman poikkeuslupaa. Alueilla, joita ei ole perustettu luonnonsuojelualueiksi, mahdollisen poikkeusluvan myöntää Varsinais-Suomen ELY-keskus pyydettyään lausunnon meiltä. Poikkeusluvan myöntämisen ehtona voi olla muun muassa kalataloudelle koituvan vakavan vahingon estäminen.

Luonnonsuojelualueilla tarvitaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksen poikkeusluvan lisäksi meidän poikkeuslupamme.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Suomen Latu ry

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Eki Karlsson

Lausunto

Suomen Latu kiittää mahdollisuudesta lausua Metsähallituksen Merialueen luonnonvarasuunnitelman luonnoksesta (jatkossa lausunnossa käytetään termiä Merialueen luonnonvarasuunnitelma). Suomen Latu on ulkoilualan järjestö, jossa on 183 jäsenyhdistystä ja yli 90 000 jäsentä. Uuden strategiamme visiona on, että kaikki löytävät mielekkään tavan ulkoilla ja nauttia luonnosta.

Ulkoilun hyvinvointivaikutukset ovat hyvin laaja-alaiset, mistä osaltaan kertoo Merialueen luonnonvarasuunnitelmassa esiin tuotu kävijätutkimus koskien merialueen suojelualueiden kävijöiden kokemasta terveyshyödyistä. Asteikolla 1-5 kävijät kokivat käynnistään merialueen suojelualueilla saamansa fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset terveyshyödyt kokonaisindeksillä 4,27. Asteikon ollessa 1-5. Näin ollen koetut terveyshyödyt on arvioitu erittäin hyväksi.

Suomalaiset ulkoilevat ja nauttivat luonnosta erittäin suurin joukoin: Luonnonvarakeskuksen (Luke) vuonna 2022 julkaistun ulkoilututkimuksen (LVVI3) mukaan suomalaisesta aikuisväestöstä (15–80-vuotiaista) 96 prosenttia harrastaa ulkoilua. Ulkoilua harrastetaan keskimäärin 3,5 kertaa viikossa tarkoittaen jopa 740 miljoonaa virkistyskertaa vuodessa. Kun tämä harrastuskertojen määrä laajennetaan koko Suomen väestöön, puhutaan jopa miljardista ulkoilukerrasta vuosittain.

Suomi on vuosi sitten syksyllä julkaistun uusimman EU:n liikuntabarometrin mukaan EU-maiden ulkoilevin ja samalla myös liikkuvin kansa. Ulkoilulle kysyntää riittää, mihin tulee vastata laadukkailla ja saavutettavilla ulkoilualueilla ja ulkoilun olosuhteilla. Tämä koskee myös Metsähallituksen merialueita.

”Priorisoimme ylläpitämiämme matkailun ja retkeilyn palveluja kansallispuistoissamme ja muilla erityiskohteillamme kysyntälähtöisesti.”

Yllä oleva lainaus Merialueiden luonnonvarasuunnitelmasta korostaa myös kysynnän tärkeyttä, kysyntälähtöisyyttä. Kullekin alueelle kohdistuvaa kysyntää on tärkeää mitata eritavoin, jotta ulkoilun rakenteiden ja palvelujen kohdentamista osataan suunnata oikein. Osana kysyntälähtöisyyttä Metsähallituksen merialueillekin kohdistuvien tapahtumien järjestämistä tulee helpottaa, kuten poistamalla tai vähintään järkevöittämällä uutta Metsähallituksen luonnonsuojelualueilla käyttöön otettua pienten tapahtumien tapahtumaksua.

Merialueilla ulkoilun kysyntää kasvattaa saaristossa oleva suuri vapaa-asuntojen määrä, kuten luonnonvarasuunnitelmassa todetaan. Etätyön tekeminen ja monipaikkainen asuminen on yhä enemmän mahdollista työelämässä kasvaneen digitaalisuuden myötä. Kasvava kausiasutus merialueella tulee ottaa huomioon, kun ulkoilua tukevin ja mahdollistavin palveluin ja rakentein vastataan ulkoiluun kohdistuvaan kysyntään.

Merialueen ulkoiluun kohdistuvaan kysyntään vastattaisiin myös merellisen valtion retkeilyalueen perustamisella. Valtion maankäytössä retkeilyalueet ovat tärkeitä monipuolisen ulkoilun mahdollistavia alueita. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan valtion retkeilyalueita koottavan selkeäksi kokonaisuudeksi Metsähallituksen Luontopalveluiden alle, jolloin niitä voidaan kehittää kansallispuistojen kaltaisena brändinä. Merellinen valtion retkeilyalue kehittäisi erinomaisella tavalla valtion retkeilyalueiden brändiä.

”Toteutamme suunnittelualueella Hyvinvoiva luonto, hyvinvoiva ihminen -toimintaohjelmaamme (2017–2025). Sen tavoitteenä on innostaa ihmiset liikkumaan ja oleilemaan luonnossa useammin ja pidempään, sillä se tutkitusti aktivoi ihmisiä ja lisää heidän terveyttään iästä ja kunnosta riippumatta.”

Kuten yllä oleva lainaus Merialueen luonnonvarasuunnitelmasta osaltaan kertoo, ulkoilu huomioidaan asiakirjassa monin tavoin. Merialueen luonnonvarasuunnitelmassa tuodaan esille muun muassa ulkoilun rakenteisiin panostaminen, rantautumismahdollisuuksien parantaminen, huomion kiinnittämistä saavutettavuuteen myös julkisilla yhteyksillä, sekä pyrkimys lisätä esteettömiä rakenteita ja palveluja. Lisäksi rannalla virkistäytymisen on oltava mahdollista, mikä on tärkeää esimerkiksi uimiselle ja kalastukselle. Merialueiden talvinen ulkoilu, kuten hiihto, retkiluistelu tai kalastus, tulee myös huomioida panostettaessa ulkoiluun ja sen olosuhteisiin.

Merialueen luonnonvarasuunnitelmassa tuodaan esille [Luontoon.fi](https://www.luontoon.fi) -verkkopalvelun laajennus kattamaan myös muiden toimijoiden retkeilypalveluita. Laajennus on erittäin hyvä asia, joka helpottaa ulkoilijaa löytämään yhdestä ja samasta paikasta tiedot kaikista ulkoilupaikoista. Palvelu kattaa hyvin laajan joukon erilaisia ulkoilulajeja. Laajennus on tärkeää myös luonnon kestäkyvyn kannalta, koska verkkopalvelulla voidaan kertoa esimerkiksi kunkin ulkoilun alueen ruuhkaisuudesta, mikä mahdollistaa käyttäjän menemisen vähemmän ruuhkaiselle alueella ulkoilemaan. Korostamme laajennuksella vastattavan merkittävällä tavalla kasvavaan ulkoilun kysyntään myös merialueilla.

Merialueen luonnonvarasuunnitelmassa todetaan Metsähallituksen lisäävän retkeilijöiden, matkailijoiden ja yrittäjien tietoisuutta turvallisesta retkeilystä ja jokaisen oikeuksista. Tämä on tärkeää. Ensinnäkin madallamme ihmisten kynnystä lähteä ulkoilemaan merialueille, kun viestitään turvallisesta retkeilystä. Toiseksi jokaisen oikeuksista/jokamiehen oikeuksista ei voi tietoutta liikaa lisätä.

”Toimimme kestäväen matkailun periaatteiden mukaisesti, edistämme luonnonvaroja säästävää retkeilyä sekä pyrimme pienentämään retkeilyrakenteiden rakentamisen ja huollon hiilijalanjälkeä.”

Yllätodettu tavoite on tärkeä. Vastuullista ulkoilua on edistettävä, mitä työtä Suomen Latukin osaltaan tekee. Mutta kysymme, että eihän retkeilyrakenteiden rakentamisen ja huollon hiilijalanjäljen pienentäminen tarkoita vähäisempää retkeilyrakenteiden rakentamista ja huoltamista? Hyvin tehdyt ja suunnitellut ulkoilun rakenteet lisäävät ulkoilun vastuullisuutta esimerkiksi ohjaamalla ulkoilijat halutuille reiteille. Korostamme lausuntomme lopuksikin, että ihmiset haluavat ulkoilla luonnossa, johon on vastattava riittävällä ja laadukkailla ulkoilun rakenteilla.

Metsähallituksen vastine

Metsähallituksen toimivaltaan ja tehtäviin ei kuulu uusien valtion retkeilyalueiden perustaminen.

Metsähallituksen hallinnoimien merialueiden tapahtumamaksusta päättäminen ei ole Metsähallituksen toimivallassa, vaan siitä ovat päättäneet maa- ja metsätalousministeriö (1140/2021) ja ympäristöministeriö (1156/2021) maksuasetuksissaan.

Priorisoimme ylläpitämiämme matkailun ja retkeilyn palveluja kansallispuistoissamme ja muilla erityiskohteillamme kysyntälähtöisesti kuten luvussa 3.5 (kohta 58) todetaan.

Metsähallituksen hiilijalanjäljen pienentäminen ei tarkoita retkeilyrakenteiden rakentamisen tai huoltamisen vähentämistä vaan toimimista entistä ympäristöystävällisemmin.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Pohjanmaan liitto

Toimiala: Kunta tai kuntayhtymä

Vastuuvalmistelija: Mats Brandt

Lausunto

Metsähallitus pyytää 15.9.2023 mennessä lausuntoja luonnoksesta Merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi vuosiksi 2024–2028. Luonnonvarasuunnitelma kattaa kaikki käyttömuodot valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnassa olevalla maa- ja vesialueella merialueella lukuun ottamatta Metsätalous Oy:n käytössä olevia vähäisiä maa-alueita, jotka suunnitellaan sisämaan luonnonvarasuunnitelmien yhteydessä. Luonnonvarasuunnitelman hyväksyy Metsähallituksen hallitus.

Lausuntoehdotus

Toimenpiteet kuvataan kattavasti ja yksityiskohtaisesti. Maakunnan liiton ja muiden toimijoiden on hyvä tietää etukäteen, mitä Metsähallitus aikoo tehdä, vaikka kyse olisi sen omasta toiminnasta. Toiminnoista, joilla on yhtymäkohtia muuhun käynnissä olevaan suunnitteluun, voidaan mainita luonnon monimuotoisuuden huomioon ottava suunnittelu, joka myös voi tulla ajankohtaiseksi maakunnan liitoissa ja jossa tiedonvaihto ja kuuleminen ovat tärkeitä. Aluekuvauksessa todetaan muun muassa, että merialueita voidaan käyttää eri tarkoituksiin suojelualueilla ja suojelualueiksi varatuilla alueilla. Maakunnan liitto korostaa, että käyttömahdollisuuksia on tärkeää arvioida suojeltujen erityisten luontoarvojen perusteella sen sijaan, että käytettäisiin yleisiä arviointeja.

Tuulivoimatuotanto on koko yhteiskunnan kannalta tärkeä investointiala, minkä vuoksi tiivis tiedotus- ja viestintäyhteistyö maakuntien liittojen ja Metsähallituksen välillä on välttämätöntä (maakuntakaavan laatimiseksi ja alueen elinkeinoelämän kehittämiseksi) Merituulivoimainvestointien vanavedessä tulee vaikutuksia myös muun muassa logistiikkaan ja energiansiirtoon, jotka on suunniteltava hyvissä ajoin. Toimiva ennakkoviestintä ja suunnittelu yhteistyö esimerkiksi satamien kehittämisessä on toivottavaa. Toinen yhteistyöala, jota toivoisimme kehitettävän yhdessä, on toimintojen yhteissijoittamiseen merialueille tärkeä kehittämissä, etenkin kun toimintoja sijoitetaan yhdessä tuulivoiman kanssa.

Metsähallituksen vastine

Metsähallitus hallinnoimien alueiden suojelun ja käytön kantavana periaatteena on rakentava, kaikkia osapuolia kunnioittava ja vastuullisiin ratkaisuihin pyrkivä yhteistyö ja sen kehittäminen. Sanoin toimintaohjelman kohdan 3 (luku 3.1) mukaisesti Metsähallitus suunnittelee alueiden käyttöä kiinteässä vuorovaikutuksessa alueellisten ja paikallisten sidosryhmien kanssa.

Suojelualueiden käytön perustana toimivat kyseisen alueen rauhoitussäädökset. Niiden antaminen ei kuulu Metsähallituksen tehtäviin eikä toimivaltaan. Metsähallitus määrittäessään kantaansa erilaisiin suojelualueiden käyttömuotoihin se on sidottu näihin rauhoitussäätöihin, mutta niiden sallimissa rajoissa se ottaa alueen erityispiirteet huomioon.

Metsähallitus tekee tiivistä yhteistyötä merituulivoimaan ja sen vaatimaan infrastruktuuriin liittyvissä asioissa sidosryhmiensä kanssa. Maakuntaliitot ovat näissä asioissa keskeisiä sidosryhmiämme.

Metsähallituksen periaatteisiin kuuluu vuokrata alueen käyttöoikeus, ei itse aluetta. Tämän takia alueiden yhteiskäyttöisyys on mahdollista ja Metsähallituksen tavoitteiden mukaista, mikäli se ei vaaranna alueen käyttöä vuokrattuun käyttömuotoon.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Suomen tuulivoimayhdistys

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Matias Ollila

Lausunto

Suomen Tuulivoimayhdistys (STY) kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa Metsähallituksen Merialueen luonnonvarasuunnitelman luonnokseen. Lausuntomme keskittyy luonnoksen tuulivoimaa ja erityisesti merituulivoimaa käsitteleviin kohtiin. Lausunnonssa käytetyt väliotsikot viittaavat suoraan luonnonvarasuunnitelman luonnoksessa käytettyihin otsikoihin selkeyttäen sitä mitä kohtaa lausunnon sisältö koskee.

Yleisesti voimme todeta, että luonnoksessa esitetty tilannekuva tuulivoimasta ja merituulivoimasta on oikea. Puhtaalla sähköntuotannolla, erityisesti tuulivoimalla, on merkittävä rooli Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Tuulivoiman merkitys fossiilisten polttoaineiden korvaajana, Suomen sähköomavaraisuuden mahdollistajana sekä uusteollisten suurten investointien mahdollistajana on ratkaiseva, kun tuulivoiman rakentaminen ulotetaan Suomessa laajasti myös merialueille.

STY ei ole näkemyksessään yksin. Suomen hallitus on aiemmin asettanut tavoitteekseen, että Suomi on hiilidioksidineutraali vuoteen 2035 mennessä. Eri teollisuudenalojen syksyllä 2020 julkaisemien vähähiilisyystiekarttojen mukaan sähköistäminen on kustannustehokkain tapa muuttaa teollisuus, liikenne ja lämmitys CO2-neutraaleiksi. Raskaamman liikenteen ja osan teollisuuden prosesseista fossiilivapauden takaamiseksi tarvitaan myös puhdasta vetyä, jonka raaka-aineena toimii niin ikään sähkö. Eri ennusteiden mukaan Suomen sähkönkulutus tulee kasvamään tulevina vuosina ja vuosikymmeninä merkittävästi.

Kuten Metsähallitus luonnoksessaan toteaa, merellä voidaan rakentaa suurempia voimaloita, suurempina kokonaisuuksina ja kauemmaksi asutuksesta kuin maalla. Samalla Metsähallitus itse asettaa tehtäväkseen moninkertaistaa uusiutuvan energian tuotanto hallinnoimillaan alueilla.

Kunnianhimoista yhteistyötä tarvitaankin, kun mahdollistamme Suomessa suurenmittakaavan merituulivoiman rakentamisen ja puhtaan sähkön tuottamisen. Siksi Metsähallituksen merituulivoimaa edistävä toiminta pitää resursoida hyvin, jotta kovat tavoitteet ja merituulivoima-alan nopea kehitys vaatii tuekseen.

**

Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen

Metsähallitus toimii alkuvaiheen merituulivoiman hankekehittäjänä. Metsähallitus toteaa hankekehityksessä olevan oleellista muiden valtiollisten toimijoiden osallistaminen sekä keskustelu ELY-keskusten, maakuntien, kuntien ja kaupunkien kanssa.

STY korostaa yritysten kanssa toteutettavan yhteistyön ja vuoropuhelun merkitystä. Metsähallituksen lupaus lisätä merialueita koskevaa viestintää ja toteuttaa tiedotusta eri välineillä sekä yritysten kanssa yhteistyössä on hyvä ja erittäin tervetullut. Merituulivoimaa koskevien hankkeiden aktiivinen ja avoin viestintä parantaa hankekehittämisen lopputuloksia varsinkin, kun myös kotimaiset toimijat huomioidaan hyvin.

**

Seudullisesti merkittävästä merituulivoimatuotannosta Metsähallitus toteaa esittävänsä tuotantoalueita vain sellaisilta kohteilta, jotka ovat vireillä tai voimassa olevissa maakuntakaavoissa.

STY kannustaa etsimään aktiivisesti potentiaalisia merituulivoimalle sopivia alueita myös maakuntakaavojen ulkopuolelta. Merituulivoimateknologian kehitys on ollut nopeaa. Teknisiä ratkaisuja uusille tuotantoalueille on mahdollista toteuttaa aiemmin kuin mitä yhden laajan maakuntakaavan prosessi aikataulullisesti mahdollistaa.

**

Luonnonvarasuunnitelman luonnoksessa suhtaudutaan varovaisesti tuulivoimarakentamiseen Suomenlahdelle ja eteläiselle Saaristomerelle. STY katsoo, että Metsähallituksen olisi hyvä edistää merituulivoimaa myös eteläisillä merialueilla. Kotimaan turvallisuus on ensisijaista. Siihen kuuluu myös huoltovarmuussyistä vahva sähköomavaraisuus, joka on toteutettavissa nimenomaan tuulivoimatuotannolla. Myös Metsähallitus itse toteaa tämän luonnoksessaan, jossa todetaan merituulivoimalla olevan sähköntuotannossa olennainen merkitys maamme huoltovarmuudessa tulevaisuudessa.

Hallitusohjelmassa on linjaus korkean tason yhteistyöryhmästä Puolustusvoimien toteuttaman aluevalvonnan ja tuulivoimarakentamisen yhteensovittamiseksi. On ymmärrettävää, että Metsähallitus panostaa resurssiensa rajoissa kehittämistä alueille, joilla Puolustusvoimien vaatimusten ja tuulivoiman yhteensovittaminen on jo nyt mahdollista. Perustettavan korkean tason yhteistyöryhmää ja sen tuloksia on hyvä seurata, ja olla valmiina toimimaan heti, kun uusia ratkaisuja tulee esille.

Yhteistyöryhmän tuloksia on viisasta hyödyntää energiantuotannon alueiden osalta laajasti, mikä tasapainottaisi energiantuotantoa maan sisällä eri seuduille. Tasapaino energiantuotannossa alueellisesti on myös turvallisuuskysymys. Aktiivisella roolillaan Metsähallitus on vahvistamassa Suomen huoltovarmuutta.

**

On positiivista havaita Metsähallituksen suhtautuvan myönteisesti uuden vastuullisen teknologian testausmahdollisuuksien edistämiseen hallinnoimillaan merialueella. Autonominen meriliikenne mainitaan esimerkkinä uudesta teknologiasta.

Myös merituulivoiman teknologian kehittäminen olisi syytä olla aktiivisesti mukana Metsähallituksen merialueilla. Teknologian kehittymisen huomioiminen edesauttais merituulivoimalle sopivien alueiden osoittamista ja kehittäisi entistä vastuullisempia tuotantotapoja merituulivoimassa.

**

Tietolaatikko: Merituulivoiman tuotantokohteiden valinta ja tarvittavat luvat

Kyseisestä tietolaatikosta on jäänyt mainitsematta aika-arvio merituulivoimaloiden luvitusprosessiin ja rakentamiseen menevästä ajasta, joka seikkaperäisessä tietolaatikossa toisi lisäarvoa.

Suomessa on jo tietoa merituulivoimahankkeista. Tuorein kokemus on Porin Tahkoluodon merituulivoimahankkeen laajennuksesta (<https://hyotytuuli.fi/tuulipuistot/tahkoluodon-merituulivoimahankkeen-laajennus/>), jossa luvitusprosessi on jo pitkällä ja tulee kestävään arviolta 3–4 vuotta. Huomioiden kuitenkin se seikka, ettei hankkeesta ole tehty valituksia, joiden käsittelyyn oikeusasteissa voi mennä kokonaisuudessaan 2–4 vuotta.

**

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Alueellinen hyvinvointi

Luonnonvarasuunnitelman luonnoksessa linjataan Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden taloudellisen arvon jalostuksesta tuulivoiman avulla. Merituulivoiman osalta tavoitteeksi on kirjattu: ”aloitamme vähintään 2–4 hankkeen hankeoikeuksien kilpailutuksen vuoden 2024 loppuun mennessä”.

STY näkee kirjatun tavoitteen vaatimattomaksi tuulivoima-alalla vallitsevan todellisuuden rinnalla. Kovia merituulivoiman tavoitteita ovat kirjanneet niin Suomen hallitus ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkäsen toimesta kuin tuulivoima-alan toimijat investointisuunnitelmissaan. Kilpailu on kovaa ja kiinnostus merituulivoiman hankealueisiin on suurta.

Johtopäätös on selvä – kilpailutettavia hankealueita tarvitaan selvästi enemmän kuin kirjattu 2–4 vuoden 2024 loppuun mennessä.

**

Alueen luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen

Metsähallitus korostaa rooliaan olla tuulivoimassa alkuvaiheen hankekehittäjä, mahdollistaja ja sidosryhmien tarpeiden yhteensovittaja. Merituulivoiman edistämiseksi Metsähallituksella on erittäin suuri rooli ja merkitys koko kansakuntamme menestyksen osalta.

STY haluaa korostaa merituulivoiman asemaa ja Metsähallituksen roolin merkityksellisyyttä varsinkin suurten puhtaiden teollisten investointien houkuttelemisessa Suomeen.

Esimerkkinä pelkästään Suomen vetyklusterin sähkön tarpeen on arvioitu olevan vuonna 2035 125 TWh. Luonnonvarasuunnitelman luonnoksessa on arvioitu vesialueittemme tuulivoimatuotannon potentiaaliksi 25 TWh:n vuosituotantoa. Se on tulevaisuuden teollisuuden tarpeisiin tavoitelukuna varsin maltillinen ja jopa riittämätön.

Merituulivoiman ja vetytalouden läpimurto Suomessa tapahtunee 2030-luvulla. Se kaipaava rohkeita tekoja 2020-luvulla, jolloin tehdään ne ratkaisut, jotka mahdollistavat puhtaat teolliset investoinnit ja positiiviset työllisyysvaikutukset. Metsähallitus voi merialueittensa aktiivisella käytöllä ja yhteistyöllä kotimaisten tuulivoimayritysten kanssa olla luomassa vastuullisesti myön-teistä muutosta suomalaisen puhtaan energiantuotannon ja elinkeinoelämän saralla. Sitä tukee terve kilpailu, jonka tueksi hankealueita Suomen merialueilta tarvitaan selvästi lisää.

Metsähallituksen vastine

Metsähallituksen tavoitteena on tunnistaa yleisvesialueilta potentiaalisimmat merituulivoima-alueet. Toimintatapaamme kuuluu aktiivinen sidosryhmävuoropuhelu tuulivoiman hankekehityksen yhteydessä. Metsähallitus myös edistää potentiaalisten tuulivoima-alueiden merkitsemistä maakuntakaavoihin.

Metsähallitus edistää yhteistyöllä tutkimusta ja innovaatiotoimintaa ja pyrkii kohti entistä kestävämpiä ratkaisuja.

Lisättiin tietolaatikkoon arvio merituulivoimaloiden luvitusprosessin ja rakentamisen vaatimasta ajasta.

Aiheutunut toimenpide

Kaiken kaikkiaan merituulivoimaloiden luvitusprosessi ja rakentaminen vievät kymmenisen vuotta.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Helsingin yliopisto

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Kari Hyytiäinen

Lausunto

EU:n ennallistamisasetus on suoraan jäsenvaltioita sitovaa lainsäädäntöä ja sillä tulee olemaan suuri vaikutus maa- ja meri-alueiden käytön suunnitteluun jo tämän kommentoitavana olevan luonnonvarasuunnitelman toteutusaikana. Metsähallitus on merkittävä asetuksen toteuttaja. EU parlamentti hyväksyi kantansa asetukseen heinäkuussa 2023, kun suunnitelma oli jo kommentoitavana. Nyt, kun asetuksen toteutuksesta on parempaa tietoa, olisi tärkeää että suunnitelmassa avattaisiin asetuksen toteutuksen askeleita, prosessia, ja tavoitteita ja sitä, mikä rooli Metsähallituksella toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa on.

Suunnitelmassa kerrotaan palveluiden nykytilasta, toimenpiteistä ja indikaattoreista, joiden avulla ohjelman etenemistä ja edistystä voidaan mitata. Kuvaus voisi olla kuitenkin selkeämpi. Metsähallituksen toiminta, toiminnasta koituvat hyödyt (lisääntyneet ekosysteemipalvelut, tuotteet, julkinen tieto ja ymmärrys luonnosta) ja mittarit voisivat olla keskenään paremmin jäseneltyjä. On tärkeää ilmaista mitkä mittarit liittyvät toimenpiteisiin ja mitkä palveluihin ja tuotteisiin, joiden tarjontaa metsähallitus toiminnallaan edistää. Suunnitelman toteutuksen seuraamista helpottaisi jos siinä yksiselitteisesti kerrottaisiin millä yksittäisillä mittareilla kunkin palvelun ja tuotteen saavuttamista mitataan. Tämän voi toteuttaa esim. matriisin avulla, jossa ilmaistaan mitkä indikaattorit ja tilatavoitteet liittyvät toisiinsa.

Dokumentissa tulisi kertoa, millaisia tietovarantoja luontoympäristöstä jalostetaan julkiseen käyttöön ja mitä hyötyjä julkisesti saatavilla olevasta avoimesta datasta on eri käyttäjäryhmille. Julkisesti saatavilla oleva tietovaranto on tärkeä palvelu.

Virkistyskäytön infran kuvaus palvelee voittopuolisesti veneilijöitä. Muita vesialueiden käyttäjiä (esim. melojat) ei ole huomioitu, eikä veneilyyn tarkoitettu infra (pienvenesatamat) välttämättä palvele muilla keinoin vesistöillä liikkuvia. Luonnon kulumista estävät rakenteet (esim. telttapaikat) olisi hyvä nostaa laitureiden ohella suunnitelmaan.

Suunnitelma voisi olla myös konkreettisempi sen suhteen millaisella aikataululla ja kierrolla indikaattoritietoa kerätään sekä kuinka usein toteutumista tavoitteita vasten arvioidaan.

Tarkentavia kysymyksiä:

- Miten ennallistamistoimenpiteiden vaikutuksia (esim. Biodiversea-hankkeessa tehdyt ennallistamiset) tullaan arvioimaan ja seuraamaan ja miten pitkältä ajanjaksolta?

- Merituulivoiman ja tuulipuistojen sekä niihin liittyvän infrastruktuurin (esim. merikaapelit) ympäristövaikutusten arviointi pidemmällä ajanjaksolla – onko näitä tehty esiselvityksissä? Miten tuulivoimaloiden elinkaari otetaan huomioon arvioinnissa? Esim. miten vedenalaiselle infrastruktuurille tapahtuu, kun voimalat tietyn ajanjakson jälkeen puretaan? Kenen vastuulla tämä on?

- Miten merialuesuunnitelmassa on tarkoitus ottaa huomioon rannikkoalueiden matalat alueet, joissa lajien monimuotoisuus on suurta ja varmistaa, ettei monimuotoisuus heikkene näillä alueilla?

- Onko suoja-alueiden suunnitelmissa huomioitu kalastuksen no-take alueita, joissa kalastus on kokonaan kielletty?

- Esimerkkinä käytetty Saaristomeren kp virkistyskäytön ja matkailun seuranta: miten eri mittareilla voidaan minimoida ympäristön kuormitusta? Miten esim. Björkön Insjön vedenlaadun tarkkailulla voidaan minimoida kuormitusta? Voiko näillä mittareilla realistisesti minimoida kuormitusta ja miten?

Metsähallituksen vastine

EU:n biodiversiteettistrategian ja siihen sisältyvän ennallistamisasetuksen kansallinen toteutus etenee Suomen biodiversiteettistrategian kautta. Tässä kuten muussakin toiminnassaan Metsähallitus toimii ympäristöministeriön ja maa- ja metsätaloustaloustieteiden tutkimuskeskuksen tulosohjauksessa.

Metsähallitus ei nähnyt tarpeelliseksi lisätä Helsingin yliopiston toivomaa mittarimatriisia. Merialueen luonnonvarasuunnitelman mittareille ei ole asetettu tilatavoitteita.

Metsähallituksen tuottamista tietovarannoista merkittävin on Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointi -ohjelman (VELMU) tuottamat tiedot. Osa näistä tiedoista ei ole julkisia maanpuolustuksellisista syistä, mutta muuten näitä tietoja on tallennettu ympäristöhallinnon erilaisiin tietokantoihin. Niitä on ladattavissa Itämeri-portaalin ([Itameri.fi](https://itameri.fi)) datapalvelusta. Lisäksi [VELMU-karttapalvelussa](#) voi katsella ja tulostaa vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma VELMUssa koottuja lajeja, luontotyyppejä ja ympäristömuuttujia kuvaavia pisteaineistoja ja karttatasoja.

Metsähallituksen keräämiä paikkatietoja käytetään hyödyksi laajasti ympäristöhallinnossa muun muassa erilaisissa lupaprosesseissa.

Toimintaohjelman luvussa 3.4 kohdassa 46 ja luvussa 58 puhutaan tuottamistamme palveluista ja rakenteista. Näitä ovat esimerkiksi telttailualueet, nuotiopaikat, portaat, pöydät ja penkit. Ne kaikki palvelevat myös veneettämiä matkailijoita ja retkeilijöitä,

Suunnitelman mittareiden seurannasta ja eri linjausten toteuttamisesta kerrotaan suunnitelman luvussa 4: ”Metsähallitus seuraa vuosittain luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman toteutumista ja toimintansa vaikuttavuutta kuvaavien mittareiden kehitystä.”

Tarkentavat kysymykset:

- Ennallistamistoimenpiteiden seuranta on tarkoitus kehittää Biodiversea-hankkeessa. Jokaiselle ennallistamiskohteelle suunnitellaan tapauskohtaisesti seurantamenetelmä, jolla voidaan arvioida ennallistamisen onnistumista. Ravinnekuormitukseen liittyvät toimenpiteet tulee tehdä ensisijaisesti mantereella, jolloin vaikutukset ovat suurimmat. Tietysti paikalliset pistekuormituslähteet tulee poistaa saaristosta, mikäli tällaisia havaitaan valtion vesialueella.

- Sähkönsiirtoreittien valintaan liittyy aina enakkoon tehtävä ympäristövaikutusten arviointi kattavine selvityksineen kuten luvun 3.1 kohdassa 9 on mainittu. Reittivalinnassa otetaan aina huomioon sekä alueiden luonto- että kulttuuriarvot.

- Tuulivoimarakentaja asettaa ennallistamis- ja purkuvakuudet. Niiden avulla varmistetaan, että purkuun ja ennallistamiseen on varauduttu taloudellisesti. Viranomaisilta (vesilupa, rakennuslupa) voi tulla määräyksiä tämänkin suhteen, mutta kustannukset ovat tuulivoimahankkeen kustannuksia, eivät yhteiskunnan kustannuksia. Tuulivoimaloiden käytön loppuminen ajoittuu usean vuosikymmenen päähän, joten viisivuotiskaudelle tehdyssä luonnonvarasuunnitelmassa ei ole tarpeen ottaa tarkemmin kantaa tuulivoimaloiden perustusten purkamiseen.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

- Valtion vesialueet ovat lähes kokonaan ulkomerellä. Sisäsaaristossa olevat alueet ovat pääasiassa olemassa olevia suoje-lualueita.
- Kalastusrajoituspalvelusta löytyy tietoa, mitkä alueet ovat yleiskalastusoikeuksien ulkopuolella. Karttapalvelusta löyty-vät myös luonnonsuojelulain mukaiset kalastuskieltoalueet, vaelluskalavesistöjen muut kalastusrajoitukset ja ELY-keskusten uuden kalastuslain mukaiset kalastusta rajoittavat päätökset sekä alueet, joilla kalastusta säännellään rajajokien paikallisilla kalastussäännöillä. Kalastusrajoituspalvelusta vastaa maa- ja metsätalousministeriö yhdessä ELY-keskusten kanssa.

Mittareiden tehtävänä on indikoida tilannetta ja sitä, koska esitetyt raja-arvot (luku 3.1 kohta 16:n esimerkki) täyttyvät ja toimenpiteisiin on ryhdyttävä esimerkiksi muuttamalla rakenteiden sijaintia tai asettamalla rajoituksia. Nämä toimenpiteet ratkeavat kullakin alueella erikseen ja ovat myös riippuvaisia mittarista ja sen arvosta. Biodiversea-hankkeessa kehitetään mittareita ihmistoiminnan vaikutuksesta vedenalaiseen luontoon. Ensimmäinen mittari on tällä hetkellä meriajokas, jonka muutoksia seurataan suhteessa ankkurointipaineeseen. Vedenlaatuun perustuvat mittaukset ovat hankalia, sillä muutosta on mahdoton merellä sitoa paikalliseen toimintaan.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Johanna Mykkänen

Lausunto

Suunnitelma on laaja ja kuvaa hyvin Metsähallituksen laaja-alaista roolia ja merialueelle sijoittuvien toimintojen moninaisuutta. Luonnonsuojelun kannalta Metsähallituksella on merkittävä rooli tiedon tuottajana, sekä elinympäristöjen hoitajana ja ennallistajana. Metsähallituksella on myös erityisvastuu luontoarvojen turvaamisesta alueiden taloudellisessa käytössä. Luonnonvarasuunnitelmassa ei ole selkeää tavoitetta ja suunnitelmaa, kuinka Metsähallitus aikoo turvata EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteiden toteutumisen alueellaan.

Vaikka Metsähallitus vastaa toiminnoistaan ensisijaisesti omilla alueillaan on toimintojen suunnittelussa ja yhteisvaikutusten arvioinnissa tärkeää huomioida sekä muu maankäyttö ja maakuntakaavoitus, että Perämeren alueella kansainvälinen yhteistyö. Tekstissä mainitaan erilaisia työtä ohjaavia suunnitelmia, ohjelmia ja strategioita. Näiden lisäksi olisi hyvä vielä selkeämmin käsitellä tavoitteet laissa vesien- ja merenhoidon järjestämisestä. Vesienhoitosuunnitelma käsittelee rannikkovesiä, joka kuuluu luonnonvarasuunnitelman suunnittelualueeseen ja sen takia tärkeä huomioida.

Laadukkaan ja ajantasaisen laji- ja luontotyyppitiedon tärkeys vain korostuu, kun merialueen kohdistuu enenevässä määrin sekä tarvetta hyödyntää merialuetta energian- ja ruoantuotantoon, että ilmastonmuutoksen aiheuttamat elinympäristömuutokset. Korostamme myös Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnittelu ja suunnitelmien ajantasaistaminen on tärkeä työkalu luontoarvojen ja muiden Natura-alueiden käytön tavoitteiden yhteensovittamisessa.

Luonnonsuojeluyksikkö pitää kappaleen 3.3 toimenpiteitä erittäin tärkeinä ja kannatettavina. Myös suunniteltu vesienhoidon ympäristöoppaan kokoaminen on hyvä tavoite. Alueen luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen on merkittävä asia ja tässä olisi hyvä huomioida yksittäisten kriittisten lajien lisäksi luonnonkalakantojen vahvistaminen kokonaisuutena.

Kokonaisuutena luonnonvarasuunnitelma oli aika laaja lista mahdollisia toimenpiteitä ja Metsähallituksen työn kuvausta. Osittain toimenpiteet ovat sisällöltään päällekkäisiä, eikä niissä ole selkeitä ajallisia tavoitteita tai mainintaa resurssoinnista. Rakenteellisesti suunnitelma voisi olla visuaalisempi, tiiviimpi ja konkreettisempi, jotta suunnitelma olisi helppolukuisempi. Suunnitelman voisi kytkeä myös merialuesuunnitelman visuaaliseen karttaan tai muuhun päivittyvään karttaseurantaan. Avoin ajantasainen paikkatieto selvityksistä ja suunnitelmista olisi hyvä olla jaettavassa muodossa tiedon käytettävyyden ja kokonaistilanteen tarkastelun ja kokonaisvaikutusten arvioinnin helpottamiseksi.

Metsähallituksen vastine

Metsähallitus toimii ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön tulosohjuksessa eikä sen tehtäviin eikä toimivaltuuksiin kuulu uusien suojelualueiden perustaminen. Se kuitenkin osallistuu biodiversiteettistrategian toteutukseen ympäristö- sekä maa- ja metsätalousministeriön toiveiden mukaisesti.

Suunniteltaessa merelle uusia toimintoja, tarkastellaan suunnittelualueutta kokonaisvaltaisesti ja tässä tarkastelussa otetaan aina huomioon mm. kaavoitus ja vesienhoitosuunnitelmat. Tuulivoimalle sopivat alueet on jo alustavasti kartoitettu merialuesuunnitelmassa ja maakuntakaavassa ja Metsähallitus ottaa huomioon molemmat, kun potentiaalisia tuulivoima-alueita

tunnistetaan. Tuulivoimahankkeiden vaikutukset, mukaan lukien hankkeiden yhteisvaikutukset, arvioidaan osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja osayleiskaavoitusta. Lopullisen päätöksen hankkeen kaavan hyväksymisestä tekee alueen kunta.

Luonnonkalakantojen vahvistaminen on keskeinen tavoite. Osallistumme aktiivisesti kalatalousalueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien toimeenpanoon. Kalakantojen hoito ja ylläpito perustuvat kalakantojen luontaiseen lisääntymiseen, pyynnin säätelyyn ja seurantaan.

Suunnitelman visuaalisuus paranee taiton ja kuvituksen myötä.

Merialueen luonnonvarasuunnitelma ei sisällä karttarajauksia, joten sitä ei ole mahdollista kytkeä merialuesuunnitelman karttaan. Metsähallitus tunnistaa kansallisen tason tarpeen avoimelle paikkatiedolle, joka koskee yleisvesialueiden lisäksi myös talousvyöhykkeeltä ja yksityisiltä vesialueilta kertyvää tietoa. Osittain näitä tietoja on koottu [Itämeri.fi](https://itameri.fi)-portaaliin. Lisäksi esimerkiksi Metsähallituksen tuulivoimahankealueet ovat näkyvissä kaavoissa ja selvitykset kaava-aineistoissa.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Pohjois-Pohjanmaan liitto

Toimiala: Kunta tai kuntayhtymä

Vastuuvalmistelija: Rauno Malinen

Lausunto

Metsähallitus pyytää lausuntoa luonnoksesta Merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2024–2028. Luonnonvarasuunnitelma kattaa kaikki käyttömuodot valtion omistamalla ja Metsähallituksen hallinnassa olevalla maa- ja vesialueella merialueella lukuun ottamatta Metsätalous Oy:n käytössä olevia vähäisiä maa-alueita, jotka suunnitellaan sisämaan luonnonvarasuunnitelmien yhteydessä.

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää erittäin tärkeänä, että Metsähallitus on laatimassa luonnonvarasuunnitelmaa koskien omistamiaan ja hallinnassa olevia maa- ja vesialueita, koska merialueen hyödyntämiseen kohdistuu moninaista ja kasvavaa mielenkiintoa. Toimintaympäristössä tapahtuneisiin nopeisiin muutoksiin koko Itämeren alueella ja sen mukanaan tuomiin haasteisiin on pystyttävä reagoimaan. Metsähallituksen rooli hallinnassaan olevien laajojen merialueiden vuoksi on merkittävä huomioiden yhteiset tavoitteet ympäristön tilan parantamisesta, luontokadon pysäyttämisessä ja ilmastomuutoksen hillinnästä.

Metsähallitus on huomionut luonnonvarasuunnitelmaluonnoksessa kaavoituksen roolin ja merkityksen sekä laajassa yhteistyössä laaditun merialuesuunnitelman. Myös luonnonvarasuunnitelmaluonnoksen laadinnassa on pyritty laajaan ja välttämättömään vuorovaikutuksen eri intressiryhmien kanssa. Metsähallituksella on tavoite toteuttaa kansallista merenhoitosuunnitelmaa ja muita suojelutavoitteita. Merituulivoiman rakentamiselle haetaan tuotantoalueita, millä tulee olemaan iso merkitys etenkin Selkämeren ja Perämeren alueilla.

Koska luonnonvarasuunnitelman merialueet ovat laajat ja lopullisen suunnitelman vaikutukset voivat olla erittäin merkittävät, niin luonnonvarasuunnitelman vaikutuksia tulisi arvioida riittävällä tarkkuudella, mitä nyt ei ole tehty. Kokonaisuudessaan työ on varsin perusteellinen ja eri toiminnot huomioiva. Toivottavasti vuoropuhelu yhteisistä merialueista tulee jatkumaan hedelmällisenä Metsähallituksen, maakuntaliittojen ja muiden sidosryhmien kesken jatkossakin.

Metsähallituksen vastine

Merialueen luonnonvarasuunnitelmaa ei koske SOVA-laki. ([Perustelu on luettavissa Metsähallituksen vastineesta Satakuntaliiton lausunnosta.](#)) Merialueen käytöstä tehdään tätä suunnitelmaa yksityiskohtaisempia suunnitelmia tarpeen mukaan, joista tehdään vaikutusten arviointeja lain ja/tai lupaviranomaisten niin velvoittaessa. Metsähallitus myös seuraa toimintansa vaikutavuutta luonnonvarasuunnitelman mittaristolla ja hyödyntää uutta tutkimustietoa.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Suomen luonnonsuojeluliitto

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Hanna Halmeenpää ja Tapani Veistola

Lausunto

Suomen luonnonsuojeluliiton mielestä luonnos on hyvin laadittu ja oikeansuuntainen.

Koko suunnitelman punaiseksi langaksi tulisi kuitenkin ottaa Itämeren tilan heikkenemisen kääntäminen parantumiseen.

Metsähallituksen vastuu Itämeren luonnon monimuotoisuuden vaalimisesta ja luontoarvojen säilyttämisestä on merkittävä. Sen alueet ovat suuremmat kuin kenenkään muun.

Oikeudellisena perustana valtion maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin kestävän käytön suunnittelulle tulee olla Suomen ja EU:n ympäristölainsäädäntö, Suomen kansainväliset sitoumukset (kuten ilmastopöytäkirja ja biodiversiteettisopimus) sekä mm. EU:n biodiversiteettistrategia. Myös tuleva ennallistamisasetus tulee ottaa huomioon.

Metsähallituksen omistajapolitiikan, konsernistrategian, tavoitteiden ja toiminnan tulee toteuttaa tätä Suomea velvoittavaa ympäristölainsäädäntöä ja -sopimuksia sekä niiden tavoitteita luonnonvarojen kestävästä käytöstä. Näistä syistä luonnonsuojelun näkökulman tulee olla keskeinen valtion omistamien alueiden kestävää talouskäyttöä suunniteltaessa. Kaikki muu toiminta on sopeutettava luonnon reunaehtoihin.

Itämerellä kaikkein keskeisimmän tavoitteen tulee olla vesien hyvä tila. Laki vesien ja merenhoidon järjestämisestä ja sen mukaiset Itämeren ja vesienhoitosuunnitelmat tulee ottaa huomioon. Yleistasoisia toimenpiteitä ja niiden toteutusta tulee tarkentaa ja mittaristoa määrittää täsmällisemmäksi, jotta toimenpiteiden vaikuttavuutta voidaan luotettavasti arvioida. Tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittariston tulee perustua ajantasaiseen seuranta- ja tutkimustietoon myös lajien ja luontotyyppien tilasta.

Luonnonvarasuunnitelmassa Metsähallituksen roolin Itämeren tilan parantajana on syytä korostaa. Selkeät tavoitteet ja toimenpidesuunnitelmat vesien ekologisen tilan parantamisesta ja biodiversiteettistrategian edellyttämistä luonnon tilan parantamisen ja ennallistamisen toimista Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla ovat tarpeen.

Merialueisiin kohdistuu useita kasvavia talouskäyttöpaineita mm. tuulivoimarakentamisen, kaivannaisteollisuuden ja kalankasvatukseen osalta. Näiden mahdollisia haitallisia luontovaikutuksia ja haittojen vähentämistä tulee käsitellä tarkemmin, huomioiden rannikkoalueelle ja koko merialueelle vesienhoitosuunnitelmissa asetetut tavoitteet ja niiden sitovuus.

Toiminnan vastuullisuus, luontokadon torjunta ja ekosysteemipalvelujen merkitys on luonnonvarasuunnitelmassa periaate- tasolla hyvin huomioitu. Merialueiden talouskäytön luonto- ja vesistövaikutukset sekä yhteiskunnan mittakaavassa yleisen ympäristöedun arviointi on kuitenkin puutteellista. Merialueelle sijoittuvien hankkeiden ja luonnonvarojen käytön vastuullisuutta ja ympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointia ja seuranta varten esimerkiksi hankkeiden yhteisvaikutusta, vaikutusalueiden laajuutta sekä luontotyyppien ja vesien fyysikaalis-kemiallisen ja ekologisen tilan muutoksia tulee kartoittaa ja seurata

ERITYISIÄ KOMMENTTEJA

1.4 Toimintaympäristön muutokset ja vaikutukset Metsähallituksen toimintaan

Kun Itämereen on tullut ihmistoiminnan takia lisää lämpöä, ravinteita, vieraslajeja, haitallisia aineita yms., sen ravintoverkot heiluvat ennennäkemättömällä tavalla. Kukapa Itämeren kalakantoja seurannut olisi voinut ennustaa, että tänä syksynä on jouduttu keskustelemaan kaikkein suurimman eli silakkakannan kohdennetun kalastuksen keskeyttämisestä? Muutokset meressä ja sen ekosysteemissä ovat käyneet nopeammiksi ja rajuimmiksi kuin ennen. Nyt tarvitaan luonnonvarasuunnitelmiin ekosysteemilähestymistapaa ja varovaisuusperiaatetta.

3.1 Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen

Yhteistyöjärjestöjen luetteloon kannattaa lisätä Suomen luonnonsuojeluliitto. (Pari sivua myöhemmin mainitaan Kymenlaakson piirimme talkootkin.)

Olisi syytä todeta, että merituulivoimaa, kalankasvatusta, merihiekkan ottoa yms. ei sallita luonnonsuojelu- ja Natura 2000 -alueilla. Esimerkiksi tuulivoimassa tämä on kansallinen hyvä käytäntö jo nyt.

3.2 Ilmastonmuutos ja siihen sopeutuminen

Erytystä huomiota tulee kiinnittää itämerennorpan pesimisolosuhteiden muutoksiin ja turvaamiseen.

3.3 Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen

Suojelualueiden määrää meri- ja rannikkoalueilla tulee lisätä, jotta mereisten elinympäristöjen ja lajiston monimuotoisuuden heikkeneminen voidaan pysäyttää.

Mereisten kansallispuistojen täydentämistarpeista on tehty monta selvitystä ja aloitetta. Tätä työtä kannattaa jatkaa. Kun tämän hallituksen ohjelmaan ei kuulu uusien kansallispuistojen perustaminen, nyt kannattaisi täydentää olemassa olevia (esim. puuttuvia merialueita Saaristomeren ja Itäisen Suomenlahden kansallispuistoon). Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnittelua tulee vahvistaa sekä ennallistamistoimia ja rajoituksia tarvittaessa lisätä.

Merituulivoimalat kannattaa sijoittaa suojelualueiden ulkopuolelle sekä mahdollisimman syville ja kaukana sijaitseville merialueille. Niillä on lähtökohtaisesti vähemmän luontoarvoja kuin matalilla ja lähellä rannikkoa sijaitsevilla alueilla. (Ks. esim. toimenpide 39).

Toimenpide 42. Valkohäntäkauris on haitallinen vieraslaji, jonka vähentäminen voi edistää esimerkiksi jalojen lehtipuiden leviämistä.

Haahkojen kesämetsästys on aika lopettaa, koska se häiritsee muutakin lajistoa herkimpanä lisääntymisaikana.

3.4 Alueellinen hyvinvointi

Itämereen ei kukaan saa päästää enää lisää ravinteita. Siksi kalankasvatusta voisi lisätä korkeintaan nykyisten päästömäärien rajoissa. Vesiviljely on aika suunnata suljetun kierron laitoksiin tai muuten niin, ettei se rehevöitä Itämerta.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

3.5 Alueen luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen

Rautamagnaanin ottoa eikä muutakaan vedenalaista kaivostoimintaa tule nyt hyväksyä

Toimenpiteessä 65 tulee varmistaa, että hallit ja merimetsot saavat olla suojelualueilla rauhassa. Niiden tappaminen voisi häiritä muitakin lajeja.

Lopuksi

Tämä luonnonvarasuunnitelma tulee ottaa jatkossa SOVA-lain soveltamisalaan.

Metsähallituksen vastine

Itämeren tilan heikkenemisen kääntäminen parantumiseksi on yksi suunnitelman tavoitteista, mutta suunnitelmalla on myös muita tavoitteita, kuten ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen.

Metsähallituksen peruseriaatteena on toimia kestävästi ja vastuullisesti. Tämä toimintatapa sisältää ekologisen kestävyuden lisäksi myös taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurillisen kestävyuden.

Luonnonvarasuunnitelmaa tarkennetaan myöhemmin yksityiskohtaisemmissa suunnitelmissa, kuten luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa, erilaisissa toimenpide- ja rakennussuunnitelmissa.

Mittariston toimivuudesta kerätään nyt luonnonvarasuunnitelman toimintakaudella kokemuksia ja sen kehittämiseen palataan seuraavan merialueen suunnitelman yhteydessä.

Mittaristoa päätettiin täydentää aktiivisessa hankekehityksessä tai tuotannossa olevien merituulivoima-alueiden peittävyydellä (Katso [Metsähallituksen vastine](#) Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) lausuntoon koskien tuulivoima-alueiden pinta-alaa.)

Merialueen käytön tarkemman suunnittelun yhteydessä tehdään yksityiskohtaisempaa suunnittelua, johon liittyy yleensä myös tuoreita selvityksiä.

Merialueelle sijoittuvien hankkeiden ja luonnonvarojen käytön arviointia ja seurantaa, kuten vesien fysikaaliskemiallisia muutosten seuranta, liittyy yleensä käytön lupaehtoihin esimerkiksi vesiviljelyn osalta ympäristö- ja vesitalousluvan ehtoihin.

Ekosysteemilähestymistavan käyttö käy ilmi luvun 3.3 yleistekstistä.

Kappaleessa 3.1 kohdan 4 esimerkissä Järjestöyhteistyötä Itämeren suojelemiseksi mainitut yhteistyötahot ovat esimerkkejä Metsähallituksen yhteistyöjärjestöistä eikä luettelon ole tarkoitus olla täydellinen.

Merialueen taloudellisen käyttömahdollisuuden merituulivoiman tuotantoon, kalankasvatukseen, merihiekan ottoon yms. luonnonsuojelualueilla ratkaisee Luonnonsuojelulaki ja yksittäisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräykset. Myös Tarvitavista Natura 2000 -vaikutusten arvioinneista päättää ELY-keskus ja myös näissä arvioidaan alueiden käyttömahdollisuuksia ja niiden vaikutuksia.

Suunniteltaessa merelle uusia toimintoja, tarkastellaan suunnittelualuetta kokonaisvaltaisesti ja tässä tarkastelussa otetaan aina huomioon mm. kaavoitus ja vesienhoitosuunnitelmat. Tuulivoimalle sopivat alueet on jo alustavasti kartoitettu merialuesuunnitelmassa ja maakuntakaavassa ja Metsähallitus ottaa huomioon molemmat, kun potentiaalisia tuulivoima-alueita

tunnistetaan. Tuulivoimahankkeiden vaikutukset, mukaan lukien hankkeiden yhteisvaikutukset, arvioidaan osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja osayleiskaavoitusta. Lopullisen päätöksen hankkeen kaavan hyväksymisestä tekee alueen kunta.

Yhteinen saimaannorppamme -LIFE-hanke (2020–2025) toimii myös itämerennorppakannan tilanteen parantamiseksi. Hankkeessa testataan mm. erilaisia keinopesiä, kehitetään kannanseurantamenetelmiä ja lisätään suojelutoimien (esimerkiksi kalastusrajoitukset) hyväksyttävyyttä.

Suojelualueiden perustaminen tai olemassa olevien luonnonsuojelualueiden laajentaminen eivät kuulu Metsähallituksen toimivaltaan eivätkä tehtäviin. Hoito- ja käyttösuunnitelmissa sekä erikseen tehtävissä toimenpidesuunnitelmissa Metsähallitus ratkaisee tapauskohtaisesti muun maussa suojelualueilla tarvittavat rajoitustoimet ja ennallistamisen.

Merituulivoimahankkeiden kehittäminen käynnistyy vesialueiden esiselvityksillä, joiden perusteella valitaan alueet hankeoikeuksien kilpailutuksiin. Tuulivoimahankkeiden soveltuvien alueiden tunnistamisessa tarkastellaan useita eri kriteerejä. Metsähallitus kerää tietoa maastossa ja teettää luontoselvityksiä, kuten silakan kutualuekartoituksia, vedenalaisia luontoselvityksiä ja lintukartoituksia.

Kun tarvittavat esiselvitykset on tehty, käynnistetään YVA-prosessi. Sen kuluessa varmistetaan, että kaikki ympäristövaikutukset tulevat arvioiduiksi ja kaikki mahdollinen tehdään niiden minimoimiseksi. Vesiluvussa saadaan vesialueen käyttöä koskevat vaatimukset ja tarkkailuveloitteet.

Luvussa 3.3 (kohta 42) mukaisesti muodostamme kantamme valkohäntäkauriin kannan säätelyyn suunnittelualueella. Valkohäntäkauris ei kuulu Suomen alkuperäiseen lajistoon, mutta se on nykyään tärkeä riistalaji. Se aiheuttaa monin paikoin tuhoa syömällä kasvillisuutta saarissa ympärivuotisesti.

Riistalajien metsästysajat määrittelee maa- ja metsätalousministeriö metsästysasetuksella.

Merialueita hyödynnetään kalankasvatukseen myös tulevaisuudessa. Mahdolliset uudet kasvatusalueet sijoitetaan kattavien selvitysten perusteella kestävästi. Merikasvatuksen rinnalla selvitetään ja kehitetään muita ympäristöystävällisiä tuotantotapoja.

Kuten luvun 3.5 kohdassa 65 kerrotaan, Metsähallitus ei myönnä maanomistajan suostumuksia merialueiden kaivostoimintaan eikä merialueilla tapahtuvaan malminetsintään.

Metsähallitus päättää suhtautumisestaan hallien metsästyksen ja merimetsojen ampumiseen ja pesinnän häiritsemiseen tapauskohtaisesti. (Katso tarkemmin Metsähallituksen vastine Kalatalouden keskusliiton [lausuntoon](#).)

SOVA-laki ei koske luonnonvarasuunnitelmia. Perustelu on luettavissa Metsähallituksen vastineesta Satakuntaliiton [lausuntoon](#).

Aiheutunut toimenpide

[Katso suunnitelman muutos liittyen Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen \(ELY-keskus\) lausuntoon koskien merituulivoiman pinta-alaa.](#)

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Natur och Miljö

Toimiala: Yhdistys tai yhteisö

Vastuuvalmistelija: Camilla Sederholm

Lausunto

Natur och Miljö tackar för möjligheten att kommentera utkastet till ny naturresursplan och vill framföra följande synpunkter.

Vi välkomnar planens holistiska ambitionsnivå liksom hänvisningen till EU:s strategi för biologisk mångfald och FN:s konvention om biologisk mångfald, som förutsätter att Finland ska skydda minst 30 procent av sina havsområden före 2030.

Tyvärr saknar naturresursplanen och dess kapitel 1.4 konkreta målsättningar för hur dessa folkrättsligt bindande åtaganden ska omsättas i praktiken. Natur och Miljö efterlyser följaktligen ett handlingsprogram som konkretiserar hur arbetet med att inrätta marinskyddsområden och restaurera marina miljöer ska avancera i enlighet med Finlands åtaganden inom EU och FN.

Punkt 23 i naturresursplanen nämner utbyggnaden av marina skyddsområden (Other Effective Conservation Measures), men avsnittet saknar numeriska och handfasta målsättningar som kunde fungera som en vägkarta för var, hur och när marina skyddsområden ska inrättas för att tillmötesgå EU:s och FN:s mål.

Utbyggnaden av vindkraften till havs är välkommen med tanke på utmaningarna inom den finska klimatpolitiken. Forststyrelsen har en viktig roll i det arbetet eftersom det i praktiken är Forststyrelsen som agerar projektutvecklare och anvisar de platser där nya havsvindparker ska anläggas. Intresset för utbyggnaden av havsvindkraft i Kvarken, Bottniska viken och Bottenviken är enormt just nu. Det märks inte minst i den mängd projektplaner och aktuella tillståndsförfaranden som landar även på Natur och Miljös bord.

Natur och Miljö vill understryka vikten av att bedömningen av områden för nya vindkraftsparker görs utgående från ett möjligt omfattande regionalt helhetsperspektiv framom enskilt från fall till fall. Havsvindkraftverk bör korrelera till landskapens havsplaner. Multifunktionalitet bör gälla och främjas på områden som byggs ut med vindkraft. Vindkraftens utbyggnad får ej utesluta samexistens på havsområdet med andra verksamheter som kan vara ändamålsenligt med tanke på den ekologiska helhetsnyttan.

Tyvärr saknar naturresursplanen konkreta spelregler och anvisningar för hur Forststyrelsen ska se till att ekosystemperspektivet omhuldas så att vindkraften inte försämrar lokala naturvärden eller påverkar förekomsten av marina arter negativt.

Naturresursplanen vill främja fiskodlingen som näringsgren i punkt 56 med argumentet att utsläppen av fosfor och kväve från fiskodlingarna har minskat de senaste åren. Trots att det har skett framsteg i branschen står fiskodlingen fortfarande för en anseilig del av de övergödande punktutsläppen i kustregionerna. Vi efterlyser tuffare restriktioner för fiskodlingarna och motsätter oss starkt Forststyrelsens planer att utöka antalet fiskodlingar i känsliga havsområden.

Avsnittet om åtgärder för att stävja klimatförändringen i kapitel 3.2 är välkommet, men de föreslagna åtgärderna svarar inte på frågan hur Forststyrelsen har tänkt mäta och följa upp de finska havsområdenas förmåga att binda kol. Hur ska de marina kolsänkorna stärkas i praktiken, utöver den nämnda planteringen av bandtångsängar?

Avsnittet om restaureringen av viktiga lekplatser för olika fiskarter är synnerligen angeläget. Vi välkomnar dessa planer. Naturresursplanen nämner endast den havslekande harren vid namn, men nämner inte vare sig vandringsik- eller gäddbestånden som enligt aktuell forskning vid Sveriges lantbruksuniversitet är mycket utsatta just nu, bland annat på grund av förstörda lekområden längs med våra kustområden. Det finns alltså all anledning att bredda de arts specifika målsättningarna i naturresursplanen.

I punkt 62 gläntar Forststyrelsen på dörren för att tillåta jakten på gråsäl och östersjövikare i naturskyddsområden. Dessa planer äventyrar de principer som ligger som grund för naturskyddet i vårt land. Enligt Helsingforskommissionen Helcoms klassificering är östersjövikaren en sårbar och rödlistad art (vulnerable, VU). Natur och Miljö anser av samma anledning att det inte finns några som helst skäl att tillåta jakt på östersjövikaren under rådande omständigheter.

Enligt punkt 65 i naturresursplanens åtgärdslista öppnar Forststyrelsen för begränsad och småskalig brytning av järnmalm på havsbotten i finska territorialvatten. Detta är fullständigt oacceptabelt med tanke på den nedsmutsning och av den marina miljön och förstörelse av havsbottens ekosystem som malmbrytningen skulle medföra. Natur och Miljö motsätter sig alla dylika planer med eftertryck.

Metsähallituksen vastine

Luvussa 1.4 esitetään muutoksia toimintaympäristössä. Siellä ei ole tarkoituksaan esittää mitään keinoja tavoitteisin pääsemiseksi.

Suojelualueiden perustaminen tai olemassa olevien luonnonsuojelualueiden laajentaminen ei kuulu Metsähallituksen toimialtaan eikä tehtäviin.

Luvun 3.3 kohdan 23 mukaisesti Metsähallitus on mukana kehittämässä mereistä suojelualueverkostoa kansainvälisten tavoitteiden mukaisesti tulosohjauksensa mukaisesti. Yhtenä keinona mainittiin suunnitelmaluonnoksessa suojelua tukevat, monimuotoisuudelle tärkeitä alueet eli niin sanotut OECM-alueet (Other Effectice Conservation Measures).

Metsähallitus tekee esitystä näistä alueista yhdessä sidosryhmiensä kanssa ympäristöministeriön toimeksiannosta. Lisäksi Metsähallitus tekee luonnonsuojelualueiden säädösvalmistelua ympäristöministeriön ohjauksessa.

Metsähallituksen tavoitteena on alueiden monikäyttöisyys myös alueilla, joiden käyttöoikeuden se on vuokrannut. Tällöin alueen muu käyttö ei kuitenkaan saa haitata sitä toimintaa, johon alue on vuokrattu.

Tuulivoimahankkeisiin sisältyvät laajat ja yksityiskohtaiset selvitykset, joilla pyritään minimoimaan hankkeiden vaikutuksia luonnolle

Kalanviljelyn negatiivisia ympäristövaikutuksia ehkäistään mieltimällä tarkasti kalanviljelylaitoksen mahdollinen sijainti. Tätä tehdään yhdessä kumppanien kanssa Kalavaltio-hankkeessa (ks. luku 3.3 kohdan 37 esimerkki). Lisäksi kalanviljely on luvanvaraista toimintaa, jolle lupaviranomaiset eivät myönnä toimilupia herkille ja haavoittuville alueille.

Metsähallituksella ei ainakaan toistaiseksi ole suunnitelmissa alkaa arvioida, mitata tai seurata Suomen merialueen hiilensidontakykyä, jota tutkitaan Sykessä. Metsähallituksen ensisijaisena ekologisena tavoitteena merialueella on turvata luonnon monimuotoisuus. Hiilinielujen vahvistaminen tulee ainakin toistaiseksi tämän ekologisen tavoitteen sivutuotteena.

Vedenalaisen luonnon hoito ja ennallistaminen ottavat vasta ensiaskeleitaan, eikä Metsähallituksella ole toistaiseksi suunnitelmia merialueen hiilinielujen vahvistamiseksi.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Metsähallitus priorisoi luontotyyppien suojelua: sen tavoitteena on luontotyyppien tila, jossa luontotyyppille luontainen eliöstö pysty elämään ja lisääntymään elinvoimaisina populaatioina. Tämä koskee myös vaellussiikaa ja haukea. Esimerkiksi hauen osalta tämä tarkoittaa muun muassa fladojen kunnostusta (luku 3.3 kohta 28) ja kalatalousalueiden kanssa yhteistyössä tehtävää kalakantojen seurantaa ja mahdollisia pyyntirajoituksia (luku 3.3 kohta 41).

Kutualueiden ennallistamisen resurssit ovat valitettavasti erittäin niukat. Hankerahoituksella on tehty meriharjusta ja vaelluskaloja tukevia kunnostuksia Metsähallituksen vesialueilla. Vaelluskalat ovat jatkossakin prioriteetti. Tulevat työt riippuvat täysin valtiolta tulevasta rahoituksesta.

Hylkeiden metsästyksestä luonnonsuojelualueilla: katso [Metsähallituksen vastine Suomen kalatalouden keskusliitolle](#).

Luvun 3.5 kohdassa 65 todetaan mahdollisuus rautamanganivarojen rajattuun ja pienimuotoiseen koetoimintaan. Sen ehtoina ovat kuitenkin se, että sen ympäristövaikutukset ja vaikutukset muuhun merenkäyttöön pystytään arvioimaan riittävästi eivätkä ne aiheuta merkittävää ristiriitaa. Lisäksi tarvitaan kaivosviranomaisen myöntämä lupa.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Ahvenanmaan maakuntahallitus

Toimiala: Muu

Vastuuvastuuvalmistelija: Mikael Wennström

Lausunto

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att ge utlåtande till Forststyrelsen om utkastet till naturresursplan för havsområdet för åren 2024–2028 enligt följande:

Ålands landskapsregering uppskattar möjligheten att ge utlåtande och har läst planen med stort intresse. Dokumentet är omfattande och väl genomarbetat. I planen ingår ett gediget åtgärdsprogram som öppnar upp för gränsöverskridande samarbete.

Planen och dess omfattande åtgärdsprogram ger generellt en tydlig bild över hur man under perioden ämnar arbeta med naturresurshushållningen. Landskapsregeringen bedömer att planen är framtagen med ett ekosystembaserat förfarande och med beaktande av skadelindringshierarkin vid praktisk planering.

Värden av de vilda fiskebestånden beskrivs utförligt. Vad gäller det kommersiella fisket konstaterar landskapsregeringen att EU-länders fiske i varandras kustvatten regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013. I förordningens Bilaga 1 stadgas det att svenska och finska fiskefartyg har rätt till fiske innanför varandras 12- sjömilgräns intill 4-sjömilsgrens (båda mätta från baslinjen) med undantag för Bogskär där tillträdet gäller mellan 12- och 3-sjömil. Åländska fiskefartyg har tillträdde även innanför Finlands 4-sjömilsgrens och i de fall havsområdet planeras för annan verksamhet behöver konsekvenserna för yrkesfisket utredas och berörda behöver höras.

Naturresursplanen kunde även med fördel inkludera en utförligare text om hur Forststyrelsen ämnar arbeta för ett mer hållbart vattenbruk, till exempel genom nyttjandet av ny teknik, utöver lokaliseringsmodeller för traditionella fiskodlingar. I riskanalysen står skrivet att ”vattenbruket i Östersjöns skala är utsläppsfritt”. Landskapsregeringen kan hålla med att om vattenbruket jämfört med de största utsläppssektorerna, tex de sammanlagda utsläppen från landbaserad livsmedelsproduktion, på Östersjönivå är relativt liten men det innebär inte att sektorn är ”utsläppsfri”. Jämfört med andra enskilda utsläppskällor, exempelvis inom livsmedelsproduktionen, är fiskodlingars utsläpp tvärtom relativt stora.

Både inom EU som helhet och nationellt är stävandet av klimatförändringen och främjandet av den biologiska mångfalden högprioriterad, vilket även framgår i naturresursplanen.

Scenariomodeller för klimatförändringens inverkan på havsmiljön och förändringar i dess ekosystemtjänster har använts och omfattande kartläggningsarbeten för att bedöma havsområdenas skyddsvärden och användningsmöjligheter utförs kontinuerligt.

Landskapsregeringen ser en möjlighet att ta del av och inspireras av Forststyrelsens arbetsätt till exempel i det kommande arbetet med revideringen av Ålands havsplan.

Bakgrund

Ålands landskapsregering har fått en begäran från Forststyrelsen att lämna ett utlåtande gällande utkastet till Naturresursplan för havsområdet för åren 2024–2028.

Naturresursplanen drar upp riktlinjer för Forststyrelsens verksamhet på mark- och vattenområden som ägs av staten och förvaltas av Forststyrelsen. Målen för naturresursplaneringen är ansvarsfullt nyttjande av naturresurserna och utvecklingen av detta över generationerna, samt största möjliga samhälleliga totalnytta och kostnadseffektivitet. I planen samordnas de mål som statens ägarpolitik ställer upp för Forststyrelsen med de lokala möjligheterna, behoven, önskemålen och förväntningarna. I naturresursplaneringen planeras områdesanvändningen – inklusive naturskyddet – som en helhet där man beaktar hela områdets olika användningsändamål. Målet är ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbart nyttjande av havsområdet.

Området som omfattas av naturresursplanen för havsområdet täcker över hälften (exklusive Åland) av Finlands territorialvatten med sina öar, dvs. nästan 30 000 km². Detta område ägs av staten och förvaltas av Forststyrelsen, med vissa undantag. Naturresursplanen omfattar alla användningsformer i havsområdet. Den utgör en långsiktig plan för hållbart nyttjande av området, där Forststyrelsens mål samordnas med lokala önskemål och möjligheter.

Naturresursplanen är ett åtgärdsprogram som styr verksamheten i området under hela planperioden.

Metsähallituksen vastine

Osallistava suunnittelu ja yhteistyö ovat Metsähallituksen tapoja toimia eri asiayhteyksissä. Uusia toimintoja merialueille sijoitettaessa on tärkeä arvioida vaikutuksia muihin toimintoihin ja meren hyvän tilan saavuttamiseen.

Metsähallituksen tehtävä on tarkastella monipuolisesti hallinnassaan olevia merialueita. Kalavaltio-hanke selvittää parhaita mahdollisia uusia kalankasvatusalueita Metsähallituksen hallinnassa olevilta alueilla. Luonnonvarakeskus, Suomen Ympäristökeskus ja Ilmatieteenlaitos tuottavat tutkimusaineistoa, jota voidaan hyödyntää uusilla ja vanhoilla kalankasvatusalueilla.

Kalankasvatuksesta syntyy kuormitusta mereen ja kaiken aikaa kehitetään ratkaisuja, joissa haittavaikutukset vesialueisiin olisivat mahdollisimman pieniä. Kala on tärkeä osa terveellistä ruokavaliota ja kalanviljely nähdään yhtenä osana suomalaista ruoantuotantoketjua.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Organisaatio: Liikenne ja viestintävirasto Traficom

Toimiala: Valtion virasto tai laitos

Vastuuvalmistelija: Pietari Pentinsaari

Lausunto

Metsähallitus pyytää lausuntoja luonnoksesta Merialueen luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2024–2028. Liikenne- ja viestintävirasto on tarkastellut luonnosta erityisesti merenkulun ja viestintäverkkojen näkökulmasta.

Liikenne- ja viestintävirasto on kiinnittänyt huomiota siihen, että merenkulun tarpeiden kuvauksessa viitataan usein yksinomaan väyliin sen sijaan, että kiinnitettäisiin huomio laajemmin merenkulun tärkeisiin liikennöntialueisiin. Väylät kattavat vain hyvin pienen osan merenkululle tärkeistä liikennöntialueista.

Merenkulku kulkee väylillä ainoastaan rannikon tuntumassa sekä matalilla

vesialueilla. Syvimmillä merialueilla ja uloimmalla merialueella väyliä ei ole, ja merenkulku keskittyy tavanomaisesti tietyille alueille, joita pitkin alukset kulkevat esimerkiksi väylälle ja siitä satamaan tai väylältä pois päin kuljettaessa. Merenkulun turvallisuuden ja sujuvuuden varmistamiseksi väyläverkoston ulkopuolella on oltava riittävän suoraviivaisia ja leveitä merenkulun liikennöntialueita.

Vastuullista ja yhteistyöhön perustuvaa toimintaa ja sen kehittämistä käsittelevässä

3.1 luvussa esitellään luonnonvarasuunnitelman päälinjojen toimenpiteitä.

Luonnoksen sivulla 37 on vesiviljelyn edistämistä käsittelevän esimerkin alla

toimenpide 5, jossa olisi tärkeää nimenomaisesti mainita tärkeät liikennöntialueet esimerkiksi seuraavaan tapaan: ”Sillä varmistetaan muun muassa turvallinen liikkuminen väylillä ja merenkulun tärkeillä liikennöntialueilla, Suomen ulkomaankaupan meritse tapahtuvat kuljetukset ja maanpuolustuksen tarpeet”.

Luonnoksen sivulla 38 on suoja-alueita ja kalastusta käsittelevän esimerkin alla

toimenpide 7, johon Liikenne- ja viestintävirasto esittää myös nimenomaista

mainintaa merenkulun tärkeistä liikennöntialueista, esimerkiksi seuraavaan tapaan: ”Osoitamme alueita seudullisesti merkittävään (vähintään noin 10 voimalaa)

merituulivoimatuotantoon vain sellaisilta kohteilta, jotka ovat vireillä tai voimassa

olevissa maakuntakaavoissa, joissa on muun muassa väylästä ja merenkulun tärkeät liikennöntialueet otettu huomioon”.

Luonnoksen sivulla 50 on Merituulivoiman tuotantokohteiden valintaa ja tarvittavia lupia käsittelevä tietolaatikko”, jossa mainitaan vastaavasti vain väylät, seuraavasti: ”Suunnittelussa otamme huomioon luontoarvot, alueen elinkeinot, väylät ja meren hyvän tilan kokonaisuudessaan”. Liikenne- ja viestintävirasto ehdottaa, että tätäkin lausetta täydennettäisiin nimenomaisesti maininnalla merenkulun tärkeistä liikennöntialueista esimerkiksi seuraavaan tapaan: Suunnittelussa otamme huomioon

luontoarvot, alueen elinkeinot, väylät sekä muut merenkulun tärkeät liikennöntialueet ja meren hyvän tilan kokonaisuudessaan.” Merituulivoiman tuotantokohteiden valinta ja tarvittavat luvat - tietolaatikossa olisi lisäksi perusteltua tuoda esille talousvyöhykkeelle suunnitellut hankkeet, sillä talousvyöhykkeen hankkeet sijoittuvat monin paikoin aluevesien ja talousvyöhykkeen rajan välittömään läheisyyteen, jolloin yksittäiselle alueelle voi muodostua kaksi erillistä suurta merituulivoima-alueita, jolla on vaikutuksia niin merenkululle kuin ympäristölle, mutta myös tuulivoima-alueiden tuuliolosuhteisiin.

Luonnoksen sivulla 49 toimenpiteen 37 alla olevassa Paikkatietojen merkitys -esimerkissä avataan tarkemmin FINFARM-GIS-menetelmää. Tässäkin menetelmässä olisi väyliä ohella huomioitava myös merenkulun tärkeät liikennöntialueet. Merenkulun liikennöntialueet muodostuvat liikennöitäville alueille, joissa on riittävästi muun muassa vesisyvyyttä ja kulku avomerellä ja väyliä välillä on suoraviivainen. Koska nykyisin merialueille kohdistuu suuri paine merituulivoima-alueiden varaus- ja rakentamiselle, olemassa olevien merenkulun liikennöntialueiden huomioiminen on erityisen tärkeää, jotta yhteensovittaminen eri merellisten toimintojen kesken olisi mahdollisimman sujuvaa. Suomen merialuesuunnitelmassa merenkulun liikennöntialueet on esitetty omana aluumerkintänä, ja se toimii hyvänä lähtötietona, joka osoittaa yleispiirteisesti tärkeitä alueita, jotka tulisi pitää avoimina merenkulun turvallisuuden ja sujuvuuden näkökulmasta. Yleispiirteinen merkintä ei kuitenkaan huomioi esimerkiksi talvimerenkulun erityistarpeita etenkin pohjoisemmalla Pohjanlahdella, joten tarkempia merenkulun liikennöntitietoja on perusteltua tiedustella Liikenne- ja

viestintävirastolta ja Väylävirastolta.

Luonnonvarasuunnitelmissa tuodaan esille merialueiden suojelupinta-alan kasvattaminen sekä niin sanotut tiukasti suojellut alueet ja niissä tapahtuva ihmistoiminta. Virasto toteaa, että vesiliikenteen vaikutuksia merialueen ympäristöön on mahdollista osaltaan kanavoida kattavalla väyläverkostolla ja sen toimintaedellytysten huomioimisella, jolloin vaikutukset kohdistuvat pääasiassa väylän varteen. Väyliä ylläpito- ja kehittämistoimet on hyvä huomioida myös harkittaessa esim. suojelutoimia ja -alueita. Väyliä ylläpito ja kehittämistoimet voivat osaltaan myös parantaa meriturvallisuutta, mikä on myös suojelualueiden kannalta positiivista.

Liikenne- ja viestintävirasto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että merituulivoiman lisärakentamisella on vaikutuksia myös viestintäverkkojen laatuun ja toimivuuteen.

Tuulivoimaloille osoitettavan alueen ja yksittäisten tuulivoimalarakenteiden sijainninsuunnittelussa tulee muun muassa ottaa huomioon tutkan käyttö alusten pääasiallisena navigointi- ja törmäyksenestovälineenä ja sen keskeinen merkitys talvimerenkulussa sekä liikenteenohjauksessa. Vaikutuksia arvioitaessa tulee huomioida myös alusten tutkien normaalista poikkeava käyttö jääolosuhteissa. Tuulivoimalat voivat aiheuttaa merenkulun tutkille joko varjostus- tai heijastusvaikutuksia, jotka pahimmillaan vaikeuttavat tutkasignaalien tulkintaa.

Tuulivoimalat voivat vaikuttaa myös alusten satelliittipaikannukseen, eli NSSjärjestelmään (Global Navigation Satellite System) siten, että satelliittien signaalit heijastuvat tuulivoimaloiden kautta aiheuttaen virheellisen paikannuksen järjestelmää käyttävälle alukselle.

Tuulivoimaloille osoitettavan alueen – ja myöhemmin yksittäisten tuulivoimaloiden – sijainninsuunnittelussa tulee ottaa huomioon myös tuulivoimaloiden mahdolliset vaikutukset merenkulun ja rannikkoalueiden radiojärjestelmiin. Tutka- ja radiojärjestelmien toimiminen luotettavasti on olennainen osa merenkulun ja yleisen turvallisuuden ylläpitoa. Tuulivoimaloiden vaikutukset tutkien, radionavigointilaitteiden ym. merenkululle ja liikenteenohjaukselle tärkeiden radiolaitteiden toimintaan on arvioitava hankkeen jatkosuunnittelun aikana erillisellä selvityksellä. Hankkeesta on tehtävä myös kattava riskienarviointi hankkeen jatkosuunnittelun aikana. Em. selvitysten tarkemmasta sisällöstä on sovittava yhteistyössä Traficom ja Väyläviraston kanssa.

LIITE 8. - LAUSUNTOYHTEENVETO

Lisäksi tuulivoimaloilla on vaikutuksia matkaviestinverkkojen kentänvoimakkuuteen

ja signaaliin laatuun. Myös merialueella toimivien radiolinkkien toiminta puolestaan edellyttää täysin esteetöntä aluetta lähettimen ja vastaanottimen välillä. Rannikko- ja merialueiden sähköisen viestinnän palvelut ovat riippuvaisia radiojärjestelmistä, minkä vuoksi on tärkeää varmistaa, että matkaviestinpalvelut, tutkat ja radiolinkit toimivat riittävän häiriöttömästi myös merialueilla. Pienilläkin muutoksilla tuulivoimaloiden sijoittelussa voi olla ratkaiseva merkitys alueen radiojärjestelmien toimintaan. Siksi eri osapuolten tulisi tehdä yhteistyötä jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä kartoittamaan tuulivoimaloiden sijaintia niin, ettei häiriöitä radiojärjestelmille aiheudu tai että ne ovat poistettavissa. On suositeltavaa, että tuulivoimahankkeesta vastaava on yhteydessä kaikkiin tiedossa oleviin radiojärjestelmien omistajiin lähialueilla. Riittävänä koordinoitietäisyytenä on pidetty noin 30 kilometriä.

Metsähallituksen vastine

Suunnitelmassa mainitaan, että teemme laajaa yhteistyötä muiden valtiollisten toimijoiden eli esimerkiksi kaavoitusviranomaisten, Väyläviraston, Traficomien, Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien kanssa. Sillä varmistetaan muun muassa turvallinen liikkuminen väylillä, Suomen ulkomaankaupan meritse tapahtuvat kuljetukset ja maanpuolustuksen tarpeet.

Tuulivoiman hankekehityksen yhteydessä laivaliikenteen tarpeet (mukaan lukien tutkat, viestintäverkot, radiojärjestelmät yms.) otetaan huomioon jo siinä vaiheessa, kun alueita valitaan kehitykseen. Merituulivoimahankkeen vaikutukset laivaliikenteelle tutkitaan myös YVA- ja kaavoitusvaiheissa. Tuulivoimalat merkitään merikarttoihin ja paikkatietoihin.

Aiheutunut toimenpide

Ei muutosta suunnitelmaan.

